

Tolnai regénytára

SUE JENŐ:

PÁRIS REJTELMEI

10.759 OSZK
158/1-4...

OSZK

Országos Széchenyi Könyvtár

Tudomány
TOLNAI REGÉNYTÁRA.

PÁRIS REJTELMEI

REGÉNY.

Írta: SUE JENŐ.

I. KÖTET.

BUDAPEST, 1922.
A TOLNAI VILÁGLAPJA K. ADÁSA.

Tolnai regénytára

a Tolnai Világlapja díjtalan melléklete.

Megjelenik hetenként egyszer:
csütörtökön. Szerkesztőség és
kiadóhivatal Budapest, VII.,
Dohány-utca 12. Telefon: József
123—39 és József 123—50.

A Tolnai Világlapja egy példányának ára egy kötet regényvel együtt 15 korona. Az előfizetés $\frac{1}{4}$ évre 11 korona, félévre 390 korona.

SUE JENŐ: PÁRIS REJTELMEI

című regényének közlését kezdjük meg.

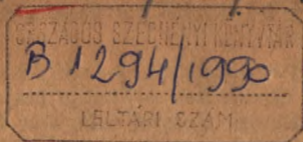
Hogy ki volt Sue Jenő és minő helyet foglal el a világirodalomban, azt a Tolnai Világlapja közönségének nem kell hosszasan fejtegetnünk, mert amikor a világirodalom legkiválóbb regényiróit felsorolják, Sue Jenő neve az elsők között áll.

A magyar népek külön oka van Sue Jenő nagyszerű regényelmei megszeretni és rokonszenves érdeklődéssel olvasni. Sue Jenő ugyanis nemcsak előkelő családból származott — Jozefina, I. Napoleon császár neje volt a keresztanyja és ennek fia, Beduharnals Jenő, a keresztapja — mégis a szó szoros értelmében népies író volt. Páratlanul érdekfeszítő hatalmas erővel megírt regényében, a „Páris rejtelmei”-ben oly megrázó háttorzongató színekkel írta meg Páris nyomor- és büntanyáinak szívet tépő életét és oly bátorsággal ostromozta a magasabb osztályok bünelétét, hogy az előkelő világ szakított vele és Sue Jenő a nép leghívatottabb szószólója és írója lett.

Sue Jenő „Páris rejtelmei”-vel érte el írói dicsőségének és népszerűségének tetőpontját. Izgalmas, szövevényes, titokzatos és borzalmakkal fejezetei megrendítik, — a nép gyermekelt forró szeretettel felölelő bájos, kedves és vidám fejezetei felderítik, felvillanyozzák és meghatják az olvasót, úgy hogy a regény elolvasása után felemelő érzéssel tesszük le a könyvet, — hogy alkalmilag újra elolvassuk, mert Sue Jenő „Páris rejtelmei”-ben, ahányszor elolvassuk, mindannyiszor újabb és újabb szépségeket találunk.

Nyomatott Tolnai Világlapja R.-T. nyomdai műintézetében
Budapest, VII., Dohány-utca 12.

10. 759/158/1-4

ELSŐ RÉSZ.

ELSŐ FEJEZET.

A CSAPSZÉK.

Az 1838-ik esztendő októberének egyik ködös, esős estéjén, magas, atlétatermetű férfin, széles kari-máju szalmakalappal fején, kopott, kék vászon zekében és ugyanolyan kelméből készült nadrágban, gyors léptekkel ment át a changei hidon, Párisnak azon városrésze felé, mely az igazságügyi palotától a Notre Dame (Mi asszonyunk) templomáig terjed és csupa zeg-zugos, szük, rosszul világított utcából áll.

Annak dacára, hogy erős felügyelet alatt tartotta a rendőrség ezt a negyedet, itt tanyáztak Párisnak majdnem összes gonosztevői, megbeszéléseiket, tanácskozásait a különböző lebuajokban tartották, melyeket maguk közt tolvaj nyelven „Menhely“-nek neveztek. Kiszabadult gályarabok, tolvajok, gyilkosok alakították az „emberevők“ és „emberevőnök“ társaságát. Tagjai a legkülönbözőbb rossz hírű csapszékekben tartották összejöveteleiket... Ha valami büntény történt, a rendőrségnek első dolga volt erre a vidékre vetni ki hálóját és nem hiába, mert majdnem minden esetben sikerült elfogni a tetteseket.

Hidegen süvöltött végig a szél a sötét, szük utcákon. A gyéren felállított lámpák sárgás fénye, ide-oda táncolt a szélviharban, minden rezzenése visszatükrö-

zódott a kővezetelen folydogáló palakocska sáros, piszkos vizében.

A kopottas, sötét házacsok, — melyekben korhadzó ablakrámak ékeskedtek — teteje majdnem összeért a szűk utcákban. Rosszul világított fasorokból sötét, meredek lépcsők vezettek egy-egy házba. A nedves falakba vaskapcsok által kötél volt erősítve, de még ezek által sem volt biztonságos a lépcsőn való feljutás.

Szénkereskedők, gyümölcsárosok, romlott hussal fizérkedők lakták az egyes házak földszintjét. Rossz és kevés árujuk dacára a boltocskák ajtaja és ablaka erős vasráccsal volt ellátva. Nagyon féltek e városrész merész banditáitól.

A mi emberünk a Feves-utcába érve, meglassította lépteit. Biztonságban érezte magát, „birodalma“ közepében.

Nagyon sötét éjjel volt, erősen fujt a szél, csak úgy csapkodta az esőt a házak falához. Az igazságügyi palota órája tízet ütött.

A házak ereszei alatt asszonyok szorongtak, sötét mély, pincegádorhoz hasonló pitvarokban. Egyesek félhangon dudoltak, mások osztozkodtak, némelyek pedig szótlánul, mozdulatlanul, mereven bámulták a sűrűn hulló esőcseppeket. A kurta zekés férfi hirtelen megállt az egyik csendes, szomorú nő előtt, karonragadta: — Jó estét Énekesnő!

A megszólított összerázkódott, félénk hangon köszönt — Jó estét Késelő! Ne bánts...

Az „emberevők“ és „emberevőnök“ minden egyes tagját jellemző tulajdonságáról keresztelték el. Ezt a hatalmas, erős embert elért eredményeiért röviden „Késelő“-nek nevezték.

— Miután éppen utamba akadtál, fizess egy kis pálinkát, ha ellenkezni találsz, megtáncoltatlak, de gene nélkül! — Mondta nevelve a Késelő.

— Istenem, nincs pénzem — felelte remegve Énekesnő; — nagyon félték ebben a negyedben Késelőtől.

— Ha üres is erszényed, az emberevönők csap-székének bármelyik korcsmárosa szívesen nyit neked hitelt, olyan jó képed van.

— Nem hinném, sok az adósságoni, a rajtam levő ruha árát sem fizettem még meg.

— Ugy, hát okoskodsz — kiáltotta Késelő és a menekvő Énekesnő után vetette magát.

A sötét fasorban utólérte a bandita a szaladó lányt.

— Megfogtalak — mondta, miközben vasmarkával átfogta az „Énekesnő“ vékony, karcsu csuklóját — most megtáncoltatlak!

— Nem, te fogsz táncolni — szólalt meg valaki határozott, ellentmondást nem tűrő hangon.

— Egy férfi! Te vagy az Vöröskar? Ne szoríts olyan erősen — nem lehet más, csak te...

— Nem vagyok Vöröskar! — felelt a hang.

— Jó, minthogy nem barát, reszkessen — kiáltotta Késelő. — Kié ez a kezemben levő kis női kezecke?

— Ennek a kezeckének ez a párja! — felelt a hang.

És finom, jól ápolt, de acélizmu kéz ragadta hirtelen torkon Késelőt.

Énekesnő a fasor végére menekült. Felkapaszkodott néhány lépcsőn, majd visszanézett és ismeretlen védelmezőjének odakiáltotta: — Köszönöm uram, hogy védelmemre kelt. Késelő azzal fenyegetett, hogy megver, mert nem tudtam pálinkát fizetni neki. Lehet, hogy csak tréfált. Most, miután már biztonságban vagyok, kérem engedje el, vigyázzon magára... a Késelővel van dolga!

— Ha a Késelő is... nem ijedek meg tőle, én sem vagyok gyáva — felelte az ismeretlen.

Néma csend lett.

Néhány percig csak a viaskodás hallatszott.

— Ki lehet ez a dühös? — kiáltotta a bandita, miután hiába igyekezett hihetetlen erős ellenfele kezei közül kiszabadulni. — Várj... várj csak... fizetni fogsz még — külön Énekesnőért — és külön merész beavatkozásodért... mormogta fogait csikorgatva.

— Fizetek! Hogyne fizetnék! pof aprópénzzel, van miből visszaadnom... felelte az ismeretlen.

— Ha nem engeded el a nyakkendőmet, leharapom az orrodát! — Fenyegetődzött Késelő fuldokolva.

— Nagyon kicsi orrom van, nem látnád határozottan!

— Gyere akkor egy lámpa alá!

— Gyere — felelte az ismeretlen — legalább a szemed közé nézhetek!

Késelőre ugrott, majd nyakánál fogva akkorát lökött rajta, hogy a faszor végéig tántorgott, onnan pedig az alig világított utcába taszította.

A bandita ide-oda tántorgott, majd összeszedte magát és óriási dühvel rontott ellenfelére, kinek karcsu, sudár alakja nem árulta el majdnem emberfeletti erejét. Néhány percnyi birkózás után, kiderült, hogy Késelő híres ügyessége és ereje dacára mesterére akadt. Ellenfele gáncsot vetett neki és kétszer is földre dobta.

Késelő még mindig nem adta meg magát és nem akarta elismerni legyőzetését. Énekesnő védelmezője taktikát változtatott. Olyan sűrűn mérte acélizmu öklével a csapásokat ellenfele fejére, mintha a híres Turner Jack londoni boxbajnoktól kérte volna kölcsön öklét.

— Megadom magam! — nyögte Késelő, összeesve.

— Istenem, Istenem, könyörüljön már rajta! — könyörgött a faszor szélére merészkedő Énekesnő. Cso-

dálkozva mondta: — Ki ön tulajdonképpen? Az Iskolamester és Csontváz kivételével senki sincs Szent Elvi-utcától a Notre Damig, aki ki merne állni birokra Késelővel. Nagyon hálás vagyok önnek uram... ha ön nem lép közbe, biztosan megvert volna.

Az ismeretlen nem felelt. Feszült figyelemmel hallgatta a nő minden szavát.

Sosem hallott édesebb, lágyabb, behizelgőbb hangot. Szemügyre próbálta venni az Énekesnőt, azonban túlsötét volt az éjszaka és a lámpa pislogó fénye nagyon gyéren világította meg az utcát.

A Késelő néhány percig mozdulatlanul feküdt. Aztán előbb lábait, majd karjait próbálta mozgatni és lassan felegyenesedett.

— Vigyázzon! — figyelmeztette védelmezőjét az Énekesnő — vigyázzon, hátha bosszút forrál!

— Légy nyugodt lányom, ha kér még, kaphat!

— Köszönöm, mára elég volt — felelte a briganti, — a szemem bedagadt, — majd talán más-kor..., ha ugyan találkozunk!

— Talán — bizony nem kaptál eleget? Panasz-kodsz? — kérdezte fenyegető hangon az ismeretlen.

— Nem, nem, jól megmértem, amit adtál, kiszolgált, bátor, vitéz vagy! — Mondta haragosan, de elismerő hangon Késelő, a testi erőnek adózó tisztelettel. — A földre dobtál, legyőztél, annyi bizonyos. Csontvázon kívül, aki oly sovány és oly erős, mintha vasból volna, még csak az Iskolamester dicsekedhetik azzal, hogy rám térdelt! Az Iskolamester három ökröt is megenne reggelire, de van is ereje!

— Hát aztán?

— Hát mesteremre akadtam, ennyi az egész. De te is ráakadsz még a tiedre! Előbb vagy utóbb, mindenki mesterére talál. Most, miután legyőzted a Késelőt, kedved szerint járhatsz-kelhetsz ebben a negyedben. Az összes asszonyok rabszolganőid lesznek. Az

emberevők és emeberevőnők teljes hitelt nyitnak majd neked. Igazi kis király leszel!... De ki vagy tulajdonképpen?... Ismered a tolvajnyelvet, azt látom! Ha tolvaj vagy, nem leszünk barátok! Az igaz, hogy nálam hamar megy a késeles. Ha mérgeled, a vér a fejembe száll és előnti a szememet — piros karikákat látok és akaratomon kívül is szurnom kell... de csúnyán megfizettem a késelesért! Tizenöt évi gályarabságra ítélték. Az időm lejárt már és szabad ember vagyok. Lakhatom a fővárosban, nem tartozom semmivel sem a törvény embereinek... sohasem loptam, kérdezd meg az Énekesnőtől, igazat mondok-e?

— Igaz, nem tolvaj!

— Gyere, igyál egy pohár pálinkát és megtudod, ki vagyok! — ajánlotta az ismeretlen — de minden neheztelés nélkül!

— Minden neheztelés nélkül megyek, mert elismerem, hogy Mesterem vagy! Jól bánsz az öklöddel... kivált a vége felé, mintha jégdarabok potyogták volna a koponyámra... sohasem éreztem ehhez hasonlót... ez új dolog... megtaníthatnál rá!

— Ujra kezdhethük, amikor akarod!

— Ne rajtam..., csak ne rajtam gyakorlatozz! — mondta nevetve Késelő. — Ugy járt az öklöd, mint a kovács kalapácsa! Még mindig szédelgek tőle. Ismered Vöröskart? Abból a faszorból jöttél, amelyben ő lakik!

— Vöröskart? — kérdezte az ismeretlen. Láthatóan kellemetlenül érintette ez a kérdés. Később közönyös arccal mondta: — Nem tudom ki a Vöröskar! Nem csak ő lakik azon a vidéken! Esett az eső és én a fák alá menekültem. Te meg akartad verni ezt a szegény lányt, azonban én vertelek meg téged!... ez az egész!

— Igazad van, nincs semmi közöm a te dolgodhoz. Vöröskar bérelt itt egy szobát, de nem használja

gyakran! Inkább az előkelő negyed kávéházaiban lebzsel. Ne is beszéljünk róla: — Majd az Énekesnőhöz fordulva hozzátette: — Becsületemre mondom, jó lány vagy te! Nem akartalak megverni, hiszen jól ismeresz, tudhatod, hogy nem szoktam gyermekeket bántani!... csak tréfáltam..., kedves volt tőled, hogy nem ingerelted ellenem ezt a dühöngőt... Mikor én már nem bírtam tovább és a lábai alatt feküdtem... Velünk jössz, magunkkal viszünk! Az ismeretlen ur fizet! Most jut eszembe, nem volna jobb, ha pálinkázás helyett vacsorázni mennénk? A „Fehér nyul“-hoz címzett korcsma „menedékhely“, tulajdonosnője „emberevő“ és ismerem, kitűnően főz!

— Top!... fizetem a vacsorát! Énekesnő, ve-lünk tartasz? — kérdezte az ismeretlen.

— Köszönöm uram — felelte — de végignéztem verekedésüket és nagyon felkavarodott a gyomrom... elment az étvágyam, — nem vagyok éhes.

— Ugyan, ugyan, ne okoskodj! Evés közben jön meg az étvágy! És a „Fehér nyul“ konyhája híres — mondta rábeszélően Késelő.

Mindhárman a legjobb egyetértésben a „Fehér nyul“ felé vették utjokat.

Késelő és az ismeretlen viaskodását mozdulatlanul figyelte a szomszédos fasor egyik vastag fatörzse mögül egy óriás termetű szénégető. Arcán visszatükröződött az elfojtott izgalom, egy helyben állva várta a harc kimenetelét, egyik félnek sem sietett segítségére. Mikor látta, hogy az ismeretlen, a Késelő meg az Énekesnő a korcsmába indulnak, követte őket. Az Énekesnő meg az apacs előbb léptek be a korcsma ajtaján, mint az idegen. A szénégető hirtelen mellette termett és németül, tiszteletteljes hangon mondta:

— Fenség, vigyázzon!

Az ismeretlen vállát vonogatta és gyorsan követte társait.

A szénégető künt maradt a korcsma ajtaja előtt. Nagyon fülelt, minden zajra, mint egy ugrásra készen álló tigris. Kémlelődve nézett be a sűrűn lefüggönyözött ablak apró résein.

MÁSODIK FEJEZET.

AZ EMBEREVŐNŐ.

A „Fehér nyul“ korcsma Féves-utca közepe táján volt. Egy nagy ház földszintje képezte a korcsma helyiségeit. Az utcára két vasráccsal ellátott ablak nyílt. A kapu felett lámpa pislogott és alatta vigan himbálódzott egy kis tábla: Itt éjjeli szállás kapható! — felirással.

A korcsma étterme alatt alacsony, elég hosszú szobát kell elképzelnünk, melynek mennyezetét a füst egyenesen sötét feketére festette. Omladozó falait tolvajnyelven írt bölcsességek diszítették, itt-ott furcsa rajzok éktelenkedtek a gyéren pislogó lámpa világában. A szoba padlója repedezett és sárral át- meg átítatott. Egy köteg szalma van szőnyeg gyanánt elhintve, a tulajdonosnő pénztára előtt, a bejárattól jobbra. A szoba minden oldalán hat asztal van szorosán a fal mellett felállítva. Az asztalok előtt padok állanak.

A korcsma tulajdonosnője az „emberevönők“ társaságához tartozik. Röviden Sára anyónak szólítják. Hármás kenyérkeresettel bír. Diszkrét célokra kiadja olykor korcsmájának kis szobáját, kosztot ad és ruháit pénzért kikölcsönzi a kerületében kószáló szerencsétlen asszonyoknak. Negyven év körüli az emberevönők nagylekintélyű tagja, magas, kövér alakja van, hangja mély, rekedtes. Vastag karjai, nagy, csontos, széles kezei, nem mindennapi erőről tesznek tanúságot. Öltözékének elmaradhatatlan disze a vállára ve-

tett és mélyen a hátára lógó nyulbőr. Facipőí, — mint-hogy lábát parázs felett szereti melegíteni, — mindig el voltak perzselve, nagy, fekete foltok bizonyították gazdájuk fázékonyságát. Arca a sok erős szeszestaltól rezes.

A pénztár felső része ólommal van bevónva. Rendetlenül álltak rajta fémből készült boroskancsók és különböző nagyságu italmérők. Oldalt, a falhoz erősített asztalon különböző formájú üvegekben élénkszinű folyadékok diszelegtek. A korcsma vendégei jól ismerték a „Bátrak szelleme“ néven forgalomba hozott vöröses itókat, „Galambok szelidítője“ is közkedveltségnek örvendett.

Egy nagy fekete, sárgaszemű macska trónolt állandóan az „emberevő“ mellett, mint a „családi“ kör démona.

Nagyon furcsán hatott ebben a környezetben egy régi kakukkos falóra mellé szurt szentelt boróka.

Két komorarcu férfi hiányos öltözetben, bozontos szakállal, nyugtalanságukat alig fékezve, halk hangon beszélgetett. Az előttük levő boroskorsó még érintetlenül állott. Egyikük feltűnő sápadt, fakóarcu volt. Görögös sapkáját szeméig behuzta; bal kezét állandóan eldugva tartotta, nagyon vigyázott, hogy ne kelljen használnia. Valamivel távolabb egy alig tizenhat éves ifju ült, még szakáll sem pelyhedzett állán, arca sovány, beesett, mint azoké, akik ritkán és keveset esznek. Hosszu fekete haja válláig ért. Fehér pipáját csak akkor vette ki szájából, ha ivott. A „menhely“ többi vendége nem említésre méltó. Nevetgéltek, beszélgettek. Ilyen volt a korcsma képe, amikor az ismeretlen, Késelő és az Énekesnő beléptek ajtaján.

Késelő magas, atlétatermetével, világos szőke hajával, vastag vörös szemöldökével kivált a társaságból. Arca a sok szenvedéstől, a gályán végzett nehéz munkától sötétbarna volt. Ijesztő elnevezése dacára,

arc kifejezése nem árult el kegyetlenséget, hanem inkább nyers őszinteséget és valami különös, elszánt bátorságot.

Az Énekesnő alig lehetett több tizenhat évesnél. Tiszta, fehér homloka, ovális arcformája, mély, sötét-kék szemeit egészen beárnyékoló, sűrű, hosszú szempillái, valami angyalszerű szelidséget kölcsönöztek külsejének. Az első fiatalság rózsás hamva ékesítette arcát. Kicsiny, formás, vérvörös ajkai csak nagyon ritkán nyiltak mosolyra. Finom metszésű egyenes orra, kerek álla önkéntelenül is bizonyos előkelőségről tanuskodtak. Sűrű, selymes, hamvasszőke haját kettéválasztva fésülte, szép formájú hófehér nyakát piros korallgyöngy díszítette. Rosszul szabott, bő ruhája, az antik szobrokéhoz hasonló termetet sejtetett.

Hangjának különös lágysága meglepte védelmezőjét. Édes, melegen csengő hangjának köszönhette népszerűségét. Gyakran könyörögve kérték társai, hogy énekeljen. Ha kívánságuknak eleget tett, elmélyedve, magukba szállva gyönyörködtek csodaszép hangjában.

Az „Énekesnő“-n kívül más mellékneve is volt... „Violaszál“-nak is hívták, ártatlanságára, tisztaságára való tekintettel.

Az Énekesnő védelmezője, akit röviden Rudolfnak fogunk nevezni, körülbelül harminchat éves lehetett. Karcsu, magas alakja nem árulta el óriási erejét.

Homlokán levő mély ráncairól gondolkozó fejre lehetett következtetni... és mégis a szája körül húzódnó vonal, királyi fejtartása, gyorsan cselekvő férfi jellemző vonásai. Mialatt a Késelővel viaskodott, Rudolf nem nyilvánított sem haragot, sem gyűlöletet. Testi erejének, ügyességének teljes tudatában, ellenfelét némi megvetéssel kezelte. Szabályos arcvonásai, nagy, bársonyos barna szemei, gesztenyebarna haja és ugyanilyen színű kis bajusza, vonzóvá tették külsejét.

Amint beléptek a korcsmába, Késelő, Rudolf vállára tette kezét és bemutatta a törzsvendégeknek :

— Nézzétek, itt hozom Késelő mesterét!... Bizony így van, legyőzött, a földre lőkött! Tudomásokra kellett ezt hoznom, hogy csak az álljon ki vele, aki össze akarja főretni oldalbordáit... mindenketek mesterére talál, fogadni merek!

Az összes jelenlevők ijedten néztek Rudolfra. Némelyek sietve összébb huzódtak, hogy ha esetleg ugyanazon padra akarna leülni, kényelmes helye legyen; mások Késelőhöz siettek és halkán kérdezősködtek a lefolyt esemény részleteiről.

A tulajdonosnő legbájosabb mosolyával közeledett Rudolfhoz. Megkérdezte, mit parancsol vacsorára. Ez még sohasem fordult elő, a „Fehér nyul“ legrégebb vendégei sem emlékeztek arra, hogy Sára anyó ott hagyta volna trónusát, egyik vendégével szemben sem szokott ilyen előzékeny lenni.

— Nem volt ma itt a Nagysánta? — kérdezte a komor arcú, hosszuhaju ifju, aki balkezét állandóan zsebében tartotta, Sára anyótól.

— Nem.

— És tegnap?

— Itt volt!

— Kivel volt?

— Ej minek tartasz engem, hogy így faggatsz, nem spionkodom én a vendégeim után! — Utasította rendre durván a kérdezősködőt az „emberevönő“, miközben tisztára törölte Rudolf asztalát.

— Találkozóm van ma este a Nagysántával meg Iskolamesterrel, komoly dolgunk van, — mondta bizalmasan az apacs.

— Képzelem, miben töritek a fejeteket, ti jó madarak!

— Jó madarak! — ismételte ingerülten a bandita — a jó madaraktól élsz magad is!

— Ugyan! Nem hallgatsz el mindjárt! — kiáltotta az „emberevő” és fenyegetve emelte fel a kezében levő boroskorsót.

A fiatal fickó dörögve ült vissza helyére:

— Lehet hogy a Nagysánta most számol le a Németkével! — mondta egyik társához fordulva.

— El akarja tenni láb alól?

— Nem hinném, megelégszik egy-két könnyebb sebbel is! Azt beszélik, hogy eljárt a szája és elárult szakmabelieket. Vöröskar beszélte!

— Ez a Nagysánta dolga, mindegy, alig szabadult ki a börtönből... hamar néz foglalkozás után!

Violaszál barátságos mosollyal viszonzta a köszöntéseket. Egyik sovány, sápadt vendégnek odaszólt: — Mi az Szakállas, gyomorerősítőt szopogatsz?

— Mint mindig! Inkább böjtölök és korgó gyomorral járok, azonban a gégémet szorgalmasan öblintem pálinkával és a pipámat sem koplaltatom soha! — felelte tompa, rekedtes hangon a kérdezett.

— Jó estét Violaszál! — köszöntötte az Énekesnőt a gazdasszony, miközben alaposan szemügyre vette kölcsönadott ruházatát.

Miután a vizsgálódás eredménye kielégítő volt, meglegegedetten mondta: — Neked igazán örömmel kölcsönzök ruhát, olyan csinos, tiszta vagy mindig, mint egy kis macska... ne félj, a Gömböcnek vagy a Lebegőnek nem is adtam oda ezt a szép narancssárga sált. Igaz, hogy te az én nevelésem vagy... hat hete már, hogy nálam lakol... és hogy őszinte legyek, az is igaz, hogy az egész városnegyedben te érsz a legtöbbet, ... annak dacára, hogy mindig szomorú, gondolkozó vagy... a szégyenlősséggel is felhagyhatnál már, Jég kisasszony... egyetlen mentséged, hogy oly fiatal vagy... majd három, négy év múlva tudom, te is megváltozol.

Az Énekesnő nem felelt. Sóhajtván nézett maga elé.

— No Énekesnő, énekelj nekünk valami szép dalt!

— Előbb vacsorázunk Sára anyó, majd azután!
— felelte Késelő.

— Mivel szolgálhatok? — kérdezte kedveskedve Rudolftól az emberevőnő.

— Késelőtől kérdezze! Ő rendel, én fizetek!

— Nos, jó posztó, mit hozzak neked?

— Két kotlettet, vegyes halpaprikást, két liter bort és három darab kenyeret. Énekesnő, éhes vagy?

— Nem vagyok éhes, Késelő!

— Mondd lányom, mit szeretnél enni? — kérdezte biztatóan Rudolf.

— Ó köszönöm, igazán nem vagyok éhes!

— Nézz a szeme közé lányom, ...vagy nem mersz? — kérdezte nevetve a Késelő.

Az Énekesnő fülig pirulva sütötte le szemeit.

Néhány perc múlva az „emberevőnő“ hozta a megrendelt ételeket. Késelő jó étvággal látott az evéshez. Fygre biztatta Violaszálat:

— Egyél hát, ne kéresd magad, talán bizony lakomán vettél részt és ott hagytad az étvágyadat?

— Nem én, ma is csak kenyeret és tejet ettem, éppen mint máskor!...

Új vendég vonta magára a figyelmet. Középkorú férfiú ült le egyedül egy asztalhoz, olyan ügyesen választva meg helyét, hogy az összes ottlevőket kényelmesen megfigyelhesse.

Pár percnyi csend után Késelő újra felvette a társalgás fonalát. Tiszteletteljesen nézett Rudolfra:

— Becsületesre mondom, — annak dacára, hogy alaposan megtáncoltattott, örülök ennek az estének! — Késelő nem mérte tegezni mesterét.

— Csak azért, mert izlik neked a halpaprikás?

— Azért is... meg aztán örülök, hogy az Iskola-

mestert is megtanítja majd móresre... jól fog esni, ha lábai alatt a földön hempereg!...

— Hogyisne! Majd a kedvéért az Iskolamester nyakába ugrom! Nem vagyok buldogkutya!

— Dehogy! Ő ugrik majd a maga nyakába, mihelyt meghallja, hogy maga erősebb, mint ő! — mondta kezeit dörzsölgetve Késelő.

— Ne félj semmit, maradt az ő számára is aprópénzem, kifizethetem! Kutyának való idő van, mit szólnál egy korsó cukros pálinkához?

— Ami engem illet, vállalom!

— És miután illő volna megismerkedni, mindenkünk elmeséli, hogy kicsoda-micsoda? — ajánlotta Rudolf.

— Albino, más néven Késelő, felszabadult gályarab vagyok, télen jegesre fagyva, nyáron vörösre sülve dolgoztam napi tizenkét-tizenöt órát, félig ember, félig vadállat! — mondta katonásan szalutálva. — De ön mesterem, önt ma látom először ebben a városrészben és mindjárt művésziesen cimbalmozott rajtam! De bizonyosan más foglalkozása is van ezen kívül...

— Legyezőfestő vagyok, nevem Rudolf!

— Legyezőfestő! Persze ezért oly fehérek és finomak kezei! De ha ön becsületes munkás, mi keres ezen az apacs-tanyán? És hol tanulta meg a tolvajnyelvet?

— Szeretem a jó társaságot, azért jöttem ide!

— Hm, hm, — dörmögött hitetlenül rázva fejét Késelő. — Abból a fasorból jött, amelyben Vöröskar lakik, ... végre is ... ez is elég ... Azt mondja, hogy nem ismeri?

— Még sokáig szándékszol Vöröskarral untatni, hogy a pokol nyelje el!

— Nézze mester, úgy látom, bizalmatlan velem szemben ..., rosszul teszi ..., ha akarja, elmesélem

életörténetemet, ... ha ön viszont megtanít kitűnő boxoló módszerére...!

— Helyes, előbb te mondasz el mindent magadról, azután az Énekesnő!

— No lám! Olyan rémes idő van odakint, hogy még egy rendőrt is sajnálnék most kiküldeni... legalább jól fogunk szórakozni... te is ezen a véleményen vagy, Énekesnő?

— Igen, csakhogy nekem nincs sok mesélnivalóm! — mondta Violaszál.

— És maga is elmondja élete folyását, Rudolf pajtás! — Tette hozzá a Késelő.

— Igen, én kezdem...

— Legyezőfestő! Milyen szép mesterség! — mondta álmódzva az Énekesnő.

— És mennyit keres ezzel? — érdeklődött Késelő.

— Egész jól élek, ha szépen megy az üzlet, naponta három frankot, sőt négyet is keresek, de csak nyáron, mert akkor hosszúak a napok!

— És gyakran szokott így elcsavarogni?

— Az mindig a pénzemtől függ, de nem költök rendszeresen sokat, tiz szuért kapok éjjeli szállást!

— Nagy ur, — ön ilyen sokat fizet egy éjszakaiért? — csodálkozott Késelő.

A Késelő gunyosan odavetett „nagy ur“-ára önkéntelenül elmosolyodott Rudolf. Sietve mondta: — Igen, mert nagyon sokat adok a tisztaságra.

— Itt van egy igazi, gazdag ur! A bankár! tizért alszik!

— Aztán négyet költök dohányra, ez már tizen-négy szu, négybe kerül a reggelim, tizenötbe az ebédem, egy-két szuért pálinkát iszom, szóval harmincnégy, harmincöt szu költök naponta. Nem is szoktam egész héten dolgozni, a hét végéfelé mulatok!...

— És a családja? — kérdezte Énekesnő.

— A kolera kipusztította! — felelte Rudolf.

— Szülei mivel foglalkoztak? — érdeklődött tovább az Énekesnő.

— Régi holmikkal kereskedtek!

— És mennyiért adta el a raktárukat?

— Nagyon fiatal voltam, a gyámom adta el, mikor nagykoru lettem, harminc frankot kaptam tőle, ennyi volt egész örökségem!

— Milyen a gazdája?

— Gotiernek hívják..., buta..., fukar..., tolvaj..., olyan szívesen fizeti munkásait, mint amilyen szívesen üttetné ki a jobb szemét. Nála tanultam ki a mesterségem..., Dürand Rudolf vagyok..., ez az egész élettörténetem!

— Most rajtad a sor Énekesnő! Én a történetemet utoljára hagyom, had' maradjon jó szájizetek tőle! — mondta tréfás kedvvel Késelő.

HARMADIK FEJEZET.

AZ ÉNEKESNŐ TÖRTÉNETE.

— Kezdjük a legelején! — ajánlotta Késelő.

— Igen..., beszélj a szüleidről! — mondta Rudolf.

— Nem ismertem őket! — Felelte Violaszál.

— Ah-bah, egy családból származunk..., furcsa... Énekesnő!

— Maga is! Késelő?!

— Páris utcáinak árvája vagyok..., éppen mint te, lányom.

— Ki nevelt fel, Énekesnő? — kérdezte Rudolf.

— Nem tudom uram!... Hat. hét éves koromra emlékszem csak vissza, ...akkor egy öreg, csunya asszonynál laktam, akit az egész környéken Bagolynak csufoltak; mert olyan görbe orra volt, mint amilyen a

bagoly csőre, sőt a szeme is kerek és zöld volt... szóval igazán hasonlított a bagolyhoz!

— Ah... ah... ah... magam előtt látom a Baglyot! — kiáltott fel nevetve a Késelő.

— A Bagoly azt parancsolta, hogy esténként cukorkát áruljak az Új hidnál... ez is a koldulásnak egy módja! Ha nem hoztam haza legalább tíz szout (francia pénz), Bagoly jól elvert, vacsora helyett verés járt ki ilyenkor nekem!

— Bizonyosan tudod, hogy nem ő volt az anyád? — érdeklődött Rudolf.

— Hogyne tudnám biztosan, elégszer hányta a szememre, hogy nincs sem apám, sem anyám, mindig azt mondta, hogy az utcáról szedett fel.

— Így hát, eldöngetett, ha nem koldultál össze eleget! — vetette közbe a Késelő.

— Aztán mentem lefeküdni — folytatta Violaszál, — egy marék szalma volt egyik sarokban szétszórva, ez volt az ágyam, mennyire, de mennyire fáztam sokszor...

— Elhiszem, a szalma nem elsőrendű fekvőhely, sokkal jobb ennél a meleg hamu — mondta Késelő.

Rudolf mosolygott. Violaszál felvette a beszéd fonálát.

— Másnap reggel ugyanazt kaptam reggelire, amit azelőtt este vacsorára és el kellett mennem messze a Szajna partjára, mert a Bagolynak ott volt egy bódéja, amelyben halászborgokat árult... képzelhetik, egy kis hét éves lánynak micsoda ut volt az... majd meghaltam az éhségtől és félig fagyott voltam a hidegtől...

— Ez a gyaloglás nagyon jót tett neked, olyan egyenesre nőttél tőle, mint a fa törzse! — jegyezte meg Késelő.

— Mikor délbe fáradtan hazamentem, egy darab

száraz kenyeret kaptam ebédre! — folytatta az Énekesnő.

— Az éhezéstől lettél olyan finom és karcsu, mint egy méhecske, nem kell azért sajnálni téged! — vette oda Késelő. — Miért komorodott úgy el Rudolf mester, talán bizony ez a nyomoruság hatotta meg?... Mindnyájunknak végig kellett járni, a szenvedések iskoláját...

— Óh, nem hiszem, hogy maga olyan nyomoruságban nőtt fel, mint én!

— Tévedsz Énekesnő!... Képzeld el, hogy te hozzám képest királyian éltél. Te legalább szalmán aludtál és kenyeret is kaptál, ...én, fiacskám, a Louvre nagy kövei alatt huzódtam meg, ...ott hasalva vártam végig az éjszakákat... káposzta torzsa, ...és kiöntött főzelékmaradék volt a táplálékom... csak télen aludtam a fehér lepedőn... mikor a hó esett.

— Egy fiu többet kibír..., erősebb, de egy szegény, gyenge kis lány — amilyen én voltam!

— Emlékszel rá?

— Meghiszem azt! Mikor a Bagoly megvert, már az első ütésnél leestem, akkor taposni kezdett és folyton azt kiabálta, hogy nincs ennek két krajcár ereje, az első pofontól feldül! Te csenevész! mondta dühösen! Más nevem nem is volt! Igy szólított mindig!

— Nekem mindig kutya neveket adtak! Bámulatos, mennyire hasonló volt gyermekkorunk! — csodálkozott Késelő. — Nos mesélj tovább!

— A Bagoly éjjel mindig maga körül koldultatott, ő az Új hid környékén frissen sült halat árult. Ha olyankor enni/kértem, jól megvert a Bagoly. Te Csenevész, hozz pénzt, akkor kapsz enni! kiabálta mérgesen! Olyankor keserves könnyeket hullattam; de ez mitsem használt! Nyakamba akasztott egy cukorkákkal telt tárcát és a hidra állított. Vacogtam a hidegtől; állva elaludtam, olyan fáradt és gyenge vol-

tam. De nem sokáig alhattam, a Bagoly akkorákat rugott ilyenkor rajtam, hogy menten felébredtem! Este tizenegy óráig is ott kellett állnom, sokszor keservesen sirtam. Sirásom megindította az embereket és ilyenkor egész szépen kerestem. Azonban természetesen minden keresményemet oda kellett adnom a Bagolynak, jaj lett volna nekem, ha egy fillért is talált volna nálam! Alaposan kikutatott, még a számba is benézett.

— Szóval sirásod révén, egész szép keresethez jutottál!

— Meghiszem azt! Ki is használta ezt a Bagoly! Mindig megvert, mielőtt a hidra állított! Adott bőven okot e keserves sirásra! Volt ami megindítsa a járókelők szivét!

— Rossz volt, de buta nem!

— Mégis végül már úgy megszoktam a verést, hogy akármilyen erősen ütött is, nevettem. Könyvekkel a szememben, nevettem!

— Szegény gyermek! Milyen kinokat állhattál ki! Nyakadban lógott a cukrostárca és egy szemet sem ehettél!

— Igaz! De ambíciót csináltam belőle, egy világért sem ettem volna egy szemecskét sem! Ez volt a vesztem! Egyszer hazamenet, kis fiuk megtámadtak, megverték és elszedték az árumat. Sirva mentem haza, sejtettem, hogy kenyér helyeti verés vár rám. A Bagoly olyan dühbe gurult mikor megtudta a történeteket, hogy véresre kinzott. Halántékomnál kitépdeste a hajamat... éppen ott, ahol a legjobban fáj!

— Az ördögbe is, ez már sok! — kiáltott öklével az asztalra ütve Késelő. — Ha ütnek egy gyermeket, azt még elviselem..., de kinozni..., az ördögbe is...!

— Kezével szemét dörzsölgette!

Rudolf feszült figyelemmel hallgatta a Violaszál elbeszélését. Csodálkozva nézett Késelőre. Nagyon meglepte a Késelő érzékenysége!

— Mi bajod Késelő ? — kérdezte.

— Hogy mi bajom van ? Hát ön olyan kemény, mint az öklei ? Nem sajnálja ezt a szegény gyermeket, akit a Bagoly majdnem agyonkinzott ?

— Folytasd lányom ! — mondta Rudolf ügyet sem vetve Késelőre.

— Ott hagytam el, hogy a Bagoly véresre kinzott. Másnap éhesen, agyongyötörve új áruval álltam a hid szélén... Bagoly folyton szemmel tártott... időnként öklével megfenyegetett ! Minthogy az éhséget már nem tudtam tovább elviselni, merész elhatározással megettem egy szem cukrot !

— Éljen ! Úgyes voltál lányom !

— A másodikat is számba veszem !

— Derék !

— Eh, pompásnak találtam, nem azért mert nyálk voltam, hanem csillapította az éhségemet ! Szerencsétlenségemre egy narancsárus észrevette merészségemet és odakiállt Bagolynak. — Vigyázz, Csenevész megeszi a vagyonodat !

— Az ördögbe is ! Meleged lehetett ! — szólt közbe érdeklődve Késelő ! Szegény kis egérke, reszkethettél, mikor meghallottad, hogy elárultak !

— Hogy kerültél ki a csávából ? — kérdezte éppen olyan érdeklődéssel Rudolf, mint Késelő.

— Keserves volt az ügy, de nem mindjárt, a Bagoly nem mozdulhatott kemencéje mellől. A zsir sercegett, minden odaégett volna.

— Haha, — nevetett jóízűen Késelő — mulatságos helyzel !

— Messziről megfenyegetett a vasfogóval... néhány perc múlva megsült a hal... Bagoly felém tartott... Szó nélkül kezemen ragad... Nem tudom, hogyan történhetett, de egy cseppet sem féltem... egész tisztán emlékszem... új év körül történt... tágra-

nyílt szemekkel, nagy gyönyörűséggel bámultam a játékos sátrak babáit, főzőedényeit...

— Sosem volt játékszered? — kérdezte Késelő.

— Nekem? Istenem, hát ki adott volna? — felelte szomorúan Énekesnő! — Hideg téli este volt és nem volt rajtam semmi egyéb, csak egy rossz vászonruhácska, se ing, se más fehérnemű, se harisnya, csak facipő!

Bagoly kézen fogott, feltűnt nekem, hogy nem káromkodott úgy mint máskor, csak a fogai közt dörmögött. Olyan gyorsan huzott maga után, hogy csak szaladva tudtam követni. Futás közben elvesztettem egyik fapapucsomat, de nem mertem megmondani, tovább szaladtam fél mezilláb, mire hazaértünk, csupa vér volt a lábam.

— Komisz boszorkány! — kiáltott fel haragosan Késelő. — Facsarodik a szívem, magam előtt látom szegény vézna gyermeket, amint vérben ázott lábbal vonszolja maga után a vén tolvaj!

— A Mortellerie-utcában laktunk, egy padláson. A házunk mellett egy kis korcsma volt, oda betértünk. A Bagoly egy pillanatra sem engedte el a kezemet. Állva lehajtott két korsó pálinkát.

— Én nem tudnék annyit egy hajtásra meginni! — jegyezte meg Késelő.

— Talán azért vert meg olyan kegyetlenül akkor este, mert nem volt józan! Felmásztunk a padlásra. Bagoly kétszer ráfordítja a kulcsot az ajtóra; én lábaim elé vetem magam, úgy könyörgök bocsánatért! Feleltre sem méltat, csak le- és feljárva mormogja: Hogy büntessem meg ezt a Csenevész, ezt a cukortolvajt? Mit csináljak neki! Hirtelen megállt. Zöld szemét, rémesen forgatva rám néz... én még mindig a földön térdelek. Egyszerre az egyik deszkához megy a Bagoly és kiveszi a vasfogót!

— A vasfogót! — kiáltott fel ijedten Késelő.

— Mit akart vele ?

— A hajdat akarta kihuzni ?

— Nem, nem ! — mondta az emlékezés hatása alatt reszkető Énekesnő. — Egy fogamat akarta kihuzni !

Késelő nagyot káromkodott.

— Mi bajod ? — kérdezte Rudolf.

— Hogy mi bajom van ? Megfojtanám azt a boszorkányt, ha a kezeim közé kapnám ! Mondd Énekesnő, hol találhatnám meg ? Hamar elbánnék vele !

— És tényleg kihuzta egy fogadat az a vén nyomorult ? — kérdezte részvéttel Rudolf.

— Igen uram ! De nem ment gyorsan ! Mennyire kinezött ! Két térde közé szoritotta fejemet, félig a fogóval, félig ujjaival vájta ki fogamat ! Mikor végre sikerült a műtét, azzal fenyegetett, hogy ezentul minden este kihuzza egy-egy fogamat, s amikor egy fog sem lesz már a számba, akkor bedob a Szajnába és megesznek a halak !

— Hogy menekültél meg a Bagoly körmei közül ? — kérdezte Rudolf.

— Másnap rendes utam helyett a Champs-Elysées felé vettem utamat. A világ végére is elmentem volna, csak hogy megszabaduljak a Bagolytól ! Nagyon féltem attól, hogy a Szajnába fojt, mentem, mentem, az ijedség kergetett, ismerellen városrészekén keresztül. Éjjel egy farakásba bujtam ! minthogy kicsi és sovány voltam, könnyen besuhantam egy régi kapu deszkáinak nyílásai közt és az udvarban levő nagy farakásba belebujtam, pompásan éreztem magam, cseppet sem fáztam, ha enni valóm lett volna, egész télen ott maradtam volna. Nem is mertem elmozdulni, attól tartottam, hogy a Bagoly keres, ... ki akarja huzni fogaimat, hogy a vízbe fojthasson !

— Ne beszélj többet erről a gonosz boszorkányról ... a vér a fejembe száll ... csupa vörös karikát

látok... Szegény kis egérke, mennyit kellett szenvedned..., nehéz sorsod volt..., haragszom magamra, hogy az előbb úgy rádijesztettem!... Csak fenyegetelek!... nem vertelek volna meg!

— Miért ne vert volna meg? Engem senki sem védelmez!...

— Te nem vagy olyan mint a többi... és éppen mert nincs védelmeződ... Rudolf pajtást kivéve... de hát ez is csak véletlen volt!...

— Folytasd lányom! Hogy kerültél ki a farakásból? — érdeklődött Rudolf.

— Másnap, ugy dél felé, kutyaugatást hallottam. Figyeltem... az ugatás mind közelebb és közelebb hallszott... Egyszerre megszólal egy vastag hang: Hm, a kutya nem ugat hiába, úgy látszik, van valaki a farakásban. Biztosan tolvajok! — felelte egy másik hang. Hallottam, amint biztatták a kutyát: Keresd, fogd meg! A kutya rámugrik, én ijedtemben torkomszakadtából kiáltok segítségért! Ez gyermek lehet! — mondta a vastaghangú! Visszahívják a kutyát, kimászom a farakásból és szembetalálom magam egy urral, meg egy fiúval. — Mit keresel az én farakásomban, te kis tolvaj? — Kérdezte rosszakaratu arccal az ur. Összelettem kezeimet, úgy kértem, hogy ne bántson, nem vagyok tolvaj... A Bagoly kihuzta egy fogamat, azzal fenyegetett, hogy összes fogaimat kiráncigálja és a vízbe fojt... megszöktem tőle... itt töltöttem az éjszakát a farakásban, de semmit sem loptam. Nem hiszem, felelte mérgesen az ur! Ismerem ezt a fajtát! Tolvaj vagy! Menj, hozz rendőrt, mondta szolgájának!

— Vén majom! Miért nem küldött egyenesen a tűzérség után..., hol volt a szeme..., alig voltál nyolc éves, hogy tudtál volna fahasábokat lopni? — mondta izgatottan Késelő.

— Igaza van, a szolgája is azt mondta, hogy az lehetetlen! Hisz a legkisebb fahasáb is sokkal nagyobb,

mint én, nem bírnám elcipelni. Az lehet, felelte a gazda, — biztosan megbizásból jött, a tolvajok küldték előre, hogy aztán ajtót nyisson nekik... vigyázz rá, rendőrt hozok... nyitva legyen a szemed, ne hogy elszökjön.

— Becsületemre, ez a fakereskedő ostobább volt, mint fatönkjei! — jegyezte meg Késelő.

— Elvittek a rendőrségre, — folytatta Énekesnő, — csavargással vádoltak és arra ítélték, hogy tizenhat éves koromig javító intézetben maradjak. Nagyon há-lás vagyok a bíróságnak ezért az ítéletéért... legalább volt mit ennem, nem vertek, nem ütöttek... paradicsomi állapot volt a Bagolynál töltött időhöz képest. És megtanultam varrni..., csak az volt a szerencsétlenségem, hogy lusta voltam és jobban szerettem énekelni, mint varrni. Ha sütött a nap, nem bírtam ellentállni, énekelnem kellett, ha énekelhettem, elfelejtettem, hogy rab vagyok! Ott kaptam az Énekesnő nevet, Cse-nevészből Énekesnő lettem! Végre elértem tizenhatodik évemet és kiszabadultam... a kapu előtt várt az „emberevő”, ennek a korcsmának a tulajdonosnője és két-három öreg asszony, akik társnőimhez jöttek olykor látogatóba. Mindig azzal biztattak, hogy ők majd ellátnak munkával, ha kiszabadulok. Szépséges kicsikém, mondták, adunk szép ruhát, jó dolgod lesz, gyere hozzánk! Én visszautasítottam ajánlatukat, bizalmatlan voltam... Van kétszáz frankom, mondtam büszkén, nyolc évi rabság után egy kicsit jól akarok élni... senkinek sem ártok vele! Majd, ha elfogy a pénzem, munka után nézek... És elpazaroltam az egész pénzemet. Nagyon rosszul tettem, tudom, — mondta mély sóhajjal Violaszál — előbb munka után kellett volna néznem! De nem volt tanácsadóm, egyedül voltam egész Párisban! Borzasztó elhagyottnak éreztem magam... már mindegy, megtörtént... megkaptam büntetésemet... hibás is voltam, igaz!...

Legelőszőr is virágot vettem... sok, sok virágot... nagyon szeretem a virágot! Az egész szobámat tele-raktam virággal... aztán ruhát és egy szép sált vettem — büszkén sétáltam a ligetben, kimentem mindenfelé a zöldbe... úgy szeretem a természetet, a falut!

— A kedveseddel voltál? — Érdeklődött Késelő.

— Ó Istenem dehogy! Egy társnőmmel, akivel együtt voltunk a javítóban, mentem kirándulni, mindenütt ketten voltunk! Kacagógerle nagyon jó lány! Mindig kacagott, azért neveztük el, Kacagógerlénék!

— Kacagógerle... Kacagógerle... nem emlékszem ilyen névre! — mondta Késelő — nem ismerem!

— Persze, hogy nem ismeri! Biztosan tudom, hogy nagyon becsületes lány Kacagógerle!... Az intézetben mindig ő volt a legjobb kedvű, de a legszorgalmasabb is! Négy száz frankot keresett! És milyen rendes! Az előbb nem mondtam igazat, lett volna kitől tanácsot kérnem... rá kellett volna hallgatnom!... Miután nyolc napig vígan éltünk, azt mondta, most már elég volt a semmittevésből, ne költsük el az egész pénzünket, nézzünk munka után... én még nem akartam... hallottam, hogy neki egész kis háztartása van, rendesen él, szorgalmas, sokat keres! Én nem találkoztam tavasz óta vele! Nagyon szégyenlem magam tőle!

— Az egész pénzedet kirándulásokra költötted! Olyan nagyon szereted a falut? — Kérdezte Rudolf.

— Óh nagyon! — Leghőbb vágyam, hogy falun lakhassam — Kacagógerle Párist szereti mindenek felett! A körutakat, a kirakatokat... és milyen kedves volt... a kedvemért eljött mindig összes kirándulásaimra!

— Egy filléred sem maradt? — Szólt közbe Késelő.

— Valami kevés pénzt félretettem... de a véletlen úgy hozta magával, hogy a mosónőm súlyosan megbetegedett... másállapotban volt, az utolsó hetekben... egész nap a hajójában állt bokáig vízben — úgy mosott — kérte, hogy vegyék fel a szülőházba... ott azonban nem volt hely... mosni már nem tudott, nem keresett semmit. A szobájából kitették! Szerencséjére találkozott egyik estén Goubinnéval, aki a Notre Dame környékén húzódott meg egy épülő ház pincéjében. Négy napja volt már, hogy csak éjjel hagyta el rejtekhelyét. Az ura azzal fenyegette, hogy megöli, előle bujdosott! Oda vitte magához mosónőmet, Helminát. Szegény már alig vonszolta magát, minden percben várta a nagy eseményt. Ott a szalmán született meg a kis gyerek, ... nem volt egy takarójuk, egy darab rongyuk! Goubinné, annak dacára, hogy az ura megölhette volna, fényes nappal eljött hozzám... én persze azonnal béreltem egy kis fürkét a szobám mellett volt egy... milyen boldog volt szegény mosónőm, mikor végre ágyban feküdt... és mellette kis bölcsőben a picike...

— És miután utolsó filléredet is elköltötted, mihez kezdél? — kérdezte Rudolf.

— Munkát kerestem! De már elkéstem. — Nagyon jól tudtam varrni... azt hittem, hogy csak akarom kell és azonnal kapok munkát! Milyen nagyon csalódtam! Egy fehérnemű-varrodába mentem munkát kérni, nem akartam hazudni, megmondtam, hogy a javító intézetből szabadultam ki, ...erre ajtót mutattak... könyörgök, hogy adjanak próba munkát..., kidobtak az utcára, mint valami tolvajt. Lassanként eladogattam a fehérneműmet, ruháimat, ... aztán mikor már nem volt mit eladnom és nem volt pénzem, a szobámból is kidobtak... Két napig nem ettem... akkor találkoztam az „emberevönővel“ és egy másik öregasszonnyal... tudták, hogy hol lakom és mindig

azon a vidéken ólálkodtak... Azt ígérték, hogy szereznek munkát, ... hittem nekik... Magukkal vittek, ... már nem tudtam, hogy mit cselekszem... a fejem kábult volt... pálinkát itattak velem... és ime...! Énekesnő kezébe temette arcát.

— Régóta vagy az emberevőnőnél? — kérdezte részvétteljes hangon Rudolf.

— Hat hét óta! — felelte remegve a fiatal lány.

— Ugy látszik elszomorítottak ezek a dolgok? — jegyezte meg Rudolf.

— Hogyne, hisz először meséltem el élettörténetemet... olyan szomorú... nem csoda...

— Talán bizony sajnálod, hogy nem mosogató-lány voltál... vagy tehénpásztor is lehettél volna! — mondta gunyosan Késelő.

— Az mindegy... milyen boldogság lehet becsületben élni! — Violaszál nagyot sóhajtott.

— Miért nem mondd ezt jó szülőidnek? — folytatta a gunyolódást Késelő.

— Szüleim az utcán hagytak, mint egy felesleges kis kutyát... ugyan az is lehet, hogy nem volt bétévő-falatjuk sem! — Mondta keserűen az Énekesnő. — Nem haragszom rájuk... nem is panaszkodom... de hogy vannak nálamnál boldogabb teremtések is, az bizonyos!

— Mit akarsz? Olyan szép vagy, mint Vénusz! Ugy énekelsz, mint a pacsirta, tisztaságodért Violaszálnak, Mária virágjának hívnak... fiatal vagy, mit akarsz, mi lesz belőled, ha olyan öreg leszel, mint Sára anyó!?

— Ó én sosem érem el azt a kort!

— Talán van valami titkos amuletted, amely megóv az öregségtől? — gunyolódott Késelő.

— Nem, csak egyszerűen nem fogok olyan sokáig élni, máris majdnem állandóan köhögök!

— Gyakran gondolsz effélékre? Kérdezte Rudolf.

— Néha... Őn meg fog érteni Rudolf ur..., mikor reggel tejéri megyek, mindig úgy irigylem a tejesasszonyokat; mihelyt túladtak áruikon, csinos kis kocsijukkal mennek vissza a tanyára, a jó levegőbe, a zöldbe! Én meg visszamegyek, szomoruan a padlásra, ... ahol még délben is sötét van!

— Légy becsületes lányom, maradj becsületes..., ajánlotta Késelő.

— Istenem, hát hogyan maradjak becsületes, mikor a rajtam levő ruha az emberevőnéé, a szoba árával, s az élelemmel is adósa vagyok... nem mozdulhatok innen... elfogatna mint tolvajt... az övé vagyok... fizetnem kell...

Az utolsó szavakat sirva mondta Violaszál. Hosszu, selymes szempilláin egy könnycsepp rezgett.

— Maradj ami vagy, ne vágyakozz falusi élet után... a tejesasszony hazamegy tehenet vakar, a juhait ellátja, ... salátát keres nyulainak..., este, mikor az ura felöntött a garatra és hazajön a korcsmából... jól elveri! Irigylésre méltó sors!

Az Énekesnő nem felelt Késelőnek. Szomoruan nézett maga elé... Rudolf növekvő érdeklődéssel hallgatta az elbeszélést. Sajnálta ezt a tizenhat éves ártatlanságot, akit az elhagyatottság, a nyomor, Páris martalékául dobott. Imádott kis lányára gondolt..., ha a kegyetlen halál el nem ragadja, most ő is tizenhat és fél éves lenne! Az emlékezés még fogékonyabbá tette lelkét e szegény leányka sorsa iránt.

A KÉSELO TÖRTÉNETE.

Még mindig a korcsmában ülő görögsapkás, balkezét állandóan zsebében tartotta. Az Énekesnő elbeszélése alatt társával halkán beszélgetett, szemét azonban le nem vette az ajtóról.

— Ugy látszik, nem jön ma sem a Nagysánta, sem Iskolamester! — Mondta a görög sapkás társának.

— Remélem, Csontváz nem ölte meg őket!

— Ránk nézve szomorú volna, miadtuk az ideát, mi eszeltük ki az egész tervet, ... mi lesz a részünkkel?

A szoba sarkában egyedül ülő vendég, még mindig szemmel tartotta a két türelmetlen pajtást. Észrevétlenül egy kis papirlapot huzott elő sapkájából, elolvasta, tartalmával nagyon meg lehetett elégedve, hirtelen felállt asztala mellől, odalépett a szunyókáló emberevőnhöz. Furcsa látványt nyújtott óriási fapapucsáival és az ölében ülő nagy fekete kandurral. Mosolyogva rázta fel álmából.

— Sára anyó, azonnal visszajövök, vigyázol addig az asztalomon maradt korsóra és tányérra?

— Légy nyugodt fiam, ha üres a korsód és a tányérod, senki sem fog hozzányulni!

Jóízűen nevetett Sára anyó tréfáján az idegen és észrevétlenül távozott. Rudolf azonban az ajtó nyitására felfigyelt és kinézett. Ott állott sötét arcú kísézője rendületlenül.

Az Énekesnő mind szomorubb és szomorubb lett. Nagy, álmodozó szemeivel gépiesen nézett maga köré. Rudolf merőn nézte, az Énekesnő zavartan igyekezett elkerülni tekintetét.

A Késelő azonban kitünő hangulatban volt. A bor és pálinka közlékennyé tették. Nem szégyelte, hogy mesterére akadt, nem érezte megalázva magát; a Rudolf óriási testi ereje tiszteletet, elismerést ébresztett benne.

Az a vad gőg, amellyel eldicsekedett, azzal, hogy ő még sohasem lopott, azt bizonyította, hogy nem volt még egészen elromolva, még élt benne a becsületérzésnek egy szikrája. Rudolfot érdekelte egyénisége.

— No fiam, rajtad a sor, hallgatunk! — mondta biztatóan Késelőnek.

Késelő kifüjtette poharát és mesélni kezdett: — Téged Énekesnő legalább várt valaki, ha hazamentél, volt egy kuckód, ahol meghuzhattad magad, én... azonban tizenkilenc éves koromig nem feküdtem ágyban..., addig, amig katonának nem álltam...

— Te szolgáltál, Késelő? — kérdezte Rudolf.

— Három évig! De addig a hidak pillérei, a Louvre kövei közt volt az otthonom!

— Mi volt a mesterséged?

— Csavarogtam! Tíz-tizenkét éves koromban segítettem megölni a kivénült lovakat. Nagyon szerettem ezt a mesterséget! Senkinek a kése nem szurt olyan biztosan, mint az enyém! Ezért aztán kaptam egy darab lóhust, amelyet élvezettel sütöttem meg, összeszedett fák szénén...

— Hogy hívtak?

— Világos hajamra, mindig vérmes szemeimre való tekintettel Albinonak hívtak. Ugy, mint a vörös szemű és stíntelen hajú embereket!

— Szüeidnek mi volt a neve?

— A szüleim? Ugyanott laktak, ahol az Énekesnő szülei! Születési helyem? Valamelyik utcasarok — a csatornától le vagy fel — esetleg: jobbra, vagy balra.

— Átkoztad apádat és anyádat, amiért elhagytak?

— Rossz tréfának találtam, hogy a világra hoztak! Ha legalább úgy teremtettek volna, hogy ne érzek se éhséget, se hideget..., nem szerettem lopni soha!

— Éheztél, fáztál és mégsem loptál?

— Nem! pedig nagy nyomorban voltam! Néha két napig is böjtöltem... de még sem loptam!

— Féltél a börtöntől?

— Óh, ez csak tréfa! — felelte harsogó nevetéssel Késelő! — Ugyan, ha lopáson kaptak volna... a börtönben lett volna mit ennem... mint tolvaj nem

éheztem volna... nem loptam... mert nem jött, hogy lopjak... eszembe sem jutott!

Rudolf meghatva nyújtotta kezét Késelőnek! — Ez a nyers becsületérzés elismerést váltott ki belőle. Késelő csodálkozva nézte a feléje nyújtott kezét. Alig merte ujja hegyével megérinteni. Önkéntelenül is sejtette, hogy nagy szakadék választja őt el Rudolftól.

— Van szived és becsületérzésed! — Mondta Rudolf.

— Szivem?... becsületérzésem? Ön tréfál! — felelte meglepve Késelő.

— Szenvedni, nyomorogni, éhezni inkább, de nem lopni, azt bizonyítja, hogy szived a helyén van és becsületes vagy! — válaszolta komolyan Rudolf.

— Lehet! — mondta elgondolkozva Késelő.

— Ez meglep?

— De mennyire!... nem szoktak ilyesmit mondani nekem..., megszoktam, hogy úgy beszéljenek velem, mint egy veszett kutyával! — Szivem... becsületesem! — ismételte elgondolkozva.

— Nos, mi van veled?

— Nem tudom..., mondta meghatva Késelő, — ezek a szavak egészen megzavartak... jobban esnek, mintha azt mondanák, hogy erősebb vagyok Csontválnál, vagy Iskolamesternél... Igazán, ezek a szavak... az ökölcsapások után, furcsának találtam, hogy meghív vacsorára..., de hogy ezeket mondja..., élet-halálra számíthat Késelőre!

Rudolf palástolni akarta érzéseit. — Meddig foglalkoztál a lovakkal? — Kérdezte hidegen!

— Tizenöt-tizenhat éves koromban hihetetlen szenvedéllyel üztem mesterségemet! Husz ló is várt néha körülöttem sorsára. Se nem hallottam, se nem láttam olyankor. A fülem zúgott, a szemem előtt vörös karikák csillogtak, ...én megfojtottam a lovakat — aztán késeltem..., de milyen élvezettel! Ha milliomos

lettem volna, sem tudtam volna nagyobb élvezetet szerezni magamnak!

— Akkor szoktad meg a késelést!

— Az lehet! Egyszer munkám közben úgy elragadt a szenvedély, mintha megőrültem volna! Összevissza szurkáltam szegény lovakat, a bőrüket megsebeztem, egész dühbe voltam! Az eredmény persze az volt, hogy kidobtak! Egy mészároshoz akartam beállni, mindig nagyon kedvemre való volt ez a mester-ség... de a mészáros nagyon gögös volt..., mint a cipész a foltozó vargával..., úgy bánt velem..., más kenyérkereset után kellett néznom... kövezőnek mentem... így tengettem életemet, körülbelül tizennyolc éves koromig... Akkor katonának jelentkeztem. Kérdezték, mi a nevem, hol vannak a papírjaim... Albino a nevem, feleltem, hogy hány éves vagyok, azt a szakállamról kitalálhatják..., hatalmas, erős fickó voltam..., felvettek!

— A te bátorsággal és erőddel, ha háboruba kerülsz, úgy kitüntethetted volna magadat, hogy még liszt is lehettél volna!

— Az volt a szerencsétlenségem, hogy nem volt háboru, csak fegyelem! Egyszer oldalba lökött az örmesterem, mert nem teljesítettem elég gyorsan parancsát, nagyon mérgelődtem... és visszalöktem, ...erre galléron ragad... én sem voltam rest... nekimentem az öklömmel. Lefogtak... erre dühbe gurultam... a vér a fejembe szállt... kéznél volt a késem... és ész nélkül késeltem jobbra-balra... megöltem az örmestert... megsebesítettem két katonát..., három katonán tizenegy szurást ejtettem... csak úgy folyt a vér mindenfelé...

Késelő szomorúan horgasztotta le fejét.

— Mire gondolsz? — érdeklődött Rudolf.

— Semmire! — felelte nyersen. — Lefogtak, hűvösre vittek... és halálra ítélték...

— Hogy menekültél meg ?

— Átváltoztatták az ítéletet, tizenöt évi gályarabságra. Elfelejtettem megemlíteni, hogy a századnál kimentettem a vízből két kartársamat... egyszer meg... ne vegye kérem dicsekvésnek, ... de egész városnegyedet megmentettem a tűzvésztől... Rouenban voltunk, csupa faházak voltak... az egyikben majdnem bentégett egy öregasszony... az egész ház lángokban állt... én bementem és kihoztam... a lábaim egy kicsit elperzselődtek... a védőm mindent kiszimatolt... addig járt a szája, amíg átváltoztatták az ítéletet! Mikor kedveskedve cellámba jött, hogy az eredményt közölje velem, ... majdnem megfojtottam... két börtönőr fogott le... a vén fecsegő... azt hitte, hogy nagy örömet szerez...

— Sajnálta, hogy szenvedéseidet megnyujtják ?

— Igen, — öltem, megérdemeltem a verpadot... de hogy arra kényszerítsenek, hogy éljek gályarabokkal... mikor jogom lett volna arra, hogy azonnal végezzenek velem... ez gyalázat!... nagyon furcsa életet éltem gályarabságom elején... nem lehet megölni valakit... és nyugodtan tovább élni!...

— Lelkiismeretfurdalásod volt ?

— Az nem! Hanem éjjel furcsa látomásaim voltak! Minden éjjel megjelent az őrmester és a többi katoná... csak hogy... ugyanazon őrmestert husz alakban láttam... husz vérbefagyott őrmester... harminc vérben ázott katoná... mint régen, a lovak úgy álltak körülöttem... eleinte husz-harminc, később száz, ezer, millió... vörös vérkarikák lebegtek szemem előtt, dühbe gurultam és késeltem, ... fáradhatatlanul szurtam jobbra-balra, ... minél többet végeztem, annál több nőtt azonnal helyébe... és olyan furcsa volt... sosem volt fivérem... álmomban meg az volt különös, hogy mindezek a katonák fivéreim voltak... és mindenikét szerettem... mikor végre fel-

ébredtem... az egész testem hideg veritékben ázott... hidegebb volt a frissen esett hónál...

— Csunya álom volt, Késelő!

— Ó igen... majd megőrjített! Kétszer akartam öngyilkos lenni... csak hogy erősebb vagyok a bikánál! Egyszer üvegdarabokat nyeltem... szomjas lettem... ez volt minden, ... másodszor a lánccal próbáltam megfojtani magam... kék szallag maradt a nyakamon... egyéb bajom nem esett! Később kezdtek elmaradozni rémlátásaim... és újból megszoktam az életet.

— A gálya jó tolvaj iskola volt ugye?

— Jó volt annak, akinek! Nekem sosem volt inyemre a lopás! Elég bajom volt ezért... egy párat megöklöztem... csak egy fizetett ki, úgy, mint az előbb ön... Iskolamester!

— Ő is felszabadult gályarab?

— Ő életfogytiglani gályarabságra volt ítélve... aztán felszabadította magát!

— Megszökött? Nem jelenti fel senki?

— Én nem jelentem fel... még azt hinnék, hogy félek tőle!

— Hogy-hogy, nem teszi rá kezét a rendőrség? Ilát nincs megjelölve?

— Óh ő is meg volt bélyegezve... de már eltüntette... csak az ördög ismerné fel... más nem! — előbb az orrát vágta össze-vissza... olyan hosszú volt, mint a szárfüle, ... megrövidítette... aztán vitriol segítségével szőrtelenítette magát!

— Tréfálsz?

— Ha ide jön ma este, megláthatja. Olyan rövid, kicsi orra van... és az arca úgy össze-vissza van szabva, mintha vászonból volna!

— Ennyire felismerhetetlen!

— Hat hónapja, hogy megszökött Rochefortból,

azóta százszor találkozott már a rendőrség embereivel... sosem ismerték fel...

— Miért volt a gályán ?

— Lopott, gyilkolt, hamisított. Azért hívják Iskolamesternek, mert gyönyörű írása van és képzett ember... sokat tud...

— Elismerik ?

— Majd nem fogják többet elismerni, ha úgy elbánik vele is, mint velem ! Szeretném látni !

— Miből él ?

— Egy öreg asszonnyal társult ; együtt élnek. Az is olyan csúnya és rossz, mint ő... eddig láthatatlan volt... azt ígérte az emberevőnöknek, hogy egy este idehozza a feleségét... bemutatja...

— Ez az asszony segít neki lopni ?

— És gyilkolni is ! Azzal dicsekedett, hogy ketten eltettek már láb alól két vagy három embert... legutóbb egy marhakereskedőt öltek meg és raboltak ki az országuton.

— Előbb vagy utóbb elfogják !

— Az ki van zárva ! A ruhája alatt állandóan két töltött pisztolyt hord és egy tört... azt mondja, őt csak egyszer lehet halálra ítélni, de mindenkit leölne, hogy kiszabadulhasson. Nem bujkáló ! Kétszer olyan erős, mint ön meg én, nehéz vállalkozás lenne elfogni !

— Mikor felszabadultál, mihez kezdted ?

— Kikötőmunkásnak ajánlkoztam ! A Szent Pál kikötőben dolgozom !

— Miután te nem lopsz, miért élsz ebben a tolvajnegyedben ?

— Hova menjek ? Szeretem a társaságot, itt pedig magamfajtajuak közt vagyok ! Ugy félnek tőlem, mint a tüztől... az őrszem (rendőr) nem kifogásolhat semmit... legfeljebb, néha egy kis verekedésben résztveszek... akkor huszonnégy órát rámsóznak, súlyos testi sértésért !

— Mennyit keresel naponta ?

— Harmincöt szut keresek, ezért derékig vízben kell állnom napi tíz-tizenöt óra hosszat, . . . télen, nyáron . . .

— Nem érzed szerencsétlennek magad ?

— Vannak nálamnál szerencsétlenebbek is ! Ha nem térne olykor még vissza az álmom, nyugodtabban élnék . . . valamelyik utcasarkon fogok meghalni . . . úgy, ahogy születtem ! Csak az álmom ne üldözne többet . . . az valami borzasztó ! — Fejezte be elbeszélését Késelő és pipáját az asztal szögletéhez ütögetve, kirázta.

AZ ELFOGATÁS.

Az az ember, aki kimenet az emberevőnő figyelmébe ajánlotta tányérját és korsóját, visszatért az ivószobába, azonban nem volt egyedül. Társa magas, szélesvállu volt :

— Milyen kellemes, hogy összetalálkoztunk, ezt nevezem szerencsés véletlennek ! Igyunk ennek örömére egy pohár bort !

Késelő közelebb hajolt Rudolfhoz ; az ujonnan érkezettre mutatva, halkán mondta :

— Figyeljenek ! Verekedés lesz ! Titkos rendőrök !

A görögsapkás bandita összenézett társával. Azonnal felálltak asztaluk mellől és az ajtó felé indultak. Csakhogy a két detektív sem volt rést, rettenetes ordítással rávetették magukat a szökni készülő banditákra. Nagy dulakodás kezdődött. A korcsma ajtaja kinyílt, kívülről segítség érkezett ! Villogtak a csendőrök fegyverei !

A tolongásban beljebb merészkedett a szénégető is ! Tekintete véletlenül találkozott a Rudolféval. Rudolf gyors, határozott mozdulattal távozást parancsolt. Azután egész figyelmét a verekedés kötötte le.

A görögsapkás orditozott dühében. Kétségbeesetten védekezett, hárman sem bírtak vele. Társa sápadt volt, majdnem szürke, ajkai vértelenek, egész testében remegett, még védekezni sem próbált. Kezeit önként tartotta a bilincs elé. Az emberevő nő szokva volt ilyen jelenetekhez. Helyén maradt. Kezeit köténye zsebeibe sülyesztve, nézte a történeteket.

— Mit csinált ez a két jómadár Borel ur? — kérdezte egyik ismerős rendőrtől.

— Tegnap megöltek egy öreg asszonyt a Szent Kristóf-utcában és mindenéből kifosztották. Mielőtt ki-lehelte volna lelkét a szerencsétlen, elmondta, hogy egyik támadója kezét megharapta. Szemmel kísértük ezt a két beföröt, gyanusak voltak, társam azért jött, hogy meggyőződjék személyazonosságukról és amint látja el is fogtuk őket!

— Szerencse, hogy előre kifizették itókájukat! Nem szolgálhatok valamivel?

— Köszönöm, nem kérek semmit. Biztonságba kell helyeznem zsákmányomat. Látja, az egyik még mindig ellenkezik!

Tényleg, a görögsapkás még nem adta meg magát. Kézzelel-lábbal tiltakozott! nem akart a rá várakozó kocsiba ülni! Megfogták lábánál és fejénél, úgy dobták a kocsiba! Társa egész teste táncolt. Lila ajkai folyton mozogtak, azonban hang nem jött ki torkán.

Mielőtt kilépett volna a korcsmából, figyelmesen körülnézett a rendőr. Észrevéve Késelőt, kedves, majdnem meleg hangon mondta:

— Itt vagy rossz posztó! Rég nem hallottunk rólad semmit! Nem verekedtél mostanság? Ugy látszik, megjött az eszed?

— Most okoskodom! Tudja, hogy ritkán török be koponyákat! Akkor is csak úgy, ha belém kötnek!

— Még csak az kellene, hogy te kezdj ki! Ilyen óriási erejű ember! No nézzünk oda!

— Mégis mesteremre akadtam ! Itt van ! — jelentette ki Késelő, Rudolf vállára téve kezét.

— Ezt nem ismerem ! — mondta vizsgálódva nézve Rudolfra a rendőr.

— Nem is hiszem, hogy valaha ismeretséget köthetnénk ! — felelte Rudolf.

— Kivánom magának fiam ! — Majd az emberévönőhöz fordulva köszönt : — Isten vele ! Egész boszorkánykonyha ez a korcsma, már a harmadik gyilkost sikerült itt elcsipnem !

— Remélem nem lesz az utolsó ! — válaszolta kecsesen mosolygva az emberevönő.

— Szerencsés véletlen, hogy nem jöttek el, sem az Iskolamester, sem a Nagysánta ! A görögsapkás kétszer is érdeklődött irántuk ; azt mondta, hogy közös ügyük van !... Én ugyan sosem jelenteném fel a vendégeimet... ha a rendőrség letartóztatja őket, az más... de én el nem árulom őket !... Itt van ni... nem kell az ördögöt a falra festeni ! — jelentette ki az emberevönő — abban a pillanatban, amikor egy férfi és egy asszony átlépték a szoba küszöbét... Ime, Iskolamester és párja ! Na jól tette, hogy eddig nem mutatta szive választottját ! Vajjon melyik régiségtárból szedte elő ?

Iskolamester nevének hallatára a vendégek ijedten huzódtak össze. Rudolf sem tudta legyőzni azt az izgalmat, amit ennek a szörnyetegnek látása okozott.

Késelő igazat mondott. Iskolamester ijesztően nézett ki.

Arca össze-vissza volt kaszabolva. Levágott orra különös külsőt kölcsönzött arcának. Orrcimpái helyett, két lyuk éktelenkedett. Szürke, kicsi szemeiben állati kegyetlenség csillogott. Alacsony, lapos homloka elárulta alantas indulatait.

Legfeljebb öt láb magas lehetett Iskolamester ! Nagy feje, egyenesen vállából nőtt. Hosszu karjai iz-

mosak voltak és kurta, széles kezekben végződtek. Hatalmas, vastag lábai óriási erőről tanuskodtak. Valami állati kegyetlenség tükröződött vissza borzalmas külsejében.

Iskolamester kísérőnője elég tisztán, rendesen volt öltözve. Bagolyorra, zöld szeme, vékony ajka, előreálló álla Rudolfot a Violaszál kinzónőjére emlékeztette. Éppen figyelmeztetni akarta erre az Énekesnőt, de torkán akadt a szó! Sápadtan, rémült arccal szegezte szemeit Violaszál az öregasszonyra. Reszkető kezekkel fogta meg Rudolf karját... Nézze, nézze... a Bagoly... a boszorka!... mondta halkan.

Abban a pillanatban asztalukhoz lépett az Iskolamester. Egyenesen Violaszálhoz fordult: — Szép kis szöke lelkecském, itt hagyod ezt a két maflát és azonnal velem jössz!

Énekesnő semmit sem felelt. Rudolfhoz bujt. Fogai vacogtak a rémülettől.

— Nem leszek féltékeny az emberemre! — jelentette ki Bagoly.

Nem ismert még rá a kis Csenevészre!

— Szökécském hallottad-e, mit mondtam? — Iskolamester lassan közeledett az Énekesnőhöz. Ha nem jössz, meglátod, éppen olyan szépséget csinállok belőled, mint amilyen Bagoly! És te bajuszos (Rudolfhoz fordult), ha ide nem dobod az asztalon keresztül azt a lányt, meglátod...

— Istenem, Istenem, ne hagyjon, védjen meg! — könyörgött kezeit tördelve Énekesnő. Később átvillant agyán, hogy talán nagy veszélybe dönti Rudolfot; ezért halkan odaszólt: — nem, ne mozduljon Rudolf ur, segítségért kiáltok, talán megijednek a rendőröktől!...

— Légy nyugodt lányom, — mondta Rudolf hidegen végigmérve Iskolamestert. — Te itt maradsz mellettem, nem mozdulsz innen... és minthogy ez az

undorító fickó mindketlönknek kellemetlen, kidobom!

— Te? — kérdezte tájtékozva a dühtől Iskolamester.

— Én! — felelte Rudolf és Énekesnő kétségbeesett kapaszkodása dacára felállott az asztal mellől.

Iskolamester, sokat emlegetett bátorsága dacára hátrált egy lépést. Rudolf arca elszánt, fenyegető volt. Szemeiben magnetikus erő lobogott. Főleg lebüvölő, felsőbbbségteljes, parancsoló tekintete hozta zavarba Iskolamestert.

Iskolamester megremegett. Még egy lépést hátrált. Nem bizott erejében... kabátja alá nyult, hogy méregbe mártott kését előhuzza. Hirtelen megragadta karját a Bagoly! — Egy percre... egy percre várj... nem kerüli ki öklödöt ez a két mafla!

Iskolamester megütközve nézett a boszorkányra, aki le nem vette szemét Énekesnőről. Emlékei közt keresgélt... ráismert Énekesnőre.

— Lehetséges volna! — kiáltott fel összecsapva kezeit — ime a cukortolvaj! Rád ismertem Csenevész! Ne félj, nem menekülsz előlem! Ha fogaidat nem is huzom ki, ...de amennyi könnyed van, azt mind elsíratom! Mindjárt csapkodni fogsz! Ismerem azokat, akik neveltek, mielőtt hozzám kerültél! Iskolamester találkozott a gályán azzal, aki hozzám hozott! ... Gazdag emberek voltak!

— A szüleim... ismeri a szüleimet?

— Ismerem-e, vagy sem, az nem tartozik a dolgra! Ez az Iskolamester és az én titkom! Inkább kitépem a nyelvét, semhogy megengedjem, hogy elmondja neked... Ugye sírsz! Csenevész!?

— Istenem... miért sírnék... *most már*... jobb is, ha nem ismerem őket! — válaszolta keserűen Énekesnő!

Mialatt a Bagoly beszélt, Iskolamester összeszedte magát. Alaposan szemügyre vette Rudolfot. Sehogy-

sem tudta elképzelni, hogy ez a karcsu, sovány fiatal-ember szembe merne szállni az ő herkulesi erejével. Rudolf felé ment és fensőbbiséggel, öntudatosan szólt oda Bagólynak: — Elég volt a sok beszédből... le akarom győzni ezt a szép maflát... csak azért, hogy elhódítsam a szökétől!

Rudolf egy ugrással az asztalon termett.

— Vigyázzon a tányérjaimra! — kiáltotta az emberevőnő!

Abban a pillanatban, mikor Rudolf ráugrott, kinyílt az ajtó, a szénégető rohant be. Hat láb magas, erős természetével azonnal magára vonta a figyelmet. Egy kézmozdulattal odébb lökte Iskolamestert, Rudolfhoz hajolt és németül fülébe sugta: — Fenség, most fordultak be az utcasarkon a grófnő és fivére!

Rudolf türelmetlen mozdulatot tett. Haragosan vetett oda egy aranyat az emberevőnőnek és a kijárat-hoz sietett.

Iskolamester el akarta állni Rudolf utját, de Rudolf két oly nagy ökölcsapást mért Iskolamester arcába, hogy az megingott és egyik asztalra esett.

— Éljen az ügyesség! — kiáltotta boldogan Késelő. — Ráismerek ezekre az ökölcsapásokra! Még egy pár ilyen leckére volna szükségem és akkor én is megtanulom!

Néhány pillanat múlva magához tért Iskolamester. Rudolf keresésére indult, ... de hiábavaló volt fáradozása, a sötétség gyorsan elnyelte a szénégetővel együtt.

Mikor Iskolamester felbőszülve visszatért a korcsmába, két alak ért lélekszakadva a bejárathoz. Ellenkező irányból jöttek, mint amerről Rudolf eltűnt.

Gyorsan körülnéztek az ivószobában.

— Szerencsétlenségre, eltűnt... ezt az alkalmat is elmulasztottuk! — Mondta egyikük angolul.

Az Enekesnő felhasználta a Rudolf által előidézett kavarodást és kisurrant a korcsma félig nyitott ajtaján!

SEYTON TAMÁS ÉS SAROLTA GRÓFNŐ.

A „Fehér nyul“ ujonnan érkezett látogatóin meglátszott, hogy más társadalmi osztályból valók, mint a törzsvendégek. Az egyiknek magas, csontos, szikár termete volt. Haja őszbe vegyült, sűrű, fekete szemöldöke szuró tekintetet kölcsönzött fekete szemének. Nyakig begombolt, hosszú kabátot viselt Seyton Tamás.

Társának fiatal, kréol-sápadt arca nagyon szép volt. Körülbelül harminc-harminchárom éves lehetett. Kékes-fekete haja, hosszú fekete szempillái, fekete szeme, ivelt fekete szemöldöke, feltünőbbé tették arca sápadtságát. Járása, kicsiny, formás termete, arcának szabályos vonásai, férfias öltözéke dacára elárulták női voltát.

Ez a nő Mac-Gregor Sarolta grófnő.

— Tamás, rendeljen valami italt és kérdezze ki ezeket az embereket, hátha tudnak valamit róla! — mondta angolul fivérének, Seyton Tamásnak.

Az őszhaju, fekete szemöldökű férfiú azonnal egyik közeli asztal mellé ült és folyékony franciasággal szólt oda az emberevőnőhöz: — Asszonyom, kérem, adasson nekünk valami innivalót!

A „Fehér nyul“ vendégei közt élénk feltűnést keltek az új vendégek! Ruházatukon, modorukon, beszédjükön meglátszott, hogy nem szoktak a Fehér nyulhoz hasonló lebukokat látogatni! Arcuk izgalmat árult el, látszott rajtuk, hogy valami komoly dolog miatt jöttek a „Fehér nyul“ ivószobájába. Késelő, Iskolamester és Bagoly kíváncsian szemlélték őket. Az emberevőnőnek is nyitva maradt a szája a csodálkozástól...

Seyton Tamás türelmetlenül ismételte meg másodszor rendelését: — Innivalót kértünk, sziveskedjék kiszolgálni minket, asszonyom!

Az emberevőnőnek hizelgett az udvarias beszédforma, felállott helyéről, új vendégei asztalához lépett és két tenyerével az asztalra támaszkodva, kedveskedő hangon kérdezte: — Liter bort parancsolnak, vagy pedig óbort hozzak?

— Egy üveg óbort hozzon, poharakat és vizet!

Az emberevő kiszolgálta vendégeit. Seyton Tamás nagy bankót dobott oda neki és nem fogadta el a visszajáró aprópénzt: — Tartsa csak meg, kérem és fogadjon el tőlünk egy pohár bort!

— Ön nagyon becsületes! — mondta csodálkozva az emberevő.

— Nézze kérem, mi egy, ebben az utcában levő korcsmában adtunk találkozót egy közös barátunknak; talán rossz helyen járunk?

— Ez a „Fehér nyul!” szolgálatjára!

— Ez az, itt kellett volna találkozoznunk! — hagyta helyben Tamás, titkon intve Saroltának!

— Nincs ebben az utcában két „Fehér nyul” — mondta büszkén az emberevő! — Hogy néz ki a barátjuk?

— Magas, sovány! Világosbarna haja és bajusza van!

— Várjanak csak... persze... ez az én emberem lesz! Egy hatalmas termetű szénégető jött érte az imént, ... együtt távoztak.

— Éppen őket keressük! — mondta Tom.

— Egyedül voltak itt? — kérdezte Sarolta.

A szénégető csak egy pillanatra jött! A barátjuk pedig itt vacsorázott az Énekesnővel és a Késelővel! — Szemével a Késelőre mutatott. Tamás is, Sarolta is Késelő felé fordultak. Pár percnyi vizsgálódás után:

— Ismeri-e ezt az embert? — Kérdezte angolul Sarolta.

— Nem. Károly elvesztette szeme elől Rudolfot. Látta Murphot itt ógyelegni, szénégetőnek öltözve, a korcsma körül, észrevette, hogy időnként benéz a hasadékokon, valamit sejtett és azonnal értesített minket... de valószínű, hogy Murph is felismerte őt!

Miközben az idegenek halkán beszélgettek egymásközt angolul, Iskolamester oda fordult Bagolyhoz:

— Nagy pénzt adott az emberevőnőnek ez az ur! Nemsokára éjfél üt az óra — hideg van, esik az eső, ha majd elmennek, követjük őket! Nővel van, nem fog kiabálni, könnyű lesz kirabolni!

— Légy nyugodt gyilkoskám — nyugtatta meg Bagoly, — ha rendőrért mer kiabálni, vitriolt öntök a szájába, itt az üveg a zsebemben — inni kell adni a kiabáló gyermeknek! — Később hozzátette: Gyilkoskám, ha még egyszer találkozunk Csenevésszel, azonnal elvisszük, ugye? Meg szeretném kengetni vitriollal az arcát, hogy ne legyen olyan büszke!

— Meglátod Bagoly, az lesz a vége, hogy feleségül veszek. Nincs párja sem bátorságodnak, sem ügyességednek... A multkor éjjel — tudod, mikor elhántunk a marhakereskedővel... tisztában voltam veled, mindjárt gondoltam, hogy ez való hozzám; lám ez nekem való feleség lenne! Jobban dolgozik, mint egy férfi!...

— Jól gondoltad gyilkoskám! ha Csontváznak olyan felesége volna, mint én... nem fogták volna el, mikor a kés már áldozata torkában volt!

— Őt leszámoltatják! Teste egy fejjel rövidebb lesz!

— Milyen furcsán beszélnek azok az emberek! — jegyezte meg Sarolta. Önkéntelenül is meghallotta Iskolamester utolsó szavait. Majd Késelőre mutatva

hozzátette: — Ha kikérdeznők azt az alakot ott, talán megtudhatnánk valamit Rudolfról!

— Próbáljuk meg! — Tamás Késelőhöz fordult: — Pajtás, itt kellett volna találkozoznunk egy barátunkkal, együtt vacsoráztak, miután ön ismeri, nem tudná megmondani, hova ment innen?

— Én ismerem, mert két órával ezelőtt legyűrt, az Énekesnőt védelmezte!

— Azelőtt nem találkoztak?

— Nem, soha! Abban a fasorban találkoztam vele, amelyben Vörösakar lakik!

— Vendéglősné! Még egy üveg óbort kérek, a javából! — mondta Seyton Tamás.

Sarolta és Tamás alig-alig nedvesítették meg a borral ajkaikat, poharaik érintetlenül állottak. Az emberevő azonban nem hagyta szégyenben áruját, egyik poharat a másik után ürítette.

— És oda hozza kérem, annak az urnak az asztalához! — Tette hozzá Tamás, Késelőre mutatva. Majd Saroltával együtt átmentek Késelő asztalához, akit nagyon megkapott ez a szokatlan udvariasság.

Iskolamester és Bagoly tovább főzték tervüket! A legtekervényesebb tolvajnyelven beszélgettek.

Az emberevő hozta a kért bort, és második felszólításra nem is várva, a Késelő asztalához ült.

— Ön azt mondta, hogy Vörösakar lakása előtt találkozott Rudolffal? — kérdezte, Késelővel koccintva Seyton Tamás.

— Igen! — Felelte Késelő, kiürítve poharát.

— Milyen furcsa név: Vörösakar! Mit jelenthet... Vörösakar!

Késelő tolvajnyelven felelt. Aztán hozzátette az emberevőhöz fordulva: — Kitűnő bor!

— Nem szabad üresen hagyni poharát! — jegyezte meg újból töltve, Seyton Tamás.

— Egészségére... és kis barátja egészségére...

vége is... ha a nagynéném férfi lenne, a nagybátyám volna! Jó közmondás ugye?... Tréfás dolog!... én megértő vagyok!

Késelő szavaira lángbaborult Sarolta arca.

Fivére folytatta! — Nem értettem jól, amit Vörös-karról mondott... Rudolf tőle távozott, ugye?

Késelő újra tolvajnyelven felelt.

Tamás meglepve nézett rá.

— Mit jelent, amit mondott?

— Ugy látszik önök nem értik ezt a *tájszólást*!

— Egy szavát sem értem!

— Azt mondtam, hogy önök nem értik ezt a *tájszólást*! Bezzeg Rudolf ur minden szót ért! Ugy beszél, mintha itt született volna! Miután önök nem beszélik ezt a szép nyelvet, hát még egyszer elmondom, hogy Vörös-kar csempész, dohánykereskedése is van... Egész bátran mondhatom róla, hogy csempész, mert mindenki tudja, ő sem tartja titokban... csipjék rajta, ... ha tudják... Vörös-kar ravasz fickó!

— Mit kereshetett Rudolf ennél az embernél? — kérdezte Sarolta.

— Hitemre mondom, ... a semminél is kevesebbet tudok, olyan igaz, mint amilyen igaz, hogy ez a borospohár itt áll. Ma este tréfálgoztam az Énekesnővel, azt hitte, hogy meg akarom verni és a legsötétebb fasorba menekült előlem... én utána szaladtam, és helyette a Rudolf mester karjaiba potyogtam... ő aztán ellátta a bajomat... büszke lehet erejére! Azt ígerte, hogy megtanít fogásaira!

— És Vörös-kar milyen ember? Mit árul?

— Vörös-kar, minden tiltott dolgot árul! Mindig azt teszi, amit nem szabad, ugye?

Az emberevő helybenhagyta: — Bizony ügyes fickó... A Temple-utcában egyik ház főbérloje!... De elég!

— Hányas szám alatt lakik?

— 13-as szám alatt, uram!

— Talán megtudnak valamit, holnap oda küldöm Károlyt! — Sugta Saroltának Tamás.

Éjfél utött a városháza öreg órája. Lassanként elvonultak a „Fehér nyul“ vendégei. Csak Késelő, a Bagoly és Iskolamester voltak még ott. Iskolamester halkán odaszólt Bagolynak: — Elbujunk a szemben levő fasorban, onnan megfigyeljük az uraságokat, bármerre mennek is, eléjük kerülünk!

Iskolamester és Bagoly felálltak.

— Nem fogyasztanak semmit ma este? — kérdezte az emberevő.

— Nem, ma csak az eső elől menekültünk! — felelte távozóban Iskolamester.

PÉNZT VAGY ÉLETET.

A korcsma ajtajának nyikorgása felrázta gondolataiból Saroltát és Tamást. Késelő is eltávozott. A szélvész még erősebben dühöngött, az eső úgy szakadt, mintha dézsából öntenék. Iskolamester és Bagoly látták, amint Késelő a korcsmából kijövet balra fordult és lépéseit egy nagy, félig lebontott ház felé irányította.

Tamás és Sarolta a korcsmából kilépve, Késelővel ellenkező irányba fordultak.

— Kijöttek! dugaszold ki a vitriolos üveget és vigyázz! — sugta Iskolamester a Bagolynak.

— Huzzuk le a cipőinket, akkor nem veszik észre, hogy követjük őket! — Ajánlotta Bagoly.

— Öregem, te mindig fejen találod a szöveget! Gyérünk mezitláb!

A borzalmas pár mezitláb a házak falához lapulva követte a kiszemelt áldozatokat.

— Szerencsére kocsink az utcasarkon vár! — Mondta Seyton Tamás: — Nem fázik Sarolta?

— Talán sikerül megtudni valamit, ez által a

csempész által! Ki lehet ez a Vöröskar? — Mondta mintegy hangosan gondolkozva Sarolta, anélkül, hogy a feltett kérdésre felelt volna.

Hirtelen megállott Tamás: — Eltévesztettem az utcát, balra kellett volna fordulnunk, egy félig lebontott ház előtt kell elmennünk! Térjünk vissza!

Iskolamester és Bagoly nyomon követték Tamásukat. Hirtelen egy kapuhoz lapultak, ne hogy beléjük botoljanak.

— Jobban is szeretem, hogy más irányban mennek! — sugta halkán Iskolamester.

Sarolta és fivére az omladozó ház elé értek. Mély, nyitott pince tátongott lábuk előtt. Iskolamester hirtelen, tigrisügyességgel és tigriserővel Tamásra ugrott, nyakon ragadta és a mélység felé tartva mondta:

— Add ide a pénzedet, ha nem akarod, hogy a pincébe dobjalak!

A briganti szabadon maradt kezével Saroltát ragadta karon, még mielőtt Tamás egy mozdulatot tehetett volna; Bagoly hihetetlen ügyességgel kutatta át összes zsebeit.

Sarolta nem kiáltott segítségért, nem is próbálta kiszabadítani magát a bandita kezéből. Nyugodt, csendes hangon mondta fivérének: — Adja oda erszényét! — Ne féljenek, nem fog kiáltani, ne bántsanak!

Bagoly türelmetlenül kiáltott rá Saroltára: — Mutasd a kezeidet! Egy gyűrőd sincs, hallatlan, jegygyűrüt sem viselsz! — Milyen rossz fogás!

— Nézze kérem, — mondta Seyton Tamás teljes hidegvérrel, — tárcám több, rám nézve fontos iratot tartalmaz, önökre nézve ezek teljesen értéktelenek, hozza vissza nekem holnap, huszonöt aranyat adok érte!

— Hogyne! Ez csak csel, hogy elfogass aztán! Szaladj, de ne merj hátra nézni! Örülj, hogy ilyen olcsón szabadultál!

— Várj egy percig! — szólt közbe Bagoly. — Ha jól viseli magát, teljesíthetjük kívánságát. Van rá mód!
— Ismerik Szent Denis sikságot?

— Igen!

— Tudja hol van Szent-Ouen?

— Igen.

— Szent-Ouennal szemben van egy sik mező. Messze vidékre el lehet látni, oda jöjjön holnap reggel egyedül. Hozza magával a pénzt és megkaphatja, amire szüksége van.

— Elfogat, Bagoly!

— Nem vagyok ostoba! Jó szemem van! Ha nem lesz egyedül, nem találkozunk!

Sarolta agyán egy gondolat villant keresztül. Oda szólt a rablóhoz: — Akar sok pénzt keresni?

— Igen.

— Magukra ismertem! Mondja, emlékszik arra a fiatalemberre, akiért egy szénégető formáju ember jött?

— Arra a sovány bajuszosra? Persze, hogy emlékezem! Éppen egy csontot készültem kiharapni karjából, mikor elvitte a szénégető! Még tartozom neki! Öklével úgy arcba vágott, hogy egy asztalnak estem! Ez sem történt meg velem. — Majd bosszút állok még rajta!

— Róla van szó! — mondta Sarolta.

— Róla! — Kiáltott fel örömmel Iskolamester — ezer frankért megölnöm!

— Nyomorult! Nem kell megölni! — mondta ingerülten Sarolta.

— Hát mit kell csinálni vele?

— Jöjjön holnap a Szent-Denis sikságra, társam várni fogja. Egyedül lesz és majd megmondja, mit kell tennie. Nem egyezer, hanem kétezer frankot kap, ha cleget tesz megbiztatásának!

— Meg kell próbálni! Én megyek helyetted!

Ezek valami urak lesznek, akik bosszút akarnak állni ellenségükön! Kétezer guba, egész szép summa! —
suttogta rábeszélően Bagoly.

— Jól van! Majd a feleségem elmegy! Maguk elmondják, hogy mi a teendő... a többit majd meglátom...!

— Jó! Holnap egy órakor!

— Szent-Denis síkságon!

— Szent-Ouen és Reolt-ut közt, a mező szélén, balra! De ne kövessenek... ha csak...

És Iskolamester sietve eltűnt Bagollyal.

Egy láthatatlan valaki tanuja volt az egész eseménynek és beszélgetésnek. Késelő a lebontott házba menekült a vihar elől, Sarolta ajánlata nagyon meglepte és egyuttal meg is ijesztette. Szerette volna értesíteni új barátját, hogy a fenyegető veszély nem találja készületlen. De hogyan tudassa? Címére nem emlékezett! és ki tudja, jön-e még a „Fehér nyúl“-ba? Gondolataiba mélyedve, gépiesen követte Tamást és Sárát. Láttá, amint a rájuk várakozó kocsiba szálltak.

A kocsi elindult.

Késelő hátul a kocsiba kapaszkodott. Éjjel egy órakor megállt a kocsi. Tamás és Sarolta egy kis utcában eltűntek. Késelő körülnézett, az Observatoir-köruttra került. Miután nagyon sötét éjszaka volt, elővette kését és hatalmasat kanyarított a kis utca sarkán álló fa törzsébe. Azután visszafordult. Az omladozó házhoz érve, egy még fedél alatt levő kis kuckóba vonult és csakhamar álomtalan, nyugodt, mély alvásba merült.

SÉTA.

Másnap ragyogó, napfényes őszi nap volt. Az elmúlt vihar nem hagyott hátra semmi nyomot.

Délelőtt tizenegy óra felé Rudolf a Fèves-utcában sétált a hírhedt „Fehér nyúl“-hoz címzett kocsmá-

felé. Munkásruha volt ma is rajta, de ruházatán valami keresettség látszott. Új zubbonya ki volt gombolva mellén, piros vászon inge kilátszott, egy másik ingnek hófehér gallérja lehajlott zubbonyára, fekete, selyem nyakkendője gondosan volt megkötve. Égszínkék bársony sapkája alól kilátszódtak gesztenyebarna fūrtei. Fényesre kefélł cipői elárulták keskeny, kicsiny lábát.

Az emberevőnő korcsmája küszöbén állott, mikor meglátta Rudolfot, nyájasan köszöntötte:

— Szolgája, fiatalember! Biztosan a visszajáró pénzért tetszett idefáradni!... Tegnap keresték, egy nagy, magas ur, meg egy férfiruhába öltözött hölgyecske. Öbort ittak Késelővel!

— Ugy! Késelővel ittak! és mit mondtak neki?

— Tévedtem, ők nem ittak, alig nedvesítették meg ajkaikat és...

— Azt kérdeztem, hogy mit mondtak Késelőnek?

— Erről-arról beszélgettek! Vöröskarról, az esőről, az időről!

— Ismerik Vöröskart?

— Sőt ellenkezőleg! Késelő magyarázta meg, hogy kicsoda Vöröskar!... és amint ön...

— Jól van! Egyéb nem érdekel!

— Hozzam a visszajáró pénzt?

— Igen... és Énekesnőt magammal viszem, ezt a napot velem tölti a zöldben!

— Ó az lehetetlen, fiam!

— Miért?

— Még csak az kellene, hogy ne jőjön vissza! Minden holmi ami rajta van, az enyém! És tartozik is nekem a szállásért és a kosztért kilencven frankkal. Ha nem volna olyan becsületes, mint amilyen, nem engedném messzebb az utca sarkánál!

— Énekesnő kilencven frankkal tartozik neked!

— Dehát mi köze önnek ehhez! Talán bizony ki akarja fizetni? A grófot játsza?

— Itt van! — mondta Rudolf az asztalra dobva öt aranyat! — Most mondd, mennyit ér a rajta levő lim-lom?

Az öreg csodálkozva, bizalmatlanul vizsgálgatta az aranyakat.

— Hát azt hiszed, hogy falcs pénzt adok neked! Váltasd fel és végezzünk.

Az emberevő habozott egy percig. Szeretett volna pénzhez is jutni, de viszont félt, hogy a kapott pénz vagy hamis, vagy lopott. Nem akarta kitenni magát annak, hogy orgazdának nézzék: — Száz frankot ér a különböző, rajta levő apróság.

— Az a sok csunya rongy száz frankot érne! Megtarthatod, ami visszajárna a vacsora árából és adok még egy aranyat! De egy fillérrel sem többet... úgy érzem, mintha ezeket a szegényeket lopnám meg, akik jogot formálhatnának erre az alamizsnára!

— Jól van fiam! Én megtartom a lim-lomot! Azt azonban kijelentem, hogy Énekesnő egy lépést sem fog tenni. Én olyan árt kérhetek a tulajdonomért, amilyent akarok!

— Hogy a Lucifer rakjon alád tüzet, olyant, amilyent megérdemelsz! Itt a pénzed és küld az Énekesnőt!

Az emberevő zsebrevágta az aranyakat. Kedveskedő, széles mosollyal mondta Rudolfnak:

— Mondja, miért nem megy ön Énekesnőért?... Örülne neki...

— Menj érte és mondd neki, hogy magammal viszem a zöldbe. Ne áruld el, hogy kifizettem tartozását.

— Miért?

— Mi közöd hozzá?

— Igaza van! mindegy! sőt kellemesebb rám-nézve, ha fenhatóságom alatt érzi még magát!

— Hallgass! Menj már!

— Ó milyen haragos! Sajnálom azokat, akikre neheztel. Megyek már... megyek már!

Az emberevő felment a rozoga lépcsőkön.

Pár perc mulva visszajött.

— Énekesnő nem akarta hinni, hogy itt van! Rákvörös lett... mikor azt mondtam, hogy megengedem neki, töltsd ezt a napot önnel... azt hittem, hogy megőrül... életében először akart a nyakamba ugrani.

— Örült, hogy megszabadul tőled!

Violaszál ebben a pillanatban lépett a szobába. Éppen úgy volt öltözve, mint előző este. Barna alj volt rajta, derekán összecsomózott, narancsszinű kendő, piroskockás sapkája alól két hosszú szőke hajfonata csüngött hátára.

Amint észrevette Rudolfot, fülíg pirult és zavartan sütötte le szemeit.

— Gyermekem, akarja velem tölteni a zöldben ezt a napot? — kérdezte jóságosan Rudolf.

— Nagyon szívesen Rudolf ur, miután asszonyom megengedi.

— Megengedem, te kis macska, csak azt kötöm ki, hogy viseld jól magad!... Gyere, csókolj meg!

És a furia oda tartotta rettenetes arcát. Violaszál legyőzve ellenszenvét, már-már tiszta ajkával érintette volna homlokát, azonban Rudolf könyökével hirtelen hátrataszította a vén asszonyt, karonragadta Violaszálat és gyorsan távozott vele a korcsmából.

— Vigyázzon Rudolf ur, az emberevő képes a fejébe dobni valamit, olyan rossz! — figyelmeztette Rudolfot Violaszál.

— Ne féltsen engem! Mi baja... olyan zavartnak, szomorúnak látszik... megbánta, hogy velem jött?

— Ó, ellenkezőleg!... de... de... ön karon-

fogva jön velem... és ön munkás... valaki meglát-hatja és elmondja gazdájának!...

Énekesnő kivonta karját Rudolféből:

— Menjen egyedül előre... én követem... és majd a mezőnél csatlakozom!

— Ne féljen semmitől! — mondta Rudolf gyön-géden visszakapcsolva Violaszál karját az övébe: — Gazdám nem lakik ebben a negyedben. És különben is a virágáros rakparton kocsiba ülünk!

— Ahogy akarja, Rudolf ur! én csak azért mondtam, nehogy kellemetlensége legyen értem!

— Hiszem és köszönöm. Mondja meg őszintén, hova menne szivesebben, a zöldbe, vagy a városba?

— Én szivesebben megyek ki a szabadba!... Olyan szép idő van... Tudja, hogy hat hét óta nem voltam messzebb a sarki virágárosnál?

— És miért ment oda? virágot vásárolt?

— Ó nem! Arra nem volt pénzem! csak néztem a virágokat... és élveztem jó illatukat. Az alatt a fél óra alatt, amíg a virágáros rakparton sétálhattam, minden bajomat, minden bánatomat elfelejtettem.

— És amikor ezeken a szűk, piszkos utcákon keresztül visszatért az emberevőnhöz, mit érzett?

— Istenemre... sokkal szomorubban tértem vissza, mint mikor elmentem!... és visszafojtottam a könnyeimet, nehogy megverjen az emberevő! A vásáron olyan irigykedve néztem a tisztán öltözött, jókedvű virágáros lányokat... olyan szépek voltak!...

— Biztos vagyok benne, hogyha lenne néhány virágcserep szobája ablakában, egész jól érezné magát!

— Eltalálta Rudolf ur! Egyszer az emberevő jó kedvében egy kis rózsátót ajándékozott nekem... milyen boldog voltam! Nem unatkoztam többet! Egyebet sem csináltam, csak a rózsámat néztem... leveleit számolgattam... a hajtásokat... a bimbókat... Azonban a mi negyedünkben oly rossz a levegő... és

oly sötét van ... szegény kis rózsatő ... két nap mulva sárgulni kezdtek levelei... de nem csufol ki Rudolf ur ?

— Nem, nem, csak folytassa

— Megkértem az emberevőnőt, hogy engedjen el a rakpartra ... magammal vittem a rózsatövet ... ugy, mintha egy kis gyermek lett volna ... azt hittem, hogy a többi virág közt újra éled ... fonnyadó leveleit a szökőkut friss vizébe áztaltam ... azután a napra tettem száradni szegény kis rózsá, a mi utcánkban sosem csókolták leveleit a nap sugarai ... Higyje el Rudolf ur, hogy így sikerült legalább tíz nappal meghosszabbítani életét ...

— Elhiszem ! De amikor elfonnyadt, nagyon bucsult, ugye ?

— Megsirattam ! ... Miután ön olyan megértő, nem fog kinevetni, ha elmondom, hogy olyan hálás voltam a rózsatőnek ... jól esett, hogy mégis ... mindennek dacára, nekem virított ! ...

Az Énekesnő lehorgasztotta fejét, fülig pirult szégyenében.

— Szerencsétlen gyermek ! Ilyen érzések közt gyakran gondolhatott ...

— A halálra ? Igen ! Sokszor szerettem volna már véget vetni életemnek ... a Szajna furcsa gondolatokat ébresztett bennem ... de aztán a virágok, a napsugár, megvigasztaltak, elterelték szomorú gondolataimat. Eszembe jutott, hogy csak tizenhat és fél éves vagyok... és ki tudja ? ...

— Ki tudja, alatt valami titkos reményt értett ?

— Igen !

— Mit remélt ?

— Azt reméltem, hogy találkozom egyszer egy nemes lélekkel, aki munkához segít, hogy kiszabadulhassak az emberevőnő karmai közül. Azt mondogattam magamban, hogy én ugyan nagyon szerencsétlen teremtes vagyok, azonban én még soha senkit nem bán-

tottam, soha senkinek semmi rosszat sem tettem. Ez a gondolat elkergette rossz kedvemet és reményt csepegtetett belém... csak persze — a rózsám elhervadása nagyon elszomorított.

Énekesnő nagyot sóhajtott.

— Még mindig busul érte?

— Igen... — itt van!

És Énekesnő előhuzott zsebéből, gondosan összevágott ágacskákat.

— Megtartotta?

— Igen! Ez mindenem!

— Hát semmije sincsen?

— Semmi...

— De ez a Kláris gyöngy...

— Az emberevönőé!

— Nincs egy sapkája, zsebkendője, valami fehérneműje?

— Nincs egyebem, ennél a pár darab elszáradt rózságnál!

Rudolf és az Énekesnő a rakpartra értek. Ott már várt rájuk egy kocsi, Rudolf felsegitette az Énekesnőt: — És most hajts Szent-Denisz tisztásra! — Parancsolta a kocsisnak.

A kocsi elindult. A nap pazarul öntötte nevető sugarait, az ég kékjét még báránnyfelhők sem zavarták.

— Nini! Női kabát! — kiáltott fel meglepetve az Énekesnő, egy kabátot huzva fel az ülésről!

— Igen, magácskának hoztam, nehogy megfázzon.

Énekesnő nem volt ilyen előzékeny gondoskodáshoz szokva, csodálkozó szemekkel nézett Rudolfra.

— Istenem, milyen jó ön Rudolf ur... ugy szegyenlem magam!

— Miért? Mert jónak talál?

— Nem, hanem egész másképp beszél ma velem, mint tegnap!

— No, mondja meg őszintén, mit szeret jobban.

ha olyan vagyok, mint tegnap este voltam, vagy, ha ilyen maradok, mint amilyennek ma talált?

— Amilyen ma... de tegnap inkább magamhoz hasonlóan éreztem... bocsásson meg... nem akartam ezzel megsérteni!

— Valami nagyon meglep, Violaszál.

— Micsoda, Rudolf ur?

— Ugy látszik, elfelejtette már, amit tegnap este mondott a Bagoly!... hogy ismerte azokat, akik felnevelték.

— Ó dehogyan felejtettem el! Sokat gondolkoztam ezen ma éjjel és sokat sirtam... de meg vagyok győződve róla, hogy nem igaz, ... az egész mesét csak azért találta ki, hogy nekem fájdalmat okozzon!

— Az lehetséges, hogy Bagoly sokkal inkább tisztában van a dolgokkal, mint ahogy azt maga hiszi! Nem volna boldog, ha megtalálná szüleit?

— Istenem, Rudolf úr, ... miután szüleim sosem szerettek... minék találkozzam velük — ha pedig szerettek, biztosan meghalnának szégyenükben!

— Ha szerették szülei, akkor sajnálnák, megbocsátásának... és tovább szeretnék. Ha elhagyták... akkor lelkiismereti furdalásaik, szégyenük fognak bosszút állni magán Violaszál!

— Miért kell a bosszu?

— Igaza van!... Ne beszéljünk róla!

A koci Szent-Deniszhez ért.

Violaszál kinézett a koci ablakán és összecsapta kezeit örömeiben: — Istenem, mezőn vagyunk! Zöld fű... virágok... Rudolf ur megengedi, hogy kiszálljak... olyan szép idő van és úgy szeretnék egy kicsit futkorászni!...

— Jól van gyermekem! Kocsis állj meg!

— Ön is velem tart?

— Igen, ma ünnepnapot rendezek!

— Milyen boldog vagyok!

Kézen fogva szaladgáltak egy ideig ide-oda. Énekesnő arca kipirult, ragyogott, félig nyitott, mosolygó, piros ajkai mögül kilátszódtak hófehér, ragyogó fogai. Midőn végre a futástól fáradtan megállt, hálásan mondta Rudolfnak.

— Milyen jó az Isten, hogy ilyen szép időt adott! Rudolf szemébe könny szökött.

Megható volt, ennek a sokat szenvedett, szomorú gyermeklánynak őszinte, igaz öröme.

Rudolfot elmélkedéséből váratlan esemény rázta fel...

A MEGLEPETÉS.

Hangos nevetés hallszott az országut felől.

Énekesnő ijedten felsikoltott.

Késelő nevetett.

— Ne ijedj meg lányom! Hihetetlen szerencsés véletlen, na, ezt nem hittem volna! — Majd komoly hangon hozzátette: — Látja Mester, mondhat, amit akar, de ez a találkozás nem pusztán véletlen! Ugy éreztem, mintha valami huzott volna ide!...

— Mit csinálsz itt? — kérdezte meglepve Rudolf.

— Ön helyett öröködöm, mester!

— Beszélj hát, mi az, miért vagy itt?

— Mindjárt, mindjárt, csak körülnézek!

Késelő az országuton álló kocsihoz szaladt, felugrott a ló hátára és kémlelődve nézett körül. Kis várta visszaért Rudolfhoz.

— Megmagyarázod végre már, hogy mit jelent különös viselkedésed?

— Türelem, mester, türelem!... Még egy szót... hány óra?

— Félegy!

— Jól van!... Van időnk! Bagoly csak egy félóra múlva lesz itt!

— A Bagoly! — Kiáltották fel egyszerre Rudolf és Énekesnő!

— Igen! Bagoly.

Hogy rövid legyenek, tegnap este, amint kilépett a „Fehér nyul“ ajtaján jött...

— Egy magas férfit, egy férfiruhába öltözött nővel; — kerestek. Tudom.

— És jó borral itattak, azt akarták, hogy eljárjon a szám az ön rovására... nem tudtam teljesíteni kívánságukat, miután csak öklei használatának titkát ismertem. Azonban, ha tudtam volna féltve őrzött titkáról, akkor sem árultam volna el. Nem tudom miért, tegnap este óta egy buldogkutya hűségével ragaszkodom önhöz... amióta azt mondta, hogy van szivem és becsülete!... Nem akarom feltolni magam; az ön ügye, intézze el!...

— Köszönöm fiam. Folytasd!

— Miután az uraságok észrevették, hogy tőlem semmit sem fognak megtudni, elmentek a korcsmából. Ők jobbra, az igazságügyi palota felé vették utjukat, én meg a Notre Dame felé. Miután hideg, jeges eső esett, nem volt kedvem messze menni, utközben egy félig lebontott házra akadtam, oda betértem...

— Nos és?

— Jól elhelyezkedtem egyik pince szögletében, a fejem kissé nehéz volt a sok italtól, ehhez az állapothoz kitűnően talált az eső egyhangu kopogása, ez a legkedvesebb altató dalom... szóval csakhamar elaludtam... nem tudom, hogy meddig alhattam... az Iskolamester hangjára ébredtem fel... mintha barátágosan csevegett volna valakivel... csodálkozva hallgattam... a legnagyobb meglepetésemre a korcsmabeli magas ur hangjára ismertem!

— Iskolamesterrel és Bagollyal tárgyaltak! — csodálkozott Rudolf.

— Igen bizony! Abban állapotok meg, hogy holnap találkoznak!

— Tehát ma!

— Egy órakor.

— Egy perc múlva.

— Szent-Denisz és Szent-Ouen közt...

— Itt!

— Igen, itt!

— Iskolamester! Jaj, vigyázzon Rudolf ur! — kiáltott fel rémülten Violaszál.

— Nyugodj meg lányom... ő nem fog jönni, csak Bagoly!

— Érthetetlen! — mormogta fogai közt Rudolf.

— Azt hiszem, hogy én már csak a tárgyalás végén ébredtem fel, abban egyeztek meg, hogy valami tárcát visz vissza ma a Bagoly... úgy látszik, hogy előbb megrabolták az uraságot és csak azután kötöttek barátságot.

— Furcsa...

— Istenem, úgy félttem önt Rudolf ur! — mondta ijedten Violaszál.

— Rudolf mester nem kis lány, hanem az bizonyos, hogy Iskolamester nem tréfál... azért vagyok itt lányom!

— Folytasd, fiam!

— A magas férfit és kis kísérője kétezer frankot ígértek Iskolamesternek, ha... nem tudom mit csinál önnel!... Gondolkozóba ejtett a dolog. Ki lehet ön, hogy ilyen sok pénzt fizetnének önért?

— Mindjárt megmondom.

— Elhatároztam, hogy utánajárok, kik lehetnek ezek a gazdag emberek, észrevétlenül követtem őket... és mikor a rájuk várakozó kocsiba szálltak, felkapaszkodtam hátul — egészen az Observatoir-térig kocsiz-

tunk, ott kiszálltak az uraságok, olyan sötét volt, mint egy veremben, az orromig sem láttam, egy fába vágtam a késem, hogy másnap tudjak tájékozódni.

— Nagyszerű!

— Ma korán reggel már ott voltam. A megjelölt fától tiz lépésnyire egy kis utca nyílik... az utcácska sarában pompásan kivehetők a kis és nagy lábnyomok... az utca végén levő kis kerti ajtónál megszűnnek a nyomok. Itt fészkelhetnek!

— Köszönöm fiam! Nem is képzeled, milyen nagy szivességet tettél nekem.

— Bocsánat, Rudolf mester! Tisztában vagyok veled, különben nem volnék itt!

— Tudom, tudom. Másképp szeretném hálámat kimutatni... nem csak egyszerű köszönőmmel... Szerencsétlenségemre, egyszerű munkás vagyok, dacára annak a magas összegnek, melyet a fejemre tűztek. Majd megmagyarázom...

— Ha kedve tartja, jó, ... ha nem... nekem az is mindegy. Űlést akarnak önre mérni... én igyekszem kivédeni... a többihez semmi közöm!

— Kitaláltam, hogy mit akarnak. Ide figyelj: én rájöttem arra, hogyan lehet legyezőket elefántcsontszinre festeni... azonban van egy társam is... együtt akarjuk nyélbeütni a dolgot... nálam van egy kis szerkezet, bizonyára azt akarják megszerezni, mert ezzel sok pénzt lehet keresni.

— Szóval ezek ketten...

— Azok a gyárosok, akiknél dolgoztam... azonban titkomat nem akartam elárulni nekik.

Ez a felvilágosítás, teljesen kielégítette Késelőt.

— Mit fogsz most tenni? — kérdezte Rudolf.

— Bevárom Bagolyt és igyekszem kihallgatni, amit a magas urral beszél, mert ezzel használok önnek. Innen be lehet látni az egész mezőt, amott ni, egy fatörzs hever... mintha csak arra várna, hogy

ráüljenek... A Bagoly találkozója négy lépésre van onnan, biztosan a fatörzsre fognak ülni... ha nem sikerül kihallgatni beszélgetésüket, mikor elválnak, megtámadom a Baglyot... úgy is tartozom neki az Énekesnő fogáért... addig szorongatom a torkát, míg megmondja Violaszál szüleinek nevét, miután kijelentette, hogy ismeri őket! Mit szól ehhez Rudolf mester?

— Jól van, csakhogy valamit változtatnod kell terveden!

— Óh Késelő, ne csináljon értem ilyen kavardást! Ha megveri Baglyot, Iskolamester...

— Elég lányom... Ha egyszer Bagoly kezeim közt lesz, éppen mert Iskolamester a védelmezője, dupla adagot kap tőlem.

— Ide hallgass, én jobb eszközt tudok, másképp fogjuk megbosszulni az Énekesnőt. Azt majd máskor mondom el. Most — itt Rudolf meghalkította hangját és pár lépést tett Késelővel — akarsz nekem egy nagy szivességet tenni? — Kérdezte.

— Mondja, mi az, Rudolf mester?

— Nem ismer téged Bagoly?

— Tegnap láttam először...

— Nézd, így fogsz tenni: először elbujsz, ha azonban megpillantod, azonnal előjössz.

— Hogy kitekerjem a nyakát?

— Nem — azt későbbre hagyjuk, ma csak megakadályozod abban, hogy a magassal beszélhessen... ha látja, hogy nincs egyedül, nem fog merni Bagolyhoz menni... ha mégis közeledne... egy percre se távozz Bagoly mellől... előtted nem fogja megtenni tervbevett ajánlatát!

— Értem! Ugy fogom követni Baglyot, mintha az árnyéka volnék... ha a magas ur már elpárolgott... egy kicsit megtáncoltatom Baglyot... ezt kikötöm!

— Várj... még ne! A banya nem tudja rólad, hogy tolvaj vagy-e vagy sem?

— Nem, ha csak Iskolamester el nem mondta.

— Csinálj úgy, mintha megváltoztattad volna elveidet.

— Én ?

— Te !

— Az ördögbe is... Rudolf ur... ezt nem találok jó tréfának.

— Csináld azt, amit akarsz... én nem tanácsolok neked semmi rosszat... Bagoly mérges lesz, hogy megzavartad a tervezett beszélgetést... te igyekeznél fogsz megnyugattani őt... azt fogod mondani, hogy nagyszerű fogásra van kilátásod és éppen a társadat várod... ha Iskolamester akarja, őt is beveszed... sok aranyra van kilátás !

— Nézd csak, nézd csak !

— Egy órai várakozás után kijelented, hogy úgy látszik, nem jön barátod... és találkozót adsz Bagolyéknak holnap kora reggelre. Érted ?

— Értem.

— Ma este tíz órakor a Schamps-Elyséeben, az Özvegyek-fasorában várakozz rám, a löbbit ott megmondom !

— Vigyázzon, ha csapdát állít Iskolamesternek, pórul járhat... nagyon ravasz... és könnyen megöli !

— Légy egész nyugodt !

— Az ördögbe is, furcsa ügy, de ön azt csinálhat belőlem, amit akar... úgy érzem, valami jó dolgot ad be nekik... azonban még volna egy szavam Rudolf ur !

— Beszélj.

— Nem hiszem, hogy csapdát állítana Iskolamesternek, azonban mégis meg kell mondanom, hogy bár száz halált érdemel, én még sem szeretném a rendőrség kezére játszani.

— Én sem. De mintán ők az én ellenségeimnek

szövetkeztek, le akarok számolni velük. És ha te segísémemre leszel, biztosan célt érek!

— Ó az nagyszerű! Miután a nőstény nem ér többet a himnél... siessenek, ott messze... mozgó pontot látok, biztosan a Bagoly jön... futok vissza a rejtekhelyemre!

Violaszál nem hallotta a beszélgetés utolsó részleteit. Rudolfal a várakozó kocsiba szállt.

VAGYAK.

Rudolf gondolataiba mélyedt. Violaszál nem merte zavarni, csak szomorúan nézte.

Rudolf felnézett. Jóságos mosollyal kérdezte: Mire gondol gyermekem? Kellémetlen volt a Késelővel való találkozás? Az imént még oly jókedvűek voltunk.

— Sőt ellenkezőleg, örülök a találkozásnak, mint-hogy Késelő hasznára lesz önnek!

— Azt hiszem a Fehér nyul vendégei közt ez az ember az egyetlen, akiben lakozik még jóérzés!

— Nem tudom — gyakran láttam, de nem igen beszélgettünk. Tegnap voltam először vele, azt hittem róla, hogy ő is olyan rossz, mint a többi.

— Ne gondoljunk többet rájuk! Azt akartam, hogy jó napot csináljak magácskának és itt van ni, még elszomorítom!

— Óh nagyon boldog vagyok, olyan rég nem hagytam el Párist!

— Kacagógerlével volt utoljára kiránduláson?

Igen, még tavasszal... de azért most is nagyon szép itt — a nap oly ragyogóan süt... és nézze csak amott... ott a domb telején, milyen festői szépek a házak... mind fákkal vannak körülvéve! Galambduc is van, ... a galambok most repülnek... a malomra szállnak!...

— Élvezet nézni, mennyire fogékony a falusi bájos idillek iránt!

— Ha férfi lennék, földműveléssel foglalkoznék! Mindig a szabadban volnék, nézném a fákat, az eget, a füvet, ... mennyi szép dalt énekelnék! Ismeri a Brabant Genovéváról szóló éneket? Olyan szép!

— Nem ismerem gyermekem, azonban, ha kedves akar lenni hozzám, később eléneкли! A mai nap ugyanis a miénk!

E szavak hirtelen eszébe juttatták Violaszálnak, hogy már csak pár órai szabadsága van... aztán vissza kell térnie a nyomortanyára! Arcán mély szomorúság tükröződött vissza, szeméből nagy könnyesepek perregtek alá.

Meglepve kérdezte Rudolf: — Mi szomorította el Violaszál, miért sir?

— Semmi... igazán semmi, Rudolf ur! — Violaszál megpróbált könnyein keresztül mosolyogni. — Bocsásson meg... egy gondolat szomorított el, igazán, semmi egyéb, mindjárt jó kedvem lesz!

— Az imént még oly jó kedve volt!

— Hiszen éppen ezért...

Rudolf mindent kitalált, el akarta terelni a fiatal lány gondolatait és a rózsafáról kezdett beszélni. — Fogadni mérnék, — mondta — hogy az imént azért könnyezett, mert eszébe jutott a rózsafája... és sajnálta, hogy nem hozhatta sétálni.

Az Énekesnő mosolygott. Átadta magát a jelennek és élvezte a természet szépségeit, nem gondolt sem a múltra, sem a jövőre. A koci Szent-Denisz falucskához ért. Énekesnő észrevette a templom harangját.

— Milyen szép torony!

— Igen, a Szent-Deniszi templom tornya, az, ami idelátszik, híres, szép templom: meg akarja nézni? megállíthatom a kocsit?

Énekesnő lesütötte szemét.

— Amióta az emberevönőnél vagyok, még nem voltam templomban. Nem mertem elmenni. A fogságom alatt, pedig boldog voltam, ha egy-egy miséné énekelhettem!

— Isten végtelen jó és megbocsájtó, nem kell félni tőle! Miért fél imádkozni, vagy Istenházába menni?

— Óh nem... tiszteletlenség volna... elég, hogy ellenére cselekszem!

Egy percnyi csend után újra megszólalt Rudolf

— Szeretett már valakit?

— Soha senkit, Rudolf ur!

— Miért?

— Láta azokat az embereket, akik megfordulnak a Fehér nyul korcsmában... és ahhoz, hogy az ember szerethessen, becsületesnek kell lenni.

— Hogy érti ezt?

— Nagyon kérem, Rudolf ur, ne beszéljünk erről

— Jól van Violaszál! Beszéljünk egyébről... de miért néz így rám? Megint könnyesek a szemei?

— Ön olyan végtelen jó hozzám Rudolf ur, hogy akaratom ellenére is könny szökik a szemembe... tegnap megvédett... és ma ilyen gyönyörű napot rendezett... oly boldog vagyok.

— Igazán, boldognak érzi magát?

— Nagyon. Sosem fogom elfelejteni ezt a szép napot.

— Olyan ritka dolog a boldogság.

— Bizony nagyon ritka!

— Én, ha nagyon boldognak akarom érezni magam, ábrándozom, éppen arról álmodozom, ami hiányzik. Mondja Violaszál, maga nem szokott légvárat csinálni?

— Régebben én is ezzel szórakoztam, de mióta az emberevönőnél vagyok, csak nagyon ritkán építék légvárat. Ön mi után vágyódik, Rudolf ur?

— Én szeretném, ha gazdag volnék és előkelő társaságba járhatnék... sok cselédem lehetne... és naga, Violaszál, mit szeretne?

— Nekem nincsenek ilyen magas vágyaim. Szeretném megfizetni tartozásomat az emberevőnőnek, csak annyi pénzem maradjon, amennyiből szerényen megélhetnék addig, amíg munkát találok, azután szeretném, ha egy tiszta, szép kis szobácskám volna, melynek ablakából zöld fákat láthatnék!

— És sok-sok virág is legyen ablakában, ugye?

— Ó igen — és persze falun szeretnék lakni... ez minden!

Egy kis szoba és munka, a mindennapi szükséglethez tartoznak, de ha légvárakról van szó, az ember többet is megengedhet magának. Mondja, nem vágyik szép ruhákra, gyémántos ékszerekre?

— Ó, én nem vágyom ilyesmire! Szabadság, falusi élet, ...és hogy ne kelljen kórházban meghalnom... brr, ugy irtószom ettől a gondolattól... Pedig bizony nekünk, szegény embereknek!

— Nem is azért mondom... hanem az ember halála után...

— Nos?

— Ön nem tudja, hogy mit csinálnak ott az emberrel halála után?

— Nem!

— Ismertem egy fiatal lányt... szegényke a kórházban halt meg... a testét orvostudósoknak adták.

— Sokszor vannak ilyen sötét gondolatai?

— Ugye meglepi, Rudolf ur, hogy én szegénylen magam, ...ha arra gondolok, mi vár rám halálom után... de egyebem sem maradt...

E szomorú, elkeseredett szavak nagyon elkomorították Rudolfot.

Énekesnő észrevette Rudolf komor gondolatait és szelíden szólt: — Bocsásson meg Rudolf ur, nem kel-

lene ilyen szomorú dolgokra gondolnom, ... nem értem, mi van velem ... olyan boldog vagyok, mint még soha életemben és mégis folyton könnyek tölúlnak szemeimbé. Mondja, hogy nem haragszik rám? Látja, már is jó kedvem van ... már elmúlt a rossz kedvem ... nézze meg a szemeimet Rudolf ur, nem könnyesek!

És Violaszál, hogy egy mindenáron feltörő könnyet visszakényszerítsen, kétszer-háromszor lecsukta szemeit és aztán kerekre kinyitotta.

— Kérem Violaszál, olyan legyen, amilyen éppen akar, ne erőltessen magára vidámságot, hogyha szomorkodni volna kedve! Nekem is sokszor vannak szomorú gondolataim és hibetetlen szerencsétlennek érzém magam, ha olyankor mosolyognom kellene.

— Rudolf ur, hát ön is szokott szomorú lenni?

— Természetesen! Én is egyedül állok a világon! Nincs sem apám, sem anyám. Ha beteg találnék lenni, ki tudja, mi lenne velem! A napi keresetemet mindig elköltöm ...

— Jaj, Rudolf ur, ez nagy hiba! Takarékbba kellene tenni minden héten egy pár garast. Látja, nekem a pazarlás okozta rossz sorsomat. Pénzzavar okozza a legtöbb bajt, az a legrosszabb tanácsadó!

— Igaza van! De hogyan tegyek félre pénzt, mikor olyan szép az élet és oly jó sétálni!

— A dolog nagyon egyszerű Rudolf ur! Ön legyezőfestő, ez igazán szép foglalkozás, és milyen sokat keres! Naponta öt frank sok pénz ám! Józanul kell gondolkozni — mondta Énekesnő szigorú hangon — nem kell elprédálni egész keresményét, egy negyed-részt könnyen félreteheti, no ígérje meg, hogy ezentul így tesz! Jó?

— Jó, megigérem! — hagyta helyben akaratlanul is mosolyogva Rudolf.

— Meglátja, milyen büszke lesz, a félretett pén-

zére! Valamit még mondanék, de ígérje meg, hogy nem fog haragudni...

— Haragosnak nézek ki?

— Nem... nem, csak nem tudom, hogy merjem-e?

— Violaszál, velem szemben mindent mérhet!

— Mégis, ön nem olyan, mint a többi, az messziről meglátszik, miért jár olyan lebukokba, mint amilyen az emberevő nő korcsmája?

— Ha nem lettem volna ott tegnap, akkor nem jöhöttem volna ma magácskával ide a zöldre!

— Az igaz! Azonban én bármilyen boldog is vagyok, inkább lemondanék erről az örömről, semhogy önnek kellemetlenséget szerezzek!

— Sőt! Látja, kitünő tanácsot adott nekem!

— Megfogadja?

— Megigérttem.

Rudolf odaszólt a kocsisnak, hogy milyen utírányt kövessen, aztán Violaszálhoz fordult:

— Most már mulassunk egy kicsit! Építsünk légvárakat, ez igazán olcsó szórakozás, nem kell érte szemrehányást tennie!

— Igaza van! Nos kezdje ön!

— Nem, magáé az elsőség!

— No lássuk, eltalálja-e az izlésemet?

— Megpróbálom! Ne kalandozzunk el messze... tegyük fel, hogy ez az út, egy elrejtett, regényes fekvésű falucskához vezet.

— A falu végén kis patak esörgedezik!

— Igen. A falu széléről takaros kis major látszik, a szép fehérre meszelt, csinos házat egyik oldalról virágos kert veszi körül, másik oldalon pedig nagy gyümölcsös húzódik.

— Ugye, ez volna az a major, ahova most megyünk?

— Igen.

— És ott friss tejet is ihatnánk!

— Ki iszik tejet? friss vaját ennénk, és kitűnő tojást.

— Mi keresnők meg a frissen tojt tojásokat!

— Persze.

— Az istállóba is bemennénk.

— Az istállóba is.

— És a galambházat is megnézhetnénk!

— Azt is!

— Milyen jó lenne!

— Hagyja, hogy meséljem el, milyennek képzelem én a majort!

— Csupa fül vagyok!

— A földszinten egy nagy konyha van és egy még nagyobb ebédlő.

— Az ablakon zöld függönyök vannak, ... olyan szép a zöldfüggönyös szoba megvilágítása...

— Nekem is ez a véleményem... a majorosné a nagynénje volna.

— Természetesen... és nagyon, nagyon jó lenne...

— Igen, mintha az édesanyja volna!

— Milyen jó érzés lehet, ha szeretik az embert!

— De maga is nagyon szeretné!

— Ó, nagyon szeretném! Igyekeznék mindenben segítségére lenni, takarítanék, varrnék, a fehérneműt rendben tartanám. Legelőször is reggel...

— Milyen türelmetlen, Violaszál, várjon, még nem fejeztem be, még nem festeltem le a házat.

— Lám csak, kiűt magából a festőművész, látszik, hogy hozzá van szokva a szép tájképekhez... biztosan mindig azt fest legyezőire! — Mondta nevetve Énekesnő.

— Kis fecsegő, nem hagy szóhoz jutni!

— Igaz, hogy össze-vissza fecsegek mindenfélét, de olyan jól mulatok mellette. Nos, milyen is a majorosné háza?

— Az első emeleten van a magácska szobája!

— Az én szobám! — Violaszál nagy, kerekre nyitott szemekkel nézett Rudolfra.

— Igen, kétaablakos, szép szobája van, az ablakok a kertre nyílnak, de el lehet látni az erdő szélén folydogáló patakig, sőt, az öreg, sűrű gesztenyefák közül kivillan a falusi templom tornya is.

— Milyen gyönyörű volna! Jó lenne ott lenni!

— A kertet galagonyabokrok választják el a mezőtől, három vagy négy jámbor tehén legelészgett ott.

— És az ablakaiból látszanak a tehenek?

— Kitűnően.

— Egyik közülök a kedvencem volna, szép nyakravalót hímeznék neki és csengőt kötnék a nyakára, rászoktatnám, hogy a kezemből egyék. Lehetséges volna?

— De mennyire! Hófehér volna és Mucinak hívnák!

— Szép nevet ad neki! Mennyire szeretném!

— No most fejezzük be a szobáját. Szép szőnyeggel volna beborítva a padló, az ablakon habos függönyök volnának, a ház fala, egészen az ablakáig, vadrózsával volna sűrűn befutva, úgy hogy csak kezét kelene kinyújtania, és akkor szakíthatna rózsát, mikor éppen kedve tartja.

— Rudolf ur, hihetetlen jó festő ön!

— Most elmondom, mivel tölti el a napot.

— Mondja, nagyon érdekel.

— Jó nénikéje csókkal kelti fel reggelenként, friss meleg tejet hoz, azt azonnal meg kell inni, mert gyenge a tüdeje, ...azután felkel, bejárja a majort, megnézi Mucit, a csirkéket, az aprójószágot, a galambokat, a virágokat... kilenc órára visszasiet szobájába, mert várja a tanítóját...

— A tanítómat?

— Bizony. Ugy-e belátja, hogy meg kell tanulni

irni, olvasni, számolni, csak így segíthet mindenben a majorosnének... könyveket is kell ám vezetni.

— Igaza van Rudolf ur! — mondta komolyan Énekesnő. Egészen beleé'te magát szegényke a mesébe.

— Miután bevégezték a tanulást, kézimunkához lát, szép kötényt himez magának, azután elvégzi más-napi leckéjét, mikor ezzel is készen van, megkeresi nénikéjét és együtt sétálnak legalább két óra hosszat, séta közben sajátkezüleg választ ki zöld lombokat a Muci részére.

— A patak felé jönnénk haza, ugye?

— Természetesen. Kis fahid vezet a patakon keresztül. Mire hazaérnek, készen van az ebéd, mindig jönne egy-egy vendég is, hol a szomszéd majorosok közül valaki, hol a falu plébánosa.

— Száz évig élé'nek így, anélkül, hogy egy per-cig is unatkoznék!

— Hát még a vasárnapok és az ünnepek milyen szépek!

— Mi történik akkor?

— Csinosan felöltözik, a környékbeli lányok népviseletébe, biztosan nagyszerűen állna magának, a néni-vel kocsiba ülnek és a templomba hajtatnak, aztán valamelyik szomszéd majorba mennének, oda, ahol éppen tánc van! Olyan szeretetreméltó, bájos, ügyes, jó kis gazdasszony volna, hogy az összes fiatal majorosok vetekednének kegyéért, mindenik csak magával akarna táncolni, ... így kezdődnek a házasságok... magácska is kiszemel valakit... és...

Rudolf hirtelen elhallgatott. Énekesnőre nézett; szegényke fuldoklott a visszafojtott zokogástól. A Rudolf szavai elkábitották és egy pillanatra megfied-kezett a jelenről... annál kegyellenebb volt a szép áloml'ól való hirtelen felébredés.

— Violaszál, mi baja?

— Ó, Rudolf ur, ön akaratán kívül nagy szomo-

ruságot okozott, egy pillanatig hittem ebben a paradicsomban...

— Szegény gyermekem, ez a paradicsom tényleg létezik! Kocsis álljunk meg! No nézzen körül!

A kocsi megállott.

Énekesnő gépiesen emelte fel fejét. Egy kis domb tetején állottak és lábaiknál feküdt a Rudolf által leírt major. Semmi sem hiányzott. Ott volt a vigan csörgező kis patak, a legelésző tehének, a gyümölcsös és virágoskert, az öreg vadgesztenyefák lombjai közül kivillanó templomtorony. Az egész tájképet az októberi nap sugarai ragyogták be és a tarka szinompába öltözött őszi levelek tették még festőibbé.

— Nos, mit szól ehhez Violaszál, jó festő vagyok?

Énekesnő aggódva nézett Rudolfra. Az egész látvány természetfelettnak tetszett neki.

— Hát lehetséges ez, Rudolf ur?... Nem álmodom?... dadogta, — félek — éppen, ahogy leírta...

— Nagyon egyszerű dolog ez gyermekem! A majorosné volt a dajkám, itt nevelődtem... megírtam, hogy jövünk... természet után festettem.

— Igaza van, nincs semmi földöntúli a dologban!

— Mondta mélyen fellélegezve Énekesnő.

A kocsi tovább robogott.

Bouqueval falucska mellett feküdt a kis major.

Néhány perc múlva a major nagy, kerek kapuján befordult a kocsi.

— Megérkeztünk Violaszál. Meg van elégedve?

— Igen, Rudolf ur... de olyan furcsán érzem magam, ... azt hiszem, nem fogok tudni a majorosné szemébe nézni.

— Miért, gyermekem?

— Igaz... nem ismer!

Énekesnő felsóhajtott.

A majorbeliek valószínűleg meghallották a kocsi érkezését, mert a házba vezető ajtó kinyílt és egy öt-

ven év körüli asszony, végtelen bánatos és jóságos arc-
cal, tiszteletteljesen közeledett Rudolphhoz.

Énekesnő fülig pirult, egy pillanatig habozott,
azután mégis csak kiszállt a kocsiból.

— Jó napot Georgesné! amint látja, pontos va-
gyok! — Majd kifizette kocsisát. — Te visszamehetsz
Párisba. — Mondta Rudolf.

Violaszál izgatottan, alig hallhatóan sugta Rudolf-
nak: — Ön visszaküldi a kocsit?

— Persze!

— Az emberevőnő...

— Nem értem!

— Sajnos, vissza kell térnem estére... minden
körülmények közt vissza kell mennem, különben tol-
vajnak hinne... Minden az övé, ami rajtam van...
és tartozom is...

— Nyugodjék meg gyermekem... bocsánatot kell
kérnem magától!

— Tőlem? Miért?

— Amiért nem mondtam el hamarabb, hogy már
nem tartozik semmivel az emberevőnőnek, ... hogy itt
maradhat, ha úgy akarja, ... ezeket a ruhákat levet-
heti azonnal... Georgesné asszony szívesen kölcsönöz
az ő ruhatárából... mindjárt megkezdi nagynéni sze-
repét!

Violaszál azt hitte, hogy álmodik... körülné-
zett... hol Rudolfra, hol a majorosnéra emelte sze-
meit, sehogysem akart hinni füleinek.

— Hogyan, — kérdezte meghiúsultságtól remegő
hangon, — nem kell többé visszatérnem Párisba...
itt maradhatok... megengedik... hát valóra válna az
imént épített légvár?

— Ime, valóra vált!

— Nem, az nem lehetséges... igen nagy boldog-
ság volna!

— Az ember sohasem lehet igen boldog, Violaszál!

— Ó, könyörüljön rajtam, Rudolf ur, ne üzzön tréfát velem, ugy fájna!

— Kedves gyermekem, higgyen nekem, — mondta jóságos, de határozott hángon Rudolf, — még egyszer ismétlem, hogyha kedve tartja, mától kezdve ugy élhet itt, mint ahogy azt az imént a kocsiban lefesteltem. Georgesné asszony olyan jó lesz magához, mintha csak a nagynénje volna! A majorbeliek azt fogják hinni, hogy unokahuga. Ha ugy tetszik Violaszál, valóra válthatja álmát... mindjárt átöltözködhettek takaros majoroslánnyá, bejárhatjuk egész birodalmát, mindent olyannak fog találni, amilyennek leirtam, ... itt van a Muci tehén, a galambház, az aprójóság, a gyümölcsös- és a virágoskert! Valóra váltom ígéretemet.

Violaszál összekulcsolta kezeit. Gyönyörű arcán visszatükröződött a meglepetés, a hála, az öröm, szemei könnyben usztak. Remegve mondta: Rudolf ur, ön nem lehet ember, Isten angyala, azért küldte a földre, hogy megszabadítsa az embereket a nyomorságtól és szégyentől!

— Szegény gyermekem — felelte Rudolf bánatos, de jóságos mosollyal — dacára annak, hogy fiatal vagyok, én is sokat, nagyon sokat szenvedtem. Elvesztettem forrón szeretett gyermekemet, aki ha élne, magácskával éppen egykoru volna. Ez megmagyarázza a szenvedők iránti megértésemet... különösképpen magával szemben... Fehér Violaszál, Mária virágja, nevezzük ezentul Máriának, olyan édes, szép név, mint amilyen maga. Mária, menjen most Georgesné asszonnal, ha visszajött, megbeszélünk még egyet-mást, boldogan fogok távozni innen, mert érezni fogom, hogy maga boldogan maradt itt.

MURPH ÉS RUDOLF.

Rudolf a major udvara felé tartott. Ott találta ugyanazt a hatalmas termetű férfit, aki előző nap szénégetőnek öltözve a Tamás és Sarolta jöveteléről értesítette. Ötven év körüli, erős, ruganyos ember volt Murph, világosszöke haját csak halántéka táján tarkította néhány ősz hajszál. Nyugodt arca határozottságot és jóságot árult el. Fehér nyakkendőt, hosszú, fekete kabátot és zöldesszürke nadrágot viselt, valamint ugyanilyen szövetből készült lábszárvédőt. Murph angol nemes ember volt. Abban a pillanatban, mikor Rudolf az udvarra lépett, Murph egy kis utazótáskába helyezett el két pisztolyt.

— Mi az ördögöt csinálsz azokkal a pisztolyokkal? — kérdezte Rudolf.

— Ez az én dolgom, fenség!

— Hány órára rendelted a kocsit?

— Parancsa szerint, amint sötétedni kezd!

— Reggel érkeztél?

— Reggel nyolckor. Georgesnének még maradt ideje az előkészületeket megtenni!

— Milyen furcsa vagy! Nem vagy megelégedve velem?

— Nem lehetne másképp elintézni fenség azt, amit magára vállalt?

— Miután nem akarok gyanút ébreszteni, úgy kell öltöznöm, olyan szokásokat kell felvennem, szóval úgy kell viselkednem, mint azok az emberek, akiket meg akarok figyelni, és akikről tisztá képet akarok magamnak alkotni.

— Azért mindez nem jelenti azt, hogy miközben adatokat akar szerezni Vöröskarról, a Georgesné fiáról, verekedésbe keveredjék a banditákkal és megtiltsa nekem, hogy segítségére lehessek!

— Azt akarja mondani Murph ur, hogy kételkedik erőmben és bátorságomban ?

— Szerencsétlenségemre már százszor behizonyította, hogy nincs okom kételkedni, sem egyikben, sem másíkbán ! Elsőrendű mesterek tanították birkózni, boxolni, a tolvajnyelvet is külön tanulta, mert ezeknél a kirándulásoknál mindez elmaradhatatlan. Izmai kitűnően vannak kidolgozva, velem is oly könnyen elbánná . . .

— Hát akkor mitől féltesz ?

— Nem való az, amit tesz ! Ami engem illet, öszülő fejem és nemes voltom dacára szívesen kormozom be arcomat, hogy úgy nézzek ki, mint az ördög maga, — ha úgy kívánja, tudja fenség, hogy egy szavára kötél-táncosnak is mennék, ha tudnám, hogy ezzel valami szolgálatot tehetek, de azért, megmaradok amellet, amit mondtam . . .

— Ó ismerlek, öreg Murph tudom, hogy mindenre képes vagy értem.

— Hizeleg nekem, fenség, tudja, hogy . . .

— Ne restelkedj !

— Murph barátom, rossz időben prédikálsz . . .

— Miért ?

— Éppen boldog, büszke percemben találsz ! Tudod, hogy mikor itt vagyok . . .

— Igen, itt, ahol ön csak jót tett, minta-majort rendezett be, és csak az emberek jóságát akarja fokozni . . . gyönyörű idea, és a vezetéssel Georgesnét bizta meg, ezt az angyali jó, szelidlelkű teremtet . . . Nem lehet engem könnyen meghatni, de ha a kiállott szenvedéseire gondolok, akaratlanul is könnybe borul szemem . . . Hanem az új pártfogoltja . . . na . . . ne beszéljünk erről fenség !

— Miért Murph ?

— Fenség, ön azt teszi, amit jónak lát !

— Azt teszem, ami igazságos és helyes! — mondta türelmetlenül Rudolf.

— Ami az ön véleménye szerint helyes és igazságos...

— Ami igazságos Isten és lelkiismeretem szerint!

— Nézze fenség, ne beszéljünk erről a dolagról, ugysem értjük meg egymást!

— Én meg azt parancsolom, hogy igenis, beszéljen róla! — kiáltotta parancsolóan Rudolf.

— Sosem tettem ki magam annak, hogy Királyi Fenséged hallgatást parancsoljon, remélem, nem fogja azt sem parancsolni, hogy beszéljek! — Felelte gögösen Murph.

— Murph ur! — kiáltotta haragosan Rudolf.

— Fenség!

— Tudja jól, hogy nem szeretem a szándékos elhallgatásokat!

— Bocsásson meg, Királyi Fenség, ez esetben hallgatást parancsol józan eszem.

— Ha én leereszkedek annyira, hogy önnel úgy beszéljek, mint családombelivel, elvárom viszont öntől, hogy velem szemben felemelkedjék az őszinteségig.

Rudolf arca leirhatatlan fensőbbiséget fejezett ki.

— Ötven éves vagyok, és nemes ember, Királyi Fenséged nem beszélhet velem ilyen hangon!

— Hallgasson!

— Fenség!

— Hallgasson!

— Királyi Fenséged rosszul teszi, hogy szolgálataim felemlítésére kényszerít!

— Szolgálataidat? — Hát nem fizetem meg őket kellőképpen?

Rudolf nem tulajdonított különös jelentőséget szavainak, azonban Murph félreértette őket, arca fájdalmas, meglepett kifejezést öltött. Rudolf arcát egészen elégtelenítette a düh, szelid szemei félelmesen vü-

legtak az indulattól. Murph egy pillantást vetett gazdájára és hirtelen szelid hangon mondta: — Fenség, térjen magához!

Rudolf arca egészen ellorzult, ajkai elfehéredtek és öklét ütésre emelve, az indulattól rekedten kiáltotta:

— Mersz még?

Murph hátrált pár lépést: — Fenség, fenség, gondoljon január 13-ára! — kiáltotta.

Mintha varázserővel birtak volna e szavak, csodálatosan átváltoztatták egy perc alatt Rudolfot. Haragtól ellorzult arca kisimult, fejét lehorgasztotta. Egy pillanatnyi hallgatás után izgatott hangon mondta: — Ó, de kegyetlen ön uram... azt hittem, hogy a megbánásom... a lelkiismeretfurdalásaim... és éppen maga!

Rudolf nem tudta befejezni mondatát. Egy közeli padra ült és kezébe temette arcát.

— Fenség, — könyörgött kétségbeesetten Murph, — fenség, drága, jó uram, bocsásson meg, bocsásson meg öreg hü Murphjának... azért figyelmeztettem, nehogy elragadja újra szenvedélye. Istenem, hisz én, aki gyermekkor óta folyton fenségeddel voltam, jól ismerem nemes jellemét... nem akartam... tudom, hogy százszor megbánta... és ezerszer jóvátette már... Kegyelmezzen és bocsássa meg, hogy emlékeztettem arra a szomorú napra!

Rudolf halálsápadt lett, s szomorú, meleg hangon mondta: — Elég, elég öreg barátom, egy szóval lecsillapította indulatomat, nem mentegetem előbbi, kemény szavaimat... hisz tudod, hogy nagy utat kell megtenni a szónak, míg a szívtől az ajakig jut! Örült voltam, ne beszéljünk róla!

— Ó jaj, most már Isten tudja, meddig szomorú lesz! Pedig a leghőbb vágyam, hogy minél ritkábban

legyenek komor hangulatai. És öreg fejjel, ilyen butaságot csináltam!

— Mindketten hibásak voltunk, öreg barátom! Felejtsük el! Azt belátod ugye, hogy Georgesné megérdemli pártfogásomat, rendkívüli nő... eltekintve attól, hogy a Harville családjából származik... annak a Harvillenak családjából, akinek apám örök hálát esküdött.

— Mindig helyeseltem Georgesné iránti jóságát!

— De csodálkozol e szegény, elveszett gyermekkel szemben érzett jóindulatomon?

— Kegyelem Fenség... nem volt igazam!

— Nem... belátom, a külszin félrevezethetett!... De minthogy egész életemet ismered... és hűségesen segítsz mindenben... kötelességem... vagy ha jobb szereted, há'ám jeleként meg kell hogy győzzelek arról, hogy nem cselekszem könnyelműen!

— Tudom, fenség!

— Tudod mi a véleményem annak az embernek a kötelességéről, akinél egyesítve van a *tudás*, *akarat* és *képesség*... A becsület útjára kell vezetni azokat, akiknek lelkében él még jobb érzés... meg kell menteni őket a nyomoruságtól, a romlott környezetből, meg kell menteni őket az erkölcsi pusztulástól! Olyanokat segíyezni azonban, akik azt meg nem érdemlik, akár pompában, akár pedig fertőben élnek, egyenesen Istenkisértés!

— Fenség, nem akartam azt mondani, hogy ön méltatlanra pazarolja kegyeit!

— Még egy szavam volna... tudod, hogy drága gyermekem, kinek elvesztését naponta siratom, ma éppen tizenhat és fél éves volna... Tudod, hogy mindig jobban és jobban szerettem, minél közönyösebb volt iránta édesanyja! Nem tudok védekezni azzal a fájdalmas rokonszenvvel szemben, amit ilyen koru lányok keltenek bennem.

— Igaza van fenségednek, *meg* kellett volna értenem!

— És hidd el, jobb sorsra méltó ez a kis lány! Ha hallottad volna azt a szerencsétlen teremtet, az első komoly, jó szó, milyen nemes gondolatokat váltott ki szegénykéből és milyen költői, finom érzéseket... Egy órai együttlét alatt hihetetlen gazdag lelki világot fedeztem fel Máriában. Hidd el öreg Murphom, oly okos ez a kis lány! Könny szökött szemembe, amint arra akart rábeszélni, hogy napikeresetemnek legalább egy negyedrészt tegyem félre, hogy pénz-zavar ne tereljen rossz utra. Olyan komoly, meggyőző hangon beszélt! Ugy örült, olyan boldog volt, amikor megígértem, hogy követni fogom tanácsát. Könnyekig meg voltam hatva! Látom, te is elkomolyodtál, öreg barátom!

— Igaz, fenség... az, hogy ön tegye félre kérését... azt hiszi, hogy munkásember... ahelyett, hogy azt mondta volna, vegyen neki ezt-azt... igen, ez szép vonás... engem is meghat!

— Hallgass! Itt van Georgesné és Mária... készíts mindent elő az utra, korán akarok Párisban lenni!

Violaszál nem volt felismerhető. A Páris környékén szokásos népviselet kitűnően állott bájos fejéhez. Meghatott komolyság lászott arcán. Ha vigan fecseregve közeledett volna, Rudolfnak nem is lett volna olyan jó véleménye róla.

Georgesné arcán a sok szenvedés mély nyomokat hagyott. Részvéttel és már majdnem anyai szeretettel nézett Violaszálra.

— Ime, itt van a gyermekem, eljött megköszönni, az ön végtelen jóságát! — Mondta meleg hangon Georgesné.

A „gyermekem“ szóra Énekesnő kerekre nyitott szemekkel Lámult Georgesnéra.

— Köszönöm Mária helyett is jóságát, asszonyom,

... higgye el asszonyom, hogy Mária megérdemli az ön szeretetét és a jövőben is mindig érdemesnek fog rá mutatkozni!

— Rudolf ur, — mondta Mária remegő hangon, — ugye megérti, hogy nem találok szavakat...

— A megindultsága mindennél többet mond!

— Ő megérti és átérzi, hogy kinek köszönheti e változást, amint szobámba lépve, megpillantotta a térdeplőmet, szó nélkül oda sietett és leborult a kereszt előtt!

— Hála önnek, Rudolf ur, most már merek remélni!

Murph hirtelen hátat fordított. Angol közönyével, és elveivel ellenkezett volna, ha észreveszik meghiúsultságát!

— Gyermekeim, néhány szavam volna még Georges asszonyhoz... Murph barátom addig körülvezeti a majorban... nemsokára mi is maguk után megyünk! Nos... Murph... Murph, nem hallod?

Murph feltünő hangosan és sokáig fujta ki orrát. Szemébe huzta kalapját és félig oldalt fordulva, karját nyújtotta Máriának, gyors léptekkel ment a major épületei felé, szegény kis Violaszál csak futva tudta követni!

— Nos, Georgesné asszony, mi a véleménye Máriáról?

— Már mondtam, Rudolf ur, hogy amint szobámba lépett, a térdeplőhöz futott, térdreborult és őszinte, mély ájtatosságba merült! Olyan természetes volt mindez nála, olyan benső szükséglete volt az imára! Mikor azt kérdeztem tőle, mit érzett, mikor ön kijelentette, hogy itt maradhat! Természetes egyszerűséggel felelte: Az az érzés fogott el, mint mikor régebben a templomba léptem, azért mondom, hogy régebben, mert amióta...! — Nem engedtem befejezni mondatát! Láttam, hogy arcán a szégyen pirja ég,

közbeszóltam: — Mindent tudok gyermekekem, — ezentul mindig így fogom nevezni, — tudom, hogy sokat szenvedett, azonban a jó Isten nem hagyja el azokat, akik szeretik és hisznek benne, legyenek azok szerencsétlenek avagy bűnbánók!

— Kedves, jó, Georgesné, még csak most örülök igazán annak, amit tettem. Meglátja, érdekelni fogja ez a jobb sorsra érdemes fiatal lány... olyan jó érzésű!

— Nagyon tetszett nekem, hogy egy szóval sem érdeklődött ön iránt, pedig bizonyára kíváncsi. Tudni akartam, hogy öntudatos-e tartózkodása és megkérdeztem: Ugye szeretné tudni, hogy tulajdonképpen ki is, titokzatos jótevője? Bájos naivsággal felelte: Tudom, ő az én *jótevőm* és nekem ez elég!

— Ugye szeretni fogja őt asszonyom, foglalkozni fog vele, éppen, mintha...

— Igen, foglalkozni fogok vele, éppen úgy, mintha gyermekekem volna! — Felelte a feltörő zokogástól megtört hangon Georgesné.

— Ne adja fel még a reményt, meglátja majd még...

Georgesné hitetlenül rázta fejét: — Szegény fiam, éppen husz éves volna!

— Mondja azt, hogy husz éves!

— Isten odafönt hallja önt!

— Remélem is, hogy meghallgat! Tegnap este kerestem egy Vöröskar nevű fiút, azonban sajnos, nem találtam meg, azt hallottam, hogy ő tudna felvilágosítást adni az ön fiáról. Midőn Vöröskar lakásáról távoztam, akkor találkoztam ezzel a szerencsétlen fiatal lánnyal!

— Legalább az én révemen segített rajta!

— Rochefortból nem kapott semmi hírt?

— Nem.

— Annál jobb! Ugy látszik, hogy a szörnyeteg halálát lelte a gá...

— A gályáról való szökése közben! Ó, mondja csak ki ezt a rettenetes szót! A gyermekem apja... Milyen rettenetes... ha él még az a szerencsétlen gyermek... ha viseli még apja nevét, miként én is, ... milyen szegény... milyen szegény!... Ki tudja, talán beváltotta rettenetes fenyegetését... mit csinált a fiamból?... Miért szöktette meg?

— Ennek a titoknak én sem tudok nyomára jönni... nem értem, minek vitte magával fiát, mikor tizenöt évvel ezelőtt külföldre akart menekülni... Egy olyan kis gyermek csak utjában lehetett...

— Mikor a határon felismerték és visszahozták Párisba, ... megengedték, hogy börtönében felkeressem, akkor ezeket a kegyetlen szavakat mondotta: — Elszöktettem fiadat, azért, mert szeretted, és jó eszközül fog szolgálni arra, hogy tőled pénzt csikarhassak ki, vagy fogok jutlatni neki ebből, vagy nem... az az én dolgom lesz. Hogy él-e vagy meghalt, azt sosem fogod megtudni... ha életben marad, jó kezek közt lesz... épp úgy fogod a fiad szegényét lenyelni, mint a férjedét! Egy hónappal később életfogytiglani gályarabságra ítélték. Azóta hiába irtam egyik könyörgő, rimánkodó levelet a másik után, egyikre sem kaptam választ... Istenem, Istenem, hol lehet a fiam!

— Hihetetlen erőszakosság volt! Micsoda gonoszság megméltelyezni, elrontani egy ártatlan gyermeket, ... nem értem, miért szöktette meg ön mellől!

— Mondom, csak azért, hogy pénzt csikarhasson ki tőlem. Anyagilag is tönkretett, az uto'só pár garasomat is, amit nagynehezen sikerült megmentenem, el akarta szedni tőlem. Elvetemülisége dacára, nem tételeztem fel róla, hogy a küldött pénz egy részét ne fordította volna a fia nevelésére.

— Nem volt a fiának semmi különös, nyomra-vezető ismeretetőjele ?

— Lapis-Lazuliból készített Mária kép volt ezüst láncon nyakába akasztva. A pápa áldotta meg ezt a kis emléket.

— Ne veszítse el a reményt, Isten mindenható !

— Tényleg. A sors az ön utjába vezetett.

— Kissé későn... esetleg megtudtam volna néhány évi szenvedéstől kimélni.

— Ön így is elhalmozott jóságával.

— Ugyan ! Megvettem ezt a majort és ön jóságával, okosságával virágzóvá, minta-majorra tette. Kitűnően jövedelmez...

— És ön ezt a kitűnő jövedelmet a munkások anyagi helyzetének javítására, a környékbeli szegények segélyezésére fordítja.

— Igaz ! Volt oly szives Laporte plébánost értesíteni jövelelemről ? Szeretném pártfogoltomat jóindulatába ajánlani ! — megkapta leveletem ?

— Murph ur ma reggel elvitte.

— Ebben a levélben, néhány szóval leirtam ennek a szerencsétlen gyermeknek történetét... nem tudtam biztosan, hogy eljöhettek... ha gátolva lettem volna, akkor Murph hozta volna el Máriát.

Egy majorbeli szolga megzavarta a beszélgetést : — Asszonyom, a plébános várja ! — Jelentette.

— Mondd fiam, itt van a postakocsi ?

— Igen, Rudolf ur kérem !

Georgesné, a plébános, meg a majorbeliek egyszerű „Rudolf ur“ néven ismerték jóltevőjüket. Murph nagyon vigyázott, csak négyszemközt szólította *fenségnek* urát, idegenek előtt egyszerűen Rudolf urnak címezte.

— Elfelejtettem mondani, hogy Mária gyenge tüdejű, a nélkülözések, a nyomoruság megrendítették egészségét. Ma reggel megdöbbsentett sápadtsága, sze-

mei lázban égték... Jó ápolásra volna szüksége! — Mondta menetközben Rudolf.

— Számíthat rám, Rudolf ur! Ugy látom azonban, hogy nincs aggodalomra ok... most van fejlődésben és ilyenkor... a falusi élet, a jó levegő, a megelégedettség, jó orvosság, hamar össze fogja magát szedni.

— Remélem! Mégis a saját megnyugtatómra, elküldöm az én orvosomat, egy rendkívüli nagy tudású képzett szerezsen, kérem, tartsa be szigorúan rendelkezéseit és időnként értesítsen Mária hogylétéről. Majd később határozunk jövője felől. Talán legjobb volna, ha mindig ön mellett maradhatna.

— Én nagyon szeretném. Pótolná gyermekemet, akit naponta siratok!

Murph és Mária, Rudolf meg Georgesné egyszerre értek a lakóházhoz.

Murph Rudolfhoz sietett, zavartan sugta fülébe: — Ez a kis lány egészen megbabonázott... belátom, vad előítéletes voltam...

— Öreg Murph, tudtam, hogy rövidesen újból mellém állsz! — Rudolf megszorította hü barátja kezét.

Georgesné karonfogta Máriát és a földszinti részen elhelyezett fogadószobába lépett.

Itt már várt rájuk Laporte plébános.

A szoba egyszerűen, de nagyon barátságosan volt berendezve. Az őszi időre való tekintettel vidám tűz lobogott a kandallóban, két kis asztalkán szép, metszett üvegtartóban, tarka, őszi lombok pompáztak.

A kandalló melletti karosszékekben ülő plébános nyolcvan éves lehetett, arca végtelen jóságot és egy hosszú élet nehéz szenvedéseit tükrözte vissza. Galambösz fūrtei válláig értek, kezei állandóan remegtek.

— Tisztelendő uram, Georgesné asszony magára vállalta annak a fiatal leánykának nevelését, kinek érdekében ide kérettem önt és akit tisztelendő uram jó-

indulatába ajánlok! — Mondta tiszteletteljesen Rudolf.

— Joga van hozzá, mint mindazoknak, akik hozzánk közelednek... Isten jósága végnélküli — a plébános rémögő kezeibe fogta Mária kezét — mindent tudok lányom, az a nagylelkű férflu, aki megmentette, kedves gyermekem, az Irás szavai szerint csélekedett; mert meg vagyon írva: „Az Ur azok mellett van, akik őt hívják, teljesíti azoknak kéréseit, akik hozzá fordulnak, hallja segélykiáltásaikat és megmenti őket!” — Érdemelje ki az Ur kegyét azzal, hogy jól viseli magát, én mindig maga mellett leszek gyermekem, ha szüksége lesz rám. Georgesné legyen a mintaképe, őt naponta maga előtt fogja látni... én őrzője leszek... az Ur befejezi művét!

— És én imádkozni fogok azokért, akik megkönyörültek rajtam! — Violaszál zokogva borult a plébános lábaihoz.

Mindnyáján meg voltak hatva.

— Álljon fel, édes gyermekem, — mondta jóságosan a plébános, — remélem, nemsokára kiérdemli a teljes abszolúciót... ön nem bűnös, hanem: áldozat, hogy megint az Irás szavaival éljek: Az Ur támogatja az örvény szélén állókat, és felemeli a terhektől roskadozókat.

Ebben a pillanatban nyitott be Murph a szobába: — Rudolf ur, a kocsi készen áll!

— Isten vele Atyám, Isten vele Georgesné, figyelmebe ajánlom gyermekünket, Isten vele gyermekem, nemsokára újra eljövök!

A tiszteletreméltó aggastyán Georgesné és Mária karjára támaszkodva kikísérte Rudolfot.

A lehanyatló nap utolsó sugarai rávetődtek erre a különös társaságra.

Egy élete alkonyán levő pap, a jótékonyság, a megbocsájtás és az örök remény szimboluma...

Egy asszony, aki végigjárta a feleség, az anya tövises kálváriáját...

Egy serdülő leány, akit már zsenge gyermekkorában a bűn, a mocsár fertőjébe dobtak...

Rudolf kocsijába szállt, Murph melléje ült... a lovak sebesen száguldottak tova.

A TALÁLKA.

Rudolf másnap, a déli órákban munkásnak öltözve a „Virágzó Kosár“-hoz címzett korcsma előtt ögyelgett. Azelőtt való este tizkor, Késelővel volt találkozója, akivel megbeszélte a tennivalókat.

Kegyetlenül szakadt az eső.

Rudolf türelmetlenül nézett hol jobbra, hol balra. Végre az utca sarkán két alakot látott befordulni. Csakhamar felismerte Iskolamestert és a Bagolyt.

Rudolf leküzdve feltörő ellenszenvét a különös pár elé sietett. Iskolamester mélyen levette kalapját és mintha tolvajnyelven nem is beszélne, a legirodalmibb kifejezésekkel üdvözölte Rudolfot: — Jó napot, uram, örvendek, hogy alkalmam van önnel felujítani futólagos ismeretségünket... élénken emlékszem kemény ökölcsapásaira... de hát ne is beszéljünk erről, ugyebár, ez csak valami rossz tréfa lehetett. Komoly, közös érdekek fűznek össze bennünket! Tegnap este tizenegy órakor találkoztam Késelővel. Megmondtam neki, hogyha a mi emberünk, legyen itt ma délelőtt, azonban ugy látszik, visszautasítja ajánlatomat.

— Ön elfogadja?

— Igen uram! Szabad kérdezni, mi a becses neve?

— Rudolf.

— Rudolf ur, most bemegyünk a korcsmába, nem ebédeltünk még sem én, sem önagysága... ha nincs kifogása ellene...

— Kérem, szívesen.

— Ön és Késelő ugyis kétezer frank kárpótlással tartoznak Bagolynak... önért elvesztettünk kétezer frankot. Tudniillik Bagolynak találkozója volt azzal a magas, gyászbaöltözött urral, aki önt kereste a Fehér nyulban. Kétezer frankot ígért, ha csinálunk önnek valamit... Fine!, menj, foglalj asztalt és rendelj meg az ebédet, két butélia óborról is gondoskodj. Mi jövőnk azonnal!

Bagoly le nem vette szemét Rudolfról. Intett szemével Iskolamesternek és betért a korcsmába.

Iskolamester újból felvette a beszéd fonálát.

— Késelő mondta, hogy valamit akart önnel a magas, gyászba öltözött ur.

— Jó, jó!

— Nem addig van ám, fiatalember! Bagolynak Szent-Denisznál volt találkozója, azonban Késelő mindent elrontott, mert folyton a Bagoly nyomában volt, és ezzel elijesztette a gyászos urat... minthogy Bagoly nem volt egyedül, nem mert közeledni hozzá. Vissza kell szerezni a kétezer frankunkat.

— Mi sem könnyebb! De térjünk a tárgyra. Én egy kitűnő ajánlatot tettem Késelőnek, eleinte szó nélkül elfogadta, később azonban meggondolta a dolgot.

— Mindig különcködő volt.

— Miután lemondott, figyelmeztetett...

— Felhívta a figyelmét...

— Milyen gyorsan észreveszi a helyetelen kifejezéseket!

— Azért vagyok: Iskolamester.

— Szóval, azt mondta, hogy ő ugyan nem harap bele a savanyu almába, azonban a más étvágát nem rontja el. Felhívta a figyelmemet önre, azt állította, hogy ön kezemre járhat!

— Mondja kérem, anélkül, hogy tapintatlan volnék, szabad kérdezni, miért adott Késelőnek Szent-

Denisznál találkozót? Késelő zavarba jött, mikor ezt kérdeztem és sehogy sem akart válaszolni.

Rudolf ajkát harapdálta. — Elhiszem, — mondta vállát vonogatva, én csak félig mondtam el tervemet... nem tudtam, hogy elég megbízható-e?

— Ezt okosan tette!

— Annál is inkább, mert két eshetőség forgott fent.

— Szóval ezért adott neki találkát...

Rudolf gyorsan kitalált egy elhibető mesét.

— Ime az eset: a gazda vidéken van, attól tartottam, hogy visszajön Párisba és éppen munkában talál — elmentem Bierrefittebe, ahol az a bizonyos villa van, ott meg azt mondták, hogy az illető csak holnapután tér vissza Párisba.

— Igen, igen, de nem felelt a kérdésekre!

— Még sem olyan intelligens, mint amilyennek látszik... Mennyire van Pierrefite Páristól?

— Egy mértföldnyire...

— És Szent-Denisz?

— Szintén.

— Ha üres lett volna a pierrefitei villa... ott is jó kereset adódott volna... ha nem is olyan jó, mint Párisban, de számottevő... visszatértem volna Késelőhöz és...

— Már értem! Ha viszont a párisi terv lett volna keresztülvihető, akkor elég közel esik Páris is... már mindent értek!

— Nehéz ügy?

— Érdemes! Hatvanezer aranyról van szó!

— Ismeri az egész környezetet?

— Mint a zsebemet!

— Sss! Vigyázzon, profánok közt leszünk!

Bagoly a korcsma küszöbén állott:

— Már megrendeltem az ebédet! — mondta.

Rudolf előre akarta engedni a brigantit, azonban

az addig ügyeskedett, amig mégis csak Rudolf kerül először be. Mielőtt asztalhoz ültek volna, Iskolamester megkopogtatta a válaszfalakat.

— Nem szükséges halkán beszélgetni, elég vastag a válaszfal, mindent egyszerre fognak behozni, nem zavar senki, nyugodtan megbeszélhetünk mindent. Jó kis fülkét választottál Bagoly!

Amint az ajtó kinyílott, s a rendesen öltözött felszolgálólány behozta a megrendelt ételeket, Rudolf észrevette a szomszéd fülkében, egy asztal mellett a szénégetőnek öltözött Murphot.

Az eddig Rudolfnal szemben ülő Iskolamester áttelepedett Rudolf mellé:

— Így kényelmesebben beszélgethetünk! — mondta.

— És megakadályozza, hogy én üljek az ajtó mellett, nem oldhatok kereket, — szóval! — Jegyezte meg nyugodtan Rudolf.

Iskolamester helyeslően bólintott. — Oldalzsebéből egy tört huzott ki félig: — Látja? — Kérdezte.

— Igen!

— A „műkedvelők“ részére!

— És én segítségére szoktam lenni az emberemnek, — biztos a szurása!

Rudolf lassan, nyugodt mozdulattal nyult zekéje alá és kitünőmivű pisztolyt vett ki, megmutatta Iskolamesternek, aztán újra zsebrevágta.

— Nagyszerű, ugy látszik, megértjük egymást! Én lehetlenségre is számítok! ha detektivek közé kerülnénk és akár ön készítette a kelepécét, akár csak véletlen játéka volna... ön nem menekül meg épen!

— Én meg ráugrom, hogy segítsek neked, gyilkoskám!

Rudolf nem felelt. Vállát vonogatva bort töltött poharába és egy hajtásra kiitta.

Hidegvére meglepte Iskolamestert.

— Én csak figyelmeztettem...

— Köszönöm, nincs rá szükségem! Vén róka vagyok én! Térjünk a dologra.

— A figyelmeztetés helyénvaló volt, legalább tisztázva van minden! — Szólt közbe Bagoly.

— Mondja csak, kérem, — fordul hozzá Rudolf,
— igaz-e, hogy ön ismeri Énekesnő szüleit?

— Az emberem birtokában két levél van, melyekből mindent meg lehetne tudni, csak hogy inkább kikaparom a szemét, de nem engedem meg, hogy elolvassa! Csak kerüljön a kezem közé, majd elbánok vele!

— Ó Finet, csak beszélsz, beszé'sz, anélkül, hogy a tárgyra térhetnénk.

— Lehet beszélni előtte?

— Egész bátran! Ki van már próbálva! Megbízható, ügyes..., kitűnő asszony! Jó Finet! — A briganti megfogta Bagoly kezét — fogalma sincs róla, mennyi szívességet tett már nekem. Tedd le a kendőt Finet! Kimelegszel és ha kimegyünk, megbülsz... Tedd a melletted levő székre!

Bagoly szótfogadott.

Rudolf hihetetlen önuralma dacára sem tudott leközdeni, egy meglepetést eláruló mozdulatot, amikor a Bagoly nyakában, vas ag láncon függő lapis-lazuliból készült Mária emléket megpillantotta. Feltűnően hasonlított ahhoz az éremhez, melyet Georgesné említett előző nap. Egy gondolat villant keresztül hihetetlen gyorsasággal Rudolf agyán. Késelő szerint Iskolamester hat hónap előtt szökött meg a gályáról... és éppen hat hónapja, hogy Georgesné ura is nyomtalanul eltűnt a gályarabságból. Lehet, hogy Iskolamester az ura, és ebben az esetben felvilágosítást tud adni a megszöktetett gyermekről... Az Énekesnő származásáról is vannak írásbeli bizonyítékai...

— Szedte-vette, milyen szép nyaklánc van! —
mondta Rudolf.

— Szép és nem drága, — felelte nevetve Bagoly,
— fals, most kapok majd az emberemtől egy igazit!

— Bámulatos jó utánczat! És mi az a kis kék
csüngő rajta?

— Ez a gyilkoska ajándéka... addig, míg drága-
kőből készült ékszert viselhetek, jó ez is!

— Ezt meg kell azért tartanod, szerencsét hoz!

— Szerencsét hozó talizmán! Maga hisz effélék-
ben... honnan vette ezt, kitől kapta?

— Ilyent nem készítenek már! Ez nagyon régi
családi ereklye, három generáción keresztül viselték...
ragaszkodom ehhez, — gonoszul mosolygott — azért
adtam Bagolynak, hogy hozzon rá szerencsét, amikor
nekem segít... Majd ha munkában fogja látni, csak
akkor fogja megtudni, hogy milyen értékes ez a nő...
Mit is mondott, hol van az a bizonyos ház?

— A Veuves-fasorban, 17. szám alatt. Duszgazdag
ember, úgy hívják...

— Köszönöm, nem érdekel a neve! Nem vagyok
kiváncsi... ön szerint halvanezer arany van a dol-
gozószobájában!

Rudolf fejével igent intett.

— És ön ismeri a ház lakóit?

— Kitűnően!

— Nehéz megközelíteni?

— A kertet hét láb magas fal keríti, a kert köze-
pén földszintes ház van, melynek ablakain pompásan
be lehet mászni.

— Mi az ön haditerve?

— Nagyon egyszerű. A falon átmászva, a kertbe
jutni, és vagy az ablakot, vagy az ajtót betörni, így
könnyű lesz a házba menni...

— Én természetesen nem nyilatkozhatom addig,
míg a feleségemmel terepszemlét nem tartunk... ha

minden szava megfelel a valóságnak, még azon melegében, ma este munkához láthatunk!

— Ma este... lehetetlen! — Jelentette ki Rudolf.

— Miért? A tulajdonos csak holnapután érkezik vissza!

— De én ma el vagyok foglalva!

— Igazán? Én pedig holnap nem érek rá!

— Mi gátolja?

— Ugyanaz, ami ma önt!

Rudolf rövid ideig gondolkozott. Majd kijelentette:

— Jól van, nem bánom, legyen ma este. Hol találkozunk?

— Sehol. Együtt maradunk.

— Hogyan?

— Minek váljunk el? Az idő kezd kiderülni, elmegyünk sétálni és séta közben szemügyre vesszük a minket érdeklő környéket. Aztán visszajövünk, egy sörös-pincébe betérünk vacsorázni, és minthogy a fásor már korán néptelen, este tizkor munkához látunk.

— Én kilenckor eljövök a találkozóra.

— Akarja, vagy nem, hogy együtt csináljuk ezt az üzletet?

— Akarom.

— Akkor maradjunk együtt estig... vagy...

— Vagy?

— Azt fogom hinni, hogy kelepcebe akar csalni... azért megy el!

— És ha kelepce akarnék készíteni... Mi biztosítja arról, hogy nem ma este...

— Minden. Nem gondolta, hogy én azonnal vérehajtom a tervet, ... és minthogy az egész délutánt velem fogja tölteni, nem lesz ideje senkit sem értesíteni.

— Nem bizik bennem?

— Egyáltalában nem! Minthogy azonban valószínű ajánlata, s a mondott összeg fele megéri ezt a kis utat, de csak vagy ma este, vagy soha... utóbbi

esetben én is megkínálom az én konyhamban süített-főzött étellel!

— Viszonozni fogom udvariasságát! Számíthat rá!

— Mindez számárság! Gyilkoskának igaza van! Vagy ma, vagy soha! — Döntötte el a vitát Bagoly.

Rudolf kezdte kényelmetlenül érezni magát. Ha kiengedi kezeiből Iskolamestert, bizonyára soha sem találja meg többet és vele együtt eltűnik sok titoknab is a forrása! Erejében és ügyességében bizva, higgadtan mondta:

— Beleegyezem! Maradjunk együtt estig.

— Így már számíthat rám! De miután nemsokára két óra lesz és az eső szakad, ülünk kocsiba és úgy menjünk a fasorba!

— Ha kocsin megyünk, még marad időm szivarozni is!

— Hogyne, Bagoly nem fél a szivarfüsttől!

— Akkor megyek és hozok szivart!

— Ne fáradjon, majd hoz Finet!

A Bagoly kiment.

— Mit szól hozzá, milyen jó kis gazdasszonyom van! A tűzbe menne értem!

— Tűzről jut eszembe, hogy itt nincs valami meleg! — Mondta Rudolf, miközben kezét zekéje alá dugta.

És miközben Iskolamesterrel zavartalanul beszélgetett, belső zsebéből papírt, ceruzát vett elő, és bamulatos ügyességgel néhány sort írt Rudolf. Majd felállott és gépiesen közeledett az ablakhoz, fogai közt dudogtatott, és ujjaival kíséreltet dobolt hozzá az üvegtáblán.

— Mit énekel? — kérdezte Iskolamester.

— Nem kapod meg rózsámat...

— Szép! Megnézem, hogy sokan figyelnek-e rá az utcán! Iskolamester fürkészve nézett ki az ablakon!

— Nincsenek féltünési szándékaim!

— Rosszul teszi! Nagyszerűen dobol! Arra gon-

dolok, h gy hátha védekezni talál ott a villában a portás... önnél csak egy pisztoly van... az nagyon lármás szerszám... amíg ez ni, ...és megint előhuzta félig a tört, — csendes... nem alkalmatlan!

— Meg akarja ölni? — kiáltott fel Rudolf, — akkor ne is beszéljünk a dologról... ne számítsanak rám!

— Ha fel találna ébredni?

— Elmenekülünk!

— Rendben van, Jobb előre tisztázni a kérdéseket! Szóval csak egyszerű lopás van tervbe véve.

— Semmi egyéb!

— Unalmas, de hát végre is legyen, ahogy akarja!

— És minthogy egy pillanatra sem fogok távozni mellőled, megakadályozom a hiábavaló vérontást! — Gondolta Rudolf.

ELŐKÉSZÜLETBEN.

Bagoly visszajött. Szivarokat hozott.

— Ugy látom, nem esik már olyan nagyon az eső, menjünk, keressünk magunk kocsit, jót fog tenni egy kis mozgás! — Ajánlta szivarjára gyujtva Rudolf.

— Hogyan? Nem látja, mennyire szakad az eső! Nem tehetem ki meghülésnek Finettet, meg aztán az új kendője is tönkremenne!

— Igazad van, drága öregem! — Kutyának való idő van! — Kontrázott Bagoly.

— Nos, hát akkor a koresmabeli szolgálóval hozatunk kocsit! — Mondta Rudolf.

— Rendben van!

Rudolf ki akarta fizetni az ebédet, azonban Iskola-mester tulzott udvariassággal karjára téve kezét kijelentette: Csak az esetben fogadom el, ha vacsorára az én vendégem lesz! Ismerek egy olcsó pincehelyiséget, ott kitünően ehetünk!

— Kérem, elfogadom!

Mielőtt kiléptek volna az ajtón, Rudolf előre akarta engedni Baglyot, azonban Iskolamester visszarántotta, egy lépésnyire sem engedte maga mellől.

Az ivószobában ott volt már a szénégető, számláját egyenlítette ki a pénztárnál. Rudolf az Iskolamester szigorú felügyelete dacára röviden, de jelentősen szembenézett Murphal.

A kocsi a korcsma ajtaja előtt várt rájuk.

— Hova hajtsak? — kérdezte a kocsis.

— Menjen... mondta hangosan Rudolf, azonban Iskolamester közbevágott:

— A boulognei erdőcskébe!

Mikor már a kocsiba szálltak, szemrehányólag mondta Iskolamester Rudolfnak:

— Hogy az ördögbe mondhatja meg, hogy hova megyünk, annyi ember előtt! Ilyen vigyázatlanság könnyen nyomra vezethet! Fiatalember, ön még nagyon okatlan!

— Igaza van! hanem én itt, a szivarommal egészen összefüstölöm magukat, jó volna leengedni az egyik ablakot!

Rudolf, miközben az ablaknál foglalatostkodott, módot talált arra, hogy a zekéje alatt megirt kis cédulát észrevétlenül kidobja.

Azonban a ravasz Iskolamester megneszelt valamit és hirtelen megállította a kocsit.

— Ugy látom, követi valaki kocsinkat! — Leszállott, figyelmesen körülnézett: — Nevetni fog, de biztosra vettem, hogy követ bennünket valaki! — Mentetődött Iskolamester.

Minthogy időközben a kocsi néhány lépést tett, már nem fedezhette fel az ablakon kiröpitett cédulát. — Murph szemével követte a kocsit, észrevette a Rudolf ügyes cselét, amint a kocsi eltűnt, az ut szélén

fekvő kerek kőhöz szaladt és felveite az összehajtogatott papirszeletkét.

Egy negyedórai kocsizás után, Iskolamester kiszólt a kocsisnak: — Megváltottuk szándékunkat, hajtson kérem a Madelein-térre!

Rudolf csodálkozva nézett rá.

— Ez a tér nagyon sokfelé ágazik el, — magyarázta Iskolamester, — ott leszállunk és a kocsit elküldjük, ha követnek is, könnyen egérutat nyerhetünk!

E pillanatban egy magas, szikár, sötétkék kabátos férfiú vágatott el szélvészsebességgel a kocsi mellett.

— Milyen gyönyörű ló! — kiáltott fel Rudolf kihajolva a kocsi ablakán, és szemeivel követve Murph gyorsan tűnő alakját.

— Olyan hirtelen vágatott el, hogy nem is láthattam! — jegyezte meg Iskolamester.

Rudolf visszafojtotta örömét! Murph bizonyára kibetűzte a kis papírdarabkára írott üzenetét.

Miután Iskolamester meggyőződött arról, hogy senki sem követi a kocsit, kijelentette: — A kocsi robogása mindig elálmosít, követni fogom a Bagoly példáját és elalszom!

— Én is hasonlóképp fogok cselekedni, tekintettel arra, hogy korán reggel keltem fel! — Rudolf lehunyta szemét. Nemsokára Bagoly és Iskolamester taktusra horkoltak. Rudolfot megtévesztette ez a különös hangverseny és kinyitotta szemeit. Legnagyobb meglepetésére Iskolamester, sőt Bagoly szemei is nyitva voltak és élénk kézjeleket váltottak egymással. Mihelyt Iskolamester észrevette, hogy Rudolf is felnyitotta szemeit, nevetve mondta: — Nos barátom, becsap minket... így alszik?

— Nos és önök? Nyitott szemmel horkolnak?

— Az más, barátocskám, én mindig nyitott szemmel alszom.

A kocsi megállt. Oly sötét viharfelhők borították az eget, hogy a délutáni órák dacára, majdnem teljesen sötét volt.

— Fiatalember, egész jó ötletem támadt!

— Micsoda?

— Szeretnék meggyőződni arról, hogy vajjon igaz-e, amit ön a Veuves-utcai házról állít!

— Ha most menne oda bármilyen ürügy alatt is, gyanút kellene...

— Tudom, tudom! De miért van az embernek ügyes, ravasz felesége?

— El akarja küldeni terepszemlére?

— Igen!

— Ne félj semmit, jó, mindent észrevevő szemeim vannak! Tehát Veuves-fasor 17! Esernyőre nincs szükségem, rád bízom gyilkoskám! Fél óra múlva itt leszek! — Mondta jókedvűen Bagoly.

— Várj csak! A „Vérző szív“-hez megyünk... a kis sántát, Tortillart, vid magaddal, jó szolgálatokat tehet esetleg!

— Igazad van, alig tíz éves és már is olyan, mint egy rókakölyök, ügyes és ravasz... a mulkor is... Iskolamester intésére elhallgatott Bagoly.

— Mi az a „Vérző szív“? Szokatlan korcsmacég! — kérdezte Rudolf.

— Meg kell mondani a korcsmárosnak?

— Hogy hívják?

— A „Vérző szív“ korcsmárosának!

— Furcsa!

— Mi köze hozzá! Ő sem kérdi meg vendégei nevét, különben nevezze ha úgy tetszik: Péternek, Tamásnak, Kristófnak, vagy aminek akarja...! Megérkeztünk!

— Hova érkezünk? Hol az ördögbe van a korcsma? Sehol sem látom!

— Nézzen csak körül!

— Merre nézzek?

— A lábaira!

— Hol?

— Itt ni, látja ezeket a köveket és azt a kis emelkedést? Ez a tető!

Rudolf most kezdett észbekapni! Egy földalatti helyiséget szemelt ki Iskolamester! A földbe vájt keskeny, szűk lépcső vezetőit a barátságosnak nem mondható korcsmába.

— Mit szól ehhez a vendéglőhöz? — Kérdezte Iskolamester.

— Tekintettel arra, hogy majdnem tizenöt nap óta szakadatlanul esik az eső, ... jó nedves levegő lehet odalent!

— Várjunk csak, előbb tudni szeretném, hogy otthon van-e a gazda? — Iskolamester különös, éles hangot adott. Leírva így hangzana: Prrrrrrr!!!

Hasonló kiáltás volt a felelet.

— Otthon van! Vigyázzon, el ne essék! Sikos a talaj!

A VÉRZŐ SZIV.

A *Vérző szív* gazdája vendégei elé sietett egészen ajtaja küszöbéig. Ez volt az az ember, akire Rudolf nem tudott rátalálni. Vöröskarnak hívták az apacs-negyedben. Körülbelül ötven év körüli férfit lehetett, arca a patkányhoz és rókához hasonlított, egész különös összeállításban: Kicsiny fekete, élénk szemei, okosságot és intelligenciát árultak el.

Amint leértek a szövetségeseik, egy alig tíz éves, sánta, angolkóros, Vöröskarhoz feltűnően hasonló kis fiú jött elő a belső helyiségekből. Igazi *börtönvirág*

kinézése volt. Sárga, hosszú, csapzott haja lelógott homlokára, arca feltünő rosszaságot, gonoszságot árult el!

— Itt a kis béka — mondta Iskolamester, — nincs sok időnk asszonyom, rohamosan sötétedik!

— Igazad van! Elkérem apjától a báránykát!

— Jó estét öreg, — köszönt Iskolamester felé fordulva Vörösakar, — mivel szolgálhatok?

— Kérlek, kölcsönözd oda feleségemnek fiadat egy negyedórára, elvesztett itt a közelben valamit, segíthetne a keresésnél!

Vörösakar megérteőn huzta össze szeméit: Tortillard, menj őnagyságával!

A félelmes kinézésű gyermek odaszaladt a banyához és kézenfogta.

— Te drága gyermek, ... ilyenek kell lenni... bezzeg nem csinál úgy, mint Csenevész... ha közel kellett hozzám jönnie, az ember azt hitte, hogy mindjárt rosszul lesz... olyan savanyu arcot vágott! A kis koldus!

— Siess, siess! Aztán nyitvalegyen a szemed... itt várok rád!

— Nem kell sokáig várnod! Előre Tortillard!

— Menjünk beljebb! — ajánlotta Rudolf. Kétről görnyedve tudott csak belépni az ajtón. Alig lehetett egy pillanatig egyedül, ez a rövid idő elegendő volt arra, hogy Iskolamester és Vörösakar néhány szót és megértő jeleket váltsanak.

— Mit iszik, egy pohár sört, vagy egy pohár pálinkát? — kérdezte Iskolamester.

— Köszönöm, — nem vagyok szomjas!

— Én egy pohár pálinkát iszom!

Annýira sötét volt a földalatti helyiségben, hogy inkább csak sejteni lehetett az egyes tárgyak körvonalát, mint látni. Iskolamester egy sötét lejárattal előtt ült, nagyon vigyázott, hogy Rudolf elől eltakarja a padló

folytonossági hiányát. Rudolf kissé szórakozottan nézett ki az ablakon, Félt, hogy Murph nem érti meg szavainak jelentőségét. A papírra csak sietve vethetett pár szót: *Este tizkor. Vigyázz!*

Keményen elhatározta, hogy semmi szin alatt sem megy a villába, a kitüzött idő előtt és nem engedi el maga mellől Iskolamestert.

Rudolf poharat kért.

Vöröskar, az Iskolamesterrel váltott titkos jelek által kapott felvilágosítás folytán gyanakvóan nézett Rudolfra.

— Ugy vélem fiatalember, ha otthon találja feleségem embereinket, már este nyolckor mehetünk látogatóba. — Mondta Iskolamester.

— Két órával korábban, mint ahogy megbeszéljük! Alkalmatlan volna nekik.

— Azt hiszi?

— Biztosan tudom.

— Eh, — barátok közt nem veszik olyan szigoruan!

— Ismerem őket! Ismétlem, nem kell tiz óra előtt menni!

— Milyen makacs!

— Ezt már így a fejembe vettem, égessenek el az ördögök, ha tiz óra előtt elmozdulok innen!

— Ugy látszik, nekem kell maga után engednem! Jól van no, nem megyünk tiz óra előtt!

— Én sohasem zárom be éjfél előtt a korcsmát, itt elüldögélhetnek, amig csak akarnak! — Jelentette ki Vöröskar! — Nini, Bagoly már megjött! — Éles sivitással adta tudtul Bagoly, hogy visszatért, és néhány pillanat mulva már a barlangban is volt.

— Minden rendben van! — Kiáltotta vidáman a banya.

Vöröskar diszkrétan visszavonult.

— Nos? — kérdezte várakozó arccal Iskolamester,

— Eddig igazat mondott ez a fiatalember! — jelentette ki Bagoly.

— No látja! — kiáltott fel Rudolf.

— Hagyja beszélni Bagolyt!

— Azonnal megtaláltam a 17-es számot. Tortillart hátrahagytam. Még elég világos volt, csengettem az ajtón — nagyon egyszerű az ajtó zárja. Amint ajtót nyitott a portás, azonnal elkezdtem jajgatni, siránkozni, hogy megszökött a papagályom, az összes szomszédos kerteket felkutattam, engedje meg, hogy itt is megnézzem, nem rejtőzködik-e valamelyik bokor alatt.

— Micsoda asszony! — Mondta büszke mosolylyal Iskolamester.

— Nagyon ügyes! Folytassa!

— A portás megengedte, hogy keressem a kertben a papagályt, össze-vissza járok minden zeg-zugot, közben szorgalmasan kiáltom: Koko, Koko! A háznak hat ablaka van, az ablakokon nincsen rács, alul-felül retesszel záródnak...

— Zut, ... és nyitva van! — Szólt közbe Iskolamester.

Bagoly folytatta: — Üveges ajtó vezet az előszobába!

— Jó emlékezőtehetséged van! — jegyezte meg Iskolamester.

— Hihetetlen jó! — Hagyta helyben Rudolf.

— Ahogy az ember a lakásba lép...

— Hogyan? Te bementél a házba! No látja fiatalember, bement! — Iskolamester gögösen nézett Rudolfra.

— Természetesen! Miután Kokot sehol sem találtam, úgy sirtam, hogy a lélegzetem is elállt már a szokogástól. Megkértem a portást, engedje meg, hogy a küszöbre üljek egy kicsit. A jó ember bevitt, egy po-

hár vízzel és egy pohár borral is megkínált! Az előszoba süppedő, neszt felfogó szőnyegekkel van borítva. Jobbra is, balra is ajtó van, csak ráfuj az ember és kinyílik, . . . egyszerű minden. Középen van csak egy erősebb ajtó, ez vezet biztosan ahhoz a szobához, melyben a pénzesszekrény áll . . . nálam volt egy kis viaszdarabocska . . . úgy tettem, mintha nagyon elszédültem volna, heves köhögés fogott el; a jó ember azt mondta, hogy tesz egy kis cukrot a vízbe . . . bizonyára kanalat keresett, mert ezüstcsöngést hallottam a szomszédszobában . . . ne felejtsd ezt el gyilkoskám . . . köhögve, nyögve, közeledtem a középső ajtóhoz, a viasz a tenyeremben volt . . . ime, itt van a zár lenyomata, . . . ha nem ma, jó lesz máskor!

— Mondja csak, tényleg ez az ajtó vezet a pénzes szekrényhez? — kérdezte Iskolamester Rudolftól.

— Tényleg . . . itt van a pénz!

— Ó, miközben Kokot kerestem, az egyik üvegajtón át egy szobába néztem, az íróasztalon aranynyal telt zsákok heverték, legalább tizenkettő volt egy sorban! — Dicsekedett Bagoly.

— Hol marad Tortillard?

— Elbujtattam a házzal szemben levő gödörbe, a kis béka szürkületben épp oly különösen lát, mint a macska, és minthogy a 17-es számú háznak csak ez az egy bejárata van, mikor odaérünk, jelezni fogja, hogy ment-e a házba valaki távollétem alatt, vagy sem!

— Jól van . . .

Ahogy ezt kimondta, Iskolamester egy ugrással Rudolfon termett, torkon ragadta és a háta mögött levő pincelejárathoz vonszolta . . . Mindez oly gyorsan és váratlanul történt, hogy Rudolfnak ideje sem maradt a védekezésre. Bagoly ijedten felkiáltott, nem tudta, mi történt, csak az nyugtatta meg, mikor Iskolamester Rudolfot a pince lépcsőin legurította. Iskolamester jól ismerte a barlang folyosóit, nyugodtan,

elővigyázatosan ment le a lépcsőn. A mély csendet csak egy ajtó nyikorgása zavarta fel. Bagoly köténye zsebéből gyertyát és gyufát vett elő. A kis gyertya vibráló lángja kísértetiesen világította be a különös, rejtelmes, földalatti helyiséget.

Iskolamester borzalmas fejét kidugta a pincegádorból... Bagoly nem tudta visszafojtani ijedt sikolyát, a kegyetlen, sápadt arc és a gonoszságtól foszforeszkáló szemek láttára. — Milyen kegyetlen lehetsz te gyilkoskám... még engem is megfélemlítesz! — Mondta hízkelve Bagoly.

— Hamar... hamar, lássunk munkához, egy óra múlva talán már igen késő lesz, ha csapda... akkor még nincs felállítva... ha pedig nem az, ... egyedül is elvégezzük!

A PINCE.

A rettenetes esés következtében Rudolf ájultan terült el a pincébe vezető lépcsők tövében. Iskolamester a földön vonszolta maga után egy másik pinceajtó bejáratához, felnyitotta a nehéz ajtót és bedobta Rudolfot.

Körülbelül egy óra múlva lassan magához tért Rudolf. Kinyújtotta karjait, amerre csak érhetett, mindenütt kötörmelék volt körülötte. Lábánál hideg vizet érzett... Minden erejét összeszedve, sikerült a lépcső legalsó fokára ülnie. Lassanként különböző mozgásokat próbált végezni, megállapította, hogy törést nem szenvedett. Figyelt... körülötte mindenütt mély csend, csak valami különös, egyhangú nesz hallszott, gyengén, de szüntelenül.

Alig hogy összeszedte kissé gondolatait, lábai megingint vízesek voltak... a víz már az első lépcsőfokig ért. És a kopogás folytonosan hallszott... Most már tudta, hogy mi a különös zaj oka... a víz betört a

pincébe... a Szajna megdagadt hullámai utat találtak a földalatti helyiségbe. Ez az új veszedelem egészen magához térítette Rudólfot. Felkapaszkodott a nyirkos lépcsőkön, nekivetette vállát az ajtónak, azonban sehogysen sikerült kinyitni.

Ebben a kétségbeesett helyzetben Murph neve töltött először ajkaira.

— Ha nem vigyáz, az a vadállat megöli... Murph... jó öreg Murphom én vagyok oka halálodnak! — kiáltotta.

Még egy rohamot próbált intézni az ajtó ellen. Négykézlábra görnyedve, teljes erővel futott neki... hiába, meg sem mozdult. Lehajolt, hogy köveket vágjon az ajtóba... kövek helyett patkányokat talált, bármerre nyult, ... a víz kiszorította őket rejtekükből.

Megszámolta a lépcsőket: tizenhárom volt... hármat már teljesen elborított a gyorsan növekvő víz. Tizenhárom! szerencsétlen szám! Rudolf rossz jelnek látta!

Torkaszakadtából kiabálni kezdett. Azt remélte, hogy a korcsma vendégei meghallják és segítségére sietnek... hiába! Összetörtén ült le a legfelső lépcsőre! Hátát az ajtónak támasztva, elerőtlenedve nézett maga elé. Folytonos szemrehányással gyötörte magát... igaz ugyan, hogy cselekedetét jó szándék vezette, még sem talált mentséget a maga számára, hogy Murphot, ki érte elhagyta feleségét és forrón szeretett gyermekét, most saját hibája folytán a halálba sodorja...

A víz szüntelenül emelkedett! Rudolf felállt. Homloka a mennyezetig ért. Kiszámította, hogy meddig tarthat haldoklása. Lassu, hangtalan, borzalmas halálra készült. Revolvere után nyult. Sehöl sem találta. Valószínűleg Iskolamesterrel való dulakodása közben eshetett ki zsebéből! Időközben a patkányok, minthogy más száraz helyet nem találtak, Rudolf lá-

bain futottak fel! Csakhamar ellepték kezét, karját, nyakát. Hideg, puha testük hihetetlen undort keltett benne. Próbálta lerázni őket magáról... éles foguk mélyen vésődött be husába. Hiába kiáltott újra segítségért, ... semmi nesz, semmi válasz nem jött sehonnan sem... A víz már a szájáig ért... halántéka lázasan lüktetett... szédült... közeledni érezte végóráját... a víz már megtöltötte füleit... úgy érezte, hogy eszméletét veszti... lépések és szóváltás zaját hallotta.

A reménység új erőt öntött bele. Ezek voltak az utolsó szavak, amelyeket hallott. — Látod, nincs itt senki!

— Az ördögbe is, úgy látszik, igazad van! — Felelte szomoruan Késelő.

A lépések eltávolodtak.

Rudolf végigesett a lépcsőkön.

Hirtelen felrántotta valaki kívülről az ajtót... Késelő megragdta Rudolfot, aki félig ájultan, ösztönyszerűen megkapaszkodott az ajtóküszöbben!

AZ ÁPOLÓ.

Késelő a halál torkából mentette ki Rudolfot és egyenesen a Veuves-fasor 17. számú házba vitte. — Előkelően berendezett hálószobában fekszik, lehunyt szemekkel, halálsápadt arccal Rudolf. Mennyezetes ágyáról nehéz, zöld selyem függönyök hullanak alá, a kandallóban nagy tűz lobog, egy kommod tetején álló lámpa szelid sugarai kellemes, tompított fénnel szórják tele a szobát.

Az ágy mellett őszhaju szerezsen áll. Egyik kezében órát tart, másikkal a beteg csuklóját fogja. Aggódó arccal számítja a beteg érverését.

Késelő mozdulatlanul áll az ágy lábánál. Ruhája vizes és sáros. Őszinte sajnálkozással nézi Rudolfot. Lélegzetét visszafojtva lesi az orvos szavait. Az orvos

azonban mélyen hallgat. Késelő, hogy levezesse izgal-
mát, monologizálni kezd: Ki hinné, hogy milyen erős,
milyen pompásan boxol, ... milyen gyengécskének
látszik, amint behunyt szemmel fekszik... ugye orvos
ur? Becsületesemre, jobban szeretném, ha a hátamon
dobolna... az egy kicsit felfrissitené... ugye or-
vos ur?

Az orvos csak kezével legyinteti.

Késelő elhallgatott.

— Az orvosságot! — parancsolta az orvos.

Késelő cipőit tisztességtudóan levetette az ajtó
előtt, most mezitláb, lábujjhegyen, lehetőleg zajtalanul
igyekezett a kommodon álló csillapítószert elérni. Su-
lyos alakja alatt recsegett-ropogott a padló. Késelő láb-
ujjhegyen állva, karjait széttárva igyekezett az egyen-
súlyt fentartani. Más körülmények közt szörnyen mu-
latságos figura lett volna, most azonban senki sem tö-
rődött vele. Minden igyekezete oda irányult, hogy le-
hetőleg zajtalanul vigye a kért csillapítószert. Nagy
buzgalmában, egész észrevétlenül hatalmas kezeivel
ugy megszorította a kis üvegcset, hogy összeroppant
és tartalma a földre ömlött.

Késelő megkövülten állva maradt. Lépni készülő
lába a levegőben volt; kétségbeesetten nézett hol az
orvosra, hol az üvegdarabokra.

— Ügyetlen fickó! — Kiáltott fel mérgesen az
orvos.

— Ügyetlen, ostoba, barom vagyok. — Tette hozzá
bűnbánóan Késelő.

— Szerencsére a rossz üveget hozta, az az orvos-
ság, amelyre szükségem van a kommodon maradt! —
mondta megnyugodva az orvos.

— Az a kis vöröses kell?

— Igen, ... nincs is ott más!

Késelő hirtelen katonásan sarkon fordult, egye-
nesen az üvegdarabokra lépe a kommod felé ment.

— Vigyázzon! Elvágja a lábát! — figyelmeztette az orvos. Késelő azonban oda sem hederített, csak arra gondolt, hogy a rábizott feladatot pontosan teljesítse. Két ujja közé fogta az üvegsét, és óvatosan, vigyázva vitte az orvoshoz, olyan könnyedén sétált az üvegdarabokon át, mintha nem is érezte volna őket.

— Szerencsétlen, hát minden áron össze akarja vágni magát! — mondta halk hangon az orvos!

Késelő csodálkozva nézett rá:

— Elvágni... orvos ur?

— Már másodszor lép üvegdarabokra!

— A lábaimra gondol? Nem lehet elvágni, olyan kemény a bőröm!

— Egy kis kanalat!

Késelőnek minden nagyobb bonyodalom nélkül sikerült a kért kanalat átadni.

Miután az orvos néhány kanálka orvosságot erőltetett a beteg szájába, Rudolf kezével néhány gyöngé mozdulatot tett.

— Rendben van, most kezd magához térni! — mormogta fogai közt az orvos.

— Meg van mentve! Éljen! Éljen! — tört ki Késelőből az izgatott öröm.

— Hallgasson és maradjon kérem csendben! Szólt rá az orvos.

— Igenis, orvos ur!

— Az ütere kezd rendesen verni!... pompás... pompás!

— És a Rudolf ur szegény barátjával mi lesz? Istenem, ha megtudja...

— Csend legyen!

— Parancsára!

— Üljön le!

— De...

— Üljön le már! Idegesít, hogy folyton körülöttem mászkál!

— Orvos ur kérem, nagyon piszkos vagyok, bepiszkítanám a butort!

— Akkor üljön a szőnyegre.

— De azt is bepiszkítanám!

— Nem bánom hát, csináljon amit akar, de az égre kérem, maradjon nyugodtan! — Mondta egy karosszékbe ülve és fejét kezére támasztva az orvos.

Késelő egy percnyi komoly gondolkozás után, hogy az orvos felszólításának eleget tegyen, egy karosszék felémelt és óvatosan felforgatott, miután a széknek mind a négy lába égnek meredezett, meglepődötten ült rá; de természetesen szerényen csak a szélére, nehogy valamiképpen bepiszkolja a drága butordarabot. Csakhogy nem számolt Késelő barátunk a nehézkedés törvényeivel a szék felfordult és Késelő előre nyújtott karokkal ráesett egy kis asztalkára, melyen egy ezüst tálca állott, teáskannával és csészékkel. Természetesen, az erős lökés következtében hangos csörömpöléssel zuhant a földre, az asztalka a rajtalevő holmikkal együtt.

A nagy zaj teljesen magához térítette Rudolfot. Keresgélve nézett körül. Majd kétségbeesetten kiáltott fel: — Murph! Murph! Hol van Murph!

— Csillapodjék Királyi Fenség... van remény!...

— Megsebesült?

— Sajnos, igen!

— Hol van? Látni akarom!

Rudolf fel akart kelni, azonban erőtlenül esett vissza párnáira.

— Azonnal vigyenek Murphoz, nem tudok járni... látni akarom!

— Fenség, ártalmára volna, Murph pihen most, nem szabad zavarni.

— Megcsal! Meghalt! Minden szava ámitás... megölték... és én okoztam halálát! — Rudolf kétségbeesetten tördelte kezét.

— Fenség tudja, hogy én képtelen vagyok hazudni! Becsületszavamra mondom, hogy Murph él... igaz ugyan, hogy elég súlyos sebe van... de felgyógyulásához van remény!

— Azért mondja mindezt, hogy valami borzalmas dologra készítsen elő! Bizonyára reménytelen az állapota.

— Még egyszer mondom Fenség, hogy Murph állapota komoly, de nem veszélyes! Királyi Fenség becsületére állítom, hogyha komplikáció nem lép közbe, akkor Murph felgyógyulása csaknem bizonyos.

— Kedves, jó Dávid, igazán igaz?

— Igen Fenség!

— Ugye ismeri önbe vetett feltétlen bizalmamat, sosem kételkedtem nagy tudásában... mégis, ha szükségesnek tartana orvosi tanácskozást...

— Nekem is ez volt az első gondolatom Fenség... most teljesen felesleges volna orvosi konzilium, higgyje el, ... különben is nem akartam idegeneket ide vezetni, amíg... tegnapi parancsa szerint...

— De hogyan is történhetett mindez — szolt közbe Rudolf, — ki mentett ki a pincéből? Ugy rémlik, mintha a Késelő hangját hallottam volna. Vagy csalódom?

— Nem! Nem! Itt van ez a derék ember és mindjárt el is mondhatja a történeteket.

— Hol van? Hol van?

Az orvos kereste az ujdonsült betegápolót, aki zavarában az ágy függönyeinek redőibe bujt.

— Itt szégyenkézik!

— Lám, lám, jöjj közelebb barátom! — Mondta Rudolf Késelő felé nyújtva kezét.

Késelő zavara nőttön-nőtt. Kivált mikor hallotta, hogy az orvos hol fenségnek, hol királyi fenségnek szólítja Rudolfot, azt sem tudta, melyik lábára álljon ijedtében.

— Jöjj hát közelebb... add ide a kezéd!

— Bocsánat uram... Fenség... királyi fenség, de...

— Szólíts csak Rudolf urnak, úgy, ahogy szoktál, jobban szeretem!

— Én is... bátrabban beszélnék... de ami a kezemet illeti... bocsásson meg... olyan különféle munkát végeztem...

— A kezedet akarom! Hallod!

Késelő zavartan közeledett Rudolphhoz. Ügyetlenül nyujtotta oda fekete, kérges kezét. Rudolf barátságosan megszorította.

— Ülj mellém és mondd el részletesen mindent! Hogy fedezted fel a pincét? — Várj csak, most kezdek emlékezni, — Iskolamester...

— Itt van, jó helyen! — Szólt közbe az orvos.

— Meg van kötözve, mint paszuly a karóhoz... Bagoly is! Szép arcokat vághatnak egymásnak!

— És szegény Murphom! Istenem, ... Dávid, hol sebesült meg?

— Jobb oldalán, szerencsére az utolsó bordánál...

— Óh, rettenetes bosszút fogok állni érte! Dávid, számítok önre!

— Fenség tudja, hogy testestől-lelkestől fenségedé vagyok! — Felelte Dávid.

— De hogy érkeztél ide, idejében? — kérdezte Késelőtől Rudolf.

— Ha úgy tetszik... Fenség... királyi fenség... Rudolf... előről kezdeném...

— Igazad van. Figyelek, azonban kérlek, szólíts Rudolf urnak!

— Rendben van! — Emlékszik ugye, tegnap este, mikor visszatért a kirándulásról, azt mondta nekem: Igyekezz találkozni Iskolamesterrel és mondd meg neki, hogy van egy kitűnő terved, te ugyan nem fogsz résztvenni a zsákmányolásban, hanem ma reggel a

„Virágkosárhoz“ címzett korcsmában találkozhatik azzal, aki előkészíti az egész betörést.

— Tovább!

— Amint elváltam öntől, bejártam a mi városnegyedünket, de Iskolamesternek se hirt, se hamva. Keresem az emberevőnőnél, ott sincs. Végre a Notre Dame háta mögött levő kis zsidóháznál rájuk akadtam... Bagoly éppen egy kendőre alkudott... Tüstént elmondtam a tervet Iskolamesternek, — tetszett neki... én visszaszaladtam önhöz, ön azt mondta: Holnap hajnalban itt leszek, ... te egész nap a házban maradsz... és este olyan látványban lesz részed, aminőről még csak nem is álmodtál... Mindjárt gondoltam, hogy Iskolamestert meg akarja tréfálni... csak-hogy Iskolamester veszedelmes ellenfél... több embert ölt meg... nem régen...

— Ott hibáztam el a dolgot, hogy nem mondtam el neked őszintén az egész tervemet!... Talán elkerülhettük volna a rémes szerencsétlenséget!

— Ez az ön dolga! Nekem az volt a feladatomban, hogy tehetségemhez képest szolgálatjára legyek... mert látja... én nem is tudok számot adni magamnak arról, hogy miért... egy buldogkutya hűségével ragaszkodom önhöz... szóval, rosszat sejtettem és elhatároztam, hogy szemmel fogom tartani a Veuves-utcai házat... azonnal oda is mentem, a bejártattól alig tíz lépésnyire egy kis eldugott korcsma van. Leülök az ablakhoz és le nem veszem szemem a bejártattól... hogy ne legyen feltűnő a dolog, bejelentem: barátaimra várok, hosszabb ideig maradok!

— Miért nem mentél hozzám! — Szakitotta félbe Rudolf Késelőt.

— Ön azt mondta, hogy csak másnap tér vissza... nem mertem zavarni... A korcsma ablakában ültem, ott boroztam és diót ettem... egyszerre megpillantom Baglyot, a kis Tortillardal jött... ez már komoly

dolog lesz, gondoltam. Láttam, amint Bagoly elbujtatta a kis fiút, ő pedig becsöngetett önkökhöz. Szegény Murph ur beengedte. Mikor kijött, néhány szót mondott Tortillardnak... Tisztában voltam vele, hogy ön és Iskolamester Vöröskárnál vannak, minthogy Tortillard a banyával volt... nem tudtam mittevő legyek... a kis fickó miatt nem mertem figyelmeztetni Murphot... azt kémnek hagyta hátra Bagoly... biztos voltam benne, hogy visszatérnek... a fülem zúgott... semmi okos dolog sem jutott eszembe... végre is elhatároztam, hogy kimegyek a friss levegőre... a levegő jó tanácsadó... leoldottam a nyakkendőmet, levettem a kabátomat, csendesen közeledtem a Tortillard rejtekhelyéhez, nyakánál fogva kihúztam a kölyköt és a kabátomba burkoltam, a nyakkendőmmel átkötöttem, hónom alá kaptam a csomagot és egy közeli fára másztam... pár perc múlva lépteket hallok... az eső kegyetlenül esett, sötét volt... Bagoly jött... Tortillard, Tortillard! suttogta halkán. — Nagyon esett az eső és megszökött a kis béka! — Mondta szitkozódva Iskolamester, — ha megtalálom, megfojtom! — Gyilkoskám vigyázz, hátha elénk jött, hogy értesítsen... talán észrevett valamit... hátha csapda készül, a másik csak tíz órakor akart munkához látni! akadékoskodott Bagoly! Azonban Iskolamester nem tágitott! — Most csak hét óra, aki mer, az nyer! Te láttad a pénzt! Add ide az eszközöket!

— A betörőszerszámokat értette? — kérdezte Rudolf.

— Igen. — Maradj itt, mondta Iskolamester Bagolynak, és nyitva legyen a füled!... Iskolamester belépett a kertbe... én e fáról egyenesen Bagolyra ugrottam... két ökölcsapással leterítettem... beszaladok a kertbe... már elkéstem!...

— Szegény Murph!

— A ház előtt felrengtek a földön. Murph nem

kiáltott segítségért... pedig már meg volt sebesítve... én rávetem magam mindkettőjükre. Éljen, én vagyok itt: Késelő! kiáltással torkonragadom Iskolamestert: Hát te hogy kerülsz ide? Kérdezte a briganti! De kíváncsi vagy! — feleltem, miközben lábára térdeltem... Mi történt Rudolf ural? — kérdezte Murph. — Derék, hü barátom! — mondta meghatva Rudolf.

— Nem tudok róla semmit, nincs kizárva, hogy meggyilkolta ez a szörnyeteg... és ujult erővel estem neki Iskolamesternek... mindenáron meg akart sebesíteni törével, de erősen fogtam kezét... Egyedül van! — kérdeztem Murphtól. Vannak a közelben emberek, de nem hallanak kiabálásomat... meg vagyok sebesítve, percről-percre gyöngülök. — Menjen, hozzon gyorsan segítséget, — ajánlottam — addig én foglalkozom ezzel a szörnyeteggel! Nem akarok dicsekedni, de nem volt kis munka... félig a földön, félig az első lépcsőfokon feküdtünk... arcom az Iskolamesteré mellett volt... akkorákat szuszogott a fülembe, mint egy megvadult bika. Meg akart harapni, kegyetlenül csikorgatta fogait... csakhogy én sem voltam rest... biztattam magam: fogd a veszett kutyát, különben még kárt talál tenni az emberekben! Iskolamester könyörgésre fogta a dolgot: Ha menekülni engedsz, nem bántalak! Igérte! No lám, hát ilyen gyáva vagy... csak akkor mersz embert ölni, ha nem találsz ellentállásra! Téged is mindjárt a másvilágra küldelek! fenyegetődött. Hihetetlen erejét összeszedve, megfordult, most már én kerültem alól, ő volt felül! Biztosra vettem, hogy a végórám ütött! Arra gondoltam, hogy most hebizonyítom, nem csalódott bennem Rudolf ur, van szivem és lelkem... hirtelen észreveszem Bagolyt, áll és bámul minket. — Finette, kiáltja Iskolamester, — elejtetem a késem, vedd fel és szurj a két lapocskája közé... Azonnal gyilkoskám, csak nem ismerem

még ki magam! Ugy keringözött körülöttünk, mint valami halálmadár! Végre megpillantja a tört, le akar hajolni érte, ... minthogy azonban én a földön basaltam, — egyik lábammal hirtelen elgáncsoltam — leesett, mire feltápaszkodott, már kardcsörgést és lépteket hallottam — Murph ur hozott segítséget. A többi már pár perc műve volt. Összekötözve feküdt a két jó madár. De ez még nem volt minden... Önről nem tudtunk semmit. Előveszem Bagolyt, ... eszembe jutott a szegény Énekesnő foga, felállítom... és kezdem hátra csavarni a karját. Hol van Rudolf ur? — kérdem. Kilart, nem felel. De bezzeg, mikor másodsor is hozzáláttam a *guzskötéshez*, sietve kiáltotta: Vöröskarnál van, a Vértő sziv pincéjében. Jól van, utközben meg akartam nézni, hogy mi történt Tortillarddal, akit a fa tövében hagytam! Üres volt a kabátom... megszökött... Vöröskarhoz sietek, nekiugrom: Hol az a fiatalember, aki Iskolamesterrel jött? — no ne szorítsd úgy a nyakam, még megtalálász fojtani, — mondta — be van zárva a pincébe, megkereshetjük... Lemegyünk, nem találunk senkit... Biztosan megszökött — mondta Vöröskar! — Szomoruan fordultam sarkon, a lámpa fénye egy ajtóra esett, odaszaladok, kinyitom, vizsugár csap szembe, aztán két kart látok... kihúztam és a hátamon hoztam önt ide, minthogy egy bérkocsit sem találtam. — Ez az egész történet és mondhatom Rudolf ur, nagyon meg vagyok elégedve...

— Édes fiam, neked köszönhetem életemet... nagy adósság, de le fogom róni! Dávid kérem, nézzen Murph után, szeretném tudni, hogy érzi magát? Nem állott-e be változás állapotában?

Az orvos kiment.

— Tudod-e, merre van Iskolamester?

— Igen, Bagollyal együtt egy pincehelyiségben van! Értük akarja küldeni az őrt?

— Nem!

— Szabadon akarja bocsájtani őket... Csak most ne legyen nagylelkű! A veszett kutyanál is rosszabb ez a népség! Óvja meg a járó-kelőket!

— Nem fog többet senkit megharapni biztosítalak...

— Bezárja valamerre?

— Fél óra múlva el fog menni innen!

— Iskolamester?

— Igen.

— Csendőr nélkül?

— Igen.

— Elmegy...

— Ahová akar!

Az orvos a szobába lépett.

— Hogy van Murph?

— Alszik... a lélegzete szabálytalan!

— Állapota még mindig veszélyes?

— Nagyon komoly... azonban nem kell feladni a reményt.

— Ó, kegyetlen bosszút állok érted Murph! — Kiáltott fel Rudolf. — Dávid, kérem, jöjjön közelebb!

— Néhány szót sugott az orvos fülébe.

Dávid összerezte.

— Habozik? Pedig már hányszor beszéltünk erről... most érkezett a kellő pillanat!

— Nem gondolkozom, az ön ítélete igazságos, sok bűn nyomja lelkét e szörnyetegnek... bűnhődjék...

— Ugye, ötezer frank elég lesz?

— Hogyne, Fenség!

— Fiam, egy kis négyszemközti beszédem volna az orvos urral, menj addig a szomszéd szobába, ott találsz az asztalon egy piros bőrtárcát, végy ki belőle öt darab papírpénzt, öt ezrest és hozd ide!

— Kié lesz ez a sok pénz? — kérdezte önkéntelenül Késelő.

— Iskolamesteré. Előbb menj és mondd, hogy hozzák ide!

A BÜNTETÉS.

A következő jelenet egy fényesen kivilágított, vörösselyem butorzzatu fogadószobában játszódik le.

Rudolf hosszú, fekete bársony háziruhát öltött. Egy szőnyeggel letakart asztal mellett ül. Az asztalon van az Iskolamester zsebtárcája, a Murph vérétől nedves töre, a lapis-lazuliból készült amulet, továbbá öt darab ezerfrankos papirpénz, a feszítővas és egyéb betörőszerszámok. Az orvos és Késelő az asztal egy-egy oldalán ülnek. Iskolamester össze-vissza van kötözve, a szoba közepére tolt karosszékben ül. — Őrei a szomszéd szobába vonultak.

Rudolf már nem izgatott. Szomorúsággal vegyes határozottság lett urrá rajta. Az orvos gondolataiba mélyedt. Késelő nyugtalan... szemét nem tudja levenni Rudolfról. Iskolamester arca zöldesszürke... meg van ijedve... fél.

Halálos csend van. Csak az esőcseppek egyhangu kopogása hallszik, amint a ház fedelére és az udvar kövezetére esnek.

Rudolf Iskolamesterhez fordul: — Ön a roche-forti gályákról megszökött, életfogytiglani gályarabságra ítélt Duresnel Anselm.

— Nem igaz! — kiáltott fel Iskolamester, ravasz szemeivel félénken nézve körül.

— Maga Duresnel Anselm! Nemrégén kirabolt és meggyilkolt egy állatkereskedőt a poissy-i uton!

— Hazugság!

— Majd később be fogja vallani!

Iskolamester csodálkozva nézett Rudo'fra.

— Ma este rablási szándékkal lopózzott be ide és megsebezte a ház tulajdonosát!

— Ön ajánlotta, ön tervezte, meglámadtak, én csak védekeztem.

— Az a férfit, akit megsebezett, nem támadta meg,

hisz fegyvertelen volt. Én ajánlottam a lopást, az igaz, azonban, azonnal megtudja, mi célból. Maguk két nap előtt kiraboltak egy férfit és egy nőt... Ők pénzt ajánlottak fel, egész csinos összeget, hogyha megölnek engem...

— Hallottam! — Szólt közbe Késelő.

Iskolamester gyűlölködve nézett rá.

— Azért veteltem fel a betörés eszméjét, mert tudtam, hogy megszökött gályarab... tudtam, hogy ismeri annak a szerencsétlen fiatal lánynak szüleit, akit Bagoly gonoszságból gyötört, kinzott... tudtam, hogy magával csak bűnös szándékú ember beszélhet, ide akartam csalni, betörés ürügye alatt... és ha már az én hatalmamban lett volna — szabad választást engedtem volna, vagy teljesíti feltételeimet, vagy kiszolgáltatom a bíróságnak... többek közt az utóbbi napokban elkövetett gyilkosságért is felelősségre vonták volna...

— Hazugság, rágalom, senkit sem öltem meg!

— Ha teljesítette volna feltételeimet, akkor külföldön, nyugodt és elég kényelmes életet biztosítottam volna magának... azonban újabb bűnei megmásították szándékomat! Meggyőződtem róla, hogy maga Duresnel Anselm!

— Nem igaz, nem vagyok Duresnel!

Rudolf kezébe vette az asztalon levő lapis-lazuli amulettet: Megszentségtelenítette ezt a háromszorosan szent emléket, ... a fiáé volt, aki nagyapjától örökölte! Szentségtörő! Egy bestiának adta, Bagoly viselte!

Iskolamester zavartan sütötte le szemét.

— Tizenöt év előtt egy gyermeket megszöktezett szerető anyja mellől... a maga titka, hogy mi lett e gyermekből, — nem vezet személyes bosszu, de ma este megint ártatlan ember vére szennyezte be kezét, akit ma megsebzett, bizalommal közeledett maga felé: — Mit akar? — kérdezte. — Az életedet és pénzedet!

— válaszolta durván, markolatig döfte törét a mit sem sejtő oldalába.

— Ezt mondta Murph, mikor első segélyben részesítettem! — Erősítette meg Rudolf elbeszélését az orvos.

— Hazudott!

— Murph sohasem hazudik! — Mondta ridegen Rudolf. — Elkövetett bűneihez méltó büntetést érdemel! Előre megfontolt szándékos emberölés és rablás a mai bűne, hogy feleségét és fiát megkíméljem a szegyetől, nem engedem vérpadra vitetni... itt fog meghalni, csendben, észrevétlenül... készüljön a halálra!

Rudolf arca és egész magatartása könyörtelen volt.

Iskolamester észrevette a szomszéd szobában álló fegyveres örököt, azt hitte, hogy végórája ütött, s mint-hogy alapjában gyáva volt, mint minden hozzá hasonló gonosztevő, a félelemtől reszketve kiáltotta: — Kegyelem, kegyelem!

— Nincs kegyelem! Ha mi nem végzünk magával, a vérpadra kerül!

— Inkább a vérpad! Akkor még két-három hónapig élhetek... mit árthat az önnek... kegyelmezen... kegyelmezen!

— A felesége és a fia a maga nevét viselik!

— A nevem már ugy is be van szennyezve! Kegyelmezen!

— Más gonosztevőben legalább egy adag életmegvetéssel határos bátorság van! Ebből az is hiányzik! — Mondta lekicsinylően Rudolf.

— A törvény tiltja az egyéni igazságszolgáltatást! — Kockáztatta meg Iskolamester.

— A törvény! Meri emlegetni a törvényt! Hogy mer maga a törvényre hivatkozni! Mikor egész élete törvénybe ütköző cselekedetek láncolata!

A gonosztevő lehorgasztotta fejét. Alázatos han-

gon kérte Rudolfot: — Hagyja meg az életemet, szánalomból!

— Megmondja, hogy hol van a fia?

— Igen, mindent, mindent elmondok!

— Megmondja, hogy kik annak a szegény kis lánynak a szülei, akit gyermekkorában embertelen módon kinzott Bagoly?

— A tárcámban vannak a nyomravezető levelek!

— Hol van a fia?

— Megkegyelmez? Élhetek?

— Előbb gyónjon meg mindent!

— Igen... ha mindent tudni fog...

— Megölted?

— Nem... nem... egy társamra bízom... annak sikerült megszökni, amikor engem elfogtak.

— Mi lett a fiuból?

— Felnevelte, taníttatta, Nantesben egy nagy bankház hivatalnokává lett... azért, hogy a bankár bizalmát megnyerje és minket mindenről értesíthessen... nagy tervem volt... titkos-irással leveleztem a gályáról társammal... én irányítottam a dolgot.

— Istenem, a saját fiát... borzadok ettől az embertől! — Rudolf kezeibe temette arcát.

— Csak hamisításról volt szó, mikor megmondták a fiának, hogy mi lesz a teendője, megbotránkozva utasította el a megbízást... mindent elmondott főnökének és eltűnt Nantesből. A tárcámban levő levelezésből láthatja, hogy mindent elkövettem hollété felfedezésére... utoljára a Temple-utcában lakott. — Germain Ferenc név alatt, pontos címét is megtalálhatja tárcámban. Látja, mindent elmondtam... most tartsa ön is meg ígéretét...

— Megvallod a poissy-i gyilkosságot?

— Ki van zárva, hogy azt rámbizonyíthassák... nincs bizonyíték... csak azért vallom be, hogy jószándékomról meggyőzzem... a bíróság előtt azonban

letagadnám... nagy nyomorban voltam... nem volt miből élnem... Bagoly tanácsolta... megbántam... óh, ha olyan nagylelkű volna és nem adná át az igazságszolgáltatásnak... becsületszavamra fogadnám, hogy jó utra térek!

— Élni fogsz és nem juttatlak a törvény kezére.

— Megbocsájt... igazán megbocsájt?

— Elítéllek és megbüntetlek! — Mondta komoran Rudolf. — Nem foglak átadni az igazságszolgáltatásnak, a gálya nem elég szigorú büntetés számodra, Herkulesi erőddel játszva végzed el a súlyos testi munkát... nem, ezt nem akarom!

— Hát az életem kell... azt akarja?

— Ne remélj... a reménység tompítaná büntetésed élet... nem hinnél a hóhér lesújtó palástjának... utolsó percig reménykednél... nem... nem fogod élvezni az ember legtisztább kincsét, a reményt!

— Dehát mit vétettem ez ellen az ember ellen? Mit akar tőlem? Hol vagyok? — Kiáltotta majdnem magán kívül Iskolamester.

— A halál maga igen nagy jótétemény, nem érdemled! Más büntetés vár rád, te emberi szörnyeteg!

Iskolamester először érezte, hogy van valami, amittől jobban retteg, mint a haláltól.

Rudolf tovább beszélt: Duresnel Anselm, nem fogsz meghalni, a gályára sem fogsz menni...

— Mit akar tőlem... a pokol küldöttje?

— Ide figyelj, — mondta felállva Rudolf, — bűnös módon visszaéltél testi erőddel... tehát megbénítom félelmes erődet, a legerőteljesebb emberek remegtek tőled, most te fogsz rettegni a leggyengébbektől is... Gyilkos... Isten teremtményeit, embereket küldtél az örök éjszakába... a tulvilág köde már itt a földön el fog borítani... még ma... mindjárt... a büntetésed bünbánást fog maga után vonni, nem kárhozatot... sötét éj fog rád borulni, csak az emlékezés

marad hűséges társad! Elkövetett gonosztetteid fognak a multból feljárni, egyedül maradsz bűneiddel, hogy mérlegelhesd és beláthasd rettenetes voltukat... és akkor talán utat talál megmértelyezett lelkedbe a bűnbánat enyhítő sugara... még a vadállat is tiszteli, szereti kicsinyét és kicsinyei anyját... te azt az érzést sem ismered! Majd, egy bűnbánatban, a gonosztól való irtózatban eltöltött hosszú élet után utolsó kívánságod az lesz, hogy megtört szemedet feleséged és fiad fogja le!

Az utolsó szavakat szomorú, meghatott hangon mondta Rudolf. Iskolamester kezdett felocsudni ijedségéből és bátorságával nyelve is újra megoldódott. —

— Találós meséket ad fel nekem? — kérdezte durván felkacagva.

Rudolf az orvoshoz fordult: — Végezzen Dávid! Ha tévedtem, egyedül engem sujtson Isten büntető keze!

Az orvos csengetett. Két szolga lépett be. Szótlanul mutatott egy kis rejtekajtóra.

Oda betölték Iskolamestert karosszékével együtt.

— Meg akarnak fojtani? Kegyelem... kegyelem! — kiáltotta kétségbeesetten Iskolamester.

— Tömjék be a száját! — Parancsolta az orvos.

Rudolf és Késelő egyedül maradtak.

— Rudolf ur, nem tudom, ébren vagyok, vagy álmodom? Félek... Mi történik Iskolamesterrel, már nem kiabál... semmi nező sem hallatszik... még rosszabb ez a csend, mint az ordítózása...

Dávid a szobába lépett! Sápadt volt, mint amilyen sápadtak csak a sötétbőrűek tudnak lenni.

A két szolga visszatolta Iskolamestert.

— Vegyék le szeméről a köteléket, oldozzák fel! — Parancsolta az orvos.

Egy pillanatig ijesztő csend honolt a szobában.

A szolgák teljesítették az orvos parancsát.

Iskolamester hirtelen felállott. Arcán meglepetés és ijedtség tükröződött. Karjait előre nyujtva tett néhány lépést előre, elképzelhetetlen dühvel és kétségbeeséssel ordított fel: — Vak vagyok!

— Dávid, adja oda a tárcát. — Mondta Rudolf.

Az orvos Iskolamester reszkető kezeibe adott egy kis zsebtárcát.

— E tárca tartalma gondtalan életet biztosít számodra! Szabad vagy, mehetsz, amerre akarsz. Szállj magadba, az Ur kegyelme végtelen!

— Vak! — mondta gépiesen Iskolamester.

— Nyissák ki az ajtókat, hogy távozhasson! — Rendelkezett Rudolf.

— Vak... vak... vagyok! — Ismételtette kétségbeesetten a gonosztevő.

— Szabad vagy, van pénzed! Menj!

— Hogy menjek el? Hisz semmit sem látok! — Ordította dühöngve Iskolamester. — Rettenetes bűn így visszaélni az erővel...

— Ugy, tehát bűn az erővel való visszaélés! És te mit tettél eddig? — Kérdezte Rudolf.

— Ó inkább a halál! Így éljek, kiszolgáltatva teljesen mindenkinek... egy gyermek is meg tudna verni! Istenem, Istenem, mi lesz belőlem?

— Van pénzed!

— El fogják lopni!

— El fogják lopni! Most már kezded érteni mélyebb jelentőségét, ennek a mondatnak... látod, milyen félelemmel ejted ki, te, aki annyiszor megloptál másokat!

— Az Isten szerelmére kérem, ölessen meg! Ki fog vezetni? Ölessen meg...

— Nem! eljön még a bűnbánás napja!

— Soha, soha nem fogok semmit megbánni, bosszút állok, rettenetes bosszút! — Összeszorított öklökkel próbált előremenni Iskolamester, azonban már az

első lépésnél tétovázva megállott: — Nem, nem teszek lépés... pedig milyen erős vagyok... senki sem fog ajnálni, senki sem lesz jó hozzám!

Késelő megdöbbenése leírhatatlan volt. Halkan mondta Rudolfnak: — Megérdemelte büntetését... zörnyeteg volt... engem is meg akart ölni... de most már vak... nem tud elmenni... össze-vissza törheti magát az utcán, megengedi, hogy elvezessem?

— Jól van, vidd! — Mondta Rudolf, kezét szorítva Késelő vállára. Késelő Iskolamesterhez ment és annak kezét vállára tette. A gonosztevő összerezgett.

— Ki nyult hozzám? — kérdezte tompán.

— Én.

— Ki az az én?

— Késelő.

— Te is bosszút akarsz rajtam állni, ugye?

— Nem tudsz elmenni... fogd meg a karom, elvezetlek!

— Te...?! Te!?!...

— Igen. Sajnállak. Jöjj!

— Csapdába viszel!

— Nem vagyok gyáva! Sosem élnék vissza szécséltlen helyzetekkel... menjünk... nappal van!

— Isteneim nappal van... és én sosem fogom eladni a napot!

Rudolf nem bírta elviselni ezt a jelenetet. Az orrossal távozott, intve a szolgálknak is, hogy hagyják magára Késelőt, Iskolamesterrel!

— Igaz, hogy pénz van ebben a tárcában?

— Igen! Én tettem bele öt darab ezerfrankost... kész szépen meg fogsz élhetni belőle, ... valamerre vonultan... vagy azt akarod, hogy kísérjelek inkább emberevőnőhöz?

— Ellopná a pénzem!

— Vörösakarhoz?

— Ő megmérgezne, hogy könnyebben juthasson pénzemhez!

— Hát hova akarsz menni?

— Magam sem tudom! Szerencsém, hogy te nem vagy tolvaj! Rejtsd el mellényem zsebébe a tárcát, nehogy a Bagoly észrevegye... elvenné!

— Bagolyt kórházba szállították. Egyik lábát lemozdítottam helyéből a verekedés hevében...

— Mi lesz velem! Mindig előttem van egy sűrű, fekete lepel... mindent beborít... csak azoknak a sápadt arca világít felém...

Iskolamester összeresztette. Ijedten kérdezte Késelőtől: — Meghalt az az ember, akit ma éjjel megbíztam?

— Nem!

— Annál jobb!

— Mégis csak te vagy az oka mindennek Késelő! — Tört ki mérgesen Iskolamester. — Ha ma este nem lépsz közbe, megöltem volna azt az embert, és az egész pénzt elvittem volna!... Te okoztad az egész szerencsétlenséget, miattad vagyok vak!

— Ne gondolj rá... nem tesz jót neked! Ne jössz vagy nem, fáradt vagyok, aludni akarok... elég volt ebből... holnap folytatom munkámat... előbb azonban elkísérlek, ahova akarod!

— De nem tudom, hogy hova menjek... a régi lakásomra nem merek visszatérni...

— Akarsz egy-két napig hozzám jönni? Addig majd csak találok valami derék családot, ahol teljes ellátást kaphatnál... várj csak ismerem egy embert, akinek az anyja Szent-Mandéban lakik, jóra való nő... nagyon szerencsétlen, ... talán magához venne minthogy nem ismeri múltadat. — Jössz... vagy nem?

(Folytatása következik.)

— Te megbízható vagy Késelő... veled nem félek... rólad tudom, hogy nem vennéd el a pénzemet, szerencsére nem vagy tolvaj!

— Pedig hányszor hánytad a szememre!

— Akkor... ki tudhatta ezt előre?

— Ha rád hallgattam volna... most már nem lenne gondod a pénzre!

— Az igaz! de te nem vagy bosszuálló... többet érsz nálamnál!

— Elhiszem! Rudolf ur azt mondta, hogy helyén van a szivem... és becsületes vagyok!

— Ki lehet ez... nem hiszem, hogy ember volna? Valami földöntuli szörnyeteg lehet!

— No, vigyázz, megint dühbe gurulsz és az most nem tesz jót neked! Menjünk!

— Magadhoz viszel, ugye Késelő?

— Igen!

— Ugye megesküszöl, hogy nem állsz bosszút rajtam a mai éjszakáért?

— Esküszöm!

— És ugye biztosan tudod, hogy nem halt meg...

— Biztosan tudom.

— Legalább ez nem fog kísérteni... de a többi... a Roule-utcai kis öreg... és a Szent-martini asszony... most mindig ezekre fogok gondolni... Istenem... vak... vak vagyok!

ADÁM-SZIGET.

Egy hónap telt el a történetek óta. Adám-szigete gyönyörű fekvésű vidéki városka, ahol jelenleg nagy izgalommal várja a lakosság az új mészárosát. Minden kis városban örömmel, kegyes érdeklődéssel kíséri figyelemmel a lakosság a legjelentéktelenebbnek látszó történést is! Ma mindenki kivonult a térre és a mé-

szárszékkal szemben csoportokba verődve találgatják hogy vajjon milyen is lesz az új mészárosmester!

Valaki, aki már nem győzte türtőztetni kíváncsiságát, odament az üzlet körül foglalatostkodó segédhöz és megkérdezte tőle, hogy mit tud az új tulajdonosról. A fiú nem szolgálhatott sok felvilágosítással! Csak annyiról értesült, hogy megbízás útján vették meg a mészárszéket.

Nem sokáig kellett az izgalomra éhes kisvárosiaknak várni. Két, Párisból érkezett úr szállt ki a mészárszék előtt, egy kis bricskából. Az egyik a teljesen felgyógyult Murph, a másik a csinos polgári ruhába öltözött Késelő volt. Alig lehetett ráismerni. Leborotvált arcával, jó ruháiban, békés, civilizált polgár benyomását tette.

— Ugye hosszú volt az út és a szél csipős?

— Én nem panaszkodhatom Murph úr... nagyon boldog vagyok... és az öröm melegít! — ugyan hadd azt mondom, hogy boldog...

— Mit ért alatta?

— Tegnap, mikor felkeresett... nagyon meglepődtem... nem láttam azóta a rémes éjszaka óta — mikor az őszhajú néger megvakította Iskolamester Megérdemelt büntetés volt... azonban nagyon megrázott... Rudolf urnak is, hogy átváltozott egyszerű jóságos arca... félttem tőle!

— Jó, jó! És azután?

— Azt mondta nekem: — Jó napot Késelő! — Jó napot Murph úr, hát jobban van már? — Hát Rudolf úr mit csinál? Rudolf urnak a Veuves-utcai ügyletből kifolyólag el kellett utazni, egészen megfélekedeztem fiam, magáról! — Ez az utóbbi mondása nem esett valami jól...

— Azt akartam mondani, hogy elfelejtette meghálálni szolgálatait... de sohasem fogja elfelejteni magát.

— Én sem fogom elfelejteni, hogy azt mondta nekem: helyén van a szived, becsületes vagy! Ez elég!

— Szerencsétlenségemre őfensége elutazott, magára vonatkozó rendelkezést nem hagyott azonban hátra. Én meg nagyon szegény vagyok fiam, maga iránt érzett hálámat nem tudom leróni úgy, ahogy szeretném.

— Ne tréfáljon, Murph ur!

— Miért az ördögbe nem jelentkezett a Veuvesfasorban, azóta a végzetes éjszaka óta?

— Istenem... Rudolf ur nem hivatott... Azt hittem, nincs rám szüksége...

— De gondolhatta, hogy meg akarja köszönni a neki tett szolgálatokat!

— Azt mondta, hogy nem felejtett el Rudolf ur!

— Ne beszéljünk erről... elég az hozzá, hogy nagyon nehezen találtam magára... nem jár már az emberevőnőhöz?

— Nem.

— Miért?

— Különös gondolataim vannak... számárság...

— Rendben van, térjünk a dologra!

— Mit ért ez alatt Murph ur?

— Azt mondta, örvendek, hogy találkoztunk és azért is örvendek, mert... esetleg...

— Igen, azt mondta Murph ur, hogy olyan foglalkozást tud számomra, ahol napi négy frankot kereshetek, csak a külsőmet kifogásolta... előlegezett pénzt és úgy kiöltöztetett egy ócskaruha-kereskedőnél, mintha legalább is fogorvoshoz vinne!

— Miért bánta meg?

— Azért, mert így kiöltözve még jó benyomást tezek, aztán a hétköznapi ruhámban nem lesznek megelégedve a kinézésemmel... napi négy frank kereset-
hez ez igen jó ruha... és én úgy vagyok vele, hogy inkább mindig a szalmazsákon alszom, semhogy öt na-

pig fehér ágyban... és aztán újra visszakerüljek a szalmazsákra!

— Van némi igaza! Azonban én azt tanácsolom, hogy aludjék mindig ágyban!

— Világos! Azonban az éhenhalásnál jobb a száraz kenyér! Nini, ez mézárszék?

— Igen. Egyik barátomé. Amíg a lovaink pihennek, megnézhetjük, ha érdeklí.

— Hogyne érdekelne! A fiatalságomat juttatja eszembe. Ezt a foglalkozást nagyon tudtam volna szeretni. Jó kis bricskában kimenni a vásártérre, jó, hizott állatokkal visszatérni a családi tűzhelyhez, ahol tiszta, csinosan öltözött feleség várjon rám, egy sereg gyerek kutassa át összes zsebeimet, cukrot keresgélve... aztán hajnalban a vágóhidnál megvadult ökrökkel elbánni... mert vad kellene, hogy legyen... milyen kedvvel dolgoztam volna! Olyan lett volna számomra, mint az Énekesnő számára a cukorszopogatás... most jut eszembe, nem láttam az emberevőnőnél az Énekesnőt... úgy látszik, Rudolf ur nem engedte vissza! Látja, ez igazi nemes cselekedet volt... szegényke megérdemelte... még oly fiatal volt és már annyit szenvedett.

— Igen, jobb sorsra érdemes leányka!

Késelő és Murph beléptek a mézárszékbe, onnan az udvarba, majd az akolba. Az istállóban három gyönyörű, erőteljes bika volt bekötve, az akolban husz juh állott, bejárták az egész nagy telket és mindent megnéztek apróra.

— Vallja be, — mondta Murph — hogy boldog ember a barátom! Alig harmincnyolc éves és már is milyen szép vagyont szerzett. Az egész telek, teljes felszereléssel az övé, ezenkívül szép kis forgótökéje is van, annyi, amennyit az üzletmenet megkövetel! Hüszéges helyettese van, a mézárszékben foglalatoskodó

fiatalember a mézárósságéd! Megbízható fiu. Ugye, boldog a barátom?

— Meghiszem! Az élet így van berendezve, vannak szerencsések és szerencsétlenek, ... ha arra gondolok, hogy én napi négy frankot fogok keresni, viszont mások, alig tudják a felét megszerezni, hát...

— Akarja, hogy nézzünk széjjel a házban is?

— Szívesen mennék fel!

— A gazda, aki fel akarja fogadni magát, éppen fent van!

— A gazda?

— Igen.

— Miért nem mondta előbb!

— Majd megmagyarázom később!

— Egy percig várjunk — mondta zavartan Késelő — előbb meg kell valamit gyógnom önnek, Murph ur, nem tudom, elmondta-e Rudolf ur, ... a gazdának mindenesetre meg kell mondani, mielőtt felfogadna, nehogy ha esetleg később kitudódna...

— Mit akar mondani?

— Hogy ... hogy én gályarab voltam! — Nyögte ki szomoruan Késelő.

— Ugyan!

— De nem csináltam senkinek rosszat... nem loptam, igaz, igaz, ... nagyobb bünt követtem el... haragomban gyilkoltam... ez még nem minden... fent őszintén elmondom... inkább fel se fogadjon, semhogy később elbocsásson... Ön ismeri, mit gondol, megfogad? Ha nem... inkább azonnal sarkon fordulok!

— Jöjjön csak!

Késelő elgondolkozva követte Murphot. Egy ajtó kinyílt és mindketten szemben találták magukat Rudolf fal.

— Jó, öreg Murphom... hagyjon magunkra! — Mondta Rudolf.

A JUTALOM.

— Éljen! Na ennek igazán örvendek, ez nem remélt viszontlátás, Rudolf ur! Jaj Fenség! — Kiáltott fel meglepetten Késelő.

— Jó napot, barátom! Én is örülök, hogy látom végre!

— Milyen tréfás ember Murph ur! Azt mondta, hogy elutazott Fenség!

— Szólitsõn kérem Rudolf urnak!

— Amint parancsolja! Csak most érzem, hogy milyen udvariatlan voltam önnel szemben, Rudolf ur... belátom... meg kellett volna látogatnom azóta a végzetes éjszaka óta... bocsásson meg érte...

— Megbocsájtom, — mondta mosolyogva Rudolf, majd hozzátette: — Murph megmutatta már az egész házat?

— Igenis, Rudolf ur! Szép ház, jól van gondozva, a mézárszék is... kitünõen fel van szerelve... Murph ur azt mondta, hogy itt leszek alkalmazva... napi négy frank bért kapok!

— Én ennél jobbat ajánlok, fiam!

— Az már nehéz dolog volna! Mit gondol, napi négy frank, nem csekélység!

— Jobbat mondok fiam! Ez a ház így, teljes felszereléssel a magáé és ráadásul, hogy egy kis forgótökéje is legyen, az asztalon levõ tárcában ezer aranyat talál!

— Késelő bután mosolygott, kalapját zavartan forgatta kezei közt ide-oda, nem tudta felfogni Rudolf szavainak jelentőségét.

Rudolf jóságosan ismételte: — Megértem meglepetését, azért mondom megegyszer, hogy ez a ház teljes felszereléssel a magáé, valamint a pénz is tulajdonát képezi.

Késelő vérvörös lett, kérges tenyerével végigtörülte

ijedt homlokát, zavartan dadogta: az enyém... igazán az enyém volna...

— Értse meg! én mindezt magának adom, tehát a magáé!

Késelő köhögött, izgett-mozgott, fületövét vakargatta, lesütötte szemét, de egy szót sem szólt. Hallotta azt, amit Rudolf mondott, de nem értette, nem tudta elhinni! Olyan hirtelen, minden átmenet nélkül került volna a nélkülözésből, a nyomorból a gazdagságba, hogy sehogysem tudott beleilleszkedni a valóságba.

— Ugy látszik, hogy mindez túlhaladja reményeit!

— Fenség, ajánlatát nem fogadhatom el, úgy látszik, kísértésbe akar vinni... sosem loptam, ... igaz ugyan, hogy öltem... elég bajom van az őrmesterrel, még most sem hagy nyugodni!

— Oh milyen szerencsétlen teremtés! — Kiáltott fel keserűen Rudolf. — Olyan ritkán éreznek részvétet, hogy nem is hisznek őszinteségében, hanem bűnös szándékot keresnek mögötte! Rosszul ítél meg, csalódik bennem... sosem kívánnék öntől tisztességtelen dolgot. Amit adok, azért adom, mert megérdemli!

— Én? Ugyan mivel érdemeltem volna ki?

— Azonnal megmondom. Gyermekkorá óta mindig magára volt hagyatva, nélkülözött, nyomorgott, soha senki nem nevelte, tizenöt évet töltött valóságos emberi szörnyetegek közt és mégis becsületes maradt, ...sőt az elkövetett bűnét egész életén keresztül vezekli!

Késelő hálásan nézett Rudolfra: — Rudolf ur, — mondta, — amiért azt hittem önről, hogy magamfajta szegény munkás és két pohár bor közt elmondtam élettörténetemet... aztán megakadályoztam a vizbe fulladását, ezért egy házat ad és sok pénzt ajándékoz nekem... úgy élnék, mint egy jómódu polgár... nem, nem, — lehetetlen!

— Minthogy engem is magához hasonlónak nézett, őszintén, meszterkéletlenül mondta el élettörténetét, igazságosan ítéltem meg és úgy találtam, hogy méltó erre a kis kárpótlásra!

— De Rudolf ur kérem, ez nem lehet... hány tisztességes munkás van, aki inkább megérdemelné...

— Tudom és azokért talán többet is tettem, mint magáért! Azonban miért volna jutalomra méltóbb az, aki becsületes környezetben felnőve, becsületes is maradt, mint az, aki ezer nyomoruság, nélkülözés, rossz barátok csúbitása dacára, becsületes tudott maradni. Azonkívül megmentette az én életemet és megmentette a Murphét is, aki a legkedvesebb, leghűbb barátom! Amit magáért teszek, azt egyrészt hálám diktálja, másrészt meg akarok menteni egy becsületes, jó embert, aki meglévedt, de nem vezett el... Ez nem minden...

— Mit tettem még Rudolf ur?

Rudolf szívélyesen kezét fogott Késelővel. — Tele együttérzéssel annak szenvedése iránt, aki azelőtt meg akarta magát ölni, támaszt és védelmet nyújtott neki. Szemmel kísérték, mikor tőlem távozott, látták, hogy Iskolamestert magához vitte.

— Hiszen Murph ur azt mondta, hogy ön nem tudta, hol lakom!

— Ki akartam próbálni... látni akartam, hogy fényleg önzellen-e? Bebizonyította. Nemes cselekedete után visszatért nehéz munkájához, nem kért semmit, nem várt semmit, nem érzett keserőséget hálátlan-ságomért! Mikor tegnap Murph felkereste magát és nagyobb munkabért kínált, hálásan fogadta el az ajánlatát.

— Hallgasson meg Rudolf ur! Négy frank mégis szép pénz! Azért a szolgálatért, amit önnek tehettem, én vagyok hálás...

— Hogyan?

— Igen, igen, Rudolf ur! — tette hozzá szomo-

ruan Késelő, — mióta Ön azt mondta nekem, hogy becsületes vagyok és helyén van a szívem... csodálatos sokat gondolkoztam. Különös, hogy két szónak ilyen megrázó hatása legyen, de végre is, ha az ember két kis buzaszemet ültet a földbe, kövér kalászkokat arat.

Ez az okos és költői hasonlat nagyon meglepte Rudolfot.

— Maga helyezte el Szent-Mandéban az Iskolamestert? — vette fel a beszéd fonalát Rudolf.

— Igen. Felváltottam a pénzét, vettem egy övet és belevarrtam vagyónát. Harminc soust fizet naponta teljes ellátásáért, nagyon derék embereknel van, akiknek viszont egy kis könnyebbséget jelent az az összeg, amit Iskolamester fizet. Ha lesz időm, ha nem lesz sok munka a rakodóparton, meglátogatom!

— Hát elfelejtette a mézárszéket és hogy itten minden a magáé?

— Nézze Rudolf ur, ne üzzön tréfát egy ilyen szegény ördöggel, mint amilyen én vagyok! Biztosan azt gondolta magában, kipróbálom Késelőt, vajjon, elég számár-e, hogy elhigye, amit mondani fogok! Jókedvű ember, hát megtréfált, punktum!...

— Még egyszer kérem, higyen...

— Ha hinnék önnek, azt mondaná: Szegény Késelő, te beteg vagy... sajnállak...

Rudolf türelmetlen kezdett lenni. Komoly, halározott, majdnem ünnepélyes hangon mondta: — Én sosem szoktam hálámmal és elismerésemmel tréfálni, becsületszavamra mondom, hogy e ház teljes felszerelésével a magáé... ha megfelel magának... mert csak feltételesen vettem meg! Hogy miért ajándékozom magának, azt már megmondtam!

Rudolf komoly arca és szigorú hangja meggyőzte Késelőt. Pár pillanatig mélyen hallgatott, majd őszinte, meghatott hangon mondta: — Hiszem Fenség és na-

gyon köszönöm... igazán köszönöm... nem tudok egyebet mondani... higgye el, hogy segíteni fogok mindig a szerencsétleneken... mert az éhség és a nélkülözés rossz tanácsadó!

— A háláját ezzel fogja legjobban bebizonyítani!

— Annál jobb Fenség, mert igazán nem is tudnám másképp meghálálni végtelen jóságát!

— Most menjünk, nézzünk széjjel a birodalmában, Murph barátom akarta először körülvenni, de most én is akarom látni, hogy meg van-e elégedve a választásunkkal!

Rudolf és Késelő lementek. Alig értek az udvarba, a mézárossegéd tiszteletteljesen köszönt Késelőnek: — Minthogy ön lesz az új gazda, meg kell mondanom önnek uram, hogy elég nagy a forgalom, és már teljesen kifogytunk az áruból, le kellene vágni két-három bárányt.

— Kitűnő alkalom kínálkozik, hogy bemutassa tehetségét! Jelen akárok lenni... és enni is akarok friss báránysültet! — jelentette ki Rudolf.

— Milyen jó ön Rudolf ur, be fogom mutatni tudományomat! — Felelte boldogan Késelő.

— Két bárányt vigyek a vágópadra, gazd'uram?

— Igen és hozzá egy éles, erős kést is!

— Eszembe jut a fiatalságom, Rudolf ur, — mondta Késelő, miközben gondosan levette új kabátját, ingujját magasra feltúrte, úgy, hogy hatalmas, atléta karja teljesen szabadon volt. — Meglátja, milyen pompásan fogom felboncolni..., már szeretném csinálni... add a késed fiu..., látom, érted a mesterséget... ezzel a késsel egy megvadult bikát is le lehetne szurni...

A Késelő szemei villogtak, izgatottan kezdett viselkedni, látszott, hogy régi szenvedélye urrá lett rajta.

A vágópad kis, kőből épült, sötét helyiségben volt elhelyezve, amely csak felülről kapott világosságot.

A segéd az ajtóig vitte a bárányt.

— Kötözzem meg? — kérdezte.

— Minek? Ne félj semmit, elbánok vele! Add ide az állatot, te meg menj fiam vissza az üzletbe.

Rudolf egyedül maradt Késelővel; figyelemmel kísérte annak minden mozdulatát.

— Lássunk munkához! — mondta biztatólag.

— A kezeim égnek már, ... a fülem zug, a halántékom galoppban lüktet ... gyerünk, adjam meg a kegyelemdőfést!

— Késelő kétrét hajolva, térdei közé szoritotta a bárányt, szájában tartotta a kést, szemei vadul villogtak ... megfogta a bárány fejét, felhuzta és gyorsan nyakába szurta a kés éles pengéjét.

A bárány panaszos hangot hallatott, megtört szemével szemrehányón nézett Késelőre. Két vékony vérsugár arcába lövelt ...

A fájdalmas kiáltás, a megtört szemek, a meleg vér különös hatással voltak Késelőre. Kiejtette kezéből a kést, arca hamuszürke lett, eltorzult, megtántorodott és kétségbeesetten kiáltotta: — Az őrmester ... az őrmester!

Rudolf hozzá szaladt.

— Térj magadhoz, fiam!

— Ott ... ott ... az őrmester! — Kimeredt szemekkel mutatott a levegőbe Késelő. Majd a legsötétebb zugba menekült, ott széttárt karokkal arccal a falnak esett és tompa hangon ismételte: — Ó az őrmester... az őrmester ... az őrmester!

AZ UTAZÁS.

Murph és Rudolf odaadó ápolására végre lecsillapodott Késelő idegrohama. Lassanként magához tért. Egyedül volt a herceggel a lakóház egyik barátságos kis szobájában.

— Fenség, — szólalt meg leverten Késelő — ön hihetetlen jó volt hozzám..., de inkább százszor olyan szerencsétlen volnék, mint amilyen eddig voltam, semhogy mézáros legyek!

— Gondolja meg a dolgot!

— Látja Fenség, mikor annak a szegény, védtelen állatnak a kiáltását hallottam, és forró vérét arcomban éreztem... óh nem tudja elképzelni, hogy mit éreztem... újra láttam az őrmestert, megelevenedtek azok a szegény, védtelen katonák, akiket össze-vissza szurtam... óh Fenség, meg kell bolondulnom...

Késelő kezeibe temette arcát.

— No, nyugodjon meg!

— Bocsásson meg Fenség, de a vér látását nem bírom el... minden pillanatban újra felélednének elfelejtettnek hitt rémlátásaim... naponta mosni véres kezeimet... óh nem... nem... inkább volnék vak, mint Iskolamester, semhogy mézáros legyek!

Rudolf meghatottsága leirhatatlan volt. Alapjában meg volt elégedve azzal az eredménnyel, amit a vér látása váltott ki védencéből. Egy pillanatra urrá lett rajta megint régi vad szenvedélye, az állat kerekedett felül az emberben, de a lelkiismeretfurdalás legyőzte az ösztönt.

— Bocsássa meg nekem Fenség, hogy ilyen furcsán hálálom meg hozzám való jóságát, de... de...

— Édes fiam, én mondtam, hogy csak feltételes vásárt kötöttem... azt hittem, hogy megfelel...

— Tényleg... valamikor, nagyon régen, boldoggá tett volna vele... még Murph urnak is mondtam...

— Arra is gondoltam azonban, hogyha ez a foglalkozás nem felelne meg, mi történjék akkor magával fiam? Egy ismerősömnök nagy birtoka van Algirban, földjei termékenyek, azonban veszélyes fekvésűek, gyakran van kitéve az arabok támadásainak. Ott egy személyben katonának is és földművesnek is

kellene lennie. Az intéző bevezetné az ottani dolgokba, megismertetné a szokásokkal. Addig tartaná maga mellett, amíg szükségesnek látja. Ott nagy tere nyílna szorgalmának és ügyességének. A kolóniában katonai fegyelem van, földjei révén elég sok embernek lenne a vezetője. Ez egy kissé kalandos terv volt, azért ajánlottam előbb a mészáros mesterséget... ha azonban ez sem kedvére való, keresünk egyebet. Ha azonban kedve van hozzá, már holnap indulhat, a tulajdonos helyettesével, aki megbízható, derék ember! Két évet kellene a farmon töltenie... a földek háromezer frankot jövedelmeznek, dolgozzon, legyen tevékeny, javítson, ujitson ott, ahol jónak látja, akkor könnyen megduplázhathatja jövedelmét. Sőt a farmereknek is megkönnyítheti helyzetüket, tudom, megértő és nemeslelkű lesz velük szemben. Ne felejtse el, hogy gazdagnak lenni kötelességet jelent. A nélkülözőkkel, a szűkölködőkkel szemben ró ránk kötelezettségeket. Bár távol lesz tőlem, nem téveszttem el szem elől, nem fogom elfelejteni soha, hogy én és legjobb barátom magának köszönhetjük életünket. Az egyetlen dolog, amire kérem, az, hogy tanuljon meg olvasni és írni, hogy hetenként egyszer, pontosan értesíthessen ügyeiről. Elvárom, hogy ha valami fennakadása lesz, vagy tanácsra volna szüksége, egyenesen hozzám fordul!

 Késelő öröme, megelégedettsége leirhatatlan volt.

Másnap Algirba utazott.

KERESGÉLÉS.

A Veuves-fasorbéli villa nem volt állandó lakása Rudolfnak. Az előkelő Szent Germain-uton állott pazar fényvel berendezett palotája.

Minthogy el akarta kerülni a magas rangjával

járó fogadásokat és szerleltáros látogatásokat, Rudolf inkognitóban, gróf Duren néven tartózkodott Párisban.

Reggeli tizet ütött az óra.

Hercegi palotájának földszintjén, egyik nagy fogadósoba van átalakítva dolgozószobává. Murph széles íróasztal előtt ül és sürgönyöket bontogat.

Feketébe öltözött hajdu kitárja az ajtó szárnyait és jelenti: — Báró Grün, kegyelmes ur!

Murph zavartalanul bontogatja tovább egyik sürgönyt a másik után, miközben barátságosan üdvözli látogatóját.

— Melegedjék egy kicsit „ügyvezető ur“ — mondta tréfás mosollyal Murph, — azonnal készen leszek!

— Kedves titkár ur, rendelkezék velem: — Nevetve hajolt földig a báró.

Ötvenöt év körüli, rendkívül finom, előkelő megjelenésű ur volt báró Grün. Feketébe volt öltözve a délelőtti órák dacára, így kívánták az illemszabályok. Kalapját egy karszékre tette, s a kandalló mellé állott.

— Öfensége ugy látszik, egész éjjel dolgozott, óriási tömeg elintéznivalója lehetett!

— Ma reggel hatkor feküdt le öfensége. Többek közt a főmarsallnak is irt egy nyolcoldalas levelet, ugyancsak nyolcoldalas levelet diktált Herkusen-Oldenmaal hercegnek, öfensége unokafivérének.

Hallotta ugye, hogy fia, Henrik herceg az osztrák hadseregbe lépett?

— Igen, öfensége melegen ajánlotta; meg is érdemelte, kiváló gyermek. Angyali szép arca és arany szive van!

— Várjam meg, amig felkel öfensége? Neki számoljak be utaim eredményéről?

— Nem! Öfensége meghagyta, hogy két óra előtt ne keltsék fel. Azt kívánja, hogy hétfő helyett még ma továbbítsa leveleit... Eljárásának eredményét mondja

kérem el nekem, én majd pontosan beszámolok mindenről, őfenségének. Így rendelte!

— Pompás! Őfensége azt hiszem, meg lesz elégedve beszámolómmal. Az utolsó sürgöny szerint...

— Minden rendben volt *odajent*, és minthogy őfensége megelégedését akarja Herkussen-Oldenzaal herceggel közölni, azért kell még ma feladni a sürgönyöket!

— Erről őfenségére ismerek! Ha szemrehányásról volna szó, nem sietne.

— És itt nincs semmi ujság! Nem leplezték le rejtelmes kalandunkat?

— Senki sem tud róla! Párisban megszokták már, hogy visszavonultan él őfensége. Azt hiszik róla, hogy csak a magányt szereli, és gyakran tesz kirándulásokat Páris vidékére. Mac-Gregor Sarolta grófnőn és fivéréen kívül senki sem sejtí titkos utait, az ő érdekük pedig azt kívánja, hogy ne beszéljenek róla.

— Ó Istenem, milyen szerencsétlenség, hogy az az átkozott grófné éppen most lett özvegy!

— Ugye 1827-ben vagy 1828-ban ment férjhez?

— 1827-ben, kevéssel a kis lánya halála után, aki most tizenhat vagy tizenhét éves lenne... őfensége még ma is siratja!

— Annál is inkább, mert házassága gyermektelen maradt!

— Őfensége azért érdeklődik különösebben az Énekesnő iránt, mert az ő kislányával körülbelül egykoru!

— Különös szeszélye a sorsnak, hogy Sarolta grófnő tizennyolc hónappal őfensége után került özvegyi sorba. Bizonyára valami végzetszerűséget lát ebben.

— És reménye ujult erővel üti fel fejét! Pedig tudja, hogy őfensége milyen averzióval viseltetik iránta. Meg is érdemli... Az ő gondatlansága volt a

gyermek halálának oka! Ah, higgye el báró, ez a nő valami egészen különös teremtmény! Adja Isten, hogy ne hozzon ránk több szerencsétlenséget.

— Hiszen a gyermek halálával az utolsó kötelék is szétszakadt a herceg és a grófnő közt. Örült, ha még reményt táplál...

— Igen, azonban veszedelmes örült! Fivére pedig minden szeszélyében támogatja, pedig amilyen jók voltak a kilátásai tizennyolc év előtt, most éppen olyan rosszak!

— Mennyi szerencsétlenséget okozott abban az időben az a pokoli Polidori kétszínű előzékenységével!

— Erről jut eszembe, azt hallottam, hogy egy-két év óta itt van, valószínűleg nagyon nyomoruságos helyzetben lehet... gyanus dolgokkal foglalkozik...

— Mennyire lesülyedt ez a nagytudású, okos ember!

— De olyan természetellenes hajlamai vannak! Adja Isten, hogy ne találkozzanak össze a grófnővel... társulásuk nagyon veszedelmes volna ránk nézve. Kedves báró, mondja kérem, tudakozódása eredményes volt?

— Igen. Nálam van az értesítés! — Mondta a báró, miközben oldalzsebéből egy papirlapot vett elő.

— Az Énekesnőnek nevezett leányka születésére vonatkoznak és az Iskolamester fiának, Germain Ferencnek tartózkodási helyéről adnak felvilágosítást.

— Kedves báró. Volna szives felolvasni az adatokat? Ismerem öfensége szándékait, meglátom elég kimerítő-e a tudósítás? Megvan még elégedve a megbízottjával?

— Értékes ember! Tapintatos, eszes és ügyes! Néha még túlbuzgó is, miután, amint tudja, néhány felvilágosításnak a megszerzését öfensége saját részére tartotta fent!

— De ő természetesen minderről nem tud?

— Nem. Badinet ur, így hívják ügynökömet, kitűnő összeköttetésekkel rendelkezik, a társadalom minden rétegében ismerős és szívvél-lélekkel dolgozik annak, aki munkáját megfizeti.

— Eddig minden adata pontos és igaz volt!

— Roppant érdekes típus, Badinet ur! Egyike azoknak a rejtélyes existenciáknak, akik csak Párisban találhatók. Nagyon érdekelné őfenségét, be is mutatnám, ha nem volna érdekünk, hogy ne találkozzanak.

— Ne emeljük fel a Badinet ur fizetését?

— Egyelőre nagyon meg van elégedve, hagyjuk ezt későbbre!

— Ő nem szégyenli mesterségét?

— Ő? ellenkezőleg. Valahányszor híreket hoz, büszkén közli tudósításait! Mindig úgy tesz, mintha valami fontos államügyről volna szó!

— Érdekes! De halljuk a tudósítást, kedves báró! A báró a következő dolgokat olvasta fel:

Violaszárlól szerzett tudósítás.

Az 1827-ik év elején egy Tournemine Péter nevű ember, aki hamisításért gályarabságra volt ítélve, azt ajánlotta Gervais asszonynak, akit tolvajnyelven Bagolynak hívnak, hogy vegyen örökbe egy kis öt-hat éves leánykát. Ezért egyszer és mindenkorra ezer frankot kapna.

Miután a vásárt megkötötték, a gyermek két évig maradt az asszonynál. A második év végén, minthogy nagyon rossz bánásmódban volt része, megszökött a gyermek az asszonytól és nyomtalanul eltűnt. Gondozónője évekig nem hallott a gyermekről semmit, azonban körülbelül hat hét előtt véletlenül egy korcsmában összetalálkoztak. A leányka serdülő hajadon lett, abban a városrészben, ahol lakott, Énekesnő néven ismerték. Néhány nappal e találkozás előtt, Tournemine,

akit Iskolamester még a rocheforti gályáról ismert, Vöröskarnak levelet küldött titokzatos módon, melyben azt írja, hogy Szerafina asszony Ferrand jegyző házvezetőnője, azzal bizta meg Tournemint, hogy keressen neki valakit, aki ezer frankért hajlandó volna örökbefogadni egy körülbelül öt-hat éves kislányt. Tournemine azt állítja, hogy Szerafina asszony ismeretlen emberek megbízásából járt el. Vöröskar e levelet átadta Bagolynak, aki társult Iskolamesterrel, így kerültek az iratok az Iskolamester birtokába. Ezért mondhatta Bagoly Énekesnőnek, amikor a Fehér nyulban találkoztak, hogy *megkerültek a szüleid, de soha sem fogsz róluk semmi közelebbit sem megtudni.*

Az első kérdés az volt, hogy vajjon megfelel-e a valóságnak Tournemine levele? Szerafina asszony és Ferrand jegyző ma is élnek. A jegyző Sentier-utca 41. szám alatt lakik és még mindig Szerafina a házvezetőnője. A jegyző fukarságig menő takarékosságáról nevezetes. Nagyon vallásos, jámbor ember hírében áll, naponta jár templomba. Állítólag háromszázezer frankért vette meg a jegyzőséget, amely összeghez Károly Róbert, egy csinos, elegánsan öltözködő világfi is hozzájárult. Utóbbi a nemzeti testőrség magasrangú tisztje. Világos, hogy Szerafina asszony bővebb felvilágosítást tudna adni Énekesnő származásáról.

— Nagyszerű, kedves báró! — Mondta kezeit elégedetten dörzsölve Murph. — Talán módunkban lesz felderíteni a valóságot. Ilyen jó közlendői vannak az Iskolamester fiának ügyében is?

— Azok az adatok talán nem ilyen pontosak, azonban kielégítők!

— Az ön Badinetja igazi kincs!

— Amint láthatja, a dolgok nyitja Vöröskar kezében van. Badinet ur a rendőrség révén megtudta, hogy ő közvetíti a különböző gályarabok levelezését. De térjek a dologra.

Körülbelül tizennyolc hónapja annak, hogy egy Germain Ferenc nevű fiatalember Nantesből Párisba érkezett. Nantesban a Noel és Társa bankház hivatalnokja volt. Titokban hagyta el Nantest, miután nevelőatyja sikkasztásra és csalásra akarta rábírni. Névtelen levélben figyelmeztette főnökét és miután nevelőapját nem akarta elárulni, Párisba szökött.

Germain Ferenc három hónapig a Temple-utca 17. számú házban lakott, ahol közkedveltségnek örvendett szolgálatkésztségéért és előzékenységéért. Azt hiszik a ház lakói, hogy üzletben lehetett alkalmazva, miután korán reggel ment el és csak késő este tért haza. Senki sem tudja, hová költözött. Talán egy Kacagógerle néven ismert varrónő, aki szobaszomszédja volt Germain Ferencnek és akihez gyöngéd érzelmek fűltek, tudna közelebbi felvilágosítást adni. Kacagógerléhez legegyszerűbben pedig úgy lehetne közel-férközni, ha a mellette levő üres szobát kivenné az ember.

— Kacagógerle? — Ezmélt fel Murph — én ezt a nevet hallottam már valahol...

— Ugy, ugy, Murph uram, ön, a jóhírű családapa is ki szokott olykor rugni a hámból? — Nevetett a báró.

— Istenemre, különb ismeretségeket is kötöttem már, őfensége révén. Várjon csak... igen... igen, emlékszem már... Mikor őfensége az Énekesnő élet-történetét elmesélte, akkor említette ezt a nevet. A javítóintézetben volt a szegény Violaszál barátnője.

— Kacagógerle, most nagy hasznunkra lehetne. Ezzel bevégeztem beszámolómat. Láthatja, kedves Murph, hogy értesüléseim szerint, Ferrand János jegyző urnál kell érdeklődni az Énekesnő szülei iránt és Kacagógerle kisasszonynál kell tudakozódnia Germain Ferenc után. Azt hiszem, már magábanvéve az, hogy tudjuk, kit hol kell keresni, elég nagy eredmény!

— Kétségkívül. Lesz alkalma bő észrevételekre öfenségének. Mondja kérem, milyenek Harville márkiról szerzett tudósításai ?

— Öfenségének az anyagi dolgokra vonatkozó féltelme teljesen alaptalan. Badinet ur határozattan azt állítja, hogy a márki sohasem élt rendezettebb körülmények közt. Anyagi viszonyai szilárdak és a lehető legjobbak.

— Szóval kedvetlenségét nem pénzzavar okozza ! Pedig öfensége azt hitte ! Szokott tapintatos, gyöngéd módján akart segíteni rajta. Egyrészt sajnálni fogja, ... ha Harvillenak csak anyagi nehézségei volnának, könnyen segíthetett volna rajta öfensége !

— Szóval, öfensége még nem felejtette el azokat a szolgálatokat, amelyeket Harville apja tett az ő apjának. Tudja kedves Murph, hogy 1815-ben, amikor a német államok szövetségét felújították, öfensége apja nagy veszélyben forgott a Napoleon iránti lelkesedése miatt, amely köztudomásu volt. A boldogult Harville márki óriási szivességeket tett urunk apjának, hála a Sándor cár baráti kegyének. Mikor Oroszországban volt a márki száműzetésben, akkor szövődött ez a barátság, melynélfogva nagy befolyása volt a kongresszus határozataira, ahol a német herceg érdekei fölött is döntöttek. Azt hiszem, hogy 1815-ben kezdődött öfensége és a fiatal Harville közt a barátság, akkor még gyermekek voltak mindketten.

— Ma is szívesen gondolnak vissza együtt töltött gyermekéveikre. Öfensége olyan tiszteletben tartja apja barátjának emlékét, hogy az egész család számíthat támogatására. Georgesné nem csak szerencsétlenségének és erényeinek, hanem családi vonatkozásainak is köszönheti öfensége végnélküli gondoskodását.

— Georgesné, Duresnel felesége, a gályarab Iskolamesteré ?

— Igen, és anyja annak a Germain Ferencnek, akit mi kersünk!

— Harvillenak rokona?

— Georgesné a Harville anyjának unokatestvére és jó barátnője volt. Az öreg márki hódolatteljes barátságot érzett Georgesné iránt.

— A Harville családtól nagy könnyelműség volt azonban, hogy egy leánytagját férjhez adta ahhoz a semmiházi Duresnelhez!

— Lagny ur, a Georgesné édesapja, a forradalom lecsendesedése után arra törekedett, hogy leányát férjhez adja. A véletlen utjukba sodorta Duresnelt, aki kitűnő családból származó, gazdag, művelt fiatalember volt. Bűnös hajlamait oly jól tudta leplezni, hogy csakhamar megnyerte az öreg Lagny bizalmát. Leánya kezét Duresnelnek ígerte. A házasságuk első idejében nagyon jól éltek, azonban az aljas szenvedélyek nemsokára urrá lettek Duresnel felett, kártyáztott, ivott, nem csak saját, hanem felesége vagyonának is rövidesen nyakára hágott. Dobra került az a kis birtok is, ahova Georgesné visszavonult. Ekkor Georgesné kis fiával Harvillenéhoz menekült, kihez őszinte, testvéri szeretettel vonzódott. Duresnel nyomoruságában sikkasztásra, csalásra vetemedett. Ezért gályára ítélték. Megszökött és fiát is elvitte édesanyjától. Georgesné ura elítéltetése után Párisba menekült, ahol a legnagyobb nyomoruságban élt. Hosszu lenne elmondani, milyen körülmények közt és milyen különös véletlen folytán talált rá őfensége. Nemeslelkűen segítségére sietett és Bonqueval-majorban helyezte el. Ott, ha nem is boldogan, de legalább nyugodtan él, dolgozik! Most Énekesnőt is hozzá vitte őfensége. Minthogy őfensége nem szeret jótetteiről beszélni, Harvillenak nem említette, hogy rokonát megmentette és elhelyezte!

— Most már értem, hogy őfensége miért érdeklődik annyira Georgesné fia iránt!

— Ebből is láthatja kedves báró, mennyire szíven viseli őfensége a Harville-család sorsát és képzelheti, milyen őszintén fájlalja a fiatal márki állandó rosszkedvét!

— Tényleg, vajon mi lehet oka buskomorsággal határos szomorúságának? Érthetetlen! A márki fiatal, előkelő, jómódu, amelleti bájos, csinos felesége van! Nem tudom elképzelni, mi nyomhatja lelkét!

— Őfensége hiába akarta szólásra bírni, nem lehetett kivenni belőle semmit. Ezért gondolt anyagi bajokra. Fájlalni fogja, hogy nem pénzzavar okozza a bajt, mert azon lehetett volna a legkönnyebben segíteni. Valami szívbéli bánata lehet!

— Azt mondják, hogy nagyon szerelmes feleségébe, aki pedig nem ad féltékenységre okot. Gyakran találkozom vele társaságban, mindig körül van véve, mint ahogy más szép asszonyok is, azonban teljesen kifogástalanul viselkedik.

— Igen, a márki szeret dicsekedni feleségével... házasságuk alatt egyetlen egyszer volt egy kis összekoccanásuk Mac-Gregor Sarolta grófnő miatt.

— Szoktak találkozni?

— Egy szerencsétlen véletlen folytán ismerkedtek meg. A márki édesapja azelőtt tizennyolc évvel az angol követ bálján találkozott Halsbury Seyton Saroltával és fivérével, Tamással, akik Németországba készültek. Ajánlólevelet küldött velük az őfensége édesapjának! Pedig mennyi szerencsétlenségtől kimélte volna meg hercegünket, ha nem sodorja az öreg Harville őfensége utjába ezt a cselszövő nőt! Sarolta grófnő tudott a két család közt fentálló régi barátságról és most, hogy visszatért Párisba, első dolga volt felkeresni Harvillékat, mert azt remélte, hogy ott találkozni fog őfenségével. Buzgón megragad minden

alkalmat, amelyről azt hiszi, hogy őfenségével összehozza... pedig őfensége épp oly kitartóan kerüli...

— Férfiruhába öltözve követi a legkétesebb helyekre... csak neki lehet ilyen gondolata!

— Ezzel meg akarta hatni a herceget! Ily módon akart kierőszakolni tőle egy négyszemközti beszélgetést, ... azonban nem sikerült. Harville figyelmeztette feleségét, hogy ne kössön nagy barátságot a grófnővel, azonban úgy látszik, a márkiné szívesen hallgatja a grófnő hízolgéseit.

— Érthetetlenek az asszonyok! Én nem jó szemmel nézem, higye el kedves Murph, ezt a barátságot. Csak ártalmára lehet ez a démon a bájos, szende márkinénak!

— A démonról jut eszembe, hogy egy sürgönyt kell Cecil részére feladni. Cecil a Dávid felesége.

— Köztünk maradjon kedves Murph, de nem értem, hogy miért nem hajtatta végre ezen a mestiz* nön őfensége ugyanazt a büntetést, amelyet Iskolamesterre kimért! Elvégre az ő kezeihez is tapad embervér és hihetetlen romlott.

— És ennek dacára oly szép, oly ellenállhatatlan!

— Remélem, ez a sürgöny megszigorítja fogságát!

— Sőt ellenkezőleg, kedves báró!

— Őfensége azt akarja, hogy legyenek segítségére és könnyítsék meg szökését, abból a várból, amelyben életfogytiglani fogságát kellene eltöltenie?

— Igen.

— És hogy látszólagos szöktetője hozza Párisba?

— Igen... a sürgöny szerint a lehető legrövidebb idő alatt kell végrehajtani a dolgot, úgy, hogy Cecil legkésőbb tizenöt nap múlva itt lehessen Párisban!

— Nem értem... őfensége ki nem állhatta!

* Fehér- és sötétbőrűek keveréke. Kevés jel különbözteti meg a mestizeket a fehérektől.

— Most sem érez melegebben iránta! Sőt!

— És mégis ide hozatja! Igaz, hogy itt is állandó felügyelet alatt tartatja. Ha jól tudom, az a terv, hogy a Gerolsteini vár börtönőrének fia szöktesse meg Cecilt, a dolog többi része a jövő titka!

— Mikor szegény Dávid megtudta, hogy felesége nemsokára Párisban lesz, elképedt és ijedten kérdezte őfenségétől, hogy remélhetőleg nem kell találkozniok! Őfensége megnyugtatta. Mondta, hogy nem fogja látni, csak őfenségének van szüksége egy terv keresztülviteléhez, kigyószerü ügyességét akarja igénybevenni.

— Szegény néger... még képes most is szeretni ezt az asszonyt!

— Azt mondják róla, hogy most is gyönyörű!

— Franciaországban voltam, mikor őfensége megérkezett Amerikából és magával hozta Dávidot, meg Cecilt. Azt tudom, hogy Dávid azóta tűzbe-vizbe menne őfenségéért, azt hallottam, hogy feleségül vette Cecilt, de semmi egyebet nem tudok róluk!

— Ha érdekli, elmondhatom történetüket!

— Nagyon kérem, mondja el kedves Murph, érdeklődéssel hallgatóm!

DÁVID ÉS CECIL TÖRTÉNETE.

— Egy Willis nevű floridai ültetvényes észrevette, hogy Dávid nevű rabszolgája milyen odaadással ápolja a betegeket és milyen nagy érdeklődéssel viseltetik a természettudományok iránt. Feltűnő értelmes, nyiltészü, okos fiu volt a fiatal szerecsen rabszolga. Miután az ültetvény a legközelebbi várostól tizenöt-kilométernyi távolságra volt, megbetegedések alkalmával nagyon nehezen lehetett orvost kapni, mivel pedig a megbetegedések igen gyakoriak voltak, Willis elhatározta, hogy néger rabszolgáját Franciaországba

küldi és az orvosi pályára kiképezteti. Tervét végre is hajtotta és nyolc évi szorgalmas tanulás után Dávid mint képzett, elsőrendű sebészorvos tért vissza az ültetvényre.

— Dávid, mihelyt Franciaországba lépett, felszabadítottak tekinthette volna magát!

— Csakhogy Dávid erős jellem. Megigézte Willisnek, hogy tanulmányai befejezése után visszatér és szavát beváltotta... nem is érezte szabadnak magát, miután Willis fizette tanulmányainak összes költségét. Azonkívül könnyíteni akart társainak testi és erkölcsi helyzetén. Feltette magában, hogy nem csak orvosuk, hanem támaszuk, védelmezőjük lesz.

— Hihetetlen becsületérvés volt ebben a fiuban, hogy nyolc évi teljes szabadság és kulturális élet után önként visszatért a rabságba.

— Megítélheti ebből Dávidot! Eleinte kitünő dolga volt. Willis házában lakott, asztalánál evett. Amíg érkezett Floridába Dávid, nagy tifusz-járvány tört ki az ültetvényen, Willis is súlyosan megbetegedett, csak Dávid odaadó ápolása mentette meg életét. Husz szerezcsen rabszolga közül csak kettő halt meg. Willis el volt ragadtatva Dávid szolgálataitól, fizetését száz frankról ezerkétszázra emelte, amellet Dávid kérésére valamit könnyített a rabszolgák sorsán is, akiket mindig biztatott, bátorított Dávid. Egyszer Willis egy tizenöt éves mestiz lánykára vetette szemét, aki azonban ellenállott Willis ostromának, miután Dávidba volt szerelmes. Ő is súlyos tifuszba esett és miközben Dávid ápolta, egymásba szerettek. A leányka elpanaszolta Dávidnak az ültetvényes durva udvarlását, Dávid elhatározta, hogy azonnal megkéri Willis-től a rabszolga mestiz leány kezét.

— Az ördögbe is! Kedves Murph, könnyű kitálatni az amerikai szultán választát! Természetesen elutasító volt!

— Határozottan visszautasította Dávidot. Azt mondta, hogy van rabszolganői közt legalább tíz olyan szép mestiz lány, mint Cecil, választhat közülök Dávid! Ő azonban Cecilről nem mond le a Dávid kedvéért, rossz példát mutatna a többi rabszolganak, és ezzel a fegyelem is meglazulna! Dávid beszélt régi szerelmükről, arról, hogy Cecil is szereti és felesége akar lenni. Az ültetvényes csak vállát vonogatta. Szó szót követett, Willis azt mondta Dávidnak, hogy ő is csak közönséges rabszolga és feltétlen engedelmességgel tartozik. Dávid önérzetesen válaszolt, az ültetvényes erre egy oszlophoz láncoltatta és meztelen testét véresre korbácsoltatta, sőt szemeláttára hurcoltatta be házába Cecilt.

— Az ültetvényes ostobán cselekedett, mert ugye, szüksége volt Dávid szolgálataira...

— Annyira szüksége volt Dávidra, hogy még aznap este önkivületi állapotba esett és súlyos beteg lett. Orvost nem lehetett kapni harminchat órán belül... Dávidot megkorbácsoltatása után börtönbe vetették. Az ültetvényes rettenetes kinokat állott ki, nem mert Dávidhoz fordulni, félt, hogy megmérgezi. Állapota folyton rosszabbodott és végül mégis csak a Dávid tudományára szorult. Elővezettette a börtönből és Dávid öt nap, öt éjjel el nem mozdult az ültetvényes ágya mellől, olyan odaadóan ápolta, hogy sikerült megmenteni életét. Minthogy az ültetvényes szégyelte magát Dávidtól, lelkiismeretfurdalásait úgy bénította el, hogy újra börtönbe vettette.

Kevéssel a történetek után Amerikába érkeztünk. Őfensége egy dán vitorlást bérelt. Inkognitóban utaztunk és bejártuk az összes ültetvényeket. Így kerültünk Willis urhoz is, aki kitünően fogadott bennünket. Megérkezésünk után való nap, borozgatás közben, vas-kos tréfák közt elmondta a Dávid és Cecil történetét. Elfelejtettem említeni, hogy miután az ültetvényes erő-

szakot követelt el Cecilen, ellenkezéséért őt is tömlöche vetette. Ófensége azt hitte, hogy Willis részegségében dicsekszik korlátlan hatalmával. Hogy bebizonyítsa szavainak igaz voltát, megparancslota egyik rabszolgájának, hogy vezessen minket Dávid börtönébe...

— És ?

— Soha életemben szivettépőbb dolgot nem láttam ! Lesorvadva, félig meztelenül, tele heggel, összeláncolva gubbasztottak a börtön egyik sarkában Dávid, a másikban Cecil. Az ültetvényes gonosz gunynyal kérdezte : „Nos, doktor ur, hogy érzed magad ?“ Lassan felvetette a mennyezetre szemeit a szerecsen és csak annyit mondott : Isten ! — „Mondd, hogy szabadítson ki kezeim közül, ha tud, felhívom, szabadítson ki elevenen, ha képes rá!“ Mondta vad istenkáromlással az ültetvényes ! Rettenetesen undorodtunk tőle ! Ófensége egy szót sem szólt. Visszatértünk a vitorlásra. Éjjel egy órakor, mikor az ültetvényen már mindenki aludt, nyolc fegyveres emberrel partra szálltunk, egyenesen a Dávid börtönébe mentünk és elszöktettük Dávidot is, meg Cecilt is. Senki nem vett észre semmit. A két rabszolgát embereink a vitorlásra vitték, ófensége meg én az ültetvényes házába mentünk ! Különös, hogy ezek az ültetvényesek tetszés szerint kinozzák rabszolgáikat és amellet egy cseppet sem elővigyázatosak ! Nyitott ajtónál és nyitott ablaknál alusznak. Könnyű volt Willis ur szobájába jutnunk ! Ófensége felköltötte ! Zavartan nézett maga körül, még nem aludta ki részegségét. — Ön kihivta Istent, hogy mentse meg elevenen két rabszolgáját, ha tudja ! Nos, Isten megszabadította áldozatait ... haláluk előtt ! Mondta komoran ófensége. Azután elvett tőlem egy huszonötezer darab aranyat tartalmazó zacskót és az ágyra dobta : Ez az összeg kárpótolni fogja rabszolgáiértékéért ! Az én erőszakosságom felment, az öué

megöl... Isten ítél majd. Gyorsan távoztunk. Willis ostobán, értelmellenül bámult ránk, azt hitte, hogy álmodik. Néhány perc múlva a vitorlásra ültünk.

— Őfensége busás váltságdíjat fizetett az ültetvényesnek. Dávid már nem volt rabszolga!

— Őfensége beleszámította a tanulmányaira fordított költséget és Cecil rabszolgaértékét. Az emberi méltóságot sértő eljárás, jól tudom, de őfensége egy kicsit a sors szerepét akarta játszani.

— Kétféle szempontból lehet megítélni ezt az eljárást is, épp úgy, mint az Iskolamester büntetését. Nem folytatódott ez a kaland?

— Nem folytatódhatott. Dán vitorlásra, szigorú inkognitóban volt őfensége. Orvosa és maga az ültetvényes is azt állították, hogy nyolc napig sem éltek volna abban a rettenetes börtönben. A legodaadóbb ápolás mentette csak meg őket a biztos haláltól.

— Amint Európába érkeztek, Dávid feleségül vette Cecilt?

— Őfensége kápolnájában adták össze őket. A házasságuk nem volt boldog, Cecil Európában szégyellte néger férjét, hamar elfelejtette rettenetes szenvedéseit. Többször megcsalta férjét, aki házasságuk második évében mindent megtudott...

— Meg akarta ölni feleségét?

— Igen. Azonban őfensége erélyes közbelépésére beleegyezett abba, hogy életfogytiglani várfogságra ítéljék... legnagyobb meglepetésünkre, most megnyílik a börtön ajtaja... Késő van, kedves báró, őfensége azt akarja, hogy a küldönc minél előbb utazzon Gerolsteinba...

— Még két óra előtt utban lesz a küldönc! Tehát viszontlátásra, ma este, kedves Murph!

— Ma este?

— Elfelejtette, hogy őfenségének ma ott kell lenni *** nagykövet bálján?

— Igaz! Elfelejttem, hogy mióta Varner tábornok és gróf Glarneim elutaztak, én vagyok szárnysegéd és udvarmester egyszemélyben.

— Mikor térnek vissza? Eleget tettek megbízástuknak?

— Őfensége távol tartja őket, amíg csak lehet, hogy több szabadsága legyen... egyiket Avignonba, a másikat Straszburchba küldte...

— Őszintén szólva, nem tudom, miért éppen ezt a két embert bizta meg őfensége személyi ügyeivel?

— Varner a jó és szép katona mintaképe. Tökéletes férfiszepeég!

— Igaz! Azonban éppen szépsége miatt nagyon kevés szellemet árul el arca...

— Nos, őfensége azt mondja, hogy hála a tábornoknak, a legunalmasabb embereket is elviselhetőnek találja... halálos unalmas audienciák előtt, bezárkózik rövid félórára a tábornokkal és a félóra elteltével mindenkit szórakoztatónak talált, olyan tréfás jó kedvre hangolja őfenségét a tábornok.

— Szóval olyanformán van a tábornokkal őfensége, mint a római katona volt egy-egy fárasztóbb gyakorlat előtt... ólomszandált húzott... hogy mikor levelet, annál könnyebben, frissebben tudjon járni. Most már értem a tábornok szükséges voltát! És gróf Harneim mi célból van őfensége mellett?

— Ő is nagyon hasznos! Felfuvalkodott gögjével, örökös illemszabályaival, az illik-, nem illik lakolgatásával, kitünő, ellentétes gondolatokat vált ki őfenségéből.

— Az bizonyos, hogy egy udvarnál sem lehetne a grófnál tökéletesebb udvarmestert találni...

— Báró, kedves báró, mi lesz a postával? — kérte az órára mutatva Murph.

— Ön a hibás! Milyen jól elbeszélgettünk! —

Kiáltotta ijedten nyulva kalapja után a báró. — Vizontlátásra este!...

— Igen; a vizontlátásra, ... kissé későn lesz... mert fogadni mernék, hogy őfensége még ma este megnézi a Temple-utcai házat!

A TEMPLE-UTCAI HÁZ.

Szomorú téli nap volt. Rudolf egyszerűen öltözve, délután három órákor a Temple-utcába ment. Négyemeletes, egyszerű külsejű ház volt az, amelyet keresett. Szűk, keskeny, rossz levegőjű udvaráról sötét, nedves lépcső vezetett fel. A lépcső alján pirosas fény jelezte a kapus fülkáját. Ide lépett be Rudolf, hogy a kiadó szoba iránt érdeklődjék.

A kapus fülkéjében felhalmozott cipők mellett tanuskodnak, hogy a kapus szabad idejében cipőjavítással foglalkozik. Jelenleg azonban nincs otthon. Felesége, Pipeletné asszonyság, helyettesíti. Amint megpillantotta Rudolfot, mogorván kérdezte: — Hova megy?

— Asszonyom, úgy tudom, hogy kiadó ebben a házban egy szoba és egy fülke! Volná szives bővebb felvilágosítást adni? — Kérdezte udvariasan Rudolf, hangsúlyozva az asszonyom kifejezést. Pipeletné egy fokkal barátságosabban felelt: — Tényleg van egy kiadó szoba a negyedik emeleten, azonban most nem mutathatom meg, mert nincs itthon Alfréd!

— Ugye a fia az? Nemsokára hazajön?

— Nem a fiam, az uram, miért ne hívhatnák Pipelet Alfrédnek?

— Igaza van! Jogosan lehet Alfréd, ha úgy keresztelték. Ha megengedi, megvárom, amíg visszatér. Szeretném bérbe venni ezt a szobát, az utca is, meg a ház is megfelelne. Csak azt szeretném tudni, kap-

hatnék-e itt ellátást is? Én mindig a házfelügyelőnél szoktam étkezni.

Rudolf ezzel a kijelentésével és a házfelügyelő kifejezéssel teljesen meghódította Pipeletné.

— Hogyne uram, készséggel állok rendelkezésére, havi hat frankért olyan ellátást kap, mint egy herceg!

— Elfogadom az ajánlatot! Szabad kérdezniem feles nevét, asszonyom?

— Pipelet Anasztázia!

— És mi a szoba ára?

— A fülkével együtt százötven frankba kerül. Egy fillérekével sem kevesebb. A főbérlő nagyon zsúri.

— Ki a főbérlő?

— Vöröskar!

Ez a név és ezzel a névvel összefüggő emlékek megborzongatták Rudolfot.

— Hol lakik?

— A Féves-utca 13. szám alatt. Az Elyséesi meknél is van egy kis pincéje!

Ez a különös véletlen bámulatba ejtette Rudolfot.

— Vöröskar a főbérlő, és ki a háztulajdonos? — kérdezte.

— Bourdon ur, de én mindig Vöröskarral tárgyalok!

Rudolf meg akarta nyerni Pipeletné bizalmát és hvariasan kérte: — Kedves jó Asszonyom, úgy ártam és annyira ki vagyok merülve, láttam a háznál egy kis korcsmát, volna-e olyan szives egy üveg espálinkát és két... nem, nem, három pohárkát szelni, miután az ura is nemsokára hazajön!

Rudolf pénzt adott a házmesternének.

— Örömmel hozok egy kis itókát... ön ajtóstan a házba, első látásra megszeretteti magát! Ami poharakat illeti, kettő is elég lesz, mi Alfréddal egy

pohárból iszunk! Szegény öregem úgy szereti ezeket az apró női figyelmekeket!

— Várni fogunk Alfrédra!

— Ön a fürkében marad, ugye? Vigyáz, amíg visszajövök?

— Nyugodt lehet, helyettesíteni fogom!

Az asszony elment.

Néhány pillanat múlva a levélhordó kopogott a kis kémlelő-ablakon, benyújtotta karját és két levelet adott át Rudolfnak: — Három sous!

— Két levél van, hat sous jár!

— Egyik bérmentesített!

Miután Rudolf kifizette a díjat, gépiesen megnézte a leveleket. Az egyik velinpapírra volt írva, cimerepecséttel lezárva, és Peau D'Espagne-nyal illatosítva Pipeletné asszonynak szólt. A másik levél közönséges szürke papírból készült borítékba volt zárva. Elváltoztatott, ideges írással, melyet egy kerek könnycsepp mázolhatott széjjel, Brabanti Cézár fogorvosnak volt címezve.

Pipeletné a fürkébe lépett, magával hozva egy üveg édespálinkát és két poharat.

— Sokáig maradtam, ugye? De ha az ember József apó boltjába beteszi a lábát, nem menekülhet egykönnyen!

— A postás két levelet hozott!

— Fizetett értük?

— Igen, három sous.

— Ó köszönöm! Majd levonom abból a pénzből, amelyet visszahoztam uraságodnak!

Rudolf mosolygott ezen a kissé különös elszámolási módon, de nem tiltakozott ellene. — Pipeletné asszony, az egyik levél önnek szól! Mondta.

— Lássuk csak? — Pipeletné ide-oda forgatta a levelet.

— Milyen jó szaga, kívülről nézve azt hinné...

ember, hogy szerelmes levél! — Ugyan ki az a semmiházi, aki nekem írni merne...

— Ha most itt volna a férje!

— Ne is emlegesse, mert azonnal karjaiba ájulok! Ó de osloba vagyok, persze... biztosan a kapitány írta... jaj, mennyire megijedtem, Alfréd rettenetes féltékeny!

— Itt a másik levél! Ez Bradamanti Cézárnak van címezve!

— Igen, igen, a harmadik emeleten lakó fogorvos! Beteszem a csizmába.

Rudolf csodálkozva nézett Pipeletnére. A falra akasztott rongyos csizma levélszekrényt helyettesített.

— Látom, meglepte levélszekrényem! Így nem vesznek el a levelek, és ha jönnek a lakók, sorra rázzák a csizmát, kiválasztja mindenki a magáét, egyszerű megoldás! Nem találja? — Beszédközben kibontotta levelét Pipeletné jobbra-balra forgatta, majd pár pernyi zavart hallgatás után megszólalt: — Alfréd szokta felolvasni leveleimet, ... én nem tudok olvasni... volna olyan szives...

— Felolvasni helyette a levelet? Nagyon szivesen! — Rudolf kezébe vette a címeres, arany K. R. betűkkel díszített levélpapírt és olvasni kezdett:

— Holnap, pénteken fütsön be a lakásomban, takarítsa ki, a takarókat és az ablakokat mossa meg, a butorvédőket vegye le, ha egy hölgy keres, vezesse fel szobámba, az ajtót zárja újra be és a kulcsot vigye le magával. Megjegyzem, a hölgy Chartes néven fog keresni, ezt ne felejtse el!

— Ki lakik az első emeleten? — kérdezte Rudolf.

Pipeletné ujját ajkához emelte: — Csitt... aszszonyi cselszövés! ... mondta litokzatosan!

— Csak azért érdekel a dolog, mert mielőtt beköltöznék, szeretném tudni, hogy kik lesznek a lakótársaim... elvégre is...

— Természetesen igaza van! Amennyit tudok, annyit elmondhatok! Körülbelül hat héttel ezelőtt egy kárpitos jött ide és megnézte az éppen kiadó elsőemeleti lakást, megkérdezte az árát, és másnap egy szép szőke, csinosan öltözött, a becsülelrend keresztjével diszitett fiatalemberrel jött vissza. A kárpitos állandóan kapitány urnak szőlitotta.

— Katona?

— Olyanformán katona, mint ahogy Alfréd házfelügyelő!

— Hogyan?

— A nemzetőrségben szolgál! A kárpitos csak azért szőlitotta kapitánynak, mert hizelegni akart neki! Elég az hozzá, mikor a kapitány mindent megnézett... mi csak kapitány néven ismerjük... azt mondta a kárpitosnak: „Rendben van, megfelel, intézze el holnap a tulajdonossal.“ És másnap a kárpitos aláírta az ő nevében a szerződést, hat hónapra előre kifizette Vöröskarnak a lakbért, ugy látszik, a bérlő nem akarja felfedni kilétét. Azonnal munkások jöttek, festették a lakást, gyönyörű butort, függönyöket, aranyrámás tükröket, puha, süppedő szőnyegeket hoztak. Mikor minden készen volt, eljött a kapitány és azt kérdezte Alfrédttől, hogy vállalnók-e a lakás tisztántartását? Miután ő nem fog állandóan itt lakni, majd megírja, hogy mikor fütsünk be. — Hogyne kapitány uram! Válaszolta Alfréd. — És mit kérnek ezért! — Husz frankot havonta! — felelte az uram. Na, hallotta volna, hogy alkudott az állítólagos kapitány ur! Nem szégyelte magát, ő, aki berendez egy főuri lakást, amelyben nem is lakik, szegény emberektől lehuzni nyolc frankot. Nagynehezen megállapodtunk tizenkét frankban. Látja, maga mennyivel különb! Pedig látszik, hogy egy szegény senki-semmi, a negyedikre megy lakni, és mégsem sokalt az ellátásért havi hat frankot. Nem alkudozott!

— Többször volt már itt a kapitány ?

— Nagyon mulatságos dolog, meglátja ! Ugy lát-
szik, hogy valaki az orránál fogva vezeti. Már három-
szor írta, hogy fűtsünk be a lakásba és készítsünk
mindent elő, mert egy hölgy fogja keresni ! Szépen !

— Senki sém jött ?

— Először vigan dudorászgatva jött a kapitány.
Jó két óra hosszát várt — hiába. Az ördög sem ke-
reste. Mikor elment, szerettem volna az arcát látni, s
megszólítottam : — Kapitány ur, mondtam, egy ici-
pici nő sem kereste ! — Jól van ! — felelte dühösen.
Mikor másodszor készítetük elő lakását, akkor még
mielőtt jött volna a kapitány, egy küldönc levelet ho-
zott Károly ur részére. Amint megjött a kapitány, mu-
tatom a levelet. Izgatottan utána kap. Miközben ol-
vasta, látszott az arcán a csalódás és a méreg. Ugy
kell neked ! gondoltam magamban.

— És harmadszor ?

— Harmadszor olyan büszkén és boldogan jött a
kapitány, mint aki biztos dolgában. Mintha nem is a
földön járna, úgy lépegetett. — Mondják meg a hölgy-
nek, hogy az ajtó nincs bezárva ! — Mondta büszke
fölénnyel. Nem hittük, hogy keresni fogja valaki !
Azonban egy kis idő múlva lefüggönyözött kocsi állt
meg a ház előtt. A kocsis leugrik a bakról, kinyitja az
ajtót. A kocsiiban sűrűn lefátyolozott nő ül, szája elé
még zsebkendőt is tartott, az arcából semmit sem le-
hetett látni. Azt hiszem sirt. Ahelyett, hogy kiszállt
volna a kocsiból, mondott valamit a kocsisnak, aki
csodálkozva csukta újra be a kocsiajtót. Én kisiettem,
és mielőtt még felmászhatott volna a kocsi bakjára,
megkérdeztem tőle, hogy már is visszafordul ? Igen !
— felelte. — Honnan jött ! — kérdeztem tovább. — A
Saint-Dominique és Bell-Chasse-utca sarkáról ! — Volt
a válasz !

Rudolf összerezzen. Ott lakott Harville márki.

Vajjon a felesége volt az, aki így vesztébe szaladt? Harville sejtene valamit? Ezért volna állandó rossz kedve? Rudolf agyában egyik gondolat a másikat kergette. Nyugtalanúsága feltűnt Pipeletnének.

— Mire gondol?

— Vajjon miért változtatta meg az a hölgy itt a kapuban szándékát?

— Szeszélyből, vagy talán babonából! Mi szegény asszonyok olyan félénkek vagyunk! Elég az hozzá, hogy Alfréd-dal ketten oly boldogok voltunk! Tíz frankért nem adtuk volna, hogy így történt a dolog!

— Miért?

— Arra gondoltunk, hogy milyen arcot fog vágni a kapitány, ha jelentjük a történeteket. Előbb hagytuk várni egy óra hosszát. Aztán végre felmentem. Papucsban voltam, egész nesztelenül jártam. A kapitány lakásának ajtaja nem volt betéve, csak be volt hajtva. Belépek a sötét előszobába, a kapitány átölel és szerelmes hangon bugja: — Milyen későn jössz, drága angyalom! Mennyire megvárattál.

Rudolf nem tudta nevetését visszafojtani. Nagyon komikus volt Pipeletné sárga parókájával, ráncos arcával... mint találkára siető szerelmes démon!

— Várjon csak uram, ezután jön a dolog érdekes része. Meg sem moccantam a kapitány karjaiban, még lélegzetemet is visszafojtottam. Hirtelen olyan undorral ellök magától a kapitány, mintha legalább is pókhoz nyult volna. — Ki van itt! az ördögbe is?! — Én vagyok, Pipeletné, kérem, kérem, minden a szemnek, semmi a kéznek! Ne tessék hozzám nyulni, ne ölelgessen, ne nevezzen angyalának és ne illessen szemrehányással, amiért későn jövök, ... ha Alfréd itt lett volna! — Mit keres itt? — kérdezte dühösen a kapitány. — A kis nőcske kocsin jött! — Nos hát aztán? De ostoba, miért nem hozta fel? Nem megmond-

tam? — Igen mondta a kapitány ur!... — Nos? — Csakhogy a kicsike... Beszéljen hát, mi történt? — Az, hogy visszafordult őnagysága. — Biztosan valami szamárságot csinált! — ordította mérgesen a kapitány. — Nem csináltunk mi kérem semmit, ki sem szállt a kocsiból őnagysága, amikor a kocsis kinyitotta a kocsi ajtaját, azt mondta, hogy forduljon vissza oda, ahonnan jött. — Szaladok a kocsi után, nem mehetett messze! — Mondta a kapitány. — Ó kérem, — mondom én, — több mint egy órája, hogy elmentek! — Hát miért nem jelentette azonnal? — kérdezte haragosan. — Félttem a kapitány ur haragjától, — válaszolom szerényen. — Menjen innen, egyik ostobaságot a másik után követi el! — Tombolt dühében a kapitány!

— Nem félt, hogy más takarítónőt vesz?

— Ó, azt nem merné tenni! Kezünkben tartjuk! Tudjuk, hol lakik a babája, sok bajt csinálhatnánk neki! Ha bejárónőt venne, annak annyi borsot törnénk az orra alá, hogy hamar megszökne innen! De itt össze-vissza fecsegek, ahelyett, hogy a konyha után néznék, bocsásson meg egy-egy pillanatra uram!

Amig Pipeletné a konyhában foglalatoskodott, Rudolf szomorú gondolatokba merült. A szóbanforgó nő, akár Harvillené volt, akár nem, kétségkívül, sokáig küzdött magával, amig a kért találkozóba beleegyezett, azonban felébredt lelkiismerete meggátolta ígéretének beváltását. Rudolf meleg rokonszenvet érzett Harvillené iránt, de szerelmét eltitkolta, miután Harvillehoz testvéri szeretet fűzte. Nem fért fejébe, hogy férközhetett a márkiné szívébe egy léha, kalandokra vágyó szoknyahős! Rudolf komoly, értékes asszonynak ismerte Harvillenét, ezer körülmény ellentmondott feltevésének, és ő örömmel ragadta meg ezeket.

Miután Pipeletné eleget tett gazdasszonyi kötelességeinek, visszajött a kapus-fülkébe és újra felvette a beszélgetés fonalát.

— Ki lakik a másodikon? — Kérdezte Rudolf.

— Burette anyó, kitünő kártyavetőnő és jósnő. Ugy olvas az emberek tenyeréből, mint más a könyvekből. Sok előkelő ember látogatja... annyi pénzt keres, amennyit akar... de ez csak mellékfoglalkozása?

— Mit dolgozik?

— Nem dolgozik... kiadja a szobáit! Azután meg, megszorult embereknek pénzt ad kölcsön... Mindig értékes zálogot kell nála hagyni és ha nem viszik el pontosan a pénzt, a zálog az övé marad!

— Más mestersége nincs?

— Nem hiszem. Biztosan azonban nem tudom, mert néha visszavonul Vöröskarral meg Bagollyal, az öreg banyával és olyankor nem tudom, mit sugnak-bugnak!

Rudolf csodálkozva nézett Pipeletnére.

— Ugy-e különösnek találja a Bagoly nevet?

— Igen! Gyakran jön ide?

— Mostanában hat hélig nem járt itt! Tegnap eljött, bicegett egy kicsit!

— Mit csinál a jósnőnél?

— Nem tudom. Van egy szoba, ahova csak hárman mennek be, Bagoly, Burette anyó és Vöröskar. A banya is, meg Vöröskar is hoznak egy-egy csomagot, de sohasem viszik el, üres kézzel távoznak.

— Mi van a csomagokban?

— Nem tudom. Lehet, hogy ördögöt idéznek, mert mindig olyan kén- és kőszénzaggal telik meg egyszerre a lépcsőház... és úgy fujnak, mint a kovácsok! Bradamonti ur azt mondja, hogy boszorkánysággal foglalkozik Burette anyó! Bradamonti pedig nagyképzett-ségű, okos ember. Tulajdonképpen olasz, de oly jól

beszél franciául, mint ön vagy én! Es milyen jó, ingyen is kihuzza a fogát, ha fáj! Mindenféle betegség ellen lehet nála orvosságot kapni és mind ő maga készíti őket. A főbérlő fia, Tortillard, tanonc nála. Az apja azt mondja erről a gyermekről, hogy megvadult bikát kellene vele etetni, mert különben a vérpadon fogja bevégezni életét. Az bizonyos, hogy nagyon rosszakaratu kis majom... sokat bosszantja Bradamenti urat, aki a megtestesült jóság és becsületesség. Nagyon szívembe zártam, amióta Alfrédomat kigyógyította a reumából. Pedig vannak akik... na, de nem is merem elmondani!

— Mi az?

— Nem mondom, nem merem!

— Hát ne beszéljünk akkor róla.

— Tudja, becsületes asszony létemre nem mondhatok el ilyesmit egy fiatalembernek.

— Rendben van! Ne beszéljünk róla!

— Miután lakónk lesz, mégis jobb, ha tudja...
... azt mondják...

Pipeletné Rudolfhoz hajolt és halkán sugott valamit fülébe. Rudolf arcán irtózat és undor tükröződött.

— Ó, borzasztó volna!

— Ugye? Csakhogy nem igaz ám! Rossz nyelvek ostoba fecsegése az egész! Ilyen emberről nem lehet azt feltételezni, aki öt fogat ingyen huz és csak a hatodikat fizeteti meg, ingyen gyógyította meg Alfrédomat, nem tudom hány hálairata van európai hercegektől, kiket mind súlyos betegségből gyógyított ki. Inkább a halált hívnám, semhogy ilyesmit elhigyjek!

Miközben Pipeletné dicsőhimnuszt zengett a fogorvosról, Rudolf a könnytől ázott levélre gondolt. Sötét drámát sejtett a sorok mögött. Előérzete azt sugta, hogy igaz, amit az emberek beszélnek.

— Itt van Alfréd! ő is bizonyíthatja, hogy csak pletyka a Bradamanti urról elterjedt hír...

Pipelet ur komoly, méltóságteljes arccal lépett a fülkébe. Hatvan év körüli, jól táplált, hizásnak induló ember volt Alfréd.

— Alfréd, ez az ur itt a negyediken levő szobát és fülkét akarja bérbe venni, vártunk rád, egy üveg édespálinkát hozatott!

Ez a bemutató barátságosabbra hangolta Pipelet urat: — Remélem nem lesz panasza ránk, mi épp oly jó portásai leszünk, mint amilyen jó lakónk lesz ön ha csak nem festő?

— Nem, nem! — kereskedőseged vagyok!

— Hála Istennek, hogy nem aféle szörnyeteg!

— A művészek szörnyetegek?

Pipelet felelet helyett égre vetette szemét és öszszecsapta tenyerét.

— Meg kell mondanom, hogy a festők megmérgezték szegény Alfrédom életét... ugyan Alfréd, ne gondolj rá, nem fogsz tudni enni!

— Ne félj, okos leszek... a hóhérom, a kinzóm volt hosszú időn keresztül... sok rosszat tett nekem... most már megvetem... uram, ha festő költözik a házba, annyit tesz, mintha pestis ütne tanyát, leromlik az egész ház... minden tönkremegy!

— Itt laktak festők?

— Sajnos, egy lakott itt, — mondta keserűen Pipelet, — Cabrionnak hívták! — Az emlékezés hatása alatt ökölbe szorult Pipelet keze.

— Annak a szobának volt-e az utolsó bérlője, amelyet én akarok kivenni?

— Nem, nem! Az ön elődje derék, minden tekintetben kifogástalan lakó volt. Germain Ferencnek hívták, előtte lakott Cabrion a negyediken levő szobában, mióta elköltözött, majd megőrjített.

— Annyira sajnálta távozását?

— Ugyan! Cabriont sajnáltam volna?! Képzeld el, hogy Vöröskar, két negyedért járó, bért fizetett

neki csak azért, hogy elköltözzön innen. Ugye különös? De hihetetlen dolgokat művelt ez a festő! A világ minden létező hangszerén játszott, csak hogy bosszantsa a lakókat. Husz írásbeli feljelentést tettek ellene a lakók. Vörösakar kénytelen volt fizetni neki, másképp sohasem költözött volna ki onnan! Képes volt ugyanegy dallamot fals hangokon két óra hosszat is játszani! Azt hiszi, hogy elköltözése békét és nyugalmat jelentett számomra? Ó, téved uram! Alig hagyta el a házat, másnap este tizenegy órakor, már ágyban voltam, csönget valaki. Megrántom a kötelet, beengedem. Egy mély hang szólal meg a fülkémnél: — Jó estét portás ur! Adjon kérem egy hajfürtöt! — A feleségem azt mondja: Te, valaki eltévesztette a házszámot! — Nem jó helyen jár, — mondom én; a szomszédban lesz! — Nem hiszem, feleli a hang — ez a 17-es szám és ön Pipelet ur? — Igen, Pipeletnek hívják! — No lám, Cabrion megbizásából jövök, feltétlenül kéret egy hajfürtöt öntől! — Érti ezt uram! Tőlem, a halálos ellenségétől mert hajfürtöt kérni, főlem! A nők még szerelmes lovagjaiktól is meg szokták tagadni ezt a kérést!

— Ha még olyan jó lakó lett volna, mint Germain ur! — Vágott közbe hidegvérűen Rudolf.

— Az mindegy! Elvem ellen van az efféle!

— És még nincs vége a dolognak, — szólt közbe Pipeletné, — képzelje, azóta minden órában, éjjelnappal küldött ide valakit, egyik a másik után kért az uramtól hajfürtöt a Cabrion nevében... egész örültekháza volt itt.

— Azóta mindenkivel szemben bizalmatlan vagyok, mindenkiben ellenséget látok, ... megmérgezte az életemet ez a nyomorult festő...! — Mondta Pipelet.

— Most már megértem, miért utálja ugy a festő-

ket. Remélem azonban, Germain Ferenc kárpótolta, jobb lakója volt? — kérdezte Rudolf.

— Meghiszem azt... egyenes, becsületes, derék ember... nem büszke, kedves, jó kedvű..., senkinek soha nem csinált semmi rosszat!

— Most hol van ez a lakók gyöngye?

— Senki nem tud róla semmit, ... kivéve Kacagógerle kisasszonyt!

— Ki az a Kacagógerle?

— Egy szorgalmas, derék kis munkáslány, ... ő is valódi igazgyöngyszem! Csinos, lizta, jókedvű... Mindig kacag, ... a szobája olyan, mint egy kis cukros-skatulya.

— Hogy lehet, hogy Kacagógerle tudja csak a Germain címét?

— Mielőtt elment volna Germain, bejött ide és azt mondta, hogy ő ugyan nem vár levelet, de ha véletlenül mégis hozna a levélhordó számára, akkor csak adjuk át Kacagógerle kisasszonynak.

— Az tény, hogy Kacagógerle teljesen kifogástalan, csak egy hibája van, hogy udvaroltatott magának Cabrionnal!

— Látod Alfréd, nem ítéled meg helyesen a dolgokat, Kacagógerle tetőtől-talpig becsületes lány... ha látná, milyen óriási lakat van ajtaján... Minden szomszédja udvarol neki, olyan szép, kedves...

— Így hát, a Kacagógerle szomszédjai akaraton kívül, udvarolnak neki... ez a szoba varázsa?

— Kérdezte nevetve Rudolf.

— Jó szomszédságban kell vele élni... a szobák egymás mellett vannak... egyszer gyufa kell, ... egyszer víz... víz mindig van Kacagógerlénél... ha egy kis szabad ideje van, mindjárt surol... ez az egyetlen fényűzése...

— Germain uron bevált a szoba varázsa, nagyon jó barátságban élt Kacagógerlével?

— Igen! Az Isten is egymásnak teremtette őket! Öröm volt rájuk nézni, mikor vasárnaponként csinosan felöltözve sétálni mentek!

— És nem találkoztak, amióta elköltözött Germain Ferenc innen?

— Nem hiszem! Esetleg vasárnap! Máskor nincs ideje a kisasszonynak, egész nap dolgozik. Reggel öt órától este tízig, néha tizenegyig, szakadatlanul dolgozik, reggel megy csak le, bevásárolni a napi élelmet. Olyan szép volt a kisasszonytól, meg a fiatal urtól, hogy a padláson lakó szegény családot tőlük telhetően elláták, gyermekeik mellett virrasztottak... Vöröskar három-négy nap mulva kiteszi őket az utcára!

— Lakik itt egy szerencsétlen család?

— Istenem, de milyen szerencsétlenek! — A fiatal asszony haldoklik, a nagymama hülye, apró gyerekek, akik folyton sírnak, az anya nyög... szegény ember egész nap dolgozik, azonban nem tud eleget keresni, ... rettenetes állapotok vannak ott... a szegény hülye úgy üvölt az éhségtől, mint a farkas!

— Borzasztó! És senki sem segít rajtuk?

— Amennyit egyik szegény ember a másikon segíthet, néha viszek fel nekik egy kis huslevest, Kagagógerle takarít náluk éjjelenként, olyankor persze ő fizeti a világitást... Germain ur, olykor egy-egy jó üveg bort vitt ajándékba Morelnek, — úgy hívják azt a szegény szerencsétlen férfit!

— A fogorvos sohasem néz utánuk?

— Bradamanti ur?! Hm, hm, engem ingyen gyógyított a reumából... azonban mondtam már Anasztáziának, hogy hm, hm... furesának találom...

— Igaz, mondtad!

— Mit csinált?

— Mikor említettem Bradamanti urnak a szegény Morel család nyomorát, ő panaszkodott, hogy egész

éjjeleken át virraszt, mert az öreg asszony üvöltése miatt nem tud aludni, de ha már olyan borzasztó szegények, hát fogukat is kihuzná ingyen!

— Pipeletné asszony, be kell vallanom, hogy nem vagyok elragadtatva a fogorvostól! Burette anyó, nem kölcsönzött nekik pénzt?

— Adott kölcsön, de mindig kellett érte adni valamit, az utolsó matracuk is oda vándorolt.

— Több pénzt nem ad?

— Nem ám! Éppen olyan kutya, mint a kedvese, Vörösakar! Mert mondanom sem kell, hogy Vörösakar és Burette mama... értik egymást! — Pipelet sokatmondóan hunyorított szemével Rudolfnak.

— Igazán?

— De ugy ám! A vén asszonyok nyara is forró olykor!

— Mi a foglalkozása annak a szegény embernek?

— Falcs-ékszer készítő. Darabszámra fizetik, nagyon sokat dolgozik, de hát egy ember, mégis csak egy ember, nehéz dolog egyedül keresni egy héttagu családra! A legidősebb lánya is hoz ugyan haza valamieskét, de bizony nem sokat!

— Hány éves a lány?

— Tizennyolc... és gyönyörű szép! Cseléd. Valami Ferrand Jánosnál szolgál... egy dusgazdag, öreg embernél!

— Ferrandnál? — A Sentier-utcában lakik, ugye? — kérdezte Rudolf.

— Igen, igen! Ismeri ön?

— Igen, annak a kereskedőnek a jegyzője, akinél én alkalmazásban vagyok!

— Azt mondják róla, hogy nagyon becsületes, istenfélő ember... minden vasárnap templomba megy, rendszeresen jár gyónni, mindig papokkal van, ... nagyon fukarnak mondják... Tizennyolc hónap óta

szolgál nála Lujza, szelid, dolgos, jó leány! Fizetése felét haza adja!

— De hát... ha olyan szorgalmas az apa?

— Nagyon, nagyon szorgalmas! Jó ember! Azt hiszem, egyetlen kívánsága, hogy a nap huszonnégy óra helyett negyvennyolcból álljon, mert akkor több pénzt tudna családjának szerezni!

— Ugy látszik, rosszul fizelik a munkáját!

— Három hónapig ágyban fekvő beteg volt, a felesége azalatt az idő alatt a szó szoros értelmében agyondolgozta magát, azért olyan beteg most... de ne is beszéljünk róluk uram... az ebéd elkészült... és kavarodik a gyomrom, valahányszor padlásalakúakra gondolok! Miután nem tudunk segíteni rajtok, jobb is, hogy Vöröskar kiteszi őket a házból!

— Ha innen elkergetik őket, hova mennek?

— Mit tudom én!

— Mennyit kereshet naponta?

— Ha nem ő kellene, hogy ápolja az édesanyját és a feleségét, ha nem kellene a gyermekeket gozdoznia, három-négy frankot is megkeresne naponta! Minthogy azonban a nap háromnegyedrésze ezzel telik el, alig keres negyven soust!

— Az bizony nagyon kevés! Szegény emberek!

— Szegény emberek! Bizony sok ilyen szerencsétlen család él Párisban, de mit csináljunk, nem segíthetünk rajtuk! Vigasztalódnunk kell, ugye Alfréd? Erről jut eszembe, hogy az italról egészen megelégedtünk!

— Őszintén szólva, úgy összeszorult a szívem attól, amit most hallottam, hogy jobban szeretném, ha önök ketten innának az én egészségemre!

— Nagyon becsületes ember! Akarja látni a kiadó szobát?

— Igen, ha megfelel, azonnal kiveszem!

A portás előre ment. Rudolf követte.

A NÉGY EMELET.

A barátságtalan lépcsőházat még sötétebbnek, nyirkosabbnak tüntette fel a ködös, hideg, őszi idő. Minden lakásnak a bejárata híven tükrözte vissza lakói jellemét. Az első emeleten levő lakás, melyben a kapitány lakott, messzire tündöklött frissen festett ajtajával, és ujonnan meszelt falával. Az ajtó zárja frissen volt aranyozva és a piros selyem csengetyűsinór messzire viritott.

A második emeleten, Burette anyó ajtajára kifejlesztett szárnyu bagoly volt szegezve. Az ajtóból rácsos kémlelő ablakocska nyílt a folyosóra.

A szemfényvesztő olasz orvos ajtajára fekete táblán lófogakból összeállított betűkből diszelgett a lakó neve.

Abban a pillanatban, midőn Rudolf az ajtó előtt elhaladt, éles sikoltás hallatszott. Rudolf összerezsent és még mielőtt meggondolta volna a dolgot, gyorsan megrántotta a csengőt.

— Mi lelte? — Kérdezte csodálkozva Pipelet.

— Nem hallotta ezt a rettenetes ordítást?

— De igen. Biztosan fogat húzott valakinek* Bradamanti ur!

— Ez a magyarázat valószínűnek tetszett, azonban nem elégítette ki Rudolfot. Több ajtó csapódása hallatszott a lakásból, majd néhány perc múlva, az ajtó kémlelő nyílásán egy sápadt arcú, vörösszakállu férfi fej jelent meg. Rudolf megkövülve bámult egy másodpercig a zöld szemekbe, aztán eltűnt a látomás. Emlékeiben kutatva, Pólidort vélte felismerni a vörösszakállu férfiben. Igaz ugyan, hogy körülbelül tizenhat-tizenhét év óta nem látta, azonban ezer oka volt rá, hogy sohase felejtse el vonásait... Természetesen nem lehetett meggyőződve feltevése helyes voltáról.

— Régen lakik itt Bradamanti ur? — Kérdezte Pipeletől.

— Körülbelül egy év óta!

— Pipeletné asszony említette, hogy milyen hírek keringenek róla!

— Beszélt róla...

— Igen. Legyen nyugodt, én nem vagyok fecsegő!

— Nos uram, én nem hiszem ezt a mende-mondát! — Jelentette ki Pipelet, egy emelettel feljebb kalauzolja Rudolfot.

Rudolf feltette magában, hogy tisztázni fogja gyanuját és tudakozódni fog a Bradamonti multja után.

A Kacagógerle szobájának ajtaját messziről meg lehetett ismerni. A Pipelet halálos ellensége, udvariaságból hat kis ámort festett a Kacagógerle ajtaja felé, és hogy vonatkozásba hozza őket a Kacagógerle foglalkozásával, az egyik gyűszűt, a másik ollót, a harmadik egy vasalót, a negyedik egy kis tükröt, kettő meg egy kék táblácskát tart kezében, melyre rózsaszín betűkkel van festve: Kacagógerle varróműhelye. Az egész csoportozatot virágfüzér veszi körül.

— Ez valószínűleg a Cabrion műve? — Kérdezte Rudolf.

— Igen. Ebből is látszik, hogy milyen közönséges ember. Ha Kacagógerle és Vörösakar nem könyörögnek, lekapartam volna már régen mindezt.

Valóban különös alakok voltak a szoba ajtajára festve, dicséretére váltak volna Cabrion fantáziájának. Rudolfnak sok oka volt arra, hogy beköltözzön ebbe a házba, azért meggondolás nélkül mondta: — Ez a szoba megfelel, itt az előleg, holnap elküldöm a butorom. De ne kaparja le ezt a festményt. Nagyon érdekes. Nem találja?

— Óh uram, álmaimban üldöznek ezek az alakok, Cabrionnal együtt.

— Elhiszem, hogy nem kellemes álom. De mondja kérem, nem kell-e látnom Vöröskart, a főbérlőt?

— Nem uram. Csak nagyon ritkán jön ide. Velem szoktak tárgyalni. Csak a nevét kérem.

— Rudolf.

— Rudolf?

— Igen, egyszerűen Rudolf, Pipelet ur.

— Nem kíváncsiságból kérdezem, uram!

— Mondja kérem, nem volna-e jó, ha holnap bemennék Morelékhez, hogy megkérdezzem, nincsen-e valamire szükségük. Elődöm, Germain is megtette.

— Ezt bizony megteheti. Igaz, hogy amugy is elkergetik őket, de azért jól fog esni nekik. Aztán hirtelen a homlokára csapott Pipelet. — Persze, persze, ez csak a kezdet, hogy aztán barátságot köthessen csinos kis szomszédnőjével is.

— Számítok is rá.

— Ninesen abban semmi rossz, uram! Jó emberek összetartanak. Ez már így van. Bizonyosan halotta már Kacagógerle, hogy valaki kiveszi a szobát és kíváncsi lesz az illetőre. Figyelje csak meg, az ajtónyílásban, meglátja csinos kis arcát.

Valóban, a Watteau amorettejeivel diszitett ajtó mögött kis rózsaszín arcoeska kukueskált ki.

— Mondtam, hogy les ránk. — Bocsánat uram, — mondta Pipelet, megyek a boltomba.

— Miféle boltba?

— Ennek a létrának a tetejéről van egy ajtó, az a Morelék manzardlakására vezet, az egyik függöny mögött van egy kis sötét lyuk, oda teszem a bőröket. A fal olyan repedezett, hogy egész jól beláthatok onnan Morelékhez. Nem mintha kémkedni akarnék utánuk! Isten ments! De bocsánat uram! Most megyek a bőröm után. Ha le akar menni uram, mindjárt követem.

Pipelet felfelé indult a létrán.

Rudolf egy utolsó pillantást vetett Kacagógerle

ajtájára. Ekkor könnyü léptek hallatszottak mögötte. Rudolf félreállott. Selyemruha suhogás haladt el mögötte. Mikor előlépett, egy zsebkendőt talált a földön. Felemelte és az ablakhoz lépett vele. L. N. betűk voltak az egyik sarkába himezve. Rudolf első gondolata volt, hogy a hölgy után siet a zsebkendővel, de aztán attól félt, hogy tolakodásnak minősíthetné. Eltette. A portástól azt kérdezte.

— Nem ment erre egy hölgy ?

— Nem, uram . . . Szép nő, magas, karcsu, fekete fátyolt viselt, Bradamantitól jön . . . A kis Sánta kocsit hozott neki . . . Csak azt csodálom, hogy ez a kis fickó odaült a kocsi hátuljára, talán, hogy megnézzé, hova megy a hölgy. Mert kíváncsi és fürge, mint a gyík, hiába sánta.

— Tehát ez a sarlatán ismeri a nő lakását, ha azt parancsolta a Sántának, hogy kövesse az ismeretlent.

— Nos uram, megfelel a szoba ? — kérdezte a portásné.

— Nagyon tetszik, már meg is állapotunk, holnap küldöm a butorom.

— Az Isten áldja meg, hogy elment az ajtónk előtt, holnap egy jó lakónkkal több lesz.

— Remélem, Pipelet asszony, ön takarít majd nálam, ugy-e ? Holnap eljövök, hogy a beköltözésnél ott legyenek.

Rudolf elment. Ez a látogatása sokban vitte előbbre nemes céljában.

Most már tisztában volt vele, hogy Kacagógerle egész biztosan ismeri az Iskolamester fiának lakáscímét. Egy fiatal asszony, aki minden vilószínűség szerint Harville márkiné, a parancsnoknak másnapra találkoztót adott, amely talán végzetes lesz ránézve. És Rudolf a legnagyobb érdeklődéssel kísérte Harvillet. Egy tisztességes, dolgos család lesz talán a közelnapokban az utcán Vöröskar közreműködésével.

Végül önkéntelenül felfedezett egy kalandot, amelynek Bradamanti, talán Polidori és egy nagyvilági nő a szereplői.

Mindezeket átgondolta Rudolf, miközben hazament Plumet-utcai lakásába. Látogatását Ferdinándnál elhalasztotta.

Este egy nagy bálba volt hivatalos az X-i követségén.

TAMÁS ÉS SAROLTA.

Seyton Sarolta, Mac-Gregor özvegye ugy harminchat, harminchét éves lehetett. Nagyon jó skót családból származott, egy vidéki bárónak volt a leánya. A tökéletes szépség tizenhét éves korában árva maradt. Akkor elhagyta Skóciát fivérével, Halsbury Seyton Tamással. Öreg dajkája két tulajdonságot fejlesztett nagyra Saroltában. A gögöt és az ambíciót. Babonás, megrögzött hittől oltotta bele a nagyravágyás veszedelmét, azt jósolgatta, hogy magas hivatal vár rá, uralkodni fog, a sors királyi korona viselésére predesztinálta!

Nem csak Saroltát mérgezte meg rejtelmes jövőbelátásával dajkája, hanem fivérét, Tamást is. Keményen elhatározta, hogy életét nővérének szenteli, és minden erejével támogatni fogja a megjósolt cél elérésében. Mielőtt Skóciát elhagyták volna, beszerezte a Gothai almanachot és alapos tanulmány tárgyává tette az Európában uralkodó családok családfáját. Az eredmény kielégítő volt, miután számtalan német uralkodó hercegi család élt. Seyton elhatározta, hogy legrosszabb esetben egy ugynevezett morganatikus házassággal is megelégszik. Elhatározták tehát, hogy Németországba utaznak, ez lesz a „koronahorgászás” első állomása.

Saroltát tökéletes szépsége, hideg, érzéketlen, szá-

mitó természete segítségére volt regényes célja elnyerésében. Azt tudta elhíttetni az emberekkel, amit éppen akart. Nagy fekete szemei, szenvedélyt, szerelmet hazudtak, ha úgy akarta... és mégsem dobbant meg szíve soha hevesebben; a szerelem kinzó, édes érzése sosem járta át lelkét. Hogy rendelkezésére álló eszközeit erősebbé, biztosabbá tegye, Sarolta fivérével „fegyvergyakorlatra“ előbb Párisba ment. Az angol követ és az öreg Harville márkiné ajánlólevelei révén a legelőkelőbb társaságba kerültek. Hat hónapi ott időzés után, Sarolta bármely vérbeli párisi előkelő nővel felvehette volna a versenyt. Szellemes társalgó lett, kacérsága kifinomodott, ártatlan nézése, bájos egyszerűsége, raffinált, önző, nagyravágyó hideg számítás takart.

Miután Tamás nővérét a „harc“ felvételére elég felfegyverezettnek találta, kitünő ajánlólevelekkel felszerelve folytatták útjukat Németországba. Első megállóhelynek a gothai almanachból Gerolsteint választották. A gothai almanach így ismertette 1819-ben:

Az európai fejedelmek és családtagjaik geneológiája.

Gerolstein

nagyherceg: Miksa Rudolf, 1764 dec. 10. apjának, Károly Frigyes Rudolfnak utódja lett 1875 ápr. 21-én. Özvegy lett 1808-ban, Lujza Amália felesége, leánya János Ágoston Borglen hercegének. Fia: Gusztáv Rudolf, szül. 1803 ápr. 17-én. Anyja: Judith nagyhercegnő, Károly Frigyes Rudolf nagyherceg özvegye, 1785 ápr. 21-én.

Seyton elég jó ösztönnel előbb a fiatalokat vette fel jegyzékébe a hercegek közül, akiket sógorként szeretett volna látni. Azt hitte, könnyebb meghódítani a fiatalokat, mint az öregebbeket. A gerolsteini hercegség örököse Gusztáv Rudolf éppen tizennyolc éves

volt, mikor Tamást és Saroltát bemutatták apjának. A fiatal skót nő megjelenése eseményszámba ment a német udvarnál, amely a lehető legnyugalmasabb, legegyszerűbb, majdnem patriarkális volt. A nagyherceg nagyon jó ember volt. Bölcs határozottsággal és atyai jósággal uralkodott népe fölött. Nem lehetett boldogabbat elképzelni ennél az államnál. Minden polgára elégedett, boldog volt, jól élt, nem kívántak ott semmi újítást. Amikor az általános jólétet emelő találmány alkalmazható volt, azt a bölcs fejedelem lassanként bevezette, ha más államokban előbb kipróbálták és sikeresnek bizonyult.

Az öreg nagyherceg hálás volt Harville márki iránt és szerette is. Az ő ajánlatára fogadták olyan jól Saroltát és Tamást az udvarnál. Két héttel megérkezése után már kiismerte az okos Sarolta a nagyherceg nemes jellemét. Mielőtt a fiát meghódította volna, előbb az apa felől akart tájékozódni. Meggyőződött róla, hogy ámbár nagyon jó, de határozott elvei vannak és sohasem egyezne bele a fiatal herceg rangján aluli házasságába: nem gögből, de lelkiismeretességéből, kötelességérzetből. Sarolta már-már lemondott tervéről, de aztán azt gondolta, hogy Rudolf nagyon fiatal, álmodozó és határozatlan. Őt még lehet befolyásolni. Tehát megmaradt tervénél.

A két festvér viselkedése nagyszerű volt. A fiatal lány mindenkit meghódított, főleg azokat, akik irigységből ellenségei lehettek volna, szerénységgel igyekezett tompítani szépségének, bájának ragyogását. Nemsokára bálványozta a nagyhercegtől az öreg Judith anyahercegnőig mindenki. Hogy odakössék őket az udvarhoz, felajánlotta Seyton bárónak a főlovászi állást és könyörögtek Saroltának, hogy ne hagyja el egy percre sem a kilencven éves Judith anyahercegnőt, aki nem tud nélküle meglenni. Némi habozás után elfogadták a fényes állást és letelepedtek Gerolsteinban.

Sarolta kitünően zenélt. Ismerte a nagyhercegnő zenei izlését, meghozatta Gluck műveit és elragadtatta a nagyhercegnőt gyönyörű dalaival. Másfelől Seyton is hasznossá tudta tenni magát új állásában. Majdnem egészen ujjaszervezte a nagyherceg elhanyagolt istállóit.

A két testvért egyformán ünnepelték, beczték, szerették az udvarnál. Sarolta kitünően behizelegte magát mindenütt, mint ahogy az tervének kiviteléhez mulhatatlanul szükséges is volt.

Nagyon jól el volt már helyezkedve Sarolta és még szó sem volt Rudolfról. Tudniillik Rudolf valami kitünő véletlen folytán mielőtt Sarolta megérkezett volna, elutazott egy hadsegéddel és hűséges Murphjával hadsereg-szemlére. Így eszébe sem jutott a nagyhercegnek, fia távollétében a feltünő szépségű Saroltát veszedelmesnek tartani.

Sem Sarolta, sem bátyja nem voltak hálásak az őket környező nagy szeretetért. Egész természetesnek találtak minden jót és egy cseppet sem hatott nemesítőleg rájuk az udvar tiszta levegője.

Rudolf nagyon gyenge gyermek volt. Apja az angol gyermekek mintájára akarta neveltetni, hogy egyszerű, friss, egészséges környezetben megizmosodjék.

A nagyherceg a Rudolf testi nevelésének irányítására megfelelő embert keresett és talált a Murph Walter személyében. Működésével a nagyherceg teljes megelégedését vivta ki. Éveken keresztül egy bájos majorban laktak, Gerolsteintől alig néhány mértföldnyire. Rudolf teljesen fel volt mentve az etikett nyomasztó terhe alól, földműveléssel és más testi munkával foglalkozott. Szórakozást nagy gyalogsútákban, vadászatban és halászatban talált. Rövid idő múlva egé-

szen átváltozott, úgy nőtt, mint egy fiatal tölgy, sápadt, beteges arcszínét rózsás, üde szín váltotta fel.

Tanulmányai háttérbe szorultak, a nagyhercegnek az volt a véleménye, hogy csak erős, edzett test bír megfelelő szellemi munkát végezni. Murph elültette lelkében a jó, az igaz, a nemes dolgok iránti szeretetet, tanításai oly mélyen vertek gyökeret lelkében, hogy sem szenvedélyek, sem az élet viharai nem tudták az elültetett tanítást kitépni.

Miután edzett, erős fiu lett Rudolfból, a nagyherceg Polidori Césár abbét fogadta nevelőül fia mellé. Ezuttal azonban választása nagyon szerencsétlen személyre esett, annak dacára, hogy az abbé széleskörű, alapos ismeretiről volt híres.

Ravasz, kétszínű, teljes mértékben erkölcstelen, a végletekig romlott, cinikus természetével arra látszott hivatva, hogy megmételjeze a fiatal herceget.

Rudolfnak nagyon fájt, hogy fel kellett cserélnie szabad életét az udvari etikettel és eleinte meglehetősen ellenszenvvel viseltetett az abbé iránt. Nem volt kedvére könyvek mellett görnyedni és tudományos levelezéseket magolni. Meg is mondta Rudolf, hogy ő jobban szeret tornászni, lovagolni, sétálni, vadászni, mint könyvekkel foglalkozni. Polidori el volt készülve erre az ellenszenvre és miután épp oly nagyravágyó volt, mint Sarolta, számításával összeegyezhetőnek találta a Rudolf tudomány elleni ellenszenvét. Az volt terve, hogy a fiatal herceget teljesen hatalmába keríti és lassanként ő veszi át Gerolsteinban a francia Richelieu szerepét. Hogy hizelegjen Rudolfnak és mielőbb elfeledtesse vele Murphot, kinek fontos okok miatt Angliába kellett utaznia, a nagyhercegnek valóságos dicsőhimnuszokat zengett a fiatal herceg tehetségéről, szorgalmáról és óriási előhaladásáról. Lassanként benső barátság nélküli, türhető viszony fejlődött Polidori és Rudolf között. Inkább büntársnak érezte a herceg.

mert türte, hogy édesapja előtt magasztalják szellemi képességeit, holott komoly, tudományos előadások helyett a francia udvarokban divó laza erkölcsi fel-fogásról beszélt állandóan Polidori. Felcsigázva a serdülő ifju idegeit, fantáziáját. Rudolf romantikus szerelmi viszonyokról álmodozott, a francia orgiák után vágyakozott... természetesen gondosan eltitkolta apja elől vágyait. Tudta, hogy a nagyhercegnek Gusztáv-Adolf, XII. Károly maga elé tűzött eszményképei. Így telt el egy év... aztán tizennyolc hónap.

Ekkor érkezett vissza Angliából Murph, aki könnyes szemmel ölelte keblére Rudolft. Néhány nap mulva feltűnt Murphnak volt tanítványának hidegsége, tartózkodó viselkedése. Minthogy kimondhatatlan ellenszenvvel viseltetett Polidori iránt, meg volt győződve arról, hogy ő volt az, aki elfordította tőle Rudolf szívét. Erre az időre esett a Seyton testvérpár bemutatása. Rudolf Murphfal éppen néhány hétig tartó utra kelt.

Ezalatt az idő alatt nem volt téllen Polidori. Azt lehetne mondani, hogy az intrikusok, valami titkos jelről egymásra ismernek! Alig néhány napi együttlét után Seyton és Polidori nagy barátságot kötöttek. Seyton néhány Rudolfra vonatkozó kérdéséből azonnal sejtette Polidori jövetelük célját. Saroltával nem volt tisztában. Ártatlan, csodaszép arcával, őszintének tetsző kedvességével Polidorit is léprecsalta. Az abbé, Seyton Tamásnak értésére adta, hogyha nővérét a fiatal herceghez akarja férjhez adni, vele kell szövetkeznie, mert neki feltétlen hatalma van Rudolf felett. Rudolf és Murph visszaérkezését a legegyetértőbb hármasszövetség várta.

Ami meg volt írva a sors könyvében — bekövetkezett.

Rudolf naponta találkozott Saroltával, kinek tö-

kéletes szépsége csakhamar elszédítette. Sarolta rövidesen bevallotta, hogy osztja szerelmét... dacára annak, hogy sohasem lehetnek boldogok... a rangkülönbség elválasztja őket. Szigoruan meghagyta Rudolfnak, hogy érzelmeit tartsa titokban, nehogy az öreg nagyherceg valamit megsejtsen, mert akkor kérelhetetlenül gátat vetne a mindennapi találkozásoknak. Tényleg egy ideig sikerült Rudolfsal üzött titkos játéka, szerelmét lobogó szenvedéllyé fokozta. Végre Seyton elérkezéltnek látta az időt arra, hogy a fiatalok szerelmét felfedje Polidorinak és megmondta azt is, hogyha a házasság elé akadályokat gördítenének, ugy kénytelen volna azonnal elhagyni az udvart, miután Sarolta inkább meghalna, semhogy a herceg kedvese legyen. Polidori őszintén megmondta Seytonnak, hogy a nagyherceg sohasem egyezne bele a herceg rangján alóli házasságába. Seyton erre azt felelte, hogy egyelőre kössenek titkos házasságot és majd csak a nagyherceg halála után hozzák nyilvánosságra a dolgot. Sarolta régi nemesi családból származott, miután számos ilyen házasság fordult már elő uralkodó házakban, nem látja be, mi gátolhatná ez esetben Rudolfot abban, hogy szíve szerint nősüljön! Nyolc nap gondolkozási időt ad s ha ez alatt az idő alatt nem tudna határozni a herceg, akkor Saroltával együtt azonnal elhagyja Gerolsteint.

Az abbé előtt három lehetőség állott: Vagy értesíti a nagyherceget a készülő összeesküvésről, vagy felnyitja Rudolf szemét és meggyőzi Sarolta hideg, érzéketlen számításáról és végül, hogy Seytonéknak kezére járjon. A különböző eshetőségek következményeit latolgatva, arra a meggyőződésre jutott, hogyha a nagyherceget értesítené, egyszer s mindenkorra eljátszaná Rudolf barátságát! Ha felnyitná szemét, akkor sem járna sokkal jobban! Magárazudítaná az ifju herceg haragját, nem hinne szavainak, sőt hiu-

ságát is megsértené. Szerető szívére rettentő csapás lenne az a gondolat, hogy nem őt, hanem ragyogó koronáját szereti szerelme. Viszont az esetben, ha segédkezet nyújtana a házassághoz, Rudolf hálájára biztosan számíthatna. Amellett tudta, hogy a herceg szenvedélyes szerelme a végsőkig fokozódott.

Az abbé egy alkalmas pillanatban megkérdezte Rudolftól, hogy mit választana: lemondana szerelméről és elhatározná-e magát arra, hogy ne találkozzék többé ezzel az igéző, szép lánnyal, vagy pedig hajlandó volna titkos házasságra lépni vele! Az utóbbi ajánlatra Rudolf Polidori nyakába ugrott, átölelte jóltevőjének, barátjának, apjának nevezte!

Az abbé előre megfontolt szándékkal mindent magára vállalt. Lelkészt, tanukat ő szerzett. A szerencsés véletlen kezükre játszott, miután a nagyhercegnek rövid időre el kellett utaznia és ez alatt Sarolta és Rudolf titokban megesküdtek.

Rudolf, minthogy már titkos felesége volt Sarolta, a világ előtt jól tudta leplezni szerelmét és kiolthatatlan szenvedélyét. Az udvarnál senki sem sejtette egymáshoz való viszonyukat.

Egy nem várt körülmény alapos változást idézett elő a fiatalok házasesetében. Sarolta anyának érezte magát és ezzel elérkezettnek vélte az időt arra, hogy elfoglalja az udvarnál, az őt megillető helyet. Heves zokogásban tört ki Rudolfal való együttlétük alatt, kijelentette, hogy egyenes, őszinte természetével nem tartja összeegyeztelhetőnek a titkolódzást, amely most már ugy is hiábavaló volna! Követelte, hogy Rudolf lépjen fel erélyesen a nagyherceggel szemben, mondjon el őszintén mindent neki is, meg Judith nagyhercegnőnek is! A nagyherceg olyan vakon szereti fiát, hogy meg fogja bocsájtani rangján alóli házasságát és Sarolta méltán elfoglalhatja az őt megillető helyet annál inkább, minthogy szíve alatt hordja esetleg a

trón leendő örökösét. Rudolfot nagyon meglepte Sarolta kitörése. Tudta, hogy apja őt mindenekfelett szereti, de ismerte határozott elveit és nézeteit is. Gyenge ellenvetéseire erélyesen válaszolta Sarolta:

— Én hitese felesége vagyok Isten és emberek előtt! Rövid idő múlva már nem fogom eltitkolhatni állapotomat, nem akarok pirulni azért, amire tulajdonképpen büszkének kellene lennem!

Rudolf gyöngéd érzelmeit Sarolta iránt, csak fokozta állapota. Egyfelől nagyon szeretett volna eleget tenni Sarolta kívánságának, másfelől — azonban félt apja haragjától. Rettenetes kétségek gyötörték! Seyton természetesen nővére pártjára állott:

— A házasságot megmásítani nem lehet, a nagyherceg legfeljebb száműzheti az udvartól haragjában önt és feleségét... azonban apai szeretete határtalan és valószínű, hogy szép csendesen beletörődik a változhatatlanba...

A nagyherceg megbizta Seytont ausztriai nagy istállók tanulmányozásával. Seyton legnagyobb bosszúságára, nem térhetett ki a megbízás elől. A két testvér abban állapodott meg, hogy Sarolta naponta értesíti levélben fivérét a napi eseményekről, azonban, hogy bizalmasan és őszintén irhassanak egymásnak, tilkos írásban állapodtak meg, melynek kulcsát Polidorinak is felfedték. Sarolta levelei tele voltak Rudolf iránti keserőséggel és megvetéssel. Soha semmi gyöngédebb érzést nem nyilvánított férje iránt. Arról panaszkodott, hogy az öreg nagyherceg igen sokáig él! Egyszóval ez a levelezés őszinte tükre volt a testvérek nagyravágyó, önző cselének! Polidori — a levelezést ő közvetítette — Saroltának egyik, fivéréhez írott levelét visszatartotta, hogy mi célja volt ezzel, az csak később fog kiderülni!

Alig pár nappal Seyton elutazása után, Judith nagyhercegnőhöz volt meghiva Sarolta. Több udvar-

hölgy megdöbbenve nézte és csodálkozva suttogott róla. Judith nagyhercegnő kilencven éves kora dacára kitűnően hallott és pompásan látott. Azonnal észrevette a sugást-bugást, egyik udvarhölgyét magához intette és megkérdezte az izgalom okát. Hamarosan megtudta, hogy Halsbury Seyton Sarolta karcúsága egészen eltűnt, alakja komoly gyanura ad okot. Az öreg nagyhercegnő valósággal bálványozta védencét, tűzbe tette volna kezét érte, naiv, ártatlan szendességét öszintének tartotta. Megbotránkoztatta udvarhölgyei rossz akartunak vélt megjegyzése. Hangosan odaszólt a terem tulsó végén ülő Saroltának :

— Édes Saroltám, jöjjön kérem hozzám !

Saroltának keresztül kellett mennie a termen. A nagyhercegnő meg akarta győzni a rágalmazókat rosszakaratukról. Azonban sajnos, nem ért célt ! Sőt ! Az egybegyűlt társaságnak ugyancsak nagy önfegyelemre volt szüksége, hogy ne adjon hangos kifejezést megbotránkozásának, mindenki észrevette, hogy Sarolta eltitkolhatta volna még állapotát, azonban ő egyenesen azért öltözködött feltűnően, hogy Rudolfot kényszerhelyzetbe hozza és kénytelen legyen nyilvánosságra hozni házasságukat.

A nagyhercegnő halkán, jóakarattal sugta oda Saroltának :

— Gyermekem, rettenetes rosszul öltözött ma fel . . . Olyan tökéletes szép termete van és ma a felismerhetetlenségig elcsufította magát.

Később kiderül e felfedezés következménye. Azt azonban már is megmondhatjuk, hogy Violaszál Rudolf és Sarolta titkos házasságából származott, régóta halottnak hitt gyermekük !

Miután Rudolf a Temple-utcai házában érdekes felfedezéseket tett, visszatért otthonába, hogy X nagy-

követ bálján pontosan megjelenhessen, Rudolf pedig Franciaországban Duren gróf álnév alatt tartózkodó, azonban a Gerolsteinban Gusztáv-Rudolf néven uralkodó nagyherceg, — Királyi Fenség!

A BÁL.

Este tizenegy órakor diszes fogaton a Murph és báró Grün kíséretében robogott Rudolf X gróf báljára.

— Egész boldog vagyok, hogy jó híreket kaptam ma Georgesnélől. Ugy látszik, Dávid teljesen lábra állítja kis védencemet... mit szólnának vajjon abban a bizonyos városrészben önhöz, kedves Murph, ha most látnák. Az előkelő világfiban aligha ismernék fel szénégető barátomat! — Mondta nevetve Rudolf, a kocsiban vele szemközt ülő Murphnak.

— Azt hiszem Fenség is ugyanígy járna, ha most tenne látogatást a Temple-utcában, Pipeletné asszony-nál, hogy a... Cabrion áldozatának szomorúságát elűzze!

— Fenség oly pompásan lefestette Alfrédot, komoly, zöld ruhájában, méltóságteljes arcával, amint fontoskodva trónol a kapusfülke szürke, füstös homályában, hogy megelevenedni látom magam előtt. Remélem, Fenség meg van elégedve titkos tudósításommal? Megfelelt a Temple-utcai ház a Fenség várakozásának?

— Igen, igen, többet találtam ott, mint amit kerestem! — Rudolf Harvillenéra gondolt. Egy pillanatnyi csönd állott be. Majd, hogy ne tűnjön fel szomorúsága, erőltetett vigszággal folytatta: — Bevallom, nagyon érdekesnek találom ezt az ellentétes szerepet! Délután őriztem Pipeletné helyett a kapusfülkét, ...este pedig... egyike vagyok azoknak a kiválasztottaknak, akik Isten kegyelméből uralkodnak ezen a gyarló világon. Az annyira irigyelt milliomos...

— Azonban egy milliomosban sincs annyi megértés a szegény, szenvedő emberiséggel szemben; mint Fenségben! Igazán bámulatraméltó!

— Óh, kedves Grün, ön túljó, ön ezerszeresen túlbecsül! — Felelte maró gunnyal Rudolf. A báró Murphra nézett. Későn vette észre, hogy ostobaságot mondott.

— Igazán, nem tudom, minek köszönhetem jó véleményét és főleg, hogy miképp viszonzzam hízélgését hízélgéssel.

— Fenség, könyörgök, ne fárassza magát! Kérte Rudolfot Grün báró, aki teljesen megfeledkezett arról, hogy a nagyherceg milyen undorral viseltetett minden hízélgéssel szemben.

— Nem értem önt, báró ur, ön dicsérte a lelke-
met, én viszonzni fogom elismerését a magam módja szerint. Komolyan mondom báró, ön úgy néz ki, mintha husz éves volna!

— Kegyelem, Fenség!

— Nézze csak Murph, maga Apollo nem lehetne karcsubb, nyulánkabb, mint a báró.

— Fenség, olyan régóta nem mondtam semmi hízélgőt!

— Nézd öreg Murphom, milyen csodás holló-
fekete fürtök lengenek ez isteni nyak körül!

— Óh Fenség, kegyelem, mindent megbántam!
— Mondta komikus szerencsétlen arckifejezéssel a diplomata.

— Bocsásson meg a bárónak, Fenség, jótállok, hogy egyhamar nem fog bókolni... miután az új Gerolsteini szótár szerint az őszinteséget hízélgésnek és bóknak fordítják! — Szólt közbe Murph.

— Öreg Murph, hát te is...

— Fenség, sajnálom a bárót, meg akarom osztani vele büntetését...

— Uram, kedves szénégetőmester, baráti együtt-

érzése egyenesen megható. Tréfán kívül, kedves Grün, hogy feledkezhetett meg arról, hogy csak Harneimnak és a hozzá hasonlóknak engedem meg a hizelegést... jótékonyasághól, ...miután nincs más mondanivalójuk. De ön báró... az ön szellemi képességeivel... nem volt szép!

— Fenség, bocsásson meg, de nagyon sok gőg van a dicséretek iránt érzett ellenszenvében.

— Magyarázza meg, nem értem ezt!

— Fenség úgy van a dicséretekkel, mint a szép asszonyok a bókokkal. Megértem, ha azt válaszolják hódolóiknak! Tudom, hogy szép vagyok, ne fárasztassa magát! Akadna-e valaki, aki az utcán hirdetni, hogy a nap süt?

— Ez már ügyes! Kissé veszedelmes kijelentés! Polidori sem találhatott volna ki furfangosabb módot arra, hogy örökre elvegye kedvemet a hizelegésektől.

— Biztos benne Fenség, hogy Polidori volt az, akit a Temple-utcai házban felfedezett? — Kérdezte elkomolyodva Murph.

— Igen, miután ön azt mondta, hogy értesítették ittlétéről!

— Elfelejtettem, azaz őszintén szólva nem volt kedvem említeni ittlétét, mert tudtam, hogy Fenségednek ez kellemetlen lett volna!

Rudolf arca elkomorodott. Az ut hátralevő részét szóltalanul tették meg.

*** követség palotájának összes ablakai fényesen ki voltak világítva. A lépcsőházban és folyosókon lakájok serege várt az érkezőkre. X gróf és X grófné az első fogadóteremben tartózkodtak, hogy azonnal üdvözölhessék Gerolstein uralkodó nagyherceget.

Rudolf olyan volt, mint egy eszménykép. Herceg a szó nemes, fenkölt értelmében. Nagyon egyszerűen öltözködött. Estélyi ruhája sötétkék uniformisából állott, fehér mellénnyel és fehér nyakkendővel.

Mellén, baloldalt, nagy briliáns csillag ékeskedett. Arcának finom vonásai elárulták előkelő származását. A herceg oly keveset járt társaságba, hogy megjelenése valóságos szenzációszámba ment, minden szem rajta pihent, amikor a fogadóterembe lépett. Báró Grün és Murph néhány lépésnyi távolságban követték. A gróf és a grófnő Rudolf elé siettek:

— Nem tudom kellően kifejezni hálámat, Fenség, ezért a kitüntetésért, hogy estélyünkön megjelenni kegyeskedett!

— Remélem, meg van győződve róla kegyelmes asszonyom, hogy örömmel jöttem önökhöz. Szabad kérnem a karját? Egy gyönyörű télikertről beszéltek nekem, azt hallottam, hogy az ezeregyéjszaka tündérligeteivel versenyezhetne. Volna olyan kegyes egyenesen oda vezetni!

— A legnagyobb örömmel Fenség! Csak attól félek, hogy túlzottak a dicséretetek! Ne várjon kérem sokat!

Rudolf karján vezetve a grófnét, előre ment, a gróf Murphfal és Grün báróval követte őket.

A fogadóterem hosszu során keresztül a télkertbe értek. Rudolf szemei elé váratlan látvány tárult. A délvidék pazar növényzete buja pompájában leírhatatlan meglepő volt! Narancsfák, kis lugasok, pálmák, szökőkutak, vizirózsák és illatukat ontó La Franceok, exotikus indiai virágok, művészies elrendezésben, gyönyörködtették a látogatókat. A zene andalító ütemei halkán zsongtak, mindehhez a színes, tompított világítás egyenesen megejtő volt.

— Nem hittem, hogy emberi kezek ilyen igazi tündérországot tudjanak varázsolni, aki csak részleteket festene le Kegyelmes asszonyom télkertjéből, művészi dolgot produkálna! Itt együtt van poézis, romantika, festészet... minden a Kegyelmes asszony

jóizlését dicséri! — mondta őszinte elragadtatás hangján Rudolf.

— Nagyon elnéző Fenség! — És dicsérete veszedelmes, mert szellemes! Nézze csak Fenség, ott jön Harville márkiné, milyen bájos, üde jelenség, még emeli szépségét szomszédja, Mac-Gregor Sarolta grófnő.

Nem tulzott X grófnő. Fiatalságának teljes pompájában, nem mindennapi szépségével, gyönyörű alakjával, földre szálló istennőhöz hasonlított Harvillené. Szépségének különös finomságot adott arcának leírhatatlan jóságos kifejezése. Nagy, szürke szemei elárulták rendkívüli okosságát. Sarolta grófnő csak emelte szépségét, nem azért, mintha a grófnő már elvirult volna, hanem, mert az ő érett, érzéki szépsége egészen elütött Harville márkinétől.

A márkiné és a grófné csak akkor vették észre Rudolfot, amikor kilépett a télikertből.

— A herceget annyira lefoglalja X grófnő, hogy észre sem vett minket!... mondta Harvillené.

— Ne higgye, kedves Klementina, — felelte Sarolta, aki bizalmas barátságban volt Harvillenével — a herceg látott bennünket, de úgy látszik, még mindig orról rám.

— Egyáltalában nem értem magával szemben való különös viselkedését! Ezt már többször szemére is vettem, megkérdeztem, hogy lehet ilyen haragtartó egy régi barátnőjével szemben! Azt felelte: — Sarolta grófnő és én halálos ellenségek vagyunk, fogadalmat tettem, hogy nem fogok beszélni vele soha többé és ez a fogadalmam szent kell, hogy legyen, ha egy ilyen kedves nővel szemben, mint Sarolta grófnő, fent tudom tartani. Be kellett érnem ezzel a válasszal, nem kérdezősködtem tovább!

(Rudolf és Sarolta 18 év előtti szerelméről és az ezzel összefüggő eseményekről nem tudott a világ. Mindkettőjük érdeke azt kívánta, hogy tartsák titokban a történeteket.)

— Legyen meggyőződve, hogy duzzogásának semmi komoly alapja sincs!... Mi van magával, édes gyermekem, olyan szórakozott lett hirtelen?

— Semmi, semmi... ülünk le egy pillanatra, az előbb oly meleg volt odabent, hogy megfájdult a fejem... remélem, itt elmulik!

— Tényleg, ez jót fog tenni magának... látja, amott van egy kedves, meghitt kis sarok, a bokrok egészen elfedik, ott nem fogják megtalálni azok, akiknek fel fog tűnni távolléte és keresni fogják!...

A két nő egy kis lugasban foglalt helyet.

— Az imént többszámban beszéltem, — vette fel a beszélgetés fonalát Sarolta, — de ugye nem veszi rossz néven diszkréciómat?

Harvillené elpirult, lesütötte szemét és nem felelt.

— Nem okos dolog, hogy nem bizik bennem, gyermekem! Bátran így nevezhetem, mert hiszen a kettőnk közt levő korkülönbségnél fogva anyja lehetnék!

— Én ne volnék őszinte? Hisz azt is elmondtam magának Sarolta, amit még saját magának sem merem bevallani!

— Hát beszéljünk róla! Feltett szándéka az öngyilkosságig kizozni?

— Ugyan! Hogy mondhat ilyent! — kiáltott fel kétségbeesetten Harvillené.

— Nem ismeri őt még, édes gyermekem! Határozott, elszánt ember. Az életet semmibe sem veszi. Mindig nagyon szerencsétlen volt... és most még maga is úgy tesz, mintha öröme telne abban, hogy kizozhatja!

— Istenem, azt hiszi?

— Lehet, hogy akaratán kívül teszi... azonban így van! Nem képzelem, hogy mennyire érzékenyek a szerencsétlen emberek! Az imént, két nagy könnyecseppet láttam a szemében.

— Igazán?

— Bizony. És még hozzá egy bálon... ahol, ha észreveszik, könnyen nevetségessé válhat. Tudja azt, hogy nagyon szerethet, ha ennyire szenved!

— Az Istenre kérem, ne beszéljen erről, kimondhatatlanul fáj... ismerem ezt az édes-bus, érzést... a sajnálat okozta vesztemet.

— Ne túlozzon ennyire! Elveszett, mert kedves valakihez, aki annyira diszkrét, hogy még az urának sem mutatkozik be, nehogy valamiképpen elárulja magát! Károly Róbert uriember, tapintatos, előkelő. Azért veszem védelmembe, mert csak nálam találkozott vele, én mutattam be, és tudom, hogy mennyire szereti és tiszteli magát.

— Annyi jót beszélt mindig róla, ismerem jó tulajdonságait, de főleg szerencsétlensége keltette fel érdeklődésemet.

— És vallja be, hogy megérdemli érdeklődését! Ilyen csodaszép arc ne lenne a lélek tükre? Egyszer láttam a nemzeti hadsereg parancsnoki egyenruhájában. Nem lehet szebbet elképzelni. Ha nemessége olyan tökéletes lenne, mint arca és alakja, herceg és párt lenne.

— A születés nem izgat engem, jól tudja, hiszen szememre szokta hányni, hogy köztársasági vagyok, mondta Harvilléné mosolyogva.

— Persze, én is azt mondom, hogy Károly Róbertnek nincs szüksége nemességre, hogy szeressék. És milyen tehetség, micsoda hang! Milyen élvezetesek voltak délelőtti koncertjeink. Emlékszik? Mikor kettőst énekelt önnel, mennyi érzést fejtett ki.

— Ugyan kérem, beszéljünk másról, mondta Harvillené.

— Miért?

— Mert nagyon elszomorít, amit kétségbeeséséről mondott az előbb.

— Legyen meggyőződve, hogy ilyen ember könnyen keresi a halált, nagy elkeseredésében.

— Óh kérem, hallgasson, hallgasson! Már én is gondoltam rá, mondta félbeszakítva Saroltát. Aztán hosszú szünet után hozzátette: — Beszéljünk igazán egyébről... az ön halálos kellemetlenségeiről... mondta tréfásan. Nem láttam a herceget már régóta. Tudja, hogy igazán kedves, dacára annak, hogy szinte király. Akármilyen köztársasági vagyok is, be kell valanom, alig láttam nálánál kedvesebb embert.

Sarolta titokban gyűlöletteljes kutató pillantást vetett Harvillenéra, aztán vidáman mondta. — Vallja be, kedves Klementin, hogy maga nagyon szeszélyes. Már egész különös bámulatot, aztán gyűlöletet érzett a herceg iránt. Egy időben annyira rajongott érte, hogy már féltettem szívének nyugalmaát.

— Hála önnek, nem sokáig tartott ez a nagy bámulat. Jól játszotta a halálos ellenség szerepét a herceggel szemben. Olyan leleplezések után, amelyeneket ön tett, bámulatom nagyon lehült, de különben sem volt semmi veszély részemről, mert a herceg nagyon ritkán látogatott meg, csak a férjemmel érintkezett sűrűn.

— Apropos! És a férje? Itt van ma este?

— Nem, inkább otthon maradt.

— Egyre ritkábban jár társaságba.

— Sohasem szerette a társas életet.

A grófnő nagy zavarban volt. Sarolta észrevelte és folytatta: — Mikor utoljára láttam, még sápadtabbnak tetszett a szokottnál is.

— Rosszul volt...

— Akarja kedves Klementin, hogy őszinte legyek?

— Óh, kérem!

— Mikor férjéről van szó, ön mindig olyan izgatott lesz.

— Örültség!

— Igen, arcán, hogy is fejezzem ki magam, arcán valami kínos félelem tükröződik.

Sarah ideges remegést vett észre ellenfelén, dacára, hogy a grófnő ugyancsak igyekezett nyugodt maradni.

— Igen, olyan kínos félelmet árul el arca, amelyet a féltékeny tigris vált ki.

Erre az értelmezésre megszűnt a grófnő ajkának ideges remegése, mintha nagy tehertől könnyebbült volna meg.

— Óh, biztosítom, hogy Harville sem nem tigris, sem nem féltékeny. Aztán új társalgási kört keresve felkiáltott: — Óh Istenem, itt jön az a rettenetes Lucenay herceg, a férjem barátja... Csak ne venne észre. Vajjon honnan jöhet, azt hittem, ezer mérföldnyire van.

— Valóban, azt mondták, elutazott egy-két évre keletre. Alig öt hónapja, hogy elhagyta Párist... Ez aztán szép meglepetés a feleségének! De bánatában osztozni fog Remy ur is.

— Ne legyen rossznyelvű, kedves Sarolta. Mondhatjuk, hogy mindnyájunkra kellemetlen az ő hazatérte.

— Nem vagyok rossznyelvű, csak visszhang képpen mondom el, amit hallottam. Azt is mondják, hogy Saint Remy tönkrement, ami különben érthető, mert Lucenay hercegnő mérhetetlenül gazdag volt...

— Istenem!

— Mondom, hogy csak visszhang vagyok, Istenem, a herceg meglátott! Erre jön. Bele kell törőd-

nünk. Kellemetlen ember! Hangos, lármás és mindent összetör. Vigyázzon legyezőjére és üvegcséjére.

Lucenay herceg kitünő családból származott. Nem is lett volna csunya, ha fel nem tűnik orrának túlhosszusága. Különc volt modorban, beszédben és hogy eltűrték, azt csak születése és rangja magyarázhatja meg, de kerülték, mint a pestist.

Felesége Páris legkellemesebb, legünnepeltebb asszonya, sokszor beszélgetett magáról. De megbocátták könnyelmű életét, férjére való tekintettel. Cinikus és féktelen volt a mások kigunyolásában. Amellett hátor és kitünő vívó.

Most magas, kellemellen hangján szólítja meg Sarróltát és Harvillenét:

— Ah! Mit látok, mit látok? A legszebb asszony félre vonul? Szabad ilyen tenni? Nekem kell visszajönnöm az antipodák közül, hogy véget vessek ilyen hallatlan botránynak? Ha még így elvonja magát, grófnő, az általános bámulattól, kiáltani fogok, sikoltozni, mintha tűz ütött volna ki, mert az estély legszebb díszé eltűnt.

Lucenay leült a két asszony mellé, keresztbevett lábakkal, hátra támaszkodva, egyik lábát kezébe tartva.

— Hogyan, uram, ön visszajött már Konstantinápolyból? kérdezte a grófnő.

— Már? ön úgy beszél, mint ahogy bizonyára a feleségem is gondolkozik, mert nem akart velem jönni a bálba és távolléte ezerszer jobb feltűnést keltett, mint az én megjelenésem. Furcsa... ha vele vagyok, senki sem törődik velem, de ha egyedül jövök, mindenki körülvesz és azt kérdi: „Hol van Lucenay hercegnő, nem jön ma este?” Éppen mint ön, grófnő. Visszajövök Konstantinápolyból és úgy fogad, mint egy kutyát. Pedig vagyok olyan kedves, mint más.

— Olyan könnyű volt önnek kedvesen maradni a keleten, mondta mosolyogva Harvillené...

— Vagyis távol maradni! De hiszen rémes, amit ön mond, borzasztó!

— Az Isten szerelméért, ne kiabáljon úgy és üljön csendesén, vagy kénytelenek leszünk elmenni innen.

— Elmenni? Nyujtsam a karom és sétáljunk egyet a folyosón?

— Önnel? Világért sem. Könnyörüljön ezen a csokron! Ne nyuljon hozzá, hagyja a legyezőm is, hiszen összetöri.

— Annyi baj legyen! Törtem én már össze sok legyezőt életemben. Egy gyönyörű kinait is, amit Vaudémontné adott a feleségemnek.

Miközben ezeket mondta, egy csomó felfutó növényt kezdett tépázni, addig, addig, amig ráhullottak. Erre olyan hahotával fuldokolva kezdett nevetni, hogy Harvillené már majd megszökött mellőle, mikor meglátta Károly Róbertet és nem akart eléje menni. Inkább ott maradt.

— Ugy nézhetek ki, mint Pan, mint egy faun, egy erdei vadember, ugy-e Mac-Gregor asszony? Erről jut eszembe, el kell önnek mesélnem egy nagyon illetlen történetet, fordult most Saroltához. Tudja, Otaitiban...

— Herceg ur, vágott közbe Sarolta fagyosan.

— Hát jó! nem mondom el önnek a mesémet. Sajnálhatja. Majd elmondom Fonbonné önagyságának.

Fonbonné kis, kövér, ötven év körüli nő volt, nagyon hiu, nevetséges külsejű, tokája majdnem kebléig ért és mindig égnek emelt szemekkel beszélt lelki életéről, lelki szükségleteiről, lelki bánatáról. Ehhez még rézvörös turbánt viselt ma este, zöldes sávokkal.

— Miről van szó, herceg ur? kérdezte, égnek emelt szemekkel.

— Egy hallatlanul illetlen történe-tről van szó, asszonyom!

— Istenem és ki merné... kinek volna bátor-sága...

— Nekem, asszonyom, én tudom ezt a történetet és még a legöregebb kapitány is elpirulna tőle. De ismerem az ön különös izlését, hallgasson meg!

— Uram, hogy mer megengedni magának...

— Nos hát akkor ön sem fogja soha megtudni ezt a történetet... ön sem, pedig milyen izléssel öltözködik mindig, milyen nagyszerűen. A turbánja asszonyom, a turbánja! engedje, hogy megmondjam, a turbánja olyan, mint egy régi tortatepsi!

És a herceg hahotával nevetett.

— Ha azért jött vissza a keletről, hogy újra kezdje ostoba tréfáit, melyeket csak azért türnek, mert ön félbolond, akkor nagyon fogjuk sajnálni, hogy visszajött, mondta a kövér nő indulatosan és méltóságteljesen távozott.

— Mondja csak Mac-Gregor asszony, megérti-e, hogy alig tudtam visszatartani magam, majdnem le-szedtem a kontyát, — mondta Lucenay, — de sajnálom szegény árvát... ah, ah, ah... Károly Róbert urral a Pyrénéusokban találkoztam... bámulatos fickó... meglátja, milyen pompásan lehet ugratni... akarja, hogy bemutassam?

— Ne beszéljen annyit, hagyjon békét nekünk!

— Jelentette ki Sarolta, hátat fordítva Lucenaynak.

Károly Róbert lassan közeledett. Magas, vállas természetén kitűnően feszült az egyenruha! Unalmas, kifejezéstelen arca, amint megpillantotta Harvillenét, hirtelen bánatos szomoruságot tükrözött vissza.

— Jó estét, kedves barátom! — köszönt Lucenay, nem láttam a pyrénéi együttlétünk óta! De mi történt önnel, olyan szenvedő arca van!

Károly Róbert szomorú pillantást vetett Harville

márkinéra és buskomor hangon felelte: — Tényleg, sokat szenvedek!

— Istenem, istenem, kétségbeejtő állapot! Sehogyan sem tudja lerázni ezt a nyakán ülő anyóst? — Kérdezte Lucenay.

Károly Róbert csodálkozva nézett a kérdezőre. A harag pirja lángba borította arcát, mérgesen válaszolta: — Miután úgy látom, hogy egészségi állapotom érdekli, remélem fel fog keresni holnap és tudakozódik hogylétem felől!

— Hogyan... természetesen elküldöm...

Károly Róbert köszönt és sarkon fordult. Harvillené hirtelen felugrott, karonfogta Saroltát, nagyon megijedt attól a gondolattól, hogy Károly Róbert párbajozni fog, utána sietett Saroltával és halkán odasugta: — Holnap egy órákor ott leszek... várjon!

Aztán a grófnővel együtt távoztak.

Rudolf nem csak társadalmi kötelezettségének akart eleget tenni azzal, hogy a bálra jött, hanem egyúttal szerette volna kifürkészni, hogy Harvillenéra vonatkozó feltevése megfelel-e a valóságnak? Egész este hiába kereste az alkalmat, hogy Harvillenével beszélhessen, Sarolta grófnő egy pillanatra sem mozdult el mellőle. Vélellenül szemtanuja volt a Harvillené és Károly Róbert közt lejátszódó jelenetnek. Felfogta jelentőségteljes szempillantásukat. Valami titkos előérzet azt sugta Rudolfnak, hogy ez a szép, fiatal ember a Temple-utcai ház rejtélyes lakója. Károly Róbert félig egy ajtóhoz támaszkodva nézte a táncolókat.

Rudolf Murph keresésére indult.

— Látod amott azt a szőke, magas férfit?

— Azt, aki olyan önelégülten mosolyog?

— Igen, igen. Próbálj közel férközni hozzá és halkán, hogy csak ő hallhassa, mondd: — Milyen későn jössz, angyalom!

Murph csodálkozva nézett Rudolfra.

— Komolyan mondja Fenség ?

— Komolyan. Ha hátrafordul, őrizd meg bámulatos hidegvéredet és egy izmoddal se áruld el, hogy te szóltál.

— Egy betűt sem értek az egészből, de engedelmeskedem.

Murph a Károly Róbert háta mögé állott. Rudolf figyelmesen nézte. Egy perc múlva Károly Róbert hátrafordult, Murphnak azonban szeme sem rebbent meg. Komolyan nézett előre. Mikor véget ért a valcer, Murph Rudolffhoz ment.

— Fenség, a fiatalember úgy megfordult szavaimra, mintha kigyó csipte volna meg. Micsoda varázsa van ennek a mondatnak ?

Rudolf gondolataiba mélyedt. Most már semmi kétsége sem volt az iránt, hogy Harvillené a Pipeletné által említett nő. Szívből sajnálta barátját és amellett fájt, hogy szerelme, ilyen könnyen hagyta magát behálózni. Biztosra vette, hogy Saroltának fontos szerepe van e kalandban.

Grün báró zavarta fel elmélkedéséből.

— Ha adna nekem Fenség néhány pillanatnyi kihallgatást a kis szalonban, ahol senki sincs, beszámolnék a Fenséged parancsára szerzett értesüléseimről.

Rudolf követte Grün bárót.

— Az egyetlen hercegnő, akire L. N. kezdőbetűk találnak, Lucenay hercegnő, született Noirmont, mondta a báró, ma este nincs itt, de láttam a férjét, Lucenay herceget. Két vagy három nap előtt érkezett vissza egy hosszabbra tervezett keleti utazásról.

Rudolf a Temple-utcai házban talált egy könnyektől nedves zsebkendőt, L. N. betűkkel, a Bradamanli ajtaja előtt. Rudolf nem ismerte a hercegnőt, de tudta, hogy ha annál a gazembernél járt, szerencsésen titkai lehetnek.

A véletlen néha nagyon különös. Fenség. mondta Grün báró.

— Hogyan ?

— Mikor éppen érdeklődtem Lucenay hercegnő iránt és megtudtam, hogy Saint Remy gróf a barátja, azt kérdezi tőlem a nagykövet, vajjon megengedné-e Fenséged, hogy bemutassák önnek a fiatal grófot, akit éppen most helyeztek át a Gerolsteini udvarhoz és nagyon örülne, hogyha megismerkedhetne Fenségeddel.

Rudolf nem tudta palástolni türelmetlenségét. — Ez nagyon kellemetlen! — mondta, de nem utasíthatom el. Mondja, hogy mutassák be nekem Saint Remy grófot.

Saint Remy gróf közeledett X gróf karján. Kellemes külsejű, huszonöt éves fiatalember volt, magas, karcsu, elegáns és megnyerő. Bársonyos, barna bőre Murillo képeire emlékeztetett. Kékesfekete haja lágyan omlott homlokára. A természet küönös játéka folytán, vastag bajusza élénk ellentétben volt, szinte leányosan üde arcával. Öltözéke választékos és izléses. Aki egyszer látta ezt a fiatalembert, nem felejtette többet el.

Lovakban, kocsikban nagy fényűzést fejtett ki. Chaillot-utcai házáról úgy beszéltek, mint a pazar pompa mintaképeről. Kitűnő konyhája híres volt. Nagy összegeket vesztett kártyán a legnagyobb lelki nyugalommal. Anyjától örökölt óriás vagyona azonban összeomlóban volt. Azt beszéltek, hogy már csak uzsorások tartják benne a lelket, vagy lóversenyen nyer örült összegeket. Születésénél fogva a legjobb, legelőkelőbb társasághoz tartozott és mert kedves, jó barát, kellemes társalgó volt, nem sokat törődtek az emberek vagyona eredelével.

A gróf azt mondta Rudolfnak, miközben bemutatta Saint Remyt : — Van szerencsém bemutatni Fenségednek Saint Remy grófot, a Gerolsteini követség atasáját.

A gróf mélyen meghajolt és így szólt : — Meg-

bocsátja-e Fenséged türelmellenségem, mellyel közelébe jutni vágytam. Talán igen mohón kapok az alkalmom után, amely oly értékes nekem.

— Nagyon fogok örülni, ha viszontlátom önt Gerolsteinban. Nemsokára utazik?

— Fenséged párisi tartózkodása eltolja utiterveimet.

— Az a nagy ellentét, amely a párisi élet és a mi udvarunk között van, meg fogja lepni önt.

— Biztosíthatom Fenségedet, hogy az a jóindulat, melyet velem szemben tanusítani kegyeskedik, meg fogja akadályozni azt, hogy visszavágyódjam Párisba.

— Nem rajtam fog mulni, hogy mindig így gondolkozzék.

És Rudolf fejbólintással jelezte, hogy a kihallgatás véget ért. A gróf köszönt és visszavonult. Rudolf nagyon érzékeny volt arcbenyomásokra, szimpátiát vagy antipátiát érzett első látásra valaki iránt. Most úgy érezte, hogy ravaszság, veszedelmes perfidia sugárzik szeméből. Önkénytelenül is visszataszítónak találta az elegáns, csinos-grófot.

Rudolf elgondolkozott a különös találkozáson és lement a télikertbe. Vacsoraidő volt, a szalonok majdnem üresek, a télikert az épület végén volt egy fal tövében, ahol nagy banánfa és kuszó növények sűrűje takarták el a kis bejáró ajtót. Egy kis rejtekajtó nyílt nem messze a lombos fától a hosszú folyosóra, amely az étkezőbe vezet.

A zöld ernyő mögött ült le Rudolf. Mélyen elgondolkozott, mikor hirtelen nevét említette valaki. Sarah a fal másik oldalán beszélgetett Tamás bátyjával. Rudolfot egészen el akarta a zöld ernyő.

A herceg a következő beszélgetést hallgatta végig: — A grófnő elment egy kis időre Nerval báró báljára, mondta Sarah, szerencsére nem beszélhetett Rudolffal.

aki kereste ; mindig félek a nagy befolyástól, amit akaratlanul még gyakorol rá, pedig eleget küzdöttem ellene. Végre ez a nagy versenylárs, akitől úgy félttem, holnap eltűnik. Hallgass meg, bátyám, a dolog nagyon komoly.

— Téved, Rudolf sohasem szerette a grófnőt.

— Most már ideje, hogy felvilágosítsam. Sok minden történt utolsó utazása alatt... és mert hirtelen kell cselekednem, szükséges ez a megbeszélés. Szerencsére egyedül vagyunk, hallgasson meg.

— Hallgatom.

— Meg vagyok róla győződve, hogy Harville Klementin sohasem szeretett, mielőtt Rudolfot megismerte... nem tudom miért, leküzdhetetlenül gyűlöli férjét, aki imádja. Valami titok rejlik itt, amit hiába próbáltam kideríteni. Rudolf ezer új izgalmat váltott ki a grófnőből. Elfojtottam ezt a serkedő szerelmet ezer leleplezéssel vagy inkább rágalommal, amiket a hercegre szórtam. De a grófnőben felébredt a szerelevágyás ; nálam találkozott Károly Róberttel, meglepte szépsége, ez az ember szerencsétlenségre épp oly üres, mint amilyen szép, de van valami megható a nézésében. Én feldicsértem nemes jellemét, nagyszerű lelkét, a legérdekesebb szerencsétlenségeket költöttem róla, szép éneke, kellemes modora lebilincsellék Harville grófnőt és vele elégitette ki azt a vágyat, melyet Rudolf ébresztett benne a szerelem iránt. Érti ?

— Kitűnően !

— Róbert és Harvillené csak nálam találkoztak. Bizalmasan, kétszer hetenként zenéltünk együtt. A szomorú, szép ember sóhajtozott, néhány cédulát írt, kissé félttem vallomásaitól, de az asszonyok rendszeren elnézőek szerelmeseik levelei iránt. Tudtán kívül még mindig Rudolfot szerette, de vonzódott Károly Róberthez is. Végre is levőzte utolsó kétélvét is az örökös

sőhajtozó és megadta, amiért imádója könyörgött, a találkát.

— Maga a bizalmasa ?

— Bevallotta, hogy tetszik neki Károly Róbert, de én nem kutattam tovább. De a férfit boldogan dicsékedett diadalával.

— És honnan tudta meg a helyet és időt ?

— Inasom megfigyelte és követte Róbertet másnap és harmadnap, ekkor délben kocsit hozatott emberünk és elhajtattott a Temple-utcába. Egy rossz külsejű ház előtt szállott ki, körülbelül másfél órát maradt ott, aztán elment. Inasom sokáig várt, nem jön-e ki még valaki a házból. Nem jött senki. A grófnő nem tartotta meg ígéretét. Másnap bevallotta nagy felháborodással a szerelmes. Azt tanácsoltam, hogy mutassa ki kétségbeesését. Klementin megsajnálta, újabb találka, újabb becsapás. Egyszer azonban elment már az ajtóig. Látja, így küzd az az asszony. És miért ? Mert, meg vagyok győződve róla és ezért gyűlölöm, mert szive mélyén még mindig Rudolfra gondol. Ma este megint találkát adott holnapra és ezúttal biztosan elmegy. Lucenay annyira neveltségessé tette ezt a fiatalembert, hogy a grófnő szánalomból megadta a találkát.

— Mit tervez ?

— Klementin csak szánalomból megy el és nincs semmi szándéka, de Róbert a maga esetlenségével élni fog akarni az alkalommal, a grófnő megutálja.

— Nos és ?

— És azt akarom, hogy Rudolf számára örökre elvessen. Ő maga is kijátszotta volna barátját, meg vagyok róla győződve, de másnál ezt meg nem bocsátja.

— Tehát értesíteni akarja a grófot, hogy szakítson feleségével és Rudolfnak az ok tudomására jusson ?

— Ez annál könnyebb lesz, mert a gróf gyanakszik már... Éjjél van. Most elhagyjuk a bált, maga

leszáll, az első kávéházba érkezve, írja meg Harville-
turnak, hogy a felesége holnap egy órakor a Temple-
utca 17. számú házba megy szerelmi légyottira. A márkí
föltékeny, meglepi Klementinát, a többi magától megy.

— Ez egy undok cselekedet — mondta hidegen
Seyton.

— Ön nagyon szörszálhasogató, testvér... Az én
eszközeim gyűlöletesek, elismerem... én összetöröm
azokat, akik utamban gátolnak, ezt is elismerem...
de hát engem kimélték?

— Nem... amellet a büntársa is vagyok ön-
nek... Meg is teszem tüstént, amit tőlem kíván; de
ismétellem, hogy ez egy undok cselekedet.

— Mindamelleit beleegyezik?

— Muszáj... ma este Harville megtud mindent.
És... de nekem úgy tetszik, mintha valaki e sűrűség
mögött ólálkodna! — mondta hirtelen Seyton, beszé-
dét félbehagyva, majd halkán hozzátette: — Azt hit-
tem, hogy mozgást hallok.

— Nézze meg — mondta Sarolta nyugtalankodva.
Seyton felkelt, megkerülte a sűrűséget, de nem lá-
tott senkit.

Rudolf az imént eltűnt a már említett ajtón.

— Tévedtem — mondta Seyton visszatérve —
nincs itt senki.

— Pedig nekem úgy tetszett...

— Látja, Sarolta, én nem tartom a márkínét olyan
veszélyesnek az ön terveire nézve, mint ahogy ön gon-
dolja; a hercegnek vannak bizonyos elvei, am'yeket
sohasem szeg meg. A fiatal leány, akit hat héttel ezelőtt
abba a majorba vitt, ez a fiatal leány, kit gondjaiba
vett, akit megkülönböztetett nevelésben részesít és akit
ismételten meglátogatott, ez a leány alapos aggodalmat
okoz nekem. Nem tudjuk, hogy ki ő, noha a tár-
sadalomnak egy alantas osztályába látszik tartozni. De
ritka szépsége és az a körülmény, hogy a herceg ál-

öllözetben kísérte a faluba, az a növekvő érdeklődés, amellyel a herceg a leány iránt viseltetik, mindez azt bizonyítja, hogy ez a vonzalom eléggé komoly. Én megelőztem az ön kívánságait. Hogy ezt a másik, komolyabb akadályt elhárítsuk, nézetem szerint rendkívüli óvatossággal kellett eljárunk, tájékozást kellett szereznünk a major személyzetéről és a fiatal leány szokásairól... Ezeket a tájékozásokat megszereztem; a cselekvés pillanata elérkezett, a véletlen küldte nekem azt a borzalmas vén asszonyt, aki megőrizte címemet. Az ő összeköttetéseit annak a banditának a fajtájával, aki bennünket a Citébe történt kirándulásunkkor megtámadott, alaposan kihasználjuk. Mindenről előre gondoskodtunk... nincs nemmi bizonyíték ellenünk... Különben, ha ez a teremtmény, mint ahogy látszik, a munkásosztályhoz tartozik, akkor nem fog habozni a mi ajánlatunk és egy általa még oly fényesnek álmodott sors között választani, mert a herceg teljesen megőrizte ismeretlenségét... Végül, holnap ez a kérdés dülőre jut, különben... majd meglátjuk.

— Ha ezt a két nagy akadályt elhárítottuk... Tamás... akkor a mi nagy tervünk...

— Lesznek nehézségei, de sikerülni fog.

— Vallja be, hogy egy jó eséllyel több lesz, ha abban a pillanatban hajtjuk végre, amidőn Rudolf kétszeresen le lesz sujtva a Harville asszony magaviselete által okozott botrány és a fiatal leány eltűnése által, aki iránt annyira érdeklődik... Mondja, nem lesz-e ez kedvező pillanat arra, őt meggyőzni, hogy a leányt, akit ő még naponta megsírat, nem halt meg... és ekkor...

— Hallgasson, nővérem — mondta Seyton, Sarróllát félbeszakítva — visszatérnek a vacsorához. Miután ön szükségesnek tartja Harville a holnapi találkáról értesíteni, távozzunk, mert későn van.

— Az előrehaladt éjjeli idő, amelyben ezt az értesítést kapja, meggyőzi őt annak fontosságáról.

Tom és Sarolta éltávoztak a követség báljáról.

A TALÁLKÁK.

Rudolf, aki minden áron értesíteni akarta Harville asszonyt a veszélyről, amelybe belerohanni készült, elhagyta a télikertet, anélkül, hogy a Seyton és Sarolta értekezésének végét bevárta volna és így nem tudta meg, hogy a fivér és nővér minő összeesküvést forral Violaszál ellen és hogy e fiatal leányt milyen nagy veszély fenyegeti. Minden igyekezete ellenére, nem tudta értesíteni a márkinét, mint ahogy remélte. Ez, a követségből távozva, az illendőségnek szeretett volna eleget tenni azzal, hogy pillanatra megjelenjen Nerval asszonynál; de nyugtalan érzései miatt nem mert erre az ünnepélyre elmenni, hanem hazahajlatott.

A közbejött akadály mindent semmivé tett. Grünurat, valamint a követné társaságának összes személyeit meghívták Nerval asszonyhoz. Rudolf gyorsan oda kísérte a bárót azzal a paranccsal, hogy a bálban keresse fel Harville asszonyt és értesitse, hogy a herceg egy nagyon fontos dolgot akar vele titokban közölni és evégett a Harville-ház előtt fog várakozni a márkiné kocsijára, hogy mialatt kaput nyitnak a fogat előtt, ő, t. i. a báró, a kocsiajtón át néhány szót mondjon Harville asszonynak. Ámde a báró hiába töltötte az időt a bálban Harville asszony keresésével és végre is eredmény nélkül tért vissza. Rudolf kétségbe volt esve; előbb azt gondolta, hogy tüstént értesíteni kell a márkinét az ellene készülő árulásról, mert ekkor a Sarolta beárulásáról, mit megakadályozni nem tudott, ki fog tűnni, hogy méltatlan rágalmazás volt. Most már czzel elkésett... Mac-Gregor grófnő, becs-

telen beáruló levele éjjél után egy órakor a márki kezébe jutott.

Másnap reggel Harville lassu léptekkel sétált hálószobájában, mely választékos egyszerűséggel volt berendezve és csak egy teljes modern fegyvergyűjteménnyel és egy könyvekkel megrakott könyválvánnyal volt diszítve. Az ágy érintetlen volt és mégis az ágyterítő rongyokban csüngött alá, egy szék és egy kis ébenfa, csonka lábbal, felfordítva feküdt a kandalló mellett; máshol a szőnyegen kristálypoharak heverték szanaszét, összetört gyertyadarabok és egy kétágu gyertyatartó ágai messzire elgurultak a kandallótól.

Ugy látszott, mintha ezt a rendelleniséget valami heves küzdelem idézte volna elő... Harville márki körü belül harminc éves lehetett, férfias, rendszerint kellemes és szelid arca most sápadt és feldult volt; még tegnapi ruháit viselte; nyaka meztelen, mellénye nyitva, ingje gyűrött és itt-ott mintha vércseppek piroslottak volna rajta; barna színű, rendszerint göndör fürtjei mereven és borzasan borultak sápadt homlokára. Keresztberakott karokkal, lehajtott fejjel, merev tekintettel hosszasan járt fel és alá. Egyszerre megállott az elaludt tűz előtt. A kandalló márványáról kezébe vett egy levelet, amelyet a hajnal sápadt világossága mellett halkán olvasott át:

„Az ön neje holnap egy órakor, a Temple-utca 17. számú házba megy szerelmi találkára. Kövesse őt és mindent meg fog tudni... Boldog férj!”

Abányszor ezeket a szavakat olvasta, — pedig hányszor olvasta már! — Harville hidegtől megkékült ajkai mindannyiszor idegesen megrándultak és reszketve betűzték betűről-betűre ezt a szomorú levelet.

E pillanatban az ajtó kinyílt, egy szobainas lépett be: az öreg szolga, szürke hajjal, az ő becsületes

jó arcával. A márki, anélkül, hogy állásán változtatott volna, hirtelen feléje fordította fejét:

— Mit akarsz? — szólt nyersen az inashoz.

Ez, ahelyett, hogy felelt volna, szomorú megdöbbenéssel bámulta a szoba nagy rendetlenségét; majd figyelmesen urára nézett és felkállott.

— Vér az ingén... Istenem! Istenem! uram ön megsebesült és nem voltam mellette... miért nem csöngetett, mint rendesen, amidőn érzi, hogy...

— Eredj innen!

— De márki ur, a tűz kialudt, a szoba jéghideg és hogy most, amikor már egy rohama...

— Nem hallgatsz... hagyj magamra.

— Bocsánat, márki ur — felelte az inas reszketve — de ön megparancsolta Doublet urnak, hogy ma reggel tíz és negyed órakor itt legyen; hát most itt van a jegyzővel együtt.

— Jó — mondta keserűen a márki, lassanként visszanyervén nyugodtságát... Ha az embernek vagyona van, akkor foglalkoznia kell a dolgaival... Ezzel meg kell barátkoznunk!... — Majd hozzátette; — Bocsásd be Doublet urat a dolgozószobámba.

— Már ott van, márki ur.

— Adj egy öltönyt, amibe felöltözzem... mindjárt el fogok menni...

— De márki ur...

— Tedd, amit mondok, József — mondta Harville szelidebb hangon. És hozzátette: — Volt már benn valaki a feleségemnél?

— Nem tudom, hogy a márkiné csöngetett-e már.

— Tüstént add tudtomra, mihelyt csöngetni fog.

— Igenis, márki ur...

— Mondd meg Fülöpnek, hogy segítsen neked, egyedül nem végzed el elég gyorsan!

— De márki ur, előbb itt egy kis rendet kell csinálnom — felelte szomorúan József — mert ha Fülö-

pöt behívom és meglátja ezt a nagy rendetlenséget, nem tudja megérteni, hogy mi történhetett az éjjel a márki urral.

— És ha megértené? ... ez nagyon csunya do'og lenne ugyebár? — mondta Harville a fájdalmas tréfa hangján.

— Ah márki ur — kiáltott fel József. — Hála Istennek, senki sem sejtí...

— Senki? Hát senki... — válaszolt a márki komor hangon.

Mialatt József ura szobájának rendbehozásával foglalatoskodott, ez a fegyvergyűjteményhez lépett, gondosan megvizsgálta az egyes fegyvereket, megelégedetten bólintott és így szólt Józsefhez:

— Ugye elfelejtetted megtisztítani puskáimat, amelyek itt fenn függnek a tokjaikban.

— Márki ur nem mondott erről semmit, — mondta József csodálkozva.

— De igen, csak te elfelejtetted.

— Biztosítom márki urat...

— Képzelem, szép állapotban lehetnek!

— Még alig egy hónapja, hogy a puskaművestől elhoztuk, nincs semmi bajuk.

— Mindegy; mihelyt fel leszek öltözve, vedd le azokat a tokokat; úgy lehet, hogy holnap, vagy azután vadászatra megyek; meg akarom vizsgálni a puskákat.

— Tüstént levszem őket, márki ur.

Amidőn a szoba rendben volt, József behívta Fülöpöt segítségül. Harville pedig az öltözést befejezve, a dolgozószobába lépett, hol már várta az igazgatója, Doublet ur és egy jegyzősegéd.

— Elhoztuk felolvasás végett az okiratokat — mondta köszönés után az igazgató — csak éppen a márki ur aláírása hiányzik még róla.

— Ön átolvasta, Doublet ur?

— Igenis, márki ur.

— Ez elég... aláírom.

Aláírta és a segéd távozott.

— Ez a szerzemény, márki ur — mondta az igazgató diadalmas arccal — az ön földbirtokainak jövedelmét legalább százhuszonezer frankra emeli... Tetszik tudni, hogy ennyit ritka földbirtok jövedelmez?

— Nemde nagyon boldog ember vagyok, Doublet ur? Százhuszonezer franknyi jövedelem a földek után!... Igazán páratlan boldogság!

— Nem számítva a márki ur pénzben fekvő vagyonát, mi két milliónál többre rug és nem számítva...

— Persze, nem számítva annyi egyéb boldogságot!

— Hála Istennek! márki ur, önnek nem hiányzik semmi: fiatalság, gazdagság, egészség... minden boldogság együtt van önnél és ezek között — folytatta Doublet ur kellemesen mosolyogva — vagy inkább mindezek fölött ön a férje a márkinének és az atyja egy bájos leánykának, ki egy angyalhoz hasonlít...

Harville egy sötét pillantást vetett a bőbeszédű igazgatóra.

Látni kellett volna azt a vad gunyt, amellyel a márki, igazgatójának vállát barátságosan megveregetve, ezeket a szavakat mondta neki:

— Százötvenezer frank jövedelemmel, olyan feleséggel, mint az enyém és egy gyermekkel, aki egy angyalhoz hasonlít... ugyebár, kedves igazgató, ezentúl már nem lehet kívánni semmit sem?!

— Ej, ej, márki ur — válaszolt ártatlanul az igazgató — még az az egy kívánnivalója van, hogy mennél tovább éljen, hogy férjhez adja a leányát, hogy boldog nagypapa legyen. Kívánom is tiszta szívből, márki urnak és márkinének, hogy mint boldog nagyszülők és szépszülők gyönyörködjenek leszármazottjaik boldogságán...

— Ah, jó Doublet ur... Philemon és Baucis

sorsát kívánja nekünk, ön mindig tele van jókívánságokkal!

— Márki ur nagyon kegyes... nincs egyéb parancsa?

— Nincs... Ah! mégis... Mennyi pénz van a pénztárban?

— Huszonkilencezerháromszáz és néhány frank a folyó költségekre, márki ur, nem számítva a banklelélet.

— Ön hoz nekem ma reggel huszezer frankot aranyban és átadja Józsefnek, mihelyt elmentem.

— Ma reggel?

— Igen, ma reggel.

— Egy óra múlva itt lesz a pénz. Egyéb mondanivalója nincs, márki ur?

— Nincs, Doublet ur.

— Százhuszonötezer frank jövedelem — ismételte az igazgató távozva. — Ez egy szép napom nekem, attól tartottam, hogy ezt a szép birtokot elveszítjük... Alázatos szolgája, márki ur.

— A viszontlátásra, Doublet ur.

Alighogy az igazgató távozott, Harville csüggedten dőlt egy karszékbe. Két könyökét íróasztalára támasztotta, arcát kezeibe rejtette. Azóta, hogy Sarolta grófné szerencsétlen levelét megkapta, most tudott először könnyezni.

— Ó, — mondta — mily nevetségés a sorstól, hogy engem gazdaggá tett! Mit tegyek most ebbe az aranyrámába? A szégyenemet... a feleségem becsületenségét, melynek sara talán a lányom homlokáig fog felfreccsenni! — Hirtelen felugrott és fogait görcsösen összeszorítva, komor hangon folytatta: — Vérnek, vérnek kell folyni, a borzalom letörli a nevetségességet... Ó, kétségkívül Klementin gyűlöl engem, gyűlöl, mert rettegést és utálatot gerjeszttek benne... Hát tehetek én róla, hát az én hibámból lettem

ilyen? És ezért azt érdemeltem tőle, hogy megessaljon? Nem inkább szánalmat érdelek-e, mint gyűlöletet? — folytatta tovább fokozott felindulással... Nem, nem, nincs könyörület, mindketten haljanak meg, igenis, mindketten, mert bizonyára elmondott a szertőjének mindent.

Ez a gondolat, hogy Klementin az ő betegségét elárulhatta, megkétszerezte a márki dühét, görcsösen összeszorított ökleit az égnek emelte, az'an láztól égő kezeivel homlokát megsimítva, nyugodtságot erőltetett magára és visszament hálószobájába, hol Józsefet találta.

— Nos, a puskáim?

— Itt vannak márki ur, teljesen jó állapotban vannak.

— Majd megnézem... A feleségem csöngetett már?

— Nem tudom, márki ur.

— Menj, kérdezd meg.

Az inas kiment. Harville gyorsan kivett a dobozból egy kis puskaporos szelencét, néhány golyót és gyutacsot, aztán bezárta a dobozt és magához vette a kulesot, majd visszatért a fegyvergyűjteményhez, levett két közép nagyságu pisztolyt, megtöltötte és a felöltőjének egy-egy zsebébe dugta őket.

József visszatért.

— Márki ur, már be lehet menni a márkinéhez.

— Megparancsolta a márkiné, hogy a kocsija mikor álljon elő?

— Nem, márki ur, Juliette kisasszony, főkomorna előttem mondta az istállófőnöknek, aki utasításért jött, hogy a márkiné miután az idő hideg és száraz, gyalog fog kimenni.

— Nagyon jó... Ah, elfelejtettem mondani, hogy csak holnap vagy holnapután megyek vadászni...

Mondd meg Vilmosnak, hogy készítse elő még ma délelőtt az uti-bricskát, érted, József?

— Igenis, márki ur... Parancsolja a pálcáját?

— Nem... Nincs a közelben egy fláker-állomás?

— Egész közel van egy a Lille-utca sarkán.

Pillanatnyi habozás és hallgatás után a márki így szólt:

— Menj Juliette kisasszonyhoz, kérdezd meg, hogy be lehet-e menni Harville asszonyhoz.

József kiment.

— Nos, hadd lássunk egy kis színelőadást... Igen, látni akarom azt az édeskés, hamis arcot, amely alatt ez a becstelen nő az általa tervezett házasságtörésről ábrándozik; hallgatni fogom hazug száját, mialatt a vétket leolvasom róla, amelyet a szívével már el is követett... Igen... érdekes lesz nézni, hogyan néz rám, hogyan beszél és hogyan válaszol egy asszony, aki a következő pillanatban egy olyan nevetés és borzalmas folttal piszkolja be a férjét, amelyet csak vérrel lehet lemosni... Mily ostoba is vagyok én!... rám fog nézni, mint mindig, mosollyal az ajkain, őszinteséggel a homlokán! Ugy néz majd rám, mint a lányára, amidőn homlokon csókolja és imádkoztatja... A szem a lélek tükre, szokták mondani — folytatta tovább tünődéseit Harville, megvetően vállat vonva; — pedig mennél szelidebb és szemérmesebb a szem, annál hamisabb és romlottabb. Klementin a bizonyítéka ennek az igazságnak... és ez a gondolat megőrjít engem. Dühöngeni tudnék, ha elgondolom, hogy mily hidegséggel és szemtelen megvetéssel gondolhat rám, amikor találkozni fog... a másikkal... Nyugodtan fogja hallgatni, amint én tiszteletemmel és gyengédségemmel halmozom el... úgy beszélek vele, mint egy fiatal, szüzsies és nemes gondolkodású anyával, akiről egész életemben álmódoztam... és ő találkára megy!... Ó, nem, nem — kiál-

tott fel Harville növekvő dühvel, — nem megyek hozzá, nem akarom látni... még a lányomat sem, mert elárulnám magamat és kockáztatnám bosszumat.

És ahelyett, hogy nejéhez bement volna, a komornához fordult.

— Mondja meg a márkinénak, hogy beszélni szerettem volna vele, de most rövid időre el kell mennem; ha netán velem akarna reggelizni, déltájban itt-hon leszek.

— Ha azt hiszi, hogy visszatérek, akkor sokkal biztosabban fogja magát érezni — mondta magának Harville, távozva. Egy fiaker-állomáshoz ment.

— Kocsis, hány óra?

— Tizenegy és negyed. Hová megyünk, polgártárs?

— A Belle-Chasse-utca és St. Dominik-utca sarkához. Egy hosszú kertfal van a közelében, ott vársz rám.

— Igenis, polgártárs.

Leeresztett függönyökkel indult el a bérkocsi és a Harville-palotával szemben állott meg. Senki sem jöhetett ki a házból anélkül, hogy a márki meg ne lássa. A felesége által megígért találka egy órára volt kitűzve. A márkit a vad indulatok annyira felizgatták, hogy az idő hihetetlen gyorsasággal telt el neki... Delet ütött az óra, amidőn a Harville-palota kapuja kinyílt és a márkiné eltávozott.

— Már megy!... Ah, milyen figyelmes! Nehogy a szeretőjét megvárakoztassa! — mondta magának a márki vad gunnyál.

Hideg idő volt és a járda teljesen száraz. Klementina fekete kalapot viselt, hasonló színű fátyollal. Kásmírselyem sálja egész a ruhája aljáig ért, mely utóbbit, amidőn az utcán átment, kecsesen felemelt és látni engedte pici lábait és formás bokáit, gyönyörű török selyemcipőjével együtt. Sajátságos, hogy a márki

sőtét gondolatai ellenére úgy találta, hogy a felesége lábai sohasem voltak szebbek és kacérabbak... Ez a tapasztalat a kétségbeesés dühéig fokozta féltékenységét. — Pillanat alatt a boldog és szenvedélyes szerelem összes izzó örültségei cikáztak át lázas agyán... Életében első ízben érzett a szívében olyan határtalan fájdalmat, hogy fájdalmasan felhördült. Mindeddig csak a lelke szenvedett, csak a megsértett hitvesi kötelességre gondolt, de most olyan kegyetlen fájdalom gyötörte, hogy alig volt képes kinjait palástolni, amidőn a kocsisnak kiszólt:

— Látod azt a hölgyet, kék sállal és fekete kappal, ki a fal mellett megy?

— Igen, polgártárs.

— Menj lépésben és kövesd. Ha fiakerbe ül, akkor menj utána.

— Értem, polgártárs... ez mulatságos lesz! — szólt vigyorogva a fiakeres, kinek az ilyen kísérés nem volt ujság.

Tényleg, Harville asszony a bérkocsi-állomáshoz ment, hol beült egy fiakerbe. Harville kocsisa követte.

Kis idő múlva a márki kocsija az Aquinoi Szt. Tamás-templom előtt állt meg.

— Nos, mit csinál? — kérdezte csodálkozva a márki.

— Polgártárs, a hölgy a templomba ment... Te-ringettét, de takaros lábai vannak... igazán nagyon mulatságos kaland...

Harville márkit ezer különböző gondolat izgatta. Először azt hitte, hogy a felesége észrevette, hogy követik és meg akarja tévesztetni követőit. Aztán azt gondolta, hogy a levél, amelyet kapott, aljas rágalom volt... Ha Klementin bűnös, akkor mirevaló lenne a jámborságnak ez a szenvedése? Nem nevetséges istenkáromlás lenne ez? Pillanatig egy reménysugárt látott, oly nagy ellentétnek tünt fel előtte az ájtatos-

ságnak eme látszata és ama lépés között, amellyel ő a feleségét vádolta... Sajnos, ez a vigasztaló képzelődés nem tartott sokáig.

A kocsis lehajolt hozzá és így szólt :

— Polgártárs, a hölgyike ismét beszállt a kocsiba.

— Kövesd.

— Igenis, polgártárs. Igazán mulatságos, nagyon mulatságos !

A köruton, a városház utcáján és a Saint-Avay-utcán hajtvá, végre elérkeztek a Temple-utcába.

— Polgártárs, — szólt a kocsis a márkihoz — a cimborám a 17-es számú ház előtt megállott ; mi a 13-asnál vagyunk, itt is maradjunk ?

— Igen.

— Polgártárs, a hölgyecske éppen most lépett be a 17-es ház folyosójába.

— Nyisd ki a kocsiajtót.

— Igenis, polgártárs.

Néhány pillanat múlva Harville a felesége után a folyosóba lépett.

Kiváncsiságból Pipelet, Alfréd és az osztrigaárusítónő a portás páholyának küszöbén csoportba álltak. A lépcső olyan sötét volt, hogy a kívülről bejövő semmit sem láthatott. A márkiné, kénytelen lévén Pipelet asszonyhoz fordulni, félénken, csaknem remegve kérdezte :

— Asszonyom, kérem, hol van a lépcső ?

— Hová tetszik menni, asszonyom ?

— Károly urhoz, asszonyom...

— Kihez ? — kérdezte az öregasszony, mintha nem hallotta volna meg, csakhog y időt engedjen férjének és az osztrigaárusnak arra, hogy a fátyolon át fürkésszék a szerencsétlen asszony vonásait.

— Károly urat kérdem, asszonyom — ismételte Klementin reszkető hangon és lehajtotta a fejét, hogy arcát elrejtse a szemtelen kíváncsiság elől.

— Ah, Károly urat, most már értem, ön olyan halkán beszél asszonyom, hogy nem hallottam... Hát igen, szép asszonyka, miután ön Károly urhoz megy, aki szintén jóképű ember, menjen csak egyenest, a szemben lévő ajtó az övé.

A márkiné kinosan megzavarodva lépett a lépcső első fokára.

— Ej, ej, ej, — kacagott az öreg asszony — ma jó napja lesz a parancsnoknak. Éljen a nászéjszaka! Csak rajta, rajta!

— Ugy lehet, hogy Károly ur csak valami szépet olvastat fel magának ezzel a hölgyikével, — mondta az osztrigaárusnő durva hangon és hangos röhögés kísérte a buta élcet.

Ha nem kellett volna ismét a páholy előtt elhaladnia, ahol ez a népség állott, Harville asszony, ki a szegyénytől és ijedtségtől azt se tudta, hogy hová legyen, tüstént visszament volna. Összeszedve minden erejét, haladt fel. A lépcsőfordulóhoz érve, újabb meglepetés érte!... Szemtől-szembe állott Rudolfal, ki miközben egy erszényt nyomott a kezébe, hirtelen ezt sugta neki:

— A férje mindent tud, követi önt...

E pillantban Pipelet asszony rekedt hangját lehetett hallani:

— Hová megy uram?

— Ez ő! — mondta Rudolf és ugyszólván a második lépcsőhöz lökte Harville asszonyt: — Siessen fel az ötödik emeletre, egy szerencsétlen család segítségére, Morelnék hívják...

— Uram, ön nem mondja meg nekem, hogy kihez megy, hanem úgy megy rajtam keresztül, mintha én volnék az öreg gárda Waterlonál! — kiáltotta Pipelet asszony és elzárta az utat Harville márki előtt.

Ugyanis, amidőn a márki nejét a portásnéval beszélni hallotta, utána akart rohanni.

— En kísérem azt a hölgyet, ki az imént bejött,
— mondta a márki.

— Ah igen? — mondta elbámulva Pipelet asszony — ez már más, tessék felmenni.

A szokatlan lárma hallatára Károly Róbert ur kinyitotta ajtaját; Rudolf hirtelen belökte az ajtót és belépett a parancsnokhoz és bezárkózott vele épp abban a pillanatban, amidőn Harville a fordulóra érkezett. A herceg, attól tartva, hogy a márki a sölétség dacára felismeri, felhasználta az alkalmat és elillant előle. Károly Róbert ur, pompásan öltözve, narancsszinü házi köntösben, görög básronysapkával a fején, meglepetve állott, amidőn Rudolfot megpillantotta, kit tegnap nem látott a követségen és aki most nagyon egyszerűen volt öltözve.

— Uram, mit jelentsen ez? ... szólt ez a betolakodót büszkén méregetve.

— Hallgasson, — válaszolt Rudolf halkán és az aggodalomnak olyan kifejezésével, hogy Károly Róbert akaratlanul elnémult.

Heves lárma riasztotta fel a lépcsőház csöndjét, mintha egy nehéz test esett volna el és gurulna le a lépcsőn.

— A szerencsétlen megölte! — kiáltott fel Rudolf reszketve.

— Megölte! kicsoda? kit? hát mi történik itten? — kérdezte Károly Róbert elsápadva.

Rudolf a kérdést válasz nélkül hagyva, félig kinyitotta az ajtót és a kis Tortillardot látta nagy sietéssel lesántikálni, kezében a vörös selyemerszennnyel, melyet Rudolf az imént adott át Harville asszonynak. Tortillard eltűnt. Most hallani lehetett Harville asszony könnyed lépéseit és a férje nehezebb lépéseit, amint neje után a felső emeletre sietett. Rudolf nem tudván megfejteti, hogy az erszény miképp juthatott

Tortillard kezébe, de mégis kissé megnyugodva, parancsoló hangon mondta Károly Róbertnek :

— Egy óra eltelete előtt ne lépjen ki a lakásából.

— Hogyan uram, én ne lépjek ki ? — felelete ez türelmellen és haragos hangon — mit jelentsen ez ? kicsoda ön és minő joggal . . .

— Harville ur tud mindent, egész az ön ajtajáig üldözte nejét és most utána megy a felső emeletre.

— Ah, Istenem, Istenem — kiáltott fel Károly Róbert és megdöbbenve csapta össze a kezeit. — Mit csinál a márkiné odafenn ? Hogyan fog innen eltávozni ?

— Maradjon itthon és ne mozduljon, amíg a portásné nem értesíti, hogy kimehet — mondta Rudolf ; és a parancsnokot meghagyva nyugtalanságában, lement a páholyba.

— Nos, mondja ! — kiáltotta Pipelet asszony sugárzó arccal — ez aztán kaland ! Egy ur, aki követi azt a kis hölgyet. Bizonyára a férje ez a sápadt ember ; ezt mindjárt megsejtettem és hagytam felmenni. Tudom, hogy összegabalyodik a parancsnokkal. Micsoda lárma lesz ebből ! Lovasrendőröknek kell majd a beözönleni akaró tömeget fékentartani, mint a minap a 36-osban, hol gyilkosság történt. De csodálatos, hogy még nem halljuk a larmájukat.

— Kedves Pipelet asszony, akar nekem egy nagy szívességet tenni ? — kérdezte Rudolf és őt Lajos-aranyat tett a portásné tenyerébe. — Amikor ez a kis hölgy lejön, kérdezze meg, hogy a szegény Morel család hogy van ; mondja neki, hogy irgalmas munkát teljesít, amidőn ezeket a szegény teremtéseket segítyezi, mint ahogy multkori ittlétekor is megígérte, hogy érdeklődni fog irántuk.

Pipelet asszony csodálkozva nézett hol a pénzre, hol Rudolfra.

— Hogyan, urata, ezt az aranyat nekem adta?... és az a kis hölgy nem a parancsnokhoz ment?

— Az úr, aki utána ment, a férje. A szegény asszonyt idejekorán figyelmeztették, hogy férje a nyomában van, emiatt ment fel a hölgy Morelékhez, mintha ezeknek segílyt vinne, érli?

— Hogy ne érteném!... Ezért pirult hát el egész a körméig... No majd lóvá teszem azt a sápadt férjet... tanult mesterségem...

E percben Pipelet portássapkája tűnt fel a páholy félhomályában.

— Anasztázia — szólt komolyan Alfréd, a férj, — te, épp úgy, mint Cézár Bradamanti, semmit sem tisztelsz ezen a földön. Pedig vannak dolgok, amik felett sohasem szabad gúnyolódni, még a bizalmasság leple alatt sem...

— Jó, jó, drága öregem, csak ne csinálj mindenből olyan nagy dolgot, hiszen látod, hogy tréfálok. Hát nem tudod, hogy nincs a kerek ég alatt ember, aki azzal dicsekedne, hogy... no de elég... Egyszerűen szívességet akarok tenni annak a fiatal hölgynek, pusztá ragaszkodásból új lakónkhoz, aki olyan jó, hogy az ember azt hinné, hogy ő a lakók királya. — A portásné ezután ismét Rudolffhoz fordult: — Majd mindjárt meglátja ön, hogy én hogy dolgozom!... huzódjék csak ide a függöny mögé... éppen jönnek.

Rudolf hirtelen elrejtőzött.

Harville asszony és férje jöttek le a lépcsőn. A márkiné karját nyújtotta férjének. Amikor a páholy elé érkeztek, Harville arca ragyogott a benső boldogságtól, mihez azonban némi csodálkozás és zavar is vegyült. Klementin nyugodt volt és halvány.

— Nos, kedves kis asszonyom — mondta Pipelet asszony a páholyból kilépve — látta azokat a szegény Moreléket? Ugy-e szomorú látvány? Ah, Istenem, ön itt igazán nemes cselekedetet művelt... Ugye igazat

mondtam önnek, amikor legutóbb itt volt irántuk érdeklődni, hogy megérdemlik a pártfogást? Legyen nyugodt asszonyom, ön Istennek tetsző művet teljesít, ha ezeket a jó embereket segílyezi, nemde Alfréd?

Alfréd, kinek szemérme és természetes becsületesége fellázadt az ellen, hogy ebben a házassági cselszövéshen részt vegyen, érthetetlen szavakat mormogott, amelyek inkább ellentmondásnak tetszetlek, mint helyeslésnek.

Pipelet asszony közbevágott:

— Bocsánat asszonyom, Alfréd gyomorgörcsben szenved, azért nem lehet megérteni a beszédét, különben ő is azt mondaná, hogy azok a szegény emberek az Isten áldását kérik önre, jóságos asszonyom.

Harville csodálattal nézett nejeére és ismételte:

— Egy angyal! egy angyal! Ó, a csuf rágalom!

— Egy angyal? Igaza van uram, — helyeselt Pipelet asszony — még pedig egy jó angyal, kit az Isten küldött e földre.

— Barátom, menjünk — mondta Harville asszony, ki a magára erőszakolt kényszertől nagyon szenvedett és érezte, hogy az ereje a vége felé jár.

— Menjünk, — mondta a márk.

A folyosóról kilépve, az utóbbi így szólt Klementinhez:

— Klementin, szükségét érzem annak, hogy bocsánatot kérjek...

— Ki ne érezné ennek szükségét? — felelte a márkine egy sóhajtással.

Rudolf kilépett rejtekhelyéről, mélyen megindulva az ijedtség, nevetségesség és durvaság eme keverékétől, egy titokzatos drámának eme furcsa megoldásától, mely annyi eltérő szenvedélynek volt a központja.

— Nos! — szólt diadalmas arccal Pipelet asszony, — azt hiszem, hogy szépen elringattam ezt a sápadt babát. Most üvegharang alá teheti a feleségét.

szép felirattal . . . Szegény emberke, szinte sajnálom . . . De térjünk a dologra, az ön butorait, Rudolf ur, még nem hozták el.

— Majd intézkedni fogok . . . Most már értesítheti a parancsnokot, hogy lejöhet.

— Igaz — no mondja, micsoda furcsaság! . . . Ugy viselkedik a parancsnok ur, mintha legalább is a porosz király számára bérelte volna ki a lakást . . . az ő tizenkét frank havi bérével.

Rudolf távozott.

— No Alfréd — mondta Pipelet asszony — előre tudom, hogy a parancsnokon jót fogok nevetni.

És felment Károly Róbert urhoz ; csöngetett ; a parancsnok ajtót nyitott.

— Parancsnok ! — szólt Anasztázia és katonásan a hamis hajába emelte a kezét — kibocsátom önt a fogságból . . . Kart karba öltve, távozott férj és feleség, az ön orra és az ön szakálla előtt. Mindegy, ön megszabadult egy szép jelenettől, mit Rudolfnak köszönhet, ön igazán sokkal tartozik neki . . .

— Azt a kis bajuszu urat hívják Rudolfnak ?

— Igen, őt.

— Kicsoda ez az ember ?

— Ez az ember . . . — kiáltott fel Pipelet asszony célzatos hangsúlyozással, — ez az ember felér két másik emberrel! . . . Ez a kereskedelmi utazó a bérlők királya, mert csak egy szobája van és nem fukarkodik, de nem ám . . . hat frankot ad a kosztjáért, hat frankot első csapásra, hat frankot anélkül, hogy csak egyetlen szóval alkudott volna.

— Jó, jó . . . fogja, itt a kulcs.

— Gyujtsak tüzet holnap, parancsnok ur ?

— Nem kell.

— És holnapután ?

— Ne, ne !

— No jó, parancsnok ur, emlékszik még, amikor azt mondtam, hogy ön nem fizette még ki a tartozását ?

Károly Róbert dühös pillantást vetett a portásnéra és távozott. Nem tudta megérteni, hogy egy kereskedelmi utazó, mint Rudolf, miképp vehetett tudomást az ő szándékolt találkájáról Harville asszonnyal.

Abban a pillanatban, amidőn a parancsnok a folyosóról kilépett, sántitva lépett be Tortillard.

— Itt vagy, te csirkefogó — mondta Pipelet asszony.

— Nem kerestt engem a Banya ? — kérdezte a sánta gyerek a portásné, anélkül, hogy ennek nem éppen hizelgő megszólítására felelt volna.

— A „Bagoly“ ? — nem, az a vén szörnyeteg. — Miért keresné az téged ?

— Hát azért, hogy engem a mezőre vigyen, — mondta Tortillard a páholyhoz sántikálva.

— És a gazdád ?

— Apám megkérte Bradamanti urat, hogy a mai napon szabadságot adjon nekem, hogy a mezőre mehessek... igenis a mezőre, mondta a Vöröskaç fia éneklő orrhagon és szemtelenül dobolt a páholy ablakán.

— Nem hagysz fel mindjárt a dobolással, te csirkefogó, még betöri az ablakomat !... Ni, egy fiáker állt meg a kapu előtt.

— Ah, ez a „Bagoly“ — mondta a fiu — de jó neki kocsikázni !

Tényleg az üvegen és leeresztett vörös függönyön át a Bagoly kopasz és visszataszító arcélét lehetett látni. Jelt adott Tortillardnak, ki hozzáfutott. A kocsis kinyitotta az ajtót és a fiu beszállt a fiákerbe. A Bagoly nem volt egyedül. A kocsi másik sarkában egy öreg szörmés köpenybe burkolva, fejét selyem sapkába rejtve ült az Iskolamseñer.

Vörös szempillái kilátszottak és két mozdulatlan,

fehér szemet engedtek látni, szemöldök nélkül, mi még ijesztőbbé tette visszataszító, a hidegtől márványozott, heghelyekkel borított arcát.

— Nos, kölyök, bujj az emberem lábai alá, ott meleged lesz — mondta a Banyá Tortillardnak, ki mint egy kutya huzódott a Tanítómester és a Bagoly lábai alá.

— Most menjünk a Bouqueval-majorba, ugye Bagoly? — mondta a kocsis. — Mindjárt meglátod, hogy tudok hajtani!

— Hát csak vágj közé a gebéknek, — mondta az Iskolamester — mert ma este kézre kell keritenünk a fiatal leányt.

— Légy nyugodt, vakcsi, idejében ott leszünk a keresztúton.

— Akarsz tőlem egy jó tanácsot? — szolt ismét az Iskolamester.

— No, hadd hallom — válaszolt a kocsis.

— Csak gyorsan hajts el a vám előtt, nehogy a vámőrök felismerjenek.

— Nyitva tartom a szemeimet — szolt a kocsis és felszállt a bakra.

E párbeszéd elárulta, hogy a kocsis is bandita volt, méltó társa Iskolamesternek.

A kocsi gyorsan elrobogott a Temple-utcából. Két órával később, alkonyatkor a fiáker három utasával egy fakereszt előtt állott meg, mely egy mély és elhagyott mezei ut elágazását jelezte. Innen vezetett egy ut a Bouqueval-major felé, hol az Énekesnő Georges asszony pártfogása alatt lakott.

IDILL.

Öt órát ütött Bouqueval falucska toronyórája; hideg, tiszta idő volt; a nap lassan lenyugodott a lombtalanul maradt nagy fák mögött, amelyek Ecouen

magaslatait koronázták és biborpirral vontá be a lát-határt, sápadt, hideg sugarait vetve a keményre fa-gyott síkságra.

A szabad természetben a télnek is megvan a maga sajátos bája. Olykor a hó káprázatos színe óriási alabástrom mezővé varázsolja át a síkságot, amely egy rózsaszürke ég alatt tárja ki szeplőtlen pompáját. Olykor a ködben látni lehet egy földművest, amint hótól fehérlő kalappal, prémes bundába burkolózva lovait biztatja a parton felfelé, hogy a metsző hideg szél elől még a sötétség beállta előtt meleg otthonába érjen. A távolból integetnek feléje tanyájának kivilágított, apró ablakai. A magas kéményből barátságos füst gomolyog, mely hirül adja neki, hogy a tűzhelynél jó-izü meleg vacsora várja. A kocsizőrejtőre itt-ott egy nyul ugrik fel a barázdából, a kis sarokerdőből pedig egy csapat fogoly rebben föl és röpköd nyilsebesen az erdő felé. Méla furulyaszó hangzik a nagy csöndben, a juhait járató juhász eme kezdetleges zenéjén kívül mi sem zavarja meg a téli táj áhitatos csöndjét.

Egyszerre megelevenedik a kihalt táj. A közeli erdőből villámgyorsan tűnik elő egy agancsos szarvas, egy farka kegyetlen kutyával a nyomában. Vadászkiáltás, kihívó harsogása tölti be a levegőt, vad iramban száguldanak fujó paripákon árkon-bokron keresztül, pirosfrakkos lovagjaik vad kiáltásokkal uszítják ebeiket a nemes vadra, mely több sebből vérezve menekül a sűrűségbe. De kegyetlen úzó oda is követik és a vad hajsza lármája csak lassanként hal el a téli alkonyat levegőjében.

Elég változatos kép ezen az erdőövezete, csendes vidéken, mely Páris közelsége ellenére meglehetősen rejtett helyen van, mivel csak mellékutakon lehet ide eljutni. A nyáron át a fák sűrű lombjai által elrejtve a major, hol az Énekesnő visszavonultan élt, úgy vontá meg magát, mint egy szerény madárfészék a levelek

alatt. Az egész táj a béke, nyugalom és csendes munkálkodás képét mutatta. A gazdaság pedig, hol az Énekesnő otthont talált, mintagazdaság hírében állt azon a vidéken.

Nevezetes volt ez a major arról is, hogy itt az apró majorságnak külön udvara volt, mely rend, tisztaság és külső csin tekintetében vonzó látványt nyújtott. Friss patak csörgedezett át rajta. A nagy fagy ellenére, vize tiszta volt a jégtől, mert nem engedték befagyni.

Hirtelen nagy zenebona támadt az említett udvarban. Mintha annak szárnyas lakói között lázadás tört volna ki, tyúkok, pulykák, gyöngytyúkok, ludak és kacsák futottak, röpködtek elő, miközben a legdiszharmonikusabb hangnemben fejezték ki örömuiket. Violaszál megérkezése okozta ezt a nagy örömet a szárnyasok között.

Most a legszebb csendéletkép kínálkozott a vázsonra, csakhogy a kép főtárgya, a bájos, szelidarcu eleséghintő leányka túlságosan komoly volt ehhez a különben olyan derűs és kedves jelenethez. De Violaszál így is méltó volt egy nagy festő ecsetjére, kis paraszt főkötője alól kibukkanó szőke fürtjeivel, egyszerű, testhez álló batisztruhájában, szelid, szép arcának még az állatok iránt is megnyilatkozó bájos kedvességével.

Egyik kezével kötőjének két sarkát fogva, a másikkal teli marokkal hintette a magvakat az őt ostromló falánk tömeg közé. Egy ezüstfehér galamb, bátrabb, mint többi társai, egyenesen a vállára repült Violaszálnak és piros csőrét mintegy csókra tartotta elébe. És a fiatal leányka önkénytelenül elmosolyodva, oda fordult kis kedvencéhez és piros ajkaival érintette ennek piros csőrét.

A nap végső sugarai derűsen világították meg ezt a vonzó képet.

Mialatt az Énekesnő az ő kis pártfogoltjaival foglalkozott, Georges asszony és Laporte lelkész. Bouqueval ősz plébánosa, a major lakóházának kis szalonjában beszélgettek Violaszárról, ki mindig érdekes anyagot nyújtott nekik a beszélgetésre. Az öreg pap, elgondolkodva, komolyan, lehajtott fővel, reszkető kezeit gépiesen a tűz felé tartva ült a kályha előtt, mialatt Georges asszony varrással elfoglalva időközönként a lelkészre pillantott és várta, hogy ez válaszoljon beszédére.

Percnyi csend után a lelkész megszólalt:

— Igaza van Georges asszony, értesíteni kell Rudolfot, ha ő kérdezi ki Máriát, ez mint hálás leány, jótevőjének bizonyára bevallja, amit előttünk titkol...

— Nemde lelkész ur? Tehát még ma este irok neki arra a címre, amit Mária adott nekem, a Veuve-utcába.

— Szegény gyermek! — mondta részvétellel a lelkész — most oly boldogan érezhetné magát... Vajjon minő bánat nyugtalaníthatja most?

— Semmi sem képes szomorúságából kiragadni, lelkész ur, még az a nagy szorgalma sem, amellyel a tanulásnak adta magát.

— Valóban rendkívüli haladást mutat fel ama rövid idő alatt, hogy a tanításával foglalom el magamat.

— Nemde, lelkész ur? Csaknem futva tanulni írni és olvasni! És úgy megtanulta a számolást, hogy segít nekem a gazdasági könyvek vezetésében. És aztán ez a kedves gyermek résztvesz minden ügyemben, bajomban, úgy, hogy csodálatra ragad és meghat egyszerűen. És aztán, hogy rejtegeti előttem egészségi állapotát, csakhogy ne nyugtalanokdjam!

— Szerencsére az a néger orvos megnyugtatót bennünket, annyira nyugtalanított.

— Hát igazán, olyan jó ember ez a Dávid ur!

Annyira érdeklődik a leányka iránt, persze mint mindenki, aki ismeri... Itt mindenki szereti és tiszteli. És ezen nem lehet csodálkozni, miután hála Rudolf nagylelkű és emelkedett gondolkodásának, e major munkásságát a vidék legjobb egyéneiből válogatták össze. ... Még a legdurvább és legközönyösebb embereket is megkapja ez az angyali és emellett félénk szelidség, mely mintha mindig bocsánatért akarna esedezni... Szerencsétlen gyermek, egyre gyötri magát, mintha ő volna a bűnös!

A lelkész néhány pillanatig elgondolkodott, majd így szólt:

— Nem mondta ön nekem, hogy a Mária szomorúságát akkor vették észre először, amidőn Dubreuil asszony, a Lucenay herceg bérlőnöje, Mindenszentek ünnepén itt tartózkodott?

— Igen, lelkész ur, azt hiszem, hogy ekkor vettem észre, pedig Dubreuil asszony és különösen Klára leánya, az őszinteségnek és a jóságnak ez a mintája, el volt ragadtatva Mária kedvességétől; mindketten naponta elhalmozták barátságuk jeleivel. Mint ön tudja, ezek a mi brátjaink az arnouvillei majorból vásárnaponként ide szoktak jönni, vagy mi megyünk hozzájuk. Nos, úgy látszik, mintha minden látogatás csak növelné a kedves gyermek busongását, noha Klára már úgy szereti, mint egy nővért.

— Valóban, Georges asszony, ez egy rejtély előttem... Mi lehet az oka ennek a titkolt bánatnak? Hiszen oly boldognak kellene magát éreznie! Mostani élete és elmúlt élete között olyan különbség van, mint a paradicsom és a pokol között... Pedig nem lehet őt hálátlansággal vádolni...

— Őt! ments Isten! Hiszen olyan gyengéd hálával van eltelve irántunk és oly finomak az érzései. És a szegény, jó gyermek nem követ-e el minden tőle telhetőt, hogy — mint mondani szokták — a kenyerét

megkeresse? Nem igyekeznek-e szolgálataival meghálálni a vendégszeretetünket? De még ez nem mind: a vasárnapot kivéve, amikor megkövetelem, hogy kissé választékosabban öltözzék, hogy velem együtt a templomba menjen, ugyanolyan durva ruhát akart viselni, mint a parasztlányok és emellett olyan természetes méltóság és báj lakik benne, hogy még ebben a ruhában is feltűnik a természetes bájával és szeretetreméltóságával.

— Ah, ezt az anyai büszkeség öröme szívesen elismerem.

Ezekre a szavakra Georges asszony szemei könnyekkel teltek meg: a fiára gondolt.

A lelkész megsejtette a megindulás okát és így szólt hozzá:

— Bátorság! Az Isten azért küldte önnek ezt a leánykát, hogy támogassa önt, amíg a fiát megtalálja. Egy szent kötelék fogja önt csakhamar Máriához kapcsolni: egy keresztanya, aki hivatását helyesen fogja fel, csaknem annyi, mint egy anya. Ami pedig Rudolfot illeti, ő, Máriának nemcsak a testét, hanem a lelkét is megmentette, amidőn őt az örvényből kiragadta... ő már előre leróta a keresztapa kötelességeit Mária iránt.

— Eléggé kioktatva találja lelkész ur a leánykát arra, hogy ezt a szentséget felvehesse, amiben szerencsétlen sorsában eddig nem részesült?

— Ó igen, asszonyom és most mindjárt, amint vele a plébániára megyek, értesitem őt arról, hogy ezt a szertartást valószínűleg lizenöt nap múlva tartjuk meg.

— Oly hálás lesz önnek érte! hiszen olyan jó-lelkű!

— Ah, milyen kegyetlen sors, hogy ártatlanul kell bűnhődnie.

— Ó Istenem, ily fiatalon elhagyatva, rokonság

és támogatás nélkül, anélkül, hogy megtanították volna arra, hogy a jót a rossztól megkülönböztesse, akarata ellenére a bűn útjára taszítva, hogyan őrizhette volna meg magát a bukástól?

— A jó erkölcsi érzésnek kellett volna őt fentartani és felvilágosítani, de különben is igyekezett-e ez a leány abból a börtalmas sorsból kiszabadulni? Hát oly ritkák az irgalmas lelkek Párisban? Miért nem fordult hozzájuk?

— Ó Istenem, lelkész ur, hol kereste volna azokat az irgalmas lelkeket? Mielőtt egyet csakugyan talált volna, mennyi visszautasításban lett volna része! És aztán Máriánál nem muló alamizsnáról volt szó, hanem arról, hogy tisztességes módon tarthassa fenn magát. Kétségkívül nem egy anya könyörült volna meg rajta, csak hogy a jó szerencsének kellett volna őt hozzájuk vezetni. Ah, higye el lelkész ur, én ismerem a nyomort. Legalább egy gondviselészerű véletlenségnek kell közbe jönni, mint amilyen, sajnos későn, Máriát megismertette Rudolf-fal, legalább, mondom, egy olyan véletlenségnek, mely a rendesen durván visszautasított szegényeknek kenyeret adna, még mielőtt ezek sorsukon kétségbeesve, teljesen a bűn karjaiba dobják magukat.

E pillanatban az Énekesnő lépett a szobába.

— Honnan jön gyermekem? — kérdezte Georges asszony nyájasan.

— A gyümölcsöskamrából, asszonyom, odamentem, amikor a majorságos udvart lezártam. A gyümölcsök egészségesek, csak néhányat kellett félre raknom.

— Miért nem bizta meg Klaudinát ezzel a munkával? Hiszen már olyan fáradt, gyermekem.

— Nem, nem, asszonyom, hiszen oly jól érzem magam a gyümölcsösben, az érett gyümölcsszag olyan kellemes.

— Egyszer meg kell néznie, lelkész ur, Mária gyümölcsöskamráját — fordult mosolyogva Georges asszony az öreg lelkészhez. — Bizonyára nem képzeled, hogy mennyi izléssel van berendezve, szőlőfüzerek választják el az egyes gyümölcsfajokat és ezek is szakaszokra vannak osztva mohával.

— Ó, lelkész ur, biztosan tudom, hogy meg lesz elégedve — szólt megelégnülve az Énekesnő. — Meglátja, hogy a moha milyen kedvesen hat a piros alma és aranyszínű körte körül. Vannak különösen apró nemes almák, amelyek rózsás és fehér színükkel olyan kedvesek, mintha hérubfejecskék kandikálnának ki zöld mohafészkeikből — tette hozzá a fiatal lány a művész lelkesedésével a saját műve iránt.

A lelkész mosolyogva nézett Georges asszonyra és így szólt Violaszálnak :

— Már megcsodáltam a vezetése alatt álló tejekamrát, gyermekem ; még a legszigorubb gazdasszony is megirigyelné érte ; a napokban meg fogom csodálni az ön gyümölcsöskamráját is, azokkal a szép piros almákkal, aranyszínű körtékkel és különösen azokkal a mohába helyezett pici hérubalmákkal. De ime, a nap mindjárt leáldozik ; önnek csak annyi ideje van, hogy engem a plébániára kísérjen és még az est beállta előtt visszatérjen. Vegyen valamit magára és menjünk gyermekem. Vagyis inkább, mert nagyon hideg van, maradjon, majd elkísér egy majorbeli ember.

— Ah, lelkész ur, ön boldogtalanná teszi Máriát — mondta Georges asszony — ő oly boldog, hogy önt naponta hazakisérheti.

— Lelkész ur — tette hozzá az Énekesnő a lelkészre emelve két nagy és kék szeméit — azt hinném, hogy nincs velem megelégedve, ha nem engedné meg, hogy szokás szerint hazakisérjem.

— Ugy, gyermekem ? ... no akkor csak hamar, kapjon magára valamit, hogy meg ne fázzék.

Violaszál gyorsan magárapapolt egy vastag, csuklyás köpenyt és karját kínálta a lelkésznek.

— Szerencsére — mondta ez, — nem kell meszszire mennünk és az ut biztos.

— Miután ma kissé később van, mint más napokon, — fordult Georges asszony Máriához — nem jó lenne, ha valaki a majorból velük menne?

— Még azt hinnék rólam, hogy félnék vagyok, — mondta Mária mosolyogva. — Köszönöm asszonyom, ne zavarja magát miattam, a plébánia csak negyed-óránnyira van innen... itl lesznek még a sötétség beállta előtt.

— Hát jól van, nem bánom, hiszen ezen a vidéken nem járnak csavargók.

— Persze, hogy nem járnak, különben nem fogadnám el a kedves gyermekem karját — jegyezte meg a lelkész — pedig jól esik rátámaszkodnom.

A lelkész csakhamar elhagyta a major, Violaszál karjaira támaszkodva, ki a lépéseivel az agg lelkész nehézkes és bizonytalan járásához alkalmazkodott.

Néhány perccel később a pap és az Énekesnő a keresztluthoz érkezett, hol az Iskolamester, a Bagoly és Tortillard rejtőzködött.

A LESHELY.

Bouqueval temploma és lelkészlaka egy kis dombon fekiüdt egy gesztenyés közepén, honnan a falut be lehetett látni. Violaszál és a lelkész egy kanyargós gyaloguton mentek, mely a plébániához vezetett és azt a keresztutat metszette át, amely a domb mellett elkanyarodott. A Bagoly, az Iskolamester és Tortillard az ut mellékén elbujva, látták a lelkészt és Violaszálat a patakon átmenni és egy meglehetősen meredek hajlaton felmenni. A fiatal lány arcát a köpeny csuk-

Iyája fedte és így a Bagoly nem ismerte fel egykori áldozatát.

— Csend, emberem! — mondta a szipirtyó az Iskolamesternek — az a csitri lány és a vén pap a keresztuton mennek át; bizonyára ő az, a *gyászruhás ember* leírása után ítélve; parasztos ruha, barnasávós szoknya, csuklyás köpeny. Mindennapi szokása szerint hazakiséri a vén papot és egyedül megy vissza. Amint az ut végére ér, megrohanjuk, felkapjuk és a kocsiba visszük.

— És ha segítségért kiált? — kérdezte az Iskolamester — a majorban meghallják a kiáltását, miután, mint mondd, az épületek ide látszanak; én ugyan nem láttnám őket, még ha az orrom előtt volnának is, — tette hozzá a vak bandita tompa hangon.

— Az igaz, hogy az épületek elég közel vannak — mondta Tortillard. — Majd hason felmászok a partra, mert az imént hallottam, amint egy kocsis a lovaít szólitgatta az udvarban.

— Akkor legjobb lesz ekképpen cselekedni, — szólt az Iskolamester pillanatnyi gondolkodás után: — Tortillard lesbe áll a gyalogut elején. Amidőn a kis csitri lányt jönni látja, elébe megy és elpanaszolja neki, hogy ő a fia egy szegény, öreg asszonymak, aki sebesülten fekszik az ut keresztezésénél és kérje meg, hogy jöjjön segítségére.

— Nagyon jól van kifundálva. Én a Bagoly néni, Ieszek az öreg sebesült asszony. Huncut a te fejed még most is, öregem. Hát aztán mi legyen?

— Te elbujva várod, míg ideérkeznek azon az oldalon, ahol Szakállas áll a fiákerrel... én a közele-tekben bujok el. Amidőn Tortillard a lánnyal a patak-hoz érkezik, hagyj fel a nyöszörgéssel, ugorj fel és ragadd torkon, tömd be a száját, hogy még kukanni se tudjon.

— Értem... mint ahogy a Szent Márton csator-

nánál azzal az asszonnyal cselekedtünk, akit kifosztottunk, aztán a vízbe fojtottuk; ugyanaz a játék, ugyebár?

— Igen, mindig ugyanaz... Akkorra én is odaérekzem, begöngyöljük a köpenyembe, azután a fiákerbe tesszük és a Saint-Denis mezőre visszük, hol már vár bennünket a gyászruhás ember.

— Mindez világos, mint a vakablak, emberem, ki nek nincs párja a huncutságok kigondolásában. No, megértetted, kölyök? Ha igazi zsvivány akarsz lenni, akkor végy példát a bátyádról, ki vak léteére többet lát, mint száz ember — dicsérte büszkén az emberét Bagoly. — Aztán Iskolamesterhez fordulva: — Hogy el ne felejtsem, Szakállas most kutyául fél a törvénytől.

— Miért?

— A minap visszatérőben Martial mamától — tudod, akinek az urát a törvény kivégeztette és akinek egy csapszéke van a Ragadozók szigetén, — Szakállas, a Nagysánta és a Csontváz vitába keveredtek egy tejesasszony férjével, ki minden reggel tejet hozott egy szamaras kocsin és a Vieille-Draperie-utca sarkán agyonszurták.

A Vörösakar fia kíváncsian hallgatta a Bagoly elbeszélését, de nem értette meg, mert a szipirtyó egyelőtte érthetetlen tolvajnyelven beszélte ezt.

— Szeretnéd ugye tudni, hogy mit beszélünk, kölyök?

— Hát a Martial mamáról beszél, ki a Ragadozók szigetén lakik, Asniéres mellett; jól ismerem őt és Calebasse nevű lányát, meg Ferencet és Amandinet, kik velem egykoruak és kik a ház bűnbakjai... De amit tovább beszélt, azt már nem értettem meg, mert azt olyan furcsán mondta — ugye ez tolvajnyelv?

— Igen, az és ha jól viseled magad, akkor meg-

tanítlak rá. Ugyis eléred már azt a kort, amikor ezt a nyelvet értened kell. Nos, örülsz neki ?

— Meghiszem azt!... És aztán szivesebben maradok veletek, mint azzal a vén, cudar kuruzslóval, az ő gyógyszeráruit törni. Ha tudnám, hogy hol tartja a patkánymérgeit az emberek számára, akkor tennék a levesébe belőle, hogy ne zaklasson többé.

A Bagoly nevetett és Tortillardot magához vonva így szólt a nagyreményű csemetéhez:

— Gyere, hadd csókoljon meg a mamád, te kis haszontalan!... De honnan tudod, hogy a gazdának patkánymérge van az emberek számára ?

— Hát onnan, hogy egy napon hallottam ezt mondani tőle, amidőn a szobában elbujtam, ahol az üvegjeit, tégelyeit, acélgépjeit tartja és az ő szereit kevergeti kis fazekakban.

— És kihez beszélt ? — kérdezte a Bagoly.

— Egy urhoz beszélt, kinek egy papirosban valami port adott át és ezt mondta neki: — „Ha unja az életét, vegyen be ebből három adagot és fájdalom nélkül elalszik örökre.

— És ki volt ez az ur ? — kérdezte az Iskola-mester.

— Egy szép, fiatal ur, kinek fekete bajusza volt és olyan finom arca, mint egy hölgynek... Máskor is eljött, de távozása után Bradamanti parancsából utána mentem megtudni, hogy hol van a lakása. A csinos ur egy szép házba ment a Chaillot-utcában. A gazdám még ezt is mondta nekem: „Nem fontos, hogy ez az ur hova megy, kövesd és várd meg a kapunál; ha ki-megy, kövesd újra mindaddig, amíg többé nem jön ki onnan, ahová bement, ez azt fogja bizonyítani, hogy ezen az utóbbi helyen lakik; ekkor Tortillard fiam tudd meg a nevét, mert ha ezt meg nem tudod, akkor megráncigálom a füled.“

— Nos ?

— Nos, hát igyekeztem és megtudtam a csinos ur nevét.

— Hogy sikerült megtudnod? — kérdezte az Iskolamester.

— Hát okosan, ugy, hogy bementem a Chaillot-utcának abba a házába, ahonnan ez az ur többé nem jött ki és találtam ott egy ezüstlibériás, puderozott haju portást és ezt mondtam neki: „Kedves jó uram, azért jöttem, hogy azt a száz sout megkapjam, amit a főnök ur megígért nekem, ha a kutyáját megtalálom, egy kis fekete kutyát, amelynek a neve Trombita; ime, ezzel bizonyítom, hogy az a barnaarcu ur, fekete bajusszal, sűrke felöltővel és világoskék nadrággal, azt mondta nekem, hogy a Chaillot-utca 11. számú házban lakik és Dupont a neve.“ — „Az ur, akiről te beszélsz, az én gazdám, a neve Saint-Rémy vikomt. Itt nincs rajtad kívül egy kutya sem, te vásott kölyök, hord el magad, vagy mindjárt kapsz egy nyaklevest, te csirkefogó, aki száz sout szeretnél tőlem kicsalni.“

— mondta nekem a portás és adott is hozzá egy láb-rugást... — No, nem tesz semmit — tette hozzá bölcsen Tortillard — megtudtam a feketebajuszu ur nevét, aki patkánymérget vett, amit egy olyan embernek is be lehet adni, aki megunta az életét, Saint-Rémy vikomtnak hívják, igenis, Saint-Rémynek — tette hozzá a Vörösakar fia dudoló hangon, szokása szerint.

— Ó, te kis hamis, ugy szeretlek, hogy majd megeszlek — mondta a Bagoly és megölelte a fiut — milyen furfangós lurkó! Bizony megérdemelnéd, hogy az anyád legyen, te kis gonosztevő.

És a banya furcsa hévvel újra megölelte Tortillardot. A Vörösakar fiát nagyon meghatotta ez a sok szeretet és hálásan mondta:

— Csak parancsoljon Bagoly néni és meglátja, hogy mindent megteszek, amit akar!...

— Igazán? No, nem fogod megbánni.

— O, nagyon szívesen maradnék magánál.

— Ha jó leszel, majd meglátjuk, akkor nálunk maradsz.

— Igen, — mondta az Iskolamester — te vezetsz engem, mint szegény vakot, azt mondod, hogy a fiam vagy; bemutatkozunk a házakban és — teremtesít a világnak — tette hozzá haragosan a gyilkos — a Bagoly segítségével jó fogásokat fogunk csinálni; megmutatom annak az ördögi Rudolfnak, aki engem megvakított, hogy még nem adtam be az utolsó garast. Elvette a szemem világát, de nem vette el a bosszumat; én leszek a fej, Tortillard a szem, te pedig Bagoly, a kéz, segítségemre leszel-e?

— Hát nem veled vagyok mindig, egész a kötélig és az áksztófaig gyilkoskám? És amikor a kórházból kijöttem és megtudtam, hogy az emberevőnél kérdezősködtél utánam azzal a buta Saint-Mandéval, nem siettem-e tüstént a faludba, azokhoz a buta parasztokhoz, azt mondván előttük, hogy a feleséged vagyok?

A boszorkánynak eme szavai valami rossz emléket idézhettek fel az Iskolamesterben. Hangját hirtelen megváltoztatva, haragos hangon mondta a Bagolynak:

— Igen, unatkoztam egyedül ezeknek a tisztességes embereknek a társaságában; a hónap végén már nem bírtam ki... féltem... Ekkor támadt az a gondolatom, hogy megüzenem neked, keress fel. De bolondot tettem — folytatta mind izgatottab hangon — másnap megérkezésed után, kifosztottak abból a pénzből, amelyet a Veuve-fasorban az az ördög adott nekem. Igen... ellopták az övemet tele arannyal, mi alatt aludtam... Ezt a csinyt csak te követhetted el, ezért vagyok most a te könyörületednek kiszolgáltatva... Ahányszor erre gondolok, nem tudom, hogy miért nem öllek meg tüstént... te vén tolvajnö!

És egy fenyegető lépést tett a boszorkány felé.

— Vigyázzon magára, ha bántani akarja a Bagolyt — kiáltotta fel Tortillard fenyegető hangon.

— Mind a kettőtököt eltaposlak, téged és a Bagolyt is, ti gonosz kigyók! — kiáltotta haraggal a bandita. És a közelében hallván beszélni a fiut, vaktában olyant sujtott öklével feléje, hogy agyonsujtja, ha eléri. Tortillard, hogy magát és a Bagolyt megbosszulja, felkapott egy kavicsot és homlokon dobta vele az Iskolamestert. A dobás nem volt veszélyes, de érzékeny fájdalmat okozott a banditának. Ez mint egy sebesült bika dühösen felugrott, néhány lépést tett előre, csak úgy találomra, de megbottlott.

— Törd ki a nyakad! — kiáltott rá a Bagoly és úgy nevetett, hogy a könnyei folytak.

A véres szálak ellenére, mely őt ehhez a szörnyeteghez fűzték, a vén szipirtyó több okból a vad örömet egy nemével nézte ennek az ennekelőtte oly félelmes embernek a tehetetlen vergődését, ki állétaerejének nem tudta hasznát venni, mert teljesen világtalan volt.

A Banya öröme igazolta Rochefoucold írónak ama legkevésbé sem hizelgő mondását, hogy „mindig találunk valami elégtételt legjobb barátaink szerencsétlenségében“.

A visszataszító külsejü, sárgahaju, menyétarcu fiu osztozott a Banya jókedvében. Egy újabb bottlás után gunyosan odakiáltott az Iskolamesternek:

— Nyisd ki a szemed, öreg, úgy botorkálsz, mint egy részeg... Ha nem látsz, tedd fel a szemüvegedet!

Tehetlenségének tudatában, hogy a fiut nem képes elérni, a herkulesi erejü gyilkos megállt, dühösen dobbantott a lábával, két szőrös kezét a szemeihez emelte és felordított, mint egy hálóba került tigris.

— Mit köhögysz öreg? — ingerkedett vele tovább a Vörösakar fia. — Tudok egy jó szert a köhögés ellen, egy csendőr ajánlotta, bizonyára neked is használ.

Es egy marék homokot felmarkolva, a gyilkos arcába dobta.

A homokkal az arcában és szemeiben az Iskolamester még kegyetlenebbül szenvedett ettől az újabb bántalomtól, mint a ködobástól, csunya forradásai alatt elsápadva, kimondhatatlan kétségbeeséssel kiterjesztette két karját és ijesztő arcát az ég felé fordítva, könyörgő hangon kiáltotta:

— Istenem! Istenem! Istenem!

Egy minden bűnnel bemocskolt embertől, egy banditától, kitől nemrég még a legvakmerőbb gonosztevők remegtek, ez az önkéntelen könyörgés az isteni könyörületességhez valami gondviselészerű bűnhődést foglalt magában.

— Ej, ej! a gyilkoska, aki az istenhez fordul — röhögött a Bagoly. — Megtévedt a nyelved, emberem, az ördöghöz akartál fordulni segítségért.

— Adjatok legalább egy kést; egy kést, hogy megöljem magam, miután az egész világ elhagyott... — kiáltotta a szörnyeteg vad őrzöngéssel a saját öklébe harapva.

— Egy kést!... van egy a zsebedben, gyilkoska, az jól tud őlni... A kis öreg a Roule-utcában, tudod, akivel a holdvilágnál végeztél, aztán a marhakereskedő a Poissy-utcában, mind a ketten megmondhatnák neked, hogy a késed milyen jó szerszám... használd hát.

Az Iskolamester, ekképp az öngyilkosságra felszólítva, megváltoztatta a beszédet és tompa, gyáva hangon válaszolt:

— A Késelő jó ember volt... ő nem lopott meg engem, ő megszánt engem.

— Miért mondtad nekem, hogy elloptam az aranyadat? — kérdezte a Bagoly még mindig kacagva.

— Egyedül csak te jöttél be a szobámba — mondta a rabló, — a te megérkezésed éjszakáján lop-

ták el, kire gyanakodjam hát? Azok a parasztlak nem tesznek ilyent.

— Miért ne lophatnának azok a parasztlak épp úgy, mint más? Talán mert tejet isznak és nyulhust esznek?

— Elvégre valaki ellopta és...

— No és ennek Bagoly az oka? Ugyan gondolkozzál csak egy kicsit, te nehézfejű! Hát ha tényleg elloptam volna az övedet, maradtam volna-e egy per-cig is tovább nálad? Mily ostoba is vagy te! Mi tagadás benne, tényleg kissé könnyítettem volna a pénzeszacskódon, ha erre módod lett volna, de elhiheted, hogy a pénz elfogyása után viszontláttál volna, mert tetszel nekem azzal a két fehér zsványszemeddel!... Légy hát okos és ne sivalkoldj rám, mint a rossz kocsis a gazdájára.

— Ugy csikorgatja a fogát, mintha diót törne vele!

— Hehehe, igaza van a kis csirkefogónak... No, nyugodj meg emberem és hagyd ezt a kölyköt nevetni, hiszen azért gyerek!... De valld be, hogy nem gondolkodol helyesen. Emlékezzél csak, hogy amikor a gyászruhás ember, kinek olyan arca van, mint egy tetszhalottnak, így szólt hozzám: „Itt van ezer frank a maga számára, ha elrabol egy fiatal lányt, aki a Bouqueval-majorban van és ha ezt a lányt elhozza nekem a Saint-Denis mezőnek egy helyére, amelyet kijelölök.“ — Mondd gyilkoska, nem ajánlottalak-e tüstént téged erre a dologra, ahelyett, hogy egy másvalakit ajánlottam volna, akinek ép a szemevilága? Mint szép ajándékhoz, úgy jutsz ehhez a keresethez, amit én adok neked... Mert egyéb dolgod, mint tartani azt a kislányt, míg mi megkötözzük és begöngyöljük, nem lesz, te leszel az ötödik kerék a kocsi-ban. De mindegy, eltekintve attól, hogy szerettelek volna meglopni, ha tudtalak volna, szeretek veled jót-

tenni... Akarom, hogy mindent a te kedves Baglyodnak köszönhessek; ez már az én kedvtelése! Adunk kétszáz frankot Szakállasnak, amiért idejött a kocsi-val és egyizben itt volt a gyászruhás ur inasával, hogy megtudja azt a helyet, ahol a kis lányt várunk kell... nekünk pedig marad nyolcszáz frankunk, amelyből mi ketten akár lakodalmat is tarthatunk... Mit szólsz hozzá? Hát még mindig haragszol a te öreg asszonyodra?

— Aztán ki biztosít engem arról, hogy nekem adsz is valamit, ha a dolgot megcsináltuk? — kérdezte a vak bandita komor bizalmatlansággal.

— Könnyen megtehetném, hogy ne adjak semmit, ez igaz; mert a bográcsomban vagy, amint ennekelőtte az Énekesnő volt... Tünnöd kell, hogy úgy bánjak veled, ahogy jónak látom, amíg a Pók vesz a kezébe... hehehe! No de félre a tréfával, gyilkoska, hát még mindig duruzsolsz a te Baglyoddal? — tette hozzá békülékeny hangon a boszorkány, a bandita vállára kopogtatva, ki némán és leverten bámult a levegőbe.

— Igazad van — mondta a magábafojtott düh sóhajával; — ez az én sorsom... Én... én legyek kiszolgáltatva egy gyerkőc és egy asszony kegyelmének, akiket ennekelőtte egy lehelettel megölhettem volna! Ó, csak ne félnék annyira a haláltól! — mondta a düh és kétségbeesés hangján.

— Mit siránkozol, te gyáva? — mondta a Bagoly megvetéssel. — Már most még csak az hiányzik, hogy a lelkiismeretedről beszélj, ez lesz csak az igazi tréfa. Hallod, ha csak ebből áll a bátorságod, akkor maradj magadnak, itt hagylak.

— És ne tudjam magam megbosszulni azon az emberen, aki így megkínzott engem, ebbe az undorító helyzetbe juttatott, amelyből sohasem szabadulok ki — kiáltott fel az Iskolamester kétszeres dühvel. — Ó, én nagyon félek a haláltól, igen, nagyon félek, de ha

ezt mondanák nekem : „A te két kezedbe adjuk ezt az embert, aztán mindkettőtöket egy örvénybe lökünk“, akkor én ezt mondanám : — Csak lökjetek . . . igen . . . mert biztos vagyok benne, hogy nem engedem el addig, amig az örvény fenekére nem érek vele és amig mind a ketten legurulunk, harapnám az arcát, a tor-kát, a szívét ; a fogaimmal marcangolnám halálra, mert ennek az embernek a meggyilkolását nem enged-ném át a késemnek !

— Ez már beszéd, gyilkoska, így szeretlek téged... Légy nyugodt . . . meg fogjuk őt találni, ezt a nyomorult Rudolfot és a Késelőt is . . . Bátorság, emberem, megesszük mind a kettőt, én mondom ezt neked, meg-esszük őket !

— De aztán nem hagysz el engem ? — kérdezte a bandita engedelmes, de bizalmatlan hangon. — Mert ha már elhagysz engem, akkor mi lesz belőlem ? !

— Ez igaz . . . mondd csak gyilkoska . . . ha mi ketten, én és Tortillard a kocsival elillannánk és téged faképnél hagynánk, itt e mező közepén, éjnek idején ebben a metsző hidegben, ez aztán furcsa dolog lenne, ugyebár, emberem ?

E fenyegetés hallatára az Iskolamester reszketett, a Bagoly felé lépett és remegő hangon mondta neki :

— Nem, nem, Bagoly, te ezt nem teszed meg és te sem Tortillard, ez igazán nagyon gonosz dolog lenne.

— Hehehe ! nagyon gonosz . . . de jól mondja ! . . . Hát az a kis öreg a Roule-utcában ! és a marhakereskedő ! és a Szent Márton-csatorna asszonya ! és az az ur a Veufe-fasorban ! Hát azt hiszed, hogy ezek gyengédnek tartottak téged, a te késeddal ? ! Hát nem megérdemelnéd, hogy veszett kutyák elé dobjanak ?

— A hatalmatokban vagyok, ne éljetez vissza velem . . . — mondta komoran az Iskolamester . . . Ime, beismerem Bagoly, hogy igaztalanul gyanúsítottalak

meg, igaztalanul akartam megverni Tortillardot, ezért bocsánatot kérek tőled és tőled is Tortillard... mindkettőtől bocsánatot kérek.

— Én azt akarom, hogy térden könyörögjön bocsánatot azért, hogy meg akarta verni a Baglyot, — mondta Tortillard.

— Ej, ez a kis csirkefogó de mulatságos, — mondta Bagoly kacagva — de tényleg én is szeretném látni gyilkoskám a pofádat, amikor könyörögsz! Nos, térdre, mintha szerelmi vallomást tennél az öreg aszszonyodnak, térdre egy-kettőre, mert különben itt hagyunk, pedig negyedóra múlva beáll az éjszaka.

-- Éjjel vagy nappal, nála mit határoz? — tréfálkozott Tortillard. — Ez a jó ember mindig zárva tartja az ablakait.

— Ime, lelérdépeltem... Bocsánatot kérek tőled, Bagoly és tőled is Tortillard... Nos, meg vagytok elégedve? — kérdezte a bandita anélkül, hogy térdeplő helyzetén változtatott volna. — Már most nem hagytok el, ugye?

Visszataszító látvány volt ez a csoport a patak lejtőjén, megvilágítva az esthajnal végső sugarai által. Az ut közepén térdepelt az Iskolamester, könyörögve nyújtotta ki két hatalmas kezét a boszorkány felé; durva és sűrű hajzata sörényként hullott sápadt homlokára, vörös szempillái, a rettegés által szokatlanul kitágulva, látni engedték mozdulatlan, homályos, üveges, holt szemeit... egy holt ember tekintetét. Félelmes vállait alázatosan meghajtva ez az óriás, reszketve térdepelt egy agg nő és egy gyermek lábai előtt. A boszorkány vörös sálba burkolózva, vénasszonyos főkötővel a fején egész dolyfét éreztette a mélyen megalázott banditával. Ijesztő arca kegyetlen és vad örömet fejezett ki; gonosz szemei úgy fénylettek, mint az izzó szén, szőrös ajkait szétnyitva, e gonosz nyíláson át három vagy négy nagy sárga fogat engedett látni.

Tortillard kopott ruhájában egy lábon állva a Bagoly karjára támaszkodott, hogy magát egyensúlyban tartsa. Az angolkóros gyermek beteges, de gonosz arca e pillanatban gunyos, gonosz öröme torzult. A part árnyékos félhomálya még borzalmasabbnak tünette fel ezt az anélkül is hátborzongató látványt.

— De ígérjétek meg legalább, hogy nem hagytok el engem! — ismételte az Iskolamester, megrémülve a Bagoly és Tortillard hallgatásától, akik örültek cinkosuk kinjain. — Vagy már nem is vagytok itt? — tette hozzá a gyilkos előre hajolva és karjait előre nyujtva.

— De igen, itt vagyunk, emberem, ne félj... Téged elhagyni! Inkább a fübe harapunk. Egyszersmind meg is mondom neked, hogy miért nem foglak téged soha elhagyni. Idehallgass: Mindig óhajtottam magam mellé valakit... embert vagy állatot... akivel éreztetném a körmeimet. A Csenevész előtt (bár visszaadná a Pék, mert mindig arra gondolok, hogy de jól megmosnám vitriollal) tehát a Csenevész előtt volt egy kölykőm, aki meghalt fájdalmában, miatta töltöttem hat esztendőzt zár alatt. Aztán a madarakat és baromfiakat mulattattam azzal, hogy elevenen megkoppasztottam őket... de ez nem elégítette ki kedvtelésemet. Később az Énekesnő jutott a körmeim közé, de a kis koldus megmenekült még mielőtt a zsirt teljesen kiszítam a bőre alól, utána egy kutyát vettem a pártfogásomba, melynek szintén kijutott a jóból, végre meguntam a szükölését és úgy végeztem vele, hogy levágtam az egyik hátsó és az egyik mellső lábát és jól mulattam az ügyetlen sántikálásán, aztán megfojtottam.

— No majd hozok én a néninek egy kutyát, amely egyszer megharapott engem, — fogadkozott kegyetlen arccal Tortillard — annak lesz majd csak haddelhad!

— Amikor veled találkoztam, emberem — foly-

tatta Bagoly — éppen egy macskát akartam elpusztítani... Nos, most te leszel a macskám, a kutyám, a madaram, a Csenevészem, te leszel az állatom, akinek a kinzásával mulattatom magamat... ugye jó lesz gyilkoskám?

— Vén furia! — kiáltott fel az Iskolamester, dühösen felugorva.

— No már megint duzzogsz a te jó öregeddel!... No jó, ne mérgeskedj, itt hagylak, jójcákát!

— A mező ajtaja nyitva van, vakcsi, csak menj, menj addig, míg meg nem unod, — vihogta Tortillard.

— Ó, halni, halni! — kiáltott fel az Iskolamester kezét tördelve.

Egyszerre Tortillard a földre hajolt és halk hangon mondta:

— Lépéseket hallok az uton, bujjunk el. — Ez nem a fiatal lány, mert abból az irányból jönnek, amerről ő jött.

Tényleg, néhány pillanat múlva egy tagbaszakadt parasztlány, nagy kutyától követve, fején fedett kosarat hordva haladt át a patakon és ment tovább azon a gyalogcsapáson, amelyen a lelkész és az Énekesnő ment.

A LELKÉSZLAKNÁL.

A nap utolsó sugarai áldoztak le lassanként az Ecouen-kastély tiszteletet parancsoló tömege és az azt körülvevő faesoportok mögött. Ameddig a szem lát-határa terjedt, óriási szántott területeket lehet látni, keménnyé fagyva... hatalmas pusztaság, melyen Bouqueval-major oázisnak tetszik. A derüs eget néhány végső biborszínű napsugár élénken piros, majd ibolyaszínű, végül sötétkékre festi azon mértékben, hogy az esthajnal terjeszti ki a birodalmát. A hold sarlója mint egy finom ezüstgyűrűnek fele kezd sze-

lid fényvel ragyogni az ég azurján, hol egy-egy csillag is előbukkan már a homályos háttérből.

Teljes, ünnepélyes csend borul a téli tájképre.

A lelkész pillanatig megállt a halmon, hogy a gyönyörű látványt élvezze. Majd néhány pillanatnyi elmélkedés után, reszkető kezét a ködbe boruló láthatár felé kiterjesztve, az elgondolkodó Violaszálhoz fordult :

— Nézze csak gyermekem, ezt a végtelenséget, amelynek nem látjuk a határait . . . nem halljuk a legkisebb neszt sem . . . nem úgy tetszik-e, mintha ez a nagy csend a végtelenséget és az örökkévalóságot hozná közelebb a lelkünkhöz ? . . . Ezt azért mondom önnek, Mária, mert önnek fogékonysága van a teremtés szépségei iránt. Gyakran meglepett az a költői és vallásos csodálat, amelyre önt ezek a szépségek lelkesítették, önt, a szegény foglyot, ki oly sokat szenvedett . . . Nem ragadta meg önt is ez a szelid csönd, amely ebben az órában az egész természet fölött uralkodik ?

— Az Énekesnő nem válaszolt semmit.

A lelkész csodálkozva nézett rá ; az Énekesnő sirt.

— Miért sir gyermekem ?

— Atyám, én nagyon szerencsétlen vagyok . . .

— Szerencsétlen ? Ön . . . most szerencsétlen ?

— Tudom, hogy nincs jogom sorsom miatt panaszkodni azok után, amit érettem tettek . . . és mégis . . .

— És mégis ?

— Ah, atyám, bocsássa meg ezt az én bánkódásomat, nem akarom vele megbántani jótevőimet.

— Nézze, Mária, mi sokszor kérdeztük magunktól az okát annak a szomorúságnak, amely önt kinozza és amely az ön második anyját annyira nyugtalanítja . . . Ön kitért a válasz elől, mi tiszteltük az ön titkát, noha fáj nekünk, hogy nem enyhíthettük bánatát.

— Istenem, atyám, én nem tudom önnek megmondani, hogy mit érzek a bensőmben. Mint ahogy

pillanatban önt, úgy engem is megindított a szelid és szomorú est látványa... a szívem fáj... és sirnom kellett...

— De hát mi bántja önt, Mária? Ön tudja, hogy mennyire szeretjük... Nos, könnyítsen a szíven és mondjon el mindent. Különben közölni tudom önnel, hogy közeleg a nap, amelyen Georges asszony és Rudolf ur a keresztelő medencénél bemutatják önt az Urnak és fogadalmat tesznek arra, hogy önt örökre pártfogásukba veszik.

— Rudolf ur? Ő, aki megmentett engem! — kiáltott fel Violaszál, kezeit mintegy imára összekulcsolva, — szeretetüknek erre az újabb bizonyosságára méltatnak engem?... Ó atyám; tovább nem titkolok ön előtt semmit, noha nagyon félek, hogy hálátlannak mutakozom azok előtt, akiket tisztelek és szeretek.

— Hálátlannak és hogyan?

— Hogy atyám engem ne iríthessen, szükséges, hogy a majorba érkezésemet követő napokról beszéljek önnek.

— Hallgatom, leányom, s közben folytathatjuk utunkat.

— Ön elnéző lesz irántam, ugyebár atyám? Amit önnek mondani fogok, talán rossznak mutat engem...

— Az Ur, könyörületeségében, próbára tette önt, gyermekem. Csak bátorság!

— Amidőn ide érkezve, megtudtam, hogy többé nem hagyom el Georges asszonyt — mondta Mária pillanatnyi gondolkodás után — azt hittem, hogy ezt a szépet csak álmodom. Először olyasmit éreztem, mintha megmárosodtam volna a boldogságtól; minden pillanatban Rudolf urra gondoltam. Igen gyakran, akaratom ellenére az Égre emeltem szemeimet, mintha őt kereshném, hogy hálát mondjak neki. Végre... s ezt vádképpen hozom fel magam ellen... többször gondoltam Rudolf urra, mint az Istenre, mert ő olyant

tett velem, amit csak az Isten tudott volna megtenni. Boldog voltam... boldog, mint valaki, aki végképp kiszabadult egy nagy veszélyből. Ön atyám és Georges asszony, oly jók voltak hozzám, hogy elhittem magamról, hogy inkább száualmat érdemlek, mint rosszalást.

A lelkész meglepetéssel nézett az Énekesnőre, ki folytatta :

— Lassanként megszoktam ezt az annyira kedves életet ; felébredésemtől nem borzadtam többé össze, hogy az emberevőnőnél találom magamat ; amidőn aludtam, a biztonság érzésével pihentem ; minden örömet abban találtam, hogy segíthetek Georges asszonynak munkájában, hogy megtanuljam a feladatokat, amiket ön, atyám, nekem feladott és hogy megszívleljem az ön bölcs intelmeit. Eltekintve a szégyen pillanatairól, amhdőn a multa gondoltam, egyenlőnek éreztem magam mindenkivel, mert mindenki olyan jó volt hozzám. Ámde egy napon...

Itt zokogások szakították meg Violaszál beszédét.

— Nono, nyugodjék meg, szegény gyermekem, csak bátorság ! folytassa, hallgatom.

Az Énekesnő megtörülte szemeit és folytatta : — Ön emlékszik atyám, hogy amikor Toussaintban az az ünnepély volt, Dubreuil asszony, a Lucenay hercegnő hasznobérlőnője Arnouvilleben, odaérkezett a leányával együtt.

— Igen, emlékszem, és örömmel láttam, hogy ön megismerkedett Dubreuil Klárával, ki sok jó tulajdonsággal van megáldva.

— Egy angyal, atyám, egy angyal ! Amidőn megtudtam, hogy néhány nap mulva a majorba fog jönni, egész boldog voltam ; mindig csak arra a pillanatra gondoltam, amikor az ő társaságát ismét élvezhetem. Szobámat — abban a reményben, hogy megoszthatom

vele — a legjobb igyekezéssel diszitettem fel. Egy napon Georges asszony hívatott. Dobogó szívvel léptem be a szalonba ; Georges asszony rámutatott a szép fiatal leányra, kinek arca épp oly szelid volt, mint szerény és jóságos és így szólt hozzám : „Kedves Mária, ime egy barátnő az ön számára.“ — „Reményem, hogy csakhamar olyanok lesznek egymáshoz, mint két nővér“ — tette hozzá Dubreuil asszony. Alig mondta ki az anyja e szavakat, Klára a nyakamba borult, megölelt és megcsókolt... Ekkor — folytatta Violaszál könnyezve — nem tudom, hogy hirtelen mi történt a bensőmben... de amidőn Klára friss arcát éreztem közeledni az én hervadt arcomhoz... arcom égett a szégyentől, a bűnbánattól... visszaemlékeztem arra, hogy mi voltam én... és... én fogadjam el egy ilyen hófehér leányka kedveskedését !

— De gyermekem...

— Ah, atyám — vágott közbe Violaszál a fájdalom szenvedélyével — ah, atyám, amidőn Rudolf ur elvezetett engem abból a hirhedt városrészből, a Citéből, már akkor homályos tudatában voltam a lealá-zottságomnak... De higye el atyám, hogy azok a tanácsok, azok a példák, amelyeket Georges asszonytól és öntől kaptam, amilyen hirtelen felvilágosították elmémet, sajnos, azt az egyet nem értették meg velem, hogy inkább bűnös vagyok, mint szerencsétlen... Klára kisasszony megérkezése előtt, ha ezek a gondolatok gyötörtek, azzal nyugtattam meg magamat, hogy igyekeztem Georges asszonyt és önt atyám, kielégíteni... Ha pirultam a mullért, akkor a saját szemeim előtt pirultam... De ennek az én korombeli oly bájos és erényes leánynak a látása eszembe juttatta azt a távolságot, amely őt és engem örökre elválaszt egymástól... Ekkor éreztem először, hogy vannak gyalázatok, amelyek sosem moshatók le... E naptól kezdve ez a gondolat nem hagyott el többé. Akaratom ellenére

rámnehezdedtek szünet nélkül, ettől a naptól kezdve pillanatig, sincs többé nyugalmam.

Az Énekesnő könnyekkel telt szemeit törülgette.

Az öreg pap, miután néhány pillanatig gyengéd részvételt nézett a leányra, így szólt hozzá; — Csak gondolja meg gyermekem, hogy ha Georges asszony azt akarta, hogy ön a barátnője legyen Dubreuil kisasszonynak, akkor bizonyára méltónak tartotta önt jó magaviselete miatt erre a barátságra. Tehát a szemrehányások, amit ön magának tesz, csaknem sértők az ön második anyjával szemben.

— Tudom, atyám, hogy nincs igazam... de nem tudtam legyőzni szégyenemet és félelmemet... Mihelyt Klára elhelyezkedett, olyan szomorú lettem, mint amilyen boldognak éreztem magamat eleinte, ha arra gondoltam, hogy egy velem egykoru barátnőt nyertem benne; ő azonban mindig vidám volt... Ágyat állítottak fel részére a szobámban. Az első este, mielőtt lefeküdt, megölelt és azt mondta, hogy már szívet engem, hogy nagy vonzalmat érez irántam, kért, hogy hívjam Klárának, mint ahogy ő engem Máriának fog hívni. Ezután kérte az Istent, s azt mondta nekem, hogy az én nevemet is belekapcsolja az ő imájába, valamint én is foglaljam az ő nevét az én imámba. Nem mertem megtagadni kérelmét. Miután még egy darabig beszélgettünk, Klára elaludt, én nem fekéüdtem le; odaléptem hozzá és könnyezve néztem anyagi arcát; aztán amidőn rá gondoltam, hogy ez a lány egy szobában hál velem... velem, akit az ember-evőnőnél találtak, tolvajokkal és gyilkosokkal együtt... reszketés fogott el, mintha büntetést követtem volna el, ismeretlen rettegetések gyötörtek... Ugy tetszett nekem, hogy az Isten meg fog büntetni... lefeküdtem, rémes álmaim voltak, ismét láttam azokat a gonosz alakokat, akiket már csaknem elfelejtettem, a Kézelt,

az Iskolamestert, a Bagolyt, azt a hoszorkányt, aki engem kiskoromban gyötört. Ó, minő éjszaka! Istenem, minő éjszaka! minő álmok! — mondta az Énekesnő és összerázkódott az emlékezettől.

— Szegény gyermek! — mondta a lelkész megindultan, — miért nem közölte velem előbb ezeket a szomorú vallomásokat! Bizalmat öntöttem volna a lelkébe. De folytassa.

— Jó sokára elaludtam, Klára kisasszony ébresztett fel az ölelésével. Hogy legyőzze, mint mondta, az én hidegségemet és bebizonyítsa a barátságát, egy titkot akar rám bízni: — amikor betölti tizennyolcadik évét, férjhez megy egy goussainvillei haszonbérlelőhöz, akit gyengéden szeret; a házasságot a két család már rég elhatározta. Ezután néhány szóval elbeszélte életfolyását, egy egyszerű, nyugodt, boldog életet; sosem volt távol anyjától, nem is fogja elhagyni, mert jövődöbelije társulni fog a haszonbérlethez Dubreuil asszonnyal. — Most Mária — mondta tovább — maga úgy ismer engem, mintha a nővére volnék, most beszélje el az ön történetét... E szavaknál majd meghaltam szégyenemben... elpirultam, dadogtam. Nem tudtam, hogy Georges asszony mit mondott rólam; féltem, hogy meghazudtolom. Határozatlan szavakkal elmondtam, hogy mint árvát szigorúan neveltek, nem voltam nagyon boldog első éveimben és hogy boldogságom attól fogva kezdődik, mióta Georges asszonynál lakom. Ekkor Klára, inkább érdeklődésből, mint kíváncsiságból, azt kérdezte tőlem, hogy hol kaptam nevelésemet, városban vagy faluhelyen? Hogy hívták atyámat? És különösen azt tudakolta, hogy emlékszem-e anyámra? Mindeme kérdések annyira megzavartak, mint amennyire fájdalmasan hatottak reám, mert hazugságokkal kellett válaszolnom, ön pedig, atyám, arra tanított engem, hogy milyen rossz cselekedet a hazugság... De Klárának

sejtelve sem volt arról, hogy megtéveszttem. Habozó válaszaimat annak a bánatnak tulajdonította, amit bennem szomorú gyermekemlékeim keltettek, Klára hitt nekem és oly jóságosan sajnált, hogy mélyen megindított. Ó, atyám, ön el sem képzelheti, hogy mit szenvedtem eme első beszélgetésünk alatt, hogy mennyi küzdelmembe került olyan szavakat találni, amelyek ne lássanak kétszínűeknek és hamisaknak.

— Szerencsétlen gyermek! hogy az Isten haragja sújtsa azokat, akik önt a megsemmisülésnek egy undok útjára dobták, amelyen talán élethossziglan viselheti a más bűnének fájdalmas következményeit.

— Ó, ez a bűn nagyon gonosz volt, atyám — folytatta Violaszál keserűen — mert gyalázatomból kitörhetetlen... Amikor Klára az általa remélt boldogságról, esküvőjéről, boldog családi életéről beszélt, önkénytelenül összehasonlítottam az én sorsomat az övével; mert ama sok jóság ellenére, amellyel elárasztottak, sorsom mindig nyomoruságos marad; ön és Georges asszony, akik engem az erényre tanítottak, megtanítottak arra is, hogy bepillantsak múltam aljasságának mélységébe. Most már mi sem akadályoz meg annak a felismerésében, hogy aljas voltam, a világ legrútabb aljasságának! Istenem, miért is nem engedtek át engem, kinek a jó és a rossz egyaránt csak szomorúságot hozott, miért nem engedték át engem szerencsétlen sorsomnak.

— Ó! Mária! Mária!...

— Ugyebár, atyám, nagyon rosszul mondtam! Hej, ez az, amit nem mertem önnek bevallani... Igen, néha elég hálátlan vagyok, hogy félreismerjem azokat a jótetteket, amelyekkel elhalmoznak és így szóljak magamhoz: — Ha nem ragadtak volna ki a gyalázatból, nos, akkor a nyomor, a csapások gyorsan megöltek volna, legalább meghaltam volna anélkül.

ogy a tisztaságot megismerhettem volna és nem kelte élttem fogytáig keseregnem.

— Ó, Mária, valóban az ön sorsa nagyon fájdalmas, egy ilyen leányhoz, kit a Teremtő oly bőkezűen áldott meg jó tulajdonságokkal, más sors illetet volna, mint az, hogy a mocsárból kikerülve, egy letörülhetetlen bélyeget viseljen magán.

— Ah igen, jól mondja, atyám! — kiáltott fel fájdalmasan Mária — engem mindhalálig kísér a kétségbeesés!

— Kedves gyermekem, önnek oka van arra, hogy életének eme szomorú fejezete miatt kétségbeessék — mondta a lelkész szomorú, részvétteljes hangon — de ön számíthat a Mindenható határtalan irgalmára. Itt enn, szegény gyermekem, könnyek, szenvedések, bűnhődések; de majdan ott fenn — s ezzel ünnepélyesen a már csillagos ég felé mutatott — ott fenn megbocsátás, örök boldogság lesz az ön része!

— Ó, könyörülj, könyörülj rajtam, Istenem... még oly fiatal vagyok és még oly hosszúra nyulhat az életem!... mondta az Énekesnő szivettépő hangon; és fájdalmától elragadtatva a lelkész lábai előtt térdre rogyott.

A lelkész a halomtetőn állott, nem messze a lelkészlaktól, fekete papiruhája, hosszú fehér hajától beárnyázott tiszteletreméltó arca, az esthajnal utolsó fényétől szeliden megvilágítva, csodás átlátszósággal és tisztasággal rajzolódott le a látókörben. Az aggastyán az egyik kezét reszketve emelte az ég felé, a másikat Máriaénak engedte át, ki azt könnyeivel borította. A fiatal leány köpenyének csuklyája hátracsuszott és egy könnyekkel áztatott rajongó, szelid leányarcot engedett látni.

Ez az egyszerű és nagy jelenet élénk ellentéte volt annak a borzalmas jelenetnek, amely csaknem ugyan-

ebben a pillanatban folyt le a keresztút mélységébe az Iskolamester és a Bagoly között.

Gyáva ijesztésektől ostromoltan, itt egy félelmes gyilkos, gonosztetteinek kinjait viselve, térdre rogyott és könyörgött... de nem az Istenhez, hanem cinkostársához, egy csufolódó, bosszuálló furiához, ki irgalmatlanul gyötri és újabb bűnökbe taszítja ezt a gonosztevőt, Violaszál szerencsétlenségének legfőbb okozóját.

És mégis Violaszál, az áldozatot, mardosta a lelkiismeret... De ki ne értené meg ennek a fájdalomnak a nagyságát? Gyermekkora óta alacsony, gonosz, undok lények vették körül. Amidőn elhagyta börtönét, az emberevő barlangjába, egy másik borzalmas börtönbe jutott. Sohasem távozva börtöne környékéről, a Cité barlangszerű utcáiból, vajjon ez a szerencsétlen leány nem teljes tudatlanságban élt-e a szép és jó iránt? nem oly idegen volt-e előtte a nemes és vallásos érzés, mint a természet csodás pompája? És most egyszerre, mintegy varázsütésre kerül mindaz csodálkozó szemé elé, ami a teremtésben szép és felémelő... Erre a látványra a lelke megnő, értelme kifejlődik, nemes ösztönei felébrednek. És mert a lelke megnőtt, mert értelmessége kifejlődött, mert nemes ösztönei felébredtek, mert első lealázottságának tudatára jött, épp eme okokból gondol iszonyattal vissza sötét múltjára, csak most jött a tudatára annak, hogy ezt a mocskot sohasem lehet róla letörülni.

— Ó, milyen szerencsétlen vagyok! — mondta az Énekesnő kétségbeesve — és ha életem még olyan hosszúra trejedne is és olyan tiszta lenne, mint az öntudatom, még ebben az esetben is meggyalázva lenne az öntudatom a múlt rut emlékei által... Ah, én szerencsétlen!

(Folytatása következik.)

— Ellenkezően, Mária, ön szerencsés, igen, szerencsés lesz. Ezek a keserüséggel telt, de üdvös bűnbánások az ő lelkének vallásos hajlamaira mutatnak... Hány, nemes tulajdonságokkal önnél kevésbé megáldott, leány felejtene el az ön helyén gyorsan a multat, hogy ne gondoljon egyébire, mint a jelen örömeinek élvezésére! Higgye el nekem, gyermekem, hogy szenvedéséért elnyeri ön ott fenn a jutalmát. Az Isten a rossz uton hagyja önt egy darabig, hogy megadja önnök a megbánás dicsőségét és az örökkétartó kárpótlás lesz a bűnhődés jutalma. Mert az örökkévaló mondta a következőket: „Akik küzdelem nélkül cselekszik a jót és mosollyal az ajkukon jönnek hozzám, azok az én kiválasztottaim; de azok, akik a harcban megsebesülve, vérezve és megkínózva jönnek hozzám, ezek az én kiválasztottaim a kiválasztottak között!”... Bátorság tehát gyermekem!... segítségben, lámogatásban, tanácsban nem fog hiányt szenvedni... Én már nagyon öreg vagyok, de Georges asszony és Rudolf ur, nekik még hosszú éveik vannak az életre, különösen Rudolf urnak, ki ön iránt annyi érdeklődést tanúsít, ki az ön előmenetelét annyi körültekintő gondossággal kíséri.

Az Énekesnő éppen felelni akart, amikor félbeszakította az a parasztleány, akiről az előző fejezetben említettük, hogy a lelkész és a fiatal leány nyomán haladt; utól is érte őket, cselédleány volt a majorból.

— Bocsánatot kérek lelkész ur — mondta — de Georges asszony ezt a kosár gyümölcsöt küldi a plébániára és egyszersmind megparancsolta, hogy Mária kisasszonyt kísérjem haza, mert későre jár az idő; magammal hoztam Tigris is — folytatta tovább, egy hatalmas pirenéi ebet simogatva, ki egy medvével is szembeszállt volna — mert, noha nem egykönnyen ijedek meg, azért mégis jó az óvatosság.

— Igaza van Klaudina; különben is már itt

vagyunk a plébániánál; köszöntetem Georges asszony szívességét! — mondta az öreg lelkész. Aztán az Énekesnőhöz fordulva egész halkán mondta neki:

— Holnap az egyházmegye gyűlésére kell men-
nem, de öt óra tájban itthon leszek. Ha kívánja gyer-
mekem, megvárom önt a plébánián. Lelkiállapotából
következtetve, önnek szüksége van arra, hogy kinos
kételyeit eloszlassam.

— Köszönöm atyám — felelte Mária — szives
engedelmeivel holnap el fogok jönni.

— Nos, itt vagyunk már a kertkapunál — mondta
a lelkész — Klaudina, hagyja itt a kosarat, a gond-
nokné majd behozza. Siessenek vissza a majorba, mert
már beállt az éjszaka és a hideg egyre csipősebb. Te-
hát holnap öt órakor, gyermekem.

— Igenis, atyám.

A lelkész belépett a kertbe. Az Énekesnő és Klau-
dina pedig, a nagy kutyától követve, vissza siettek a
major felé.

GONOSZ TERVEK.

Világos és hideg volt az éjszaka.

Az Iskolamester tanácsát követve, a Bagoly a ban-
ditával a mély utnak egy olyan helyét választotta,
amely távolabb volt az ösvénytől és közelebb a ke-
resztúthoz, ahol Szakállas várt rájuk a fiákerrel.

Az örnek felállított Tortillard leste Violaszál visz-
zatértét, kit erre a leshelyre kellett csálnia azzal az
ürüggyel, hogy jöjjön segítségére egy szegény öreg
asszony támogatására. A Vörösakar fia a parton kém-
lelve, meghallotta az Énekesnő beszélgetését a pa-
rasztleánnyal, ki őt kísérte. Ez a kíséret az ő egész
tervüket megheiusítja! Rögtön leszaladt társaihoz:

— Valaki jön a fiatal lánnyal — mondta halkán,
lihegye.

— Hogy a hóhér metszené át a nyakát a kis koldusnak! — kiáltott fel dühösen a Bagoly.

— Kivel van? — kérdezte az Iskolamester morgorván.

— Bizonyára azzal a parasztlánnyal, akit az imént láttam a gyaloguton menni egy nagy kutyával. Ime, női hangot hallok, — mondta hirtelen — hallja csak... hallja a lépésüket?

Tényleg az éjszaka csendjében a két nő fataľpu cipőjének zaja a keményre fagyott földön messzire elhallatszott.

— Ketten vannak... Én elvállalnám a kicsit a szürke köpenyével, de a másik kettővel mit tegyünk? A gyilkoska nem lát, Tortillard meg nem birna azzal a kutyával, hogy a mennykő csapjon bele! Mit tegyünk? — ismételte a Bagoly.

— Én nem vagyok erős, de ha Bagoly néni akarja, a parasztlány lábaihoz vetem magamat, a kezimmal és a fogaimmal belécsimpaszkodom úgy, hogy nem szabadul tőlem; ezalatt maga elhurcolhatja a kislányt.

— És ha kiabálnak, ha rugdalóznak és meghallják őket a majorban — felelte a banya — és segítségükre jönnek, még mielőtt mi a fiákert elérhénénk?... Nem olyan könnyű elrabolni egy nőt, aki védi magát.

— És egy nagy kutya is van velük! — jegyezte meg Tortillard.

— Eh, ha csak ez lenne, egy rugással végeznék vele — mondta a Bagoly.

— Közelednek — szólt hallgatózva Tortillard, most jönnek le a mélyedésbe.

— Szólj már gyilkoska — mondta a Bagoly az Iskolamesternek — hát te mit tanácsolsz, te mulya, vagy megnémultál?

— Ma nem tehetünk semmit — felelte a bandita, világtalan szemeivel a levegőbe bámulva.

— Hát a gyászruhás ur ezer frankja? — mordult rá a Bagoly — azt elérjük az orrunk elől? Add ide a késed, a késed... én megölöm a kísérijét, hogy szabaduljunk tőle, a kicsinek pedig Tortillard segítségével felpeckelem a száját.

— De a gyászruhás ember nem kívánja, hogy valakit megöljünk...

— Nos, ezt a vért külön felszámítjuk neki, meg kell ezt is fizetnie, mert hiszen cinkostársunk.

— Itt vannak!... jönnek lefelé — mondta Tortillard izgatottan.

— A késed, emberem! — szólt Bagoly halk hangon.

— Ó, Bagoly néni... ellenkezett Tortillard, kezét ijedten a Bagoly elé nyujtva — ez már sok lenne... megölni... ne... ne!

— A késed, ha mondom — ismételte a Bagoly, nem hallgatva Tortillard könyörgésére és sietve lerugta cipőit a lábairól. — Azért vetem le a cipőmet — tette hozzá — hogy hátulról, lábujjhegyen megközeleltsem őket; most sötét van ugyan, de a kislányt felismerem a köpenyéről, a másikat pedig megölöm.

— Ne tedd ezt — mondta a bandita — ma hiába való minden, holnap is lesz rá idő.

— Te félsz, te fagyosszent! — mondta neki a Bagoly vad megvetéssel.

— Én nem félek, — válaszolt az Iskolamester — de ha elhibázod, akkor minden elveszett.

A parasztlányt kísérő kutya bizonyára megszimatolta a lesben lévőket, mert megállt és dühösen ugatott, nem hallgatva Violaszál ismételt hívására.

— Hallod a kutyájukat? itt vannak... gyorsan, a késedet, vagy jaj neked!... szólt fenyegető hangon a Bagoly.

— Vedd el hát tőlem erőszakkal! — mondta az Iskolamester elszántan.

— Vége van, már késő — mondta a Bagoly pillanatnyi hallgatóság után — már elhaladtak... Ezért meglakolsz, te akasztófavirág! — tette hozzá és dühösen megfenyegette cinkostársát az öklével; — ezer frank elveszett a te hibádból!

— Sőt ezer, kétezer, talán háromezer frankot is nyertél — felelte az Iskolamester a tekintély hangján. — Ide hallgass Bagoly... te visszamégy a fiákerhez és Szakállással elviteted magad a gyászruháshoz. Megmondjátok neki, hogy ma nem lehetett semmit sem csinálni, de holnap elintézték a megbízást. A kislány minden este visszakiséri a papot, pusztá véletlenség, hogy ma valaki kísérte; holnapra jobb kilátásunk van, tehát holnap ebben az órában visszatérsz a keresztutra Szakállással és kocsijával.

— Hát veled mi lesz?

— Engem Tortillard elvezet abba a majorba, ahol ez a lány lakik; kitaláltam egy históriát, azt fogom mondani, hogy eltévedtünk és helyet kérünk, hogy az éjszakát ott tölthessük, az istállónak egyik sarkában. Az ilyen kérelmet nem szokták megtagadni. Tortillard megvizsgálja az ajtókat, ablakokat, a ház kijáratait. A haszonbérfizetés idején mindig van pénz ezeknél a haszonbérelőknél. Amint mondtad, a major egy pusztá helyen van, ha majd a bejáratait és a belsőjét ismerjük, akkor könnyen visszatérhetünk a cimborákkal és itt lehet valamit keresni.

— Még mindig van esze az emberemnek és milyen furfangos! — mondta a Bagoly megenyhülve. — Csak folytasd gyilkoska.

— Holnap reggel, ahelyett, hogy a majorból távoznék panaszkodni fogok, hogy beteg vagyok, nem folytathatom utamat. Ha nem hiszik, megmutatom a sebemet, amelyet azóta viselek, hogy a bilincsem pe-

recét összetörtem, azóta nem engedtem behegedni. Azt mondom, hogy a seb égéstől származik, mit műszerész koromban munkaközben szereztem magamnak; ezt bizonyára elhiszik nekem. Így a majorban töltöm a napnak egy részét, hogy Tortillardnak ideje legyen mindent alaposan kikémlelni. Az est beálltakor, amidőn a kislány szokás szerint a lelkésszel együtt távozik, azt fogom mondani, hogy jobban érzem magam és folytathatom utamat. Én és Tortillard távolról követjük a fiatal leányt és a hegyi uton megvárjuk. Miután már a majorból ismerni fog bennünket, nem lesz bizalmatlan irántunk, ha viszontlát bennünket, megközelítjük... én és Tortillard... és ha egyszer a kezem közé jut, akkor felelek róla, hogy a mienk lesz az ezer frank. De ezzel még nincs vége a dolognak... két vagy három nap múlva beosonunk a majorba és itt is dolgozni fogunk Szakállással, vagy másokkal és aztán neki is juttatunk valamit a keresetből, melyből minket fog illetni a főrészt.

— Nesze, vakesi, neked nincsen párod — mondta a Bagoly és hevesen megölelte az Iskolamestert. — Micsoda jó gondolat! Tudod gyilkoskám, ha teljesen tehetetlen leszel, még akkor is mint ügyvéd megkeresed a kenyeredet, annyi eszed van. No, csókold meg a te asszonyodat, aztán eredj, siess, ezek a parasztok a tyukokkal pihennek le. Én meg felkeresem Szakállást, holnap négy órakor a keresztut keresztjénél leszek vele és a kocsijával, hacsak hűvösre nem teszik Szakállást, amiért a Nagysántával és a Csontvázzal együtt megölte a tejesasszony férjét a Vieille-Draperie-utcában. De ha ő nem jön, jön egy másik, miután az az álfiáker a gyászruhás ur tulajdona. Negyedóra múlva, miután a keresztutra érünk, ide sietek, hogy téged megvárjalak.

— Jó, tehát ennél maradunk — mondta az Iskolamester.

— Igaz! majd elfelejtettem viaszt adni Tortillardnak, ha valami lenyomatot kellene csinálni a majorban. Tudsz a viasszal bánni, gyerek? — kérdezte a banya, egy darab viaszt nyujtva át Tortillardnak.

— Hogyne tudnék, apám elégszer mutatta. A kuzslónál is csináltam lenyomatot a vasszekrény zárjáról a fekete kabinetben.

— Ez már helyes és hogy ne tapadjon, ne feledd el megnedvesíteni a viaszt, miután a kezekben jól fellelegítetted.

— Tudom, tudom! — válaszolt Tortillard.

— Tehát holnapra, gyilkoska — mondta a Bagoly.

— Holnapra — felelte az Iskolamester.

A Bagoly elsietett a fiákerhez.

Az Iskolamester és Tortillard elhagyták a mély utat és a major felé tartottak; az ablakokból kiszűrődő világosság szolgált nekik irányítóul.

A végzet közeledett Duresnel Anselm feleségéhez, kit nem látott, mióta holtiglan való kényszermunkára ítelték.

A MAJOR KONYHÁJÁBAN.

Van-e valami kellemesebb és derüesebb látvány, mint egy okosan kezelt nagyobb tehenészet konyhája vacsora idején a téli évszakban? Van-e valami, ami jobban a szemünk elé tárna a paraszti élet nyugalmit és jólétét? Mindezt feltaláljuk a bouquevali-major konyhájában. Óriási kéménye hat láb magasságban és nyolc láb szélességben, hasonlít egy olvasztókemencéből emelkedő nagy kürtökhöz. A fekete tűzhelyen egy valóságos máglya égett bükk- és tölgyfa-hasábokból. Ez a nagy tűz világosságot és hőséget terjesztett a konyha minden zugába és feleslegessé tette a mestergerendára akasztott lámpa világítását. A nagy husos-

fazekak és rézserpenyők csak úgy ragyogtak a polcon a tisztaságtól; egy régi medence, szintén rézből, állott egy sütőteknő mellett, melyből friss kenyérillat áradt ki. Egy hosszú, erős asztal, durva vászonból készült tiszta asztalterítővel leterítve, foglalta el a helyiség közepét; minden vendég helyét egy-egy kívül barna, belől fehér színű tányér és ezüstoffényes evőeszközök jelezték. Az asztal közepén egy hatalmas tál paszulyleves úgy gőzölgött, mint egy tűzhányó, gőzével elborítva egy óriási tál savanyukáposztát sonkával. Egy másik nem kevésbé óriási tányérban vagdalthus és burgonya párolgott. Sült borjúhús téli salátával körözve, két kosár alma és két sajt egészítette ki a lakomát. A három vagy négy korsó borból és a malomkeréknagyságu karaj kenyerekből mindenki annyit vehetett, amennyit az étvágya megkívánt.

Egy vén fekete juhászkutya, már csaknem fogatlan, a major kutyáinak a nesztorja, öregsége és sok évi hű és érdemdus szolgálatainak fejében jogot nyert arra, hogy tetszése szerint bejöhessen, amikor akart és a tűz közelében élvezhette a meleget és a nyugalmat, ezenkívül egy-egy jó puha falat is jutott neki. Megkülönböztetett helyzete nem tette elbizakodottá, szerényen elnyújtózkodva, öreg fejét két első lábán pihentetve, bölcs szemlélődéssel nézte a vacsorát megelőző különféle konyhászati műveleteket. A tiszteletreméltó koru állat a klasszikus görög kor Hektor nevű hősének nevére hallgatott.

Némelyek talán a közönséges napra való majorságos vacsorát, noha egyszerű ételekből volt összeállítva, túlgazdagnak találják, de Georges asszony (Rudolf kívánságához hiven) tőle telhetőleg igyekezett cselédei sorsát megjavítani, kizáróan a vidék legtisztességesebb és legszorgalmasabb ajánlkozóiból válogatván őket össze. Bőkezűen fizette őket, hogy boldogoknak és irigylésre méltóknak érezzék magukat, így

aztán a bouquevali-majorban szolgálni a legfőbb törekvése a vidék jobb munkásainak, üdvös törekvés, mely közöttük a gazdáikra nézve is hasznos versenyre vezetett, mert az itt olykor megüresedő helyekre csak az olyan cselédek pályázhattak sikerrel, akik kitűnő bizonyítványokat tudtak felmutatni. Ekképp Rudolf egy kis darab földön egy mintagazdaságot létesített, melynek nemcsak az volt a rendeltetése, hogy az állatokat és a föld megmunkálását megjavítsa, hanem és főleg az, hogy az embereket megjavítsa és ezt elérte azzal, hogy az emberek érdekeihez kötötte azt, hogy szorgalmasak, értelmesek és becsületesek legyenek.

A vacsora előkészületeit befejezve, a szakácsné még egy kupa bort tett az utóétkekhez az asztalra, majd kiment és meghuzta a harangot. Erre a barátságos hívásra a munkások, béresek, tehenészek és külső cseléd lányok, összesen mintegy tizenöten, vidáman bejöttek a konyhába. A férfiak arca nyílt és férfias volt, az asszonyok kellemesek és jól kifejlettek, a lányok fürgék és vidámak; mindnyájan tiszták, elégedettek és jókedvűek, látszott rajtuk, hogy sorsukkal meg vannak elégedve. Gyermekes örömmel siettek be, hogy derekasan hozzálassanak az izletes vacsora elköltéséhez, melyre nehéz napi munkájukkal érdemessé tették magukat.

Az asztalfőn egy őszhaju, jámborarcu, nyílt és bátor tekintetű munkás foglalt helyet, ajkai némi hajlamot árultak el a kedélyes gunyolódásra. Igazi példánya volt a szó jó értelmében a paraszt embernek, egyenes, határozott, világos és férfias gondolkodásával, miről a francia parasztot mérőföldnyi távolságról fel lehet ismerni. György apó — ez volt a neve az öregnek — gyermekkorá óta nem távozott a majorból, ahol öregségére a béresgazda tisztét töltötte be. Amikor Rudolf az ingallant megvette, az öreg cselédet is ajánlották neki, kit ő, mint a leltárnak egy becses da-

rabját át is vett és mint a cselédség vezetőjét, Georges asszonynak adott át, György apónak nagy tekintélye volt a cselédek fölött, mit koránál, tudásánál és becsületességénél fogva meg is érdemelt.

Miután ő leült, a többiek is helyet foglaltak.

György apó, miután hangos szóval elmondta az áldást, egy régi szent szokást követve, kése hegyével keresztet metszett ki egy darab kenyérből a szüzanya, avagy a szegények számára, aztán ugyancsak a Szüzanyára bort öntött egy pohárba és úgy a kivágott keresztet, mint a pohár bort egy tányérba téve, az asztal közepére helyezte.

E pillanatban a kutyák az udvaron hevesen ugatni kezdtek; az öreg Hektor haragos morgással felelt és néhány még eléggé félelmes fogát mutogatta.

— Valaki jár az udvar fala körül — szólt György apó.

Alig mondta ki e szavakat, csöngetés hallatszott a nagy kapu felől.

— Ki jöhet ilyen későn? — kérdezte az öreg béresgazda. — Nézz csak ki Jancsi!

— A szólított fiatal legény sajnálkozva hagyta ott a nagy lányér forró levest, melyet, hogy gyorsabban hűljön, tele tüdővel fújt és kiment a konyhából.

— Első eset régóta, hogy Georges asszony és Mária kisasszony nem ülnek ott a sarokban, hogy jelen legyenek a vacsoránkon — mondta György apó. — Annyira hozzászoktam már az ő ittlétükhöz, hogy jobbizüen ennék, ha itt volnának.

— Georges asszony a Mária kisasszony szobájába ment, mert a kisasszony a lelkész ur elkisérése után kissé gyengélkedve tért haza és lefeküdt — mondta Klaudina, az erőteljes leány, aki az Énekesnőt a lelkészlaktól visszakísérte, ekként tudtán kívül érintve a Bagoly gonosz terveit.

— Ami jó Mária kisasszonyunk gyengélkedik?

reményilem, hogy nem beteg? — kérdezte az öreg bérsgazda aggódva.

— Nem, nem, hála Istennek, György apó; Georges asszony azt mondta, hogy az a kis gyengélkedés nem jelent semmit — válaszolt Klaudina — mert különben Párisba küldött volna valakit Dávid urért, azért a néger orvosért, aki már egy izben gyógyította Mária kisasszonyt. Ugye milyen különös, egy fekete orvos! Ha én volnék beteg, nekem nem volna hozzá bizalmam. Ha már beteg vagyok, akkor egy fehér orvos, egy keresztény kell nekem.

— Hát Dávid ur nem gyógyította meg Mária kisasszonyt, amikor eleinte gyengélkedő és bágyadt volt?

— De igen, György apó.

— Nos tehát?

— Mindegy, egy fekete orvos! én félnék tőle!

— Hát az öreg Anna nénit, aki a lábbaja miatt három évig nem tudott az ágyból felkelni, nem ez a fekete orvos állította talpra?

— De igen, György apó.

— Nos tehát, lányom?

— Igen, ez mind igaz, György apó, de egy fekete orvos! gondolja meg, olyan fekete, mint az ördög, piha!

— Hát a te üsződ, a Kedves, milyen színű?

— Fehér, György apó, fehér mint a hattyu és mennyi tejet ad! Ilyen üsző nincs több a határban.

— Hát a Cigány üsző?

— Az meg olyan fekete, mint a holló, de ez is jó tejelő, bárki beérhetné vele.

— És a fekete üsző teje milyen színű?

— Hát fehér, György apó, persze, hogy fehér, olyan fehér, mint a hó.

— Tehát olyan fehér, mint a Kedves teje?

— Persze, hogy olyan.

— Ámbár a Cigány fekete.

— Hát igen, ámbár a Cigány fekete, a teje mégis fehér. Mit határoz az a tejnél, hogy a tehén fehér, fekete, avagy vörös ?

— Nagyon jó, de akkor, kis lányom, miért nem akarod elismerni, hogy egy fekete orvos lehet éppen olyan jó, mint egy fehér ?

— Ejnye, György apó — szólt a fiatal lány elpirulva, majd pillanatnyi gondolkodás után: — Hát igen, György apónak igaza van, miután a feke Cigány éppen olyan fehér és jó tejet ad, mint a fehér Kedves, ennél fogva a színük nem határoz.

Klaudina okoskodását a fehér és fekete faj különbözősége fölött a Jancsi legény visszajövele szakította félbe, ki most épp annyi buzgalommal fujt a markába, mint elébb a levesbe.

— Teringette, hideg lesz az éjszaka! Ugy fagy, hogy tán még a kutba is befagy a víz — mondta belépésekor; — bizony jobb most idebent, mint odakint, az irgalmát ennek a hidegnek!

— Az északkeleti szél mindig nagy hideget hoz — így tanultuk az iskolában — mondta az öreg béresgazda. — De ki csöngetett ?

— Egy szegény vak ember, meg egy gyerek, aki vezeti.

— És mit akar az a vak ember ? — kérdezte tovább az öreg.

— Szegény feje, eltévedt, mert torony iránt akart Louvresbe menni. Ebben a nagy hidegben és sötétségben nem tudja utját folytatni és azért engedelmet kér, hogy az éjszakát az istállóban tölthesse.

— Georges asszony olyan jólelkű, hogy sohasem tagadja meg egy szerencsétlen embernek a vendégszeretetet; ezeknek is biztosan megengedi, hogy itt háljanak, de mégis értesitenünk kell őt. Eredj hát hozzá Klaudina.

Klaudina gyorsan távozott a konyhából.

— És hol van az a szegény ember .

— A kis csűrben.

— Miért vezetted oda ?

— Mert ha az udvarban maradtak volna, a kutyák felfalták volna őket elevenen. Hiába kergettem a bestiákat, különösen a Tigris, a Szultán meg a Mérgeges olyan dühösek voltak rájuk, aminőknek még sosem láttam ezeket az állatokat.

— No, csináljunk egy kis helyet a vendégek számára és kérjünk a szakácsnétól két újabb terítéket, egyet a vak ember és egyet a fia számára, mert biztosan tudom, hogy Georges asszony megengedi, hogy itt töltsék az éjszakát.

— De mégis különös, hogy a kutyák ilyen dühösek rájuk — mormogta a Jancsi legény — különösen a Tigris, amelyet Klaudina az este magával vitt a plébániára, olyan dühös volt, mintha az ördög bujt volna belé. Amidőn, hogy megnyugtassam, megsimogattam, a háta szőre visszájára állt, mint egy sündisznóé. Mit szól hozzá, György apó ?

— Azt mondom öcsém, hogy az állatot az ösztön vezeti. Amikor az ősszel egy nagy záporosó után, alkonyatkor az öreg Kesely lovon hazafelé baktattam, a sötétségben a megdagadt pataokban nem találtam meg a gázlót. Ekkor a Kesely nyakába dobtam a kantárszárat és rábíztam magamat az öreg ló ösztönére. És a jó állat megtalálta a gázlót a sötétben, biztosabban, mint némely ember napvilág mellett megtalálta volna.

— De ki tanította meg azt az öreg lovat erre ?

— Az, fiam, aki a fecskét megtanította arra, hogy a házfedél alá rakja a fészket... Nos Klaudina — mondta most az öreg bérengazda a cselédlánynak, ki a hóna alatt friss, zsályaillatu ágyhuzatokat hozott — nos, ugye Georges asszony azt parancsolta, hogy a szegény vaknak és a fiának enni adjunk és hogy itt tartuk őket éjszakára ?

— Igen és ágyhuzalokat adott, hogy jó fekvőhelyet csináljunk nekik a kis szobában a folyosó végén — mondta Klaudina.

— No menj, keresd fel őket Jancsi... Te pedig, lányom, tégy két széket a tüzhöz, hogy mielőtt az asztalhoz ülnének, kissé felmelegedjenek.

Ujra hallatszott a kutyák dühös ugatása és a Jancsi hangja, amint a megvadult állatokat megnyugtítani igyekezett.

A konyha ajtaja hirtelen kinyílt és az Iskolamester Tortillarddal együtt rohanvást toppant be a konyhába, mintha kergették volna.

— Micsoda veszett állatok! — kiáltotta az Iskolamester ijedten — kis hijja, hogy le nem vettek bennünket a lábunkról!

— Egy darabot leszakítottak a zekémből! — dadogta Tortillard sápadtan a rémülettől.

— Ne vegye rossz néven, jó ember — mondta Jancsi az ajtót becsukva — de még sosem láttam ezeket a kutyákat ilyen dühösekknek. Bizonyára a nagy hideg izgatja őket... talán így akarnak felmelegedni... Csiba Hektor, — kiáltott most szigorú hangerővel az öreg kutyára, amely kényelmes, meleg helyéről a két jövevényre akart rontani. — Ni, a vén fogatlan, szintén kedvet kapott a harapásra.

— Takarodj a helyedre, Hektor! — kiáltott az ebre György apó, mire a vén kutya behuzott farkkal, de még mindig fogait vicsorgatva visszafeküdt a sarokba.

A két jövevény még mindig az ajtónál állott. A bandita vonásai olyan visszataszítóak voltak, hogy a major lakói pillanatokig meglepetve néztek rá, némelyek undorral, mások borzalommal. Ez a hatás nem kerülte el Tortillard figyelmét; a parasztok megdöbbenése biztosabbá tette a fellépését; büszke volt társára, hogy ilyen félelmet gerjesztett. Az első hatás elmul-

tával György apó, a vendégszeretet kötelességének eleget tenni akarván, így szólt az Iskolamesterhez :

— Jó ember, lépjen közelebb a tüzhöz ; először is melegedjék fel, aztán velünk fog vacsorálni, mert mi is vacsorálni akarunk. Üljön le ide. De mit beszélek — tette hozzá — hiszen nem magához, hanem a fiához kell beszélnem, mert, sajnos, maga világtalan. Nos, fiam, vezesd apádat a tüzhelyhez.

— Igenis, jó uram — válaszolt Tortillard az ő orrhangján, ármányos hízélgéssel ; — az Isten fizesse meg a jóságát ! . . . Jőjj apám, jőjj csak bátran. — És nagy gyengédséggel vezette a banditát. A tüzhely mellé mentek.

Hektor újra felmordult, majd az Iskolamestert szimatolva, hirtelen olyan hosszuranyúlt panaszos vonítást hallatott, amelyről a nép azt mondja, hogy a halálszagot érzi.

— Gebedj meg ! — mormogta magában az Iskolamester. — Bizonyára annak a marhakereskedőnek a vérét érzik ezek a dögök a nadrágomon . . .

— Igazán különös — mondta Jancsi halkán — az öreg Hektor halottszagot érez ezen a vak emberen.

Most egy furcsa dolog történt. Az öreg kutya vonítását meghallották a külső kutyák és kutyaszokás szerint ők is vonítani kezdtek, ha pedig kutyák észrevehető ok nélkül panaszos hangon vonitanak, ez a néphit szerint közeli halált jelent. Noha a cselédek nem voltak túlságosan babonások, mégis csaknem ijedten néztek össze. Még az Iskolamestert is, minden pokoli fásultsága ellenére, pillanatnyi remegés fogta el e baljóslatu üvöltés hallatára, amely az ő megjelenését követte ; az állatok megéreztek benne a gyilkost. Tortillard a babonára mitsem adó párisi utcagyerek, ki, mint mondani szokták, a gonoszszagot az anyatejjel szivta magába, teljesen közönyös maradt. Nem féltvén többé az irháját a kutyáktól, ez a torzszülött mulat-

ságosnak találta a majorbeliek babonás borzalmát és a vak bandita meghökkenését.

Az első ijedség elmúltával Jancsi kiment és csakhamar hallani lehetett ostorának pattogását, amellyel szétugrasztotta a kutya-hangversenyt. A cselédek aggodalmas arca ismét kiderült. Néhány pillant mulva az Iskolamester visszataszító külseje már inkább szánalmat, mint rettegést keltett; sajnálták a kis sántát a testi hibájáért és tetszett nekik az a gondosság, amellyel vak „atyját“ körülvette.

A munkások pillanatra felejtett étvágya ismét felébredt és néhány percig nem lehetett egyebet hallani, mint az evőeszközök zörgését. Mindenki el volt foglalva az izletes ételek fogyasztásával, de azért férfiak és nők egyaránt érdeklődve és meghatva néztek, hogy a fiu mily figyelemmel szolgálta ki a vakot, darabolta el a húst a tányérján, öntött bort a poharába és adott neki inni belőle.

Ez volt a szép oldala az éremnek, de volt rút oldala is. Egyrészt, hogy kegyetlen hajlamát kielégítse, másrészt utánzó ösztönénél fogva Tortillard mulatságát találta abban, hogy az Iskolamestert megkinozza. A Bagoly példája szerint, ki gyönyörködött az emberek és állatok meggyötrésében, ez az elkorcsosult gyermek beteges kedvtelését találta ennek a vak tigrisnek a nyomorgatásában. Nagyon mulattatta őt, hogy miáltal a cselédek szemeláttára a leggyengédebb figyelemben részesítette az ő állítólagos atyját, addig az asztal alatti minden egyes kiszolgálás után nagyot rugott annak jobb lábán, amely még a gályarabságban töltött időkből egy fájdalmas sebet viselt azon a részen, ahol a bilincs feltörte. És az Iskolamester — noha forrt benné a méreg — kénytelen volt a kis szörnyeteg kinzásait arcizmának megmozdítása nélkül tűrni, nehogy magát elárulja.

— Ime, édes apám, izletes dióbél, a héja nél-

kül, ide teszem a tányérjára, tessék enni, olyan friss és édes.

— Ugy-ugy fiacskám — biztatta a fiut jóságos arccal György apó — csak lásd el édes apádat. — Aztán a banditához fordult: — Lám, barátom, ha egyrészt sajnálni való is, de másrészt az Isten megáldotta magát egy jó fiuval!

— Bizony, az ő gondoskodása nélkül...

Itt fájdalmasan fel kellett szisszennie, mert a Vöröskar fia úgy megrugta, hogy fájdalmát nem tudta elnyomni.

— Istenem!... mi baja édes apám? — kiáltott fel siró hangon Tortillard és elérzékenyülést színelve, a nyakába borult az Iskolamesternek.

Ez, fájdalmának és dühének első mozdulatával meg akarta fojtani a kis sánta ördögöt herculesi karjaival és oly hevesen szoritotta magához, hogy a fuldokló gyerek fájdalmasan felkiáltott. A vén bandita erre észretért és szabadon bocsátotta a fickót.

A parasztok csak kölcsönös gyengédséget láttak mindebben apa és fiu között; a gyermek sápadtságát és mély lélegzetvételt a jó gyermek aggodalmának tulajdonították.

— Mi a baja, kedves barátom? — kérdezte György apó részvétellel a vak embert. — A felszisszenésével nagyon megijesztette a fiát. A szegény gyerek egészen elsápadt, sőt még a lélegzete is elállott.

— Nincs semmi bajom — felelte az Iskolamester, ki hidegvérét már visszanyerte. — Én foglalkozásomnál fogva műszerész és lakatos vagyok; már jó ideje, hogy egy tüzes vasat ejtettem a lábamra, mitől egy égési sebem támadt, mely mindmáig nem forradt be és most éppen ezt a részt ütöttem bele az asztal lábába, ezért kellett felszisszennem.

— Szegény apám! — mondta Tortillard tettetett megindulással, közben ördögi pillantást vetve az Is-

kolamesterre — szegény apám, bizony azóta nem tudtuk meggyógyítani a lábát. Hej, bár csak megvált-hatnám a szenvedését, inkább én szenvednék helyette.

Az asszonyok meghatva néztek Tortillardra.

— Bizony, jó ember — kezdte ismét György apó — sajnálhatja, hogy három héttel előbb nem jött a majorba, ahelyett, hogy most jött.

— Miért?

— Azért, mert néhány napig egy párisi orvos volt nálunk, akinek hatásos szere van minden lábfájdalom ellen. Egy szegény falusi asszony három esztendő óta nem tudott járni, az orvos egy kenőcsöt tett a sebére... Most az asszony olyan fürgén jár, mint a fürj és megfogadta, hogy első utja lesz Páris, hol a Veuve-Fasorban felkeresi megmentőjét, hogy megköszönje a jószágát... Ugye ez már jókora ut? De mi baja magának megint? Újra fáj az a szerencsétlen seb?

Nem a seb fáj, hanem a Veuve-Fasor említése olyan gonosz emlékeket idézett fel az Iskolamesterben, hogy undok arca elsápadt és vonásai megrándultak.

— Igen, — válaszolt ez, zavarát rejtegetni igyekezve — megint egy nyilalás.

— Igazán kár — folytatta György apó, hogy ez az érdekes orvos már nincs itt; de azt hiszem, hogy ő nemcsak tudós ember, de jó ember is. Ha majd Párisba visszatérnek, vezettesse el magát hozzá; biztos vagyok benne, hogy ez az orvos meggyógyítja. Címél könnyű megjegyezni: Veuve-Fasor 17. szám. Ha elfelejti a számot, nem baj, azon a helyen nem sok orvos lakik, különösen pedig nem sok néger orvos, mert képzelje csak, ez a kitűnő Dávid orvos néger ember.

Az Iskolamester vonásait a sok sebhely annyira elborította, hogy a sápadtságot nem igen lehetett rajta észrevenni. Pedig szörnyen elsápadt, amidőn először a Rudolf házának számát hallotta, aztán meg a Dávid

nevet emlegették előtte, a fekete orvost, azt az embert, aki őt egy borzalmas büntetéssel sújtotta, melynek rettenetes következményeit minden percben érezte.

György apó nem vette észre az Iskolamester el-sápadását és folytatta :

— Különben, jó ember, amikor majd innen el-megy, átadom a fiának az orvos címét és ennek fel-mutatása bizonyára arra indítja Dávid urat, hogy önt gyógykezelés alá vegye, mert ő igazán nagyon jó ember... csak kár, hogy mindig olyan szomorú. Nohát jó ember, igyunk egyet az ön megmentőjének az egész-ségére.

— Köszönöm, nem vagyok szomjas — mondta az Iskolamester komor hangon.

— De nem almabort öntöttem ám a poharába, hanem jó öreg bort — mondta György apó szívélye-sen. — Sok embernek nincs módjában ilyen bort inni. Ritka major, ahol ilyet isznak a cselédek... És mit szól a hétköznapi vacsoránkhöz ?

— Nagyon jó — válaszolt gépiesen az Iskola-mester, mindinkább elmerülve szomorú gondolataiba.

— Itt minden nap ilyen vacsorát eszünk ; jó munka és jó vacsora, jó lelkiismeret és jó ágy ; ime pár szóban a mi életünk ; mi nyolcan vagyunk itt munkások és nem dicsekvésképp mondom, annyit vég-zünk, mint tizennégyen, de úgy is fizetnek bennünket, mint másutt tizennégyet és a fizetésen kívül még a ti-zedik részét kapjuk a terményeknek. Ebből megérti ugye, hogy egy szál kalászt sem hagyunk a tarlón, mert mennél többet ad a mi jó öreg földanyánk a gaz-dánknak, annál több jut egy-egy főre a cselédeknek.

— De akkor a maguk gazdája nem gazdagszik, ha így megosztja a jövedelmét magukkal — jegyezte meg az Iskolamester.

— A mi gazdánk ? ... Ó, ő nem úgy gazdagodik,

mint a többi. Neki egy különös módszere van a meggazdagodásra.

— Miféle? — kérdezte a vak bandita, ki a beszélgetéssel akarta elűzni sötét gondolatait — hát a maguk gazdája valami rendkívüli ember?

— Ugy ám, rendkívüli mindenben. Magát, jó ember, a véletlen hozta ide, mert ez a falu távol esik a nagy közlekedési utaktól. Maga, barátom, talán sosem jár erre, hát legalább ne menjen el anélkül, hogy tudná, hogy ki a mi gazdánk és hogy mit csinált ebből a majorból. Megmondom röviden, azzal a feltétellel, hogy beszélje el mindenütt, amit tőlem hallott. Hadd tanuljanak a példájából.

— Szívesen hallgatom — mondta az Iskolamester.

— Hát nem is bánja meg, ha meghallgat — mondta kedélyesen az öreg béresgazda. — Képzelve csak, egy napon a mi gazdánk így szólt magához: „Én nagyon gazdag vagyok, helyes, de ebből a gazdagságból kétszeresen tudnék jóllakni, ha mindazoknak ebédet adnék, akik semmit sem ebédelnek. Nohát én ezen tőlem telhetőleg változtatni akarok, tehát gyorsan, munkára!” És a gazdánk derekasán hozzálátott a munkához. Megvásárolta ezt a gazdaságot, amely akkor nem sokat ért és mindössze két ekével szántották a földjét, én tudom ezt, mert itt születtem. És a gazdánk megszaportotta a földet, majd mindjárt megtudja, hogy miként... A gazdaság vezetését egy tisztelettreméltó nőre bízta, ki azonban, sajnos, nem volt boldog... ez mindig így volt, kinek mit szánt a Gondviselés. És a gazdánk így szólt ahhoz a nőhöz: „Ez a ház olyan legyen, mint az Isten háza, nyíljon ki a jók és záruljon be a gonoszok előtt; zavarják el a lusta koldusokat a küszöbéről, de adják meg a munka alamizsnáját azoknak, akik felveszik a küzdelmet, ez az alamizsna, anélkül hogy az elfogadját lealacsonyítaná, megjutalmazza az adományozóját és

gazdaggá teszi azt, aki igaz uton szerezte gazdagságát.“ Ime, ezt mondta a gazdánk, de nemcsak mondott, hanem cselekedett is. Ennekelőtte egy egyenes ut vezetett innen Écouenbe, mely megrövidítette az utat egy jó mértfölddel, de az ut járhatatlanná vált, kész veszedelme volt embernek, állatnak, járműnek; egy kis közmunkával, egy kis pénzáldozattal a szomszédos bérlők részéről az utat helyre lehetett volna állítani, de amennyire óhajtotta mindegyik, hogy az ut járható legyen, annyira tartózkodtak mindannyian attól, hogy az utjavításhoz akár pénzzel, akár munkával hozzájáruljon. Amikor gazdánk ezt látta, így szólt: „Az utat azért megcsináljuk, de miután azok, akik hozzájárulhatnának, nem járulnak hozzá, s miután ez az ut egyelőre felesleges és csak később veszik hasznát azok, akiknek kocsijuk, lovuk van, hát előbb azok vegyék hasznát, akiknek két karjukon és szivükön kívül egyébük nincs.“ Így aztán a gazdánk, ha például egy erős legény kopogtatott be a majorba és így szólt: „Éhes vagyok és nincs munkám“ — ezt felelte neki: „Fiam, itt van egy jó leves, egy csákány, egy lapát, majd elvezetünk téged az écoueni utra, csinálj naponta két öl kavicsot és minden este kapsz negyven soust, ölet husz sousba számítom, negyed-ölet tiz soust, a semmiért pedig nem jár semmi. Alkonyatkor, amikor a mezőről visszatérek, megnézem, hogy mit végeztél.

— Igen ám, csak hogy van elég csirkefogó, aki megcsinálja a levest és aztán elszede a csákánnyal és a lapáttal! — jegyezte meg ravaszkodva Jancsi és hozzátette: — Ez bizony elveszi az ember kedvét a jólévestől.

— Ez igaz — véleményezte néhány munkás.

— Hogyisne, fiam — felelt György apó — eszerint nem kellene ugyebár sem vetnünk, sem ültetnünk, mert vannak hernyók, zsizsikek, egerek és egyéb

gonosz, kártékony férgek, amelyek felemészthetnék a magvat? De ez nem lenne okos dolog, mert a jó Isten nem fukar és ismét fakasztja a rügyeket, ismét gyökeret hajtanak a vetések, a kár helyrejön, úgy hogy észre sem lehet venni a kártékony állatok munkáját. Nem igaz, jó ember? — fordult György apó az Iskolamesterhez.

— De igen, de igen — sietett ez megjegyezni, szinte felriadva mély gondolkodásából.

— Ami az asszonyokat és a gyermekeket illeti, az ő erejükhöz is talált a mi böles gazdánk megfelelő munkát.

— De a munka mégsem megy gyorsan az utcsinálásnál — jegyezte meg Klaudina.

— Igaz, lányom, ez azt mutatja, hogy szerencsére, a szegény emberek részére elég munka kínálkozik ezen a vidéken.

— Hát egy ilyen beteges embernek, mint én — szólalt meg egyszerre az Iskolamester — egy ilyennek, például nekem, nem adnának irgalomból egy zugot és darabka kenyeret a majorban arra a rövid időre, amíg élek? Ó, ha ez lehetséges volna, egész életemben hála-lásan gondolnék a gazdájukra.

A bandita ezuttal őszintén beszélt. Nem mintha bűneit megbánta volna, de a munkások békés, boldog élete olyan kívánatosnak tetszett neki, amilyen ijesztőnek találta a jövőt, amellyel a Bagoly megfenyegette, olyan jövőt, amelyre csak rettegve gondolhatott.

György apó csodálkozva nézett az Iskolamesterre.

— Ah, jó ember — mondta neki — nem képzeltem, hogy ilyen rossz helyzetben van.

— Sajnos, abban vagyok... munkaközben elvesztettem a szemem világát. Azért megyek Louvresbe, hogy egy távoli rokonomtól segílyt kérjek, de talán tudja, hogy a rokonok néha milyen önzők és szivtelenek — mondta az Iskolamester.

— Ó, nincs olyan önző ember, aki egy ilyen tisztességes munkást elutasítana, mint ön — válaszolt György apó biztató hangon — hozzá még egy ilyen kedves, jó fiúval, hiszen még a követ is megindítanak... De a volt mestere, akinél a baleset bekövetkeztéig dolgozott, miért nem tesz semmit önért ?

— Meghalt... — szölt, az Iskolamester némi habozás után — ő volt az egyetlen pártfogóm.

— És a Vakok Menhelyén nem vennék fel ?

— Még nem értem el azt a kort, hogy felvegyenek, mert csak egész öreg embereket vesznek fel.

— Szegény ember ! igazán sajnálom.

— Ezért kedves embertársam nem gondolja, hogy azon esetben, ha Louvresben nem nyerem el a remélt segílyt, hogy az ön gazdája, kit már ismeretlenül is tisztellek, könyörölni fog rajtam ?

— Sajnos, ez a major nem irgalomháza. Rend szerint megengedik, hogy beteges utasok egy éjjelt vagy egy napot a majorban töltsenek, aztán némi segílynyújtás után Isten nevében utnak bocsátják.

— Eszerint nincs semmi reményem arra, hogy gazdája érdeklődjék a sorsom iránt ? — kérdezte az Iskolamester egyet sóhajtvá.

— Én a szabályt mondtam el önnek, jó ember, de a mi gazdánk olyan szivélyes, olyan nagylelkű, hogy minden kitelik tőle.

— Azt hiszi ? — kérdezte az Iskolamester — azt hiszi, hogy egy zugot engedne nekem át, ahol élhetnék ? Oly kevéssel boldognak érezném magamat !

— Azt mondom önnek, hogy a gazdánk mindenre képes... Ha ő megengedi, hogy itt maradjon, akkor önnek nem kell egy zugolyban meghuzódnia, akkor épp olyan ellátást kap, mint mink. Arra is találunk módot, hogy a fiát erejéhez mérten foglalkoztassuk ; jó tanácsban és jó példában nem fog hiányt szenvedni, a mi tisztelendő plébánosunk a többi gyerekekkel

együtt fogja őt tanítani és a gyermek a jóban fog felnőni, mint mondani szokták. De, hogy ez lehetséges legyen, szükséges lenne holnap reggel egész őszintén a Jó Segély nővérrel beszélni.

— Hogyan ?

— Így hívják a főnöknőnket... Ha ő érdeklődik ön iránt, akkor nyert ügye van... Jótékonyság dolgában a gazdánk még nem tagadta meg asszonyunk egyetlen kívánságát sem.

— Ó, akkor beszélek vele, igen, beszélek vele!... kiáltott fel az Iskolamester örömmel, úgy érezvén magát, mintha már megszabadult volna a Bagoly zsarnokságától.

Ez a remény kevés visszhangra talált Tortillardnál, ki csöpp kedvet sem talált abban, hogy az öreg béresgazda ajánlata szerint a jóban nőjjön fel, az öreg tisztelendőatyja felügyelete alatt. A Vörösakar fia kevés hajlamot érzett magában a paraszti életre és a pásztorodalokra; másrészt hiven ragaszkodván a Bagoly gondolkodásához, nagy kedvetlenséggel hallotta, hogy az Iskolamester mint akarja magát kivonni az ő közös zsarnokságuk alól; szükségesnek tartotta tehát a helyzetre emlékeztetni a banditát, aki már a mezei élet derűs elképzelésének engedte át magát...

— Ó, igen — ismételte az Iskolamester — beszélni fogok a Jó Segély nővérrel... ő bizonyára könyörületes lesz irántam és...

E pillanatban Tortillard alattomban erőteljesen megrugta az Iskolamester lábát — éppen a fájdalmas helyen. Az éles fájdalom félbeszakította és megrövidítette a bandita beszédét, csak fájdalmas reszketéssel ismételte: — Igen, reményem, hogy ez a jó asszony könyörületes lesz irántam.

— Szegény, jó apa... — szólalt most meg Tortillard. — De hát egészen megfeledkezel jó nagynémről, Bagoly asszonvról, ki téged annyira szeret?...

Szegény Bagoly néni!... Ó, ő nem hagyna így el téged, nem bizony! Képes lesz idejönni Szakállas bácsival együtt, hogy téged visszaköveteljen.

— Bagoly asszony? Szakállas? Látszik, hogy ez a jó ember rokonságban van a madarakkal és a halakkal... — mormogta halkán Janesi és gunyosan mosolyogva meglökte könyökével a szomszédnőjét. — Ugy-e milyen furesa emberek, Klaudina?

— Ó, te szivtelen, menj! hát szabad az ilyen szerencsétlent kicsufolni? — felelte a major leánya és úgy meglökte a legény könyökét, hogy ez felszisszent utána.

— A Bagoly asszony rokona önnek? — kérdezte György apó az Iskolamestert.

— Igen... a rokonaink közül való — válaszolt ez komor és bús hangulatban.

— Ót akarja felkeresni Louvresben? — kérdezte tovább az öreg béresgazda.

— Igen — felelte a bandita — de azt hiszem, hogy a fiam téved, ha nagyon számít rá, ezért mindenestre holnap reggel beszélni fogok az önök jó urnőjével és megkérem, hogy legyen szószólóm a birtok tiszteletreméltó tulajdonosánál... Azonban — tette hozzá, hogy a beszédtárgyat megváltoztassa és elejét vegye Tortillard meggondolatlan közbeszólásának — a birtok tulajdonosáról beszélve, valaki azt ígérte, hogy elmondja ennek a tehenészetnek egy sajátságos tulajdonságát.

— Én ígértem ezt meg önnek — mondta György apó — és megtartom ígéretemet. — Gazdánk, miután ekképp elképzelte, hogy mit nevezzen a munka alalmazójának, így szólt magához: Vannak intézmények és jutalomdíjak, a lovak és a többi hasznos állatok, az ekék és sok egyéb eszköz megjavítására... Miért ne szentelnénk hát egy kis időt és költséget az emberek megjavítására?... Jó állatokat birni, ez jó

dolog, de jó embertársakkal birni, ez még jobb — de nehezebb dolog. Nehéz zabbal és jó legelővel, friss vízzel és tiszta levegővel, folytonos gondossággal és biztos szakértelemmel olyanokká tenyészhetjük állatainkat, aminőkkel akarjuk; de hát az emberekkel más-képpen vagyunk, nem foghatjuk az embert az erkölcs elé, mint az ökröt az eke elé. A legelő jól szolgál az ökörnek, mert a jó legelő csiklandozza az inyét és hizlalja a testét; nos, nézetem szerint, hogy a jó tanácsok hasznára legyenek az embernek, meg kell őt győzni arról, hogy e tanácsokat követve megtalálja a számítását . . .

— Mint ahogy a marha megtalálja a magáét, amidőn a friss füvet legeli — nemde, György apó? — kérdezte Jancsi.

— Ugy, ugy fiam! — felelte mosolyogva az öreg béres.

— De György apó — mondta egy másik munkás — azt beszélik, hogy van egy olyan fajta gazdaság, ahol fiatal tolvajokat helyeznek el, ahol megtanulják a földművelést és nagyon jó bánásmódban részesülnek.

— Igaz, gyermekem; és ez nagyon okos dolog; az emberséghez és a könyörületességhez tartozik, hogy a rosszakat ne engedjük át a kétségbeesésnek, hanem inkább reményt nyujtsunk a jóknak is. Ha egy tisztességes fiatalember meg akarja tanulni a földművelést és felvételt kér a fiatal tolvajok otthonába, akkor furcsán hangzana az ilyen párbeszéd: „Fiam, loptál, vagy csavarogtál?” — „Nem.” — „Akkor itt nincs számodra hely.”

— Pedig így cselekszenek, ahogy György apó mondja — mondta Jancsi. — Amit megtesznek a gazemberekért, azt nem teszik meg a becsületes emberekért; javítják az állatokat, de nem javítják az embereket.

— Hogy példát adjon és a mulasztást valameny-

nyire pótolja, ezért alapította gazdánk ezt a gazdaságot... „Jól tudom, hogy ott fenn — mondta, s az Égre mutatott — a becsületes embereket megjutalmazák; de az Ég bizony nagyon magasan és nagyon messze van és sajnos, soknak nincs kitartása, hogy ezt megvárja; és aztán honnan vennének időt arra, hogy feltekintsenek? Nappal, napkeltétől napnyugtáig a földre hajolva ássák és újra ássák a földet a gazdájuk részére; éjjel fáradtan fekszenek a vackukra. Vasárnap lerészegszenek a korcsmában, hogy felejtsek a tegnapi és holnapi robotot. Mert hiszen ezek a robotmunkák nem hoznak nekik jutalmat. A súlyos munka végeztével vajjon a táplálkozásuk megjavul-e? nem! a fekvőhelyük puhább lesz-e? nem! gyermekük kevésbé beteges-e? nem! feleségük kevésbé kimerült-e a szoptatástól? nem!... És az asszony tápláléka? nem eszik annyit, amennyit kellene. A szegény falusi emberek talán jókedvűen viselnék a sorsukat, ha látnák, hogy mindenki úgy él, mint ők. De ha bemennek a városba, hol fehér kenyeret, puha ágyat, rózsás arcu gyermekeket látnak, akik úgy jóllaknak, hogy kalácsot dobnak a kutyáknak, bizony ekkor ha visszatérnek az ő nyomorukhoz, akkor így okoskodnak: „Miután szükséges, hogy gazdagok és szegények legyenek, miért nem születünk mi gazdagoknak? ez igazságtalanság.“ Gyermekeim, bizonyos, hogy azok a szegények oktalanságot beszélnek, s ezzel nem könnyítenek a jármukon és mégis ezt a jármot, melyet viselni olyan nehéz, minden kilátás és remény nélkül viselniök kell éltük fogytáig. Csak természetes, hogy az ilyen munkás munkája nem sokat ér, mert a legtöbb munkás így szól magához: „Miért dolgozzak többet és jobban? Azért, hogy több és nehezebb kalász teremjen? Hiszen ez nekem mindegy. Miért fáraszam magam a nagy iparkodással? Mi, munkások, csak legyünk egyszerűen becsületesek, ne kövessünk el rossz-

szat, mert ekkor megbüntetnének bennünket, de ne tegyünk jót sem, mert a jóságunkat nem jutalmazták meg.“ Ez az okoskodás ugyan nem helyénvaló gyermekeim, mert lelkiismeretlenségre és lustaságra csábít, de sajnós, az olyan emberek, akik se nem jók, se nem rosszak, se jót, se rosszat nem cselekszenek, ezek vannak többségben, tehát ezeket kell megjavítani — mondta a gazdánk — csak úgy, mintha egy szerencsés véletlenségből állatoknak születtek volna... Tegyük hát munkásainkat olyanokká, hogy érdekükben álljon tevékenyeknek, okosaknak, szorgalmasaknak, hűségeseknek és becsületeseknek lenni, győzzük meg őket arról, hogy javulásukkal vagyont szereznek és boldogságukat mozdítják elő... s ekkor mindegyik fél nyerni fog. Vagyis, hogy a jó tanácsnak hasznát lássák, adjunk neki már ezen a földön kis kóstolót abból a nagy boldogságból, amely odafenn várja őket.“

Ekképpen tervét megállapítva, gazdánk közhírré tette a környéken, hogy hat munkásra és ugyanennyi munkásasszonyra vagy lányra van szüksége és ezeket azok közül fogja kiválogatni, akik a gazdájuktól, nemkülönben az iskolából és a hatóságoktól a legjobb bizonyítványokat mutatják fel. Fizetésük jóval több lesz a szokásos fizetésnél, élelmezésük jobb lesz a közönséges polgárokénál és ezenkívül az övék lesz a termés tizedrésze; a szolgálati idő két esztendő, ennek elteltével helyet kell adniok más, szintén ily módon elfogadott munkásoknak. Öt év múlva az eltávozott munkások ismét jelentkezhetnek, ha hely van üresedésben a majorban... És mi történt? Mióta gazdánk e gazdaságot megalapította, a környékbeli gazdaságok cselédei és napszámosai így biztatják magukat: „Legyünk szorgalmasak, becsületesek, igyekezzünk jó bizonyítványokat szerezni és ekkor egy napon mi is helyet kaphatunk a bouquevali majorban, ott két esztendőig úgy élünk, mint a paradicsomban, szerzünk ma-

gunknak szépecskén, ezenlül pedig a gazdák szívesen felfogadnak, mert itt töltött szolgálatunkat a legjobb bizonyítványnak fogják tartani.“

— Engem már felfogadtak az arnouvillei majorba, Dubreuil asszonyhoz, — mondta dicsekedve Jancsi.

— Engem pedig a Goness-majorba fogadtak fel — jegyezte meg egy másik munkás.

— Ime, láthatja, jó ember, hogy itt mindenki nyer; a környékbeli gazdák pedig duplán nyernek: nekünk tudniillik tizenkét cselédre van szükségünk, de a környéken van talán ötven jó cseléd, aki ide kíván jönni és ezért minden tekintetben példásan viseli magát. Tisztelettel legyen mondva, ha például egy lótenyésztő egy kiváló állatával díjat nyer; akkor sok más lótenyésztő is díjat szeretne nyerni és arra törekszik, hogy mennél jobb lovat tenyesszen. Látja, jó ember, ugye igazam volt, amikor azt mondtam, hogy a mi majorunk nem közönséges major és hogy a mi gazdánk nem közönséges gazda. Mert ő nemcsak az állatait szereti, hanem a munkásait is.

— Tényleg, az önök gazdája nem közönséges gazda — mondta az Iskolamester — és mennél nagyobbak látom a jóságát és a nagylelkűségét, annál inkább reménykedem abban, hogy részvétet fog érezni szomorú sorsom iránt. Egy ember, aki ilyen nemesen és ilyen okosan cselekszi a jót, nem sokalja, ha egy-egyel több jót kell neki cselekednie. Megtudhatnám a nevét ennek a jó embernek és ennek a jó asszonynak a Jó Segély nővérektől? — tette hozzá élénken az Iskolamester — hogy már előre dicsérhessem a nemes nevüket, mert biztosan reménylem, hogy könyörületek lesznek irántam.

— No, ugye azt hiszi, hogy valami nagyhirű nevet mondok önnek? Nagyon téved, olyan egyszerű két név, mint a szenteké szokott lenni. A Jó Segély nővért

Georges asszonynak, a jó gazdánkat pedig Rudolf urnak hívják.

— A feleségem!... a hóhérom!... — mormogta a bandita, mintha villámcsapás érte volna e felfedezés által.

Georges asszony! Rudolf!

Az Iskolamester nem engedhette át magát annak a hiedelennek, hogy csak a nevek véletlen hasonlóságáról lehet szó. Mielőtt Rudolf őt arra a borzalmas büntetésre ítélte, élénk érdeklődéséről beszélt neki Georges asszony iránt. Különben is a szerezsen Dávid legutóbbi jelenléte a majorban bizonyítja, hogy nem téved. Valami gondviselészerűt, a végzet kegyetlen rendelését ismerte fel ebben a csodálatos találkozásban, mely felborította azon reményét, amelyet e major tulajdonosának nagylelkűségébe vetett. Első gondolata a szökés volt.

Rudolf neve legyőzhetetlen rettegéssel töltötte el... úgy lehet, gondolta, hogy ebben a pillanatban e majorban tartózkodik... Erre a gondolatra a bandita felriadt kábultságából, felugrott és Tortillard kezét megragadva, zavart kifejezéssel felkiáltott:

— Menjünk... vezess engem... távozzunk innen!

A munkások elképedve néztek egymásra.

— Elmenni... mostan? Tán csak nem mondja komolyan, jó ember? — mondta György apó csodálkozva. — Ugyan mi jut eszébe, tán csak nem hibbant meg az esze?

Tortillard ügyesen felkapta az utóbbi szót, hosszasan felsóhajtott és mutatóujjával homlokára mutatva, értésére adta a munkásoknak, hogy az ő „apjá”-nak a fejében tényleg nincs minden rendben. Az öreg béres résztvevő fejcsóválással adta tudtára, hogy a jelt megértette.

— Gyere, gyere, menjünk ! — ismételte az Iskolamester és magával akarta huzni a fiut.

Tortillard, ki a jó ágyat nem akarta itthagyni, hogy ebben a farkasordító hidegben, éjnek idején a szabadban kóborogjon, fájdalmas hangon megszólalt :

— Kedves, jó apám, győzd le a rohamodat, nyugodj meg, ne menj el ebben a zord időben... kárt tennél magadban... Nem, nem, inkább nem fogadok szót, mintsem hogy téged a veszedelembe vezesselek.

— Aztán a munkásokhoz fordulva : — Ugyebár, bátyámuramék, nem engedik, hogy apa elmenjen ?

— Légy nyugodt, fiacskám — felelte György apó — nem nyitjuk ki a kaput apád előtt... Muszáj neki itt maradni.

— Ne kényszerítsenek arra, hogy itt maradjak ! — kiáltott fel az Iskolamester — különben is én alkalmatlan lennék a gazdájuknak... Rudolf urnak... György apó mondta, hogy ez a major nem irgalomház, tehát hadd távozzak innen !

— Alkalmatlan lenne a mi gazdánknak !.. Legyen nyugodt, barátom. Sajnos, a gazdánk nem lakik a majorban, nem jön olyan gyakran, mint szeretnénk... de ha itt lenne, sem volnának neki alkalmatlanok.

— Mégsem maradok... — szólt ijedt hangon a bandita — mást gondoltam... fiamnak igaza van : a rokonom Louvresben jólelkűen fog engem fogadni... hozzá sietek...

— Egyebet nem mondhatok magának, jó ember — válaszolt nyugodtan György apó — hogy ebből nem lesz semmi, ezen az éjszakán nem kelhet utra ezzel a szegény fiuval.

Az Iskolamester, noha Rudolftól már nem kellett félnie, még sem nyugodott meg, mert ámbár arca azóta teljesen eltorzult, mégis attól tartott, hogy a felesége, ki minden pillanatban lejöhet, felismeri : ebben

az esetben pedig Georges asszony bizonyára elárulja és elfogatja őt, mert a bandita mindig azt gondolta, hogy Rudolf, amidőn őt olyan rettenetesen megbüntette, ezzel különösen a Georges asszony gyűlöletét és bosszuját akarta kielégíteni. Ámde a bandita nem mehetett el a majorból, ki volt szolgáltatva Tortillard zsarnokságának. Kénytelen volt beletörődni sorsába, de mégis, hogy meglepetés ne érje a felesége részéről, így szólt György apóhoz :

— Miután ön biztosított engem arról, hogy nem leszek terhére sem a gazdájának, sem az urnőjének, tehát elfogadom a vendégszeretetüket ; de nagyon fáradt vagyok, szeretnék lepihenni, hogy holnap napkeltekor tovább mehessek.

— Ó, holnap reggel mehet tetszése szerint ; mi korán kelünk és nehogy újra ellévedjen, majd valaki elvezeti a helyes utra.

— Ha megengedi György^s apó, én vezetem a jó embert — mondta Jancsi — mert Georges asszony azt parancsolta, hogy reggel menjek be a kordén Villiersbe a jegyzőhöz, az ezüstért .

— Elvezetheted ezt a szegény világtalant, de gyalog — válaszolt György apó — mert Georges asszony mást gondolt, mert minek előre ennyi pénzt a majorban tartani, elég idő lesz, ha a jövő hétfőn küld érte, addig csak maradjon a jegyzőnél.

— Urnők minden esetre jobban tudja, mint én, hogy mit csináljon ; de mégis, miért fél a pénzt itt tartani ?

— Semmiért fiam, hála Istennek, de mindegy, én is jobb szeretek itt ötszáz zsák gabonát őrizni, mint tiz zacskó tallért. — Majd a két vendéghez fordult : — Nos jöjjön jó ember — mondta a banditának és jöjj te is fiam — tette hozzá egy égő gyertyát a kezébe véve. Aztán a két vendég előtt menve, elvezette őket egy kis földszinti szobába, melyben egy többfelé nyíló

hosszu folyosó végigjárása után jutottak. A béresgazda egy asztalra helyezte a gyertyát és így szólt az Iskolamesterhez: — Ime, itt a fekvőhelyük. Kívánom, jó ember, hogy az éjszakát nálunk nyugodtan töltsé. Ami téged illet, kedves fiam, tudom, hogy a te korodban még jól alszanak az emberek.

A bandita komoran és gondolatokba mélyedve ült le az ágy szélére, ahova Tortillard vezette. A kis sánta jelt adott György apónak abban a pillanatban, amikor ez a szobából távozott, utána sietett és a folyosón találkozott vele.

— Mit akarsz, fiam? — kérdezte György apó.

— Istenem, milyen aggodalmaim vannak! Néha atyámnak éjnek idején rohamai vannak; olyan erős görcs támadja meg, hogy egyedül nem tudok rajta segíteni; vajjon kedves bátyámuram, ha segítségért kiáltanék, meghallanának engem?

— Légy nyugodt fiacskám — felelt az öreg részvétellel — látod azt az ajlót a lépcső mellett?

— Igenis bátyám, látom.

— Nos, egy béresünk abban a szobában hál, csak fel kell keltened, ő segítségedre lesz az apádnál.

— Sajnos, én és a béres nem birunk vele, ha a vonaglásai túlságosan hevesek lesznek. — Hát ön kedves bátyám nem jöhetne ide, hiszen olyan jóságos az arca!

— Én, fiam és a többi munkás külön épületben lakunk az udvar tulsó végén. De légy nyugodt, a Jancsi nagyon erős, egy bikát is le tud venni a lábáról a szarvánál fogva. Különben, ha mégis segítségre szorultok, akkor értesítétek az öreg szakácsnét, az első emeleten lakik asszonyunk és a kisasszony szomszédságában... a jó öreg asszony még betegápolónénak is megteszi, mert nagyon jószívü.

— Ó, köszönöm, köszönöm, kedves urambátyám, hogy a jó Isten áldja meg azért a jóságáért, amit a
Sue Jenő: Páris rejtelvei,

szegény apámért tesz.

— Jó, jó, fiam . . . No jó éjszakát. Reméljük, hogy nem kell segítség az édes apádhoz, hanem nyugodtan aludni fogtok mind a ketten. Menj vissza hozzá, fiam, bizonyára már vár téged.

— Sietek, jó éjt, kedves bátyám.

— Aludjatok jól, fiam.

És az öreg béresgazda ellávozott.

Amint hátat fordított, a kis sánta egy csufolódoán sértő mozdulatot tett utána, amint a párisi utcagyerekek szokták. Ez a veszedelmes suhanc ördögi ravasz-sággal tájékozást szerzett magának a major körülményeiről, hogy a Bagoly és az Iskolamester gonosz terveit mozdítsa elő. Így sikerült máris megtudnia, hogy abban az épületben, ahol ő hálni fog, nem lakik más, mint Georges asszony, az Énekesnő, egy öreg szakácsné és egy béres. Szobájába visszatérve, ahol az Iskolamester már várta, óvakodott hozzá közeledni. A vak bandita hallotta lépteit és halkán mondta :

— Hol voltál, te fickó ?

— De kíváncsi, maga vén vakcsi !

— Megállj, meglakolsz azért, hogy megkinoztál és hogy itt kell az éjszakát töltenem, te hitvány kölyök! — mondta az Iskolamester és dühösen felugorva, a kezével kereste Tortillardot. — Megfojtalak, te gonosz féreg !

— Vén salabakter, hát olyan jó kedved van, hogy buvocskát akarsz játszani velem ? — mondta ingerkedő hangon az utcagyerek és játszva tért ki a vak bandita üldözése elől.

Az első meggondolatlan harag után az Iskolamester kénytelen volt szokás szerint lemondani arról, hogy a gonosz fickót elérje ; bár égett a bosszuvágytól, a bandita mégis lenyelte tehetetlen dühét és szitkozódva dobta magát az ágyára.

— Szegény apus, tán a fogad fáj, hogy így ká-

romkodom? Mit szólna a lelkész ur, ha ezt hallaná?... Majd kimondja rád a penitenciát!

— Hát csak mulass rajtam — válaszolt a bandita hosszú szünet után, dühtől elfojtott hangon — csak üzzél gunyt a szerencsétlenségemből, te gyáva fickó; nemes, nagylelkű gyerek vagy, mondhatom!

— Ó, jobb ha hallgat! Még maga beszél nagylelküségről! No ehhez mégis kell valami! — szólt a kis sánta vigyorogva — hát maga milyen nagylelkűen bána el mi velünk, ha szerencsére nem volna vak mind a két szemére!

— De én sohasem bántottalak téged... miért gyötörsz hát engem?

— Mert maga beszélt előbb rosszat a Bagolyról és aztán faképnél akart bennünket hagyni, itt akart maradni a parasztok multságára... Tán bizony tejkurát akart tartani?

— Te csúf fickó, bár lehetett volna itt maradnom ebben a majorban, hogy a mennykő csapna belé, de te még ebben is megakadályoztál volna a szemtelenkedéssel.

— Maga itt maradt volna! Ez igazán jó! Hát a Bagoly asszony szenvedő állata ki lett volna? Tán bizony én? Köszönöm a traktát! Erre csak maga alkalmas, vén vakcsi!

— Gonosz torzszülött!

— Torzszülött! jó, annál inkább, én is azt mondom, amit a Bagoly néni, hogy nincs multságosabb, mint magát halálra dühösíteni... magát, aki egy ökölcsapással megölne engem, ez jobban mulattat engem, mintha gyengének tudnám... Igazán multságos figura volt az asztalnál. Minden rugásomnál olyan dühbe gurult, mint egy pulyka; és vakcsi szemei tüzes karikákat hánytak, hehehe... igazán multságos volt!

— Látom, hogy szeretsz nevetni, tréfálni, mit tőled, korodnál fogva nem lehet rossz néven venni —

mondta a Tanítómaster keserű dühét visszafojtva, békülékeny hangon, hogy kinzóját magának megnyerje — de ahelyett, hogy engem gunyolsz, jobban tennéd, ha arra emlékeznél, amit Bagoly nénéd mondott, akit annyira szeretsz. Ki kellene itt kémlened mindent és viaszlenyomatokat kellene készítened, érted? A parasztok arról beszéltek, hogy hétfőn sok pénz érkezik ide... Ha a cimborákkal visszajövünk, jó zsákmányra teszünk szert... Ostoba voltam, hogy itt kivántam maradni... nyolc nap múlva jóllaktam volna ezekkel az együgyű parasztokkal... nem igaz, fiam? — kérdezte az Iskolamester, hogy hizelegjen a gonosz fiúnak.

— Bizony sok fájdalmat okozott volna nekem, drága apuskám, ha itt maradt volna — mondta a Vörös-kar fia gunyos vigyorgással.

— Igen, igen, ebben a házban egy jó fogást csinálhatunk — folytatta az Iskolamester. — És ha még nem volna is itt semmi lopni való, akkor is visszajövök a Bagollyal együtt, hogy magamat megbosszuljam — mondta tovább a bandita a düh és a gyűlölet rekedt hangján, — mert kétséget sem szenved, hogy ő ingerelte fel ellenem azt az ördögi Rudolfot, aki megfosztott a szemem világától és kiszolgáltatót engem mindenki kénye-kedvére... a Bagolynak és egy ilyen lurkónak, mint te vagy... Nos, miután rajta nem bosszulhatom meg magamat, bosszút állok a feleségemen!... Igen, ő fog fizetni mindenkiért, amikor felperzselem ezt a házat és én magam is a romok alá temetkezem... Igen, megteszem, megteszem...

— Szeretné megölni a feleségét, öreg tata? No, ez igazán jó! És tudja azt, hogy alig tíz lépésnyire van tőle, nemde bosszantó, hogy nem teheti meg? Ha akarnám, a szobája ajtajáig vezethetném magát, igen, mert tudom, hogy melyik, igen, tudom, tudom, tudom, hogy melyik! — tette hozzá Tortillard, szokása szerint éneklő orrhangon mondván az utóbbi szavakat.

— Te tudod, hogy a szobája hol van? — kérdezte az Iskolamester vad örömmel — te tudod ezt?

— Látom, tatám, hogy felém botorkál — mondta Tortillard, nos álljon szépen a két hátsó lábára, mint az éhes pincsikutya, melynek csontot mutogatnak... Szolgálj, vén pincsi!

— Te tudod, hogy hol a feleségem szobája? — ismételte a rablógyilkos arra felé fordulva, amerről Tortillard hangját hallotta.

— Igen, tudom és tudok egyebet is; tudom, hogy ebben az épületben csak egy béreslegény lakik, tudom, hogy az ajtaja kulcsa kívül van, egy kézmozdulat és a legény be van zárva a saját szobájába. Nos, vén pincsi, szolgálj, szépen szolgálj!

— Ki mondta ezt neked? — kérdezte a bandita önkénytelenül egyet előre lépve.

— Csak szépen állj, vén pincsi... A felesége szobája szomszédságában alszik az öreg szakácsné... ismét egy kulcsfordítás és mi vagyunk az urak a házban, tehetünk, amit akarunk a feleségével és a köpenyes lánnyal, akit el is rabolhatnánk... Nos, szolgálj, vén pincsi, köszönd meg szépen a jó falatot, amit dobtam neked.

— Hazudsz, te lurkó, honnan tudod mindezt?

— Sánta vagyok ugyan, de azért van eszem, tatám... Az imént azt mondtam annak az öreg parasztnak, hogy magának némely éjszakán görcsrohamai vannak és segítséget kértem tőle, ha ez bekövetkeznék. Azt felelte, hogy keltsem fel a béreslegényt és a szakácsnét és megmutatta a szobájukat... az egyik lent van, a másik fent az első emeleten, a maga felesége szomszédságában, igen, a felesége, felesége, felesége szomszédságában!

Az utolsó éneklő hang után, hosszas csönd, majd Iskolamester így szólt ijesztően határozott hangon:

— Ide hallgass Tortillard... én megelégettem az

életemet. Az imént... igen, megvallom... az imént, amikor a béresgazda biztatott, reménykedtem és most ennek a reménynek az elvesztése még borzasztóbbnak tünteti fel sorsomat... A börtön, a gályarabság, a verpad nem is rettenetes ahhoz képest, amit ma reggel óta szenvedek... s ez a szenvedés többé nem szűnne meg soha... Ezért vezess engem a feleségem szobájáig; nálam a késem... megölöm... aztán öljenek meg engem, nem bánom... a gyűlölet fojtogat... ha megbosszulom magam, ez megnyugtat... Mert amit én türok, szenvedek, ezt nem lehet kibírni! Én, akitől mindenki reszketett... Hej, ha tudnád te gyerek, hogy mit szenvedek, résztvennél a sorsomban. Olyan érzésem van, mintha szét akarna robbanni a koponyám... az ercim szétpattannak, agyam megzavarodik...

— Tán náthát kapott az agya, öreg tata?... Tüsszentsen egyet, ez majd kitisztítja... — szolt Tortillard nagyot röhögve. — Vagy talán adjak egy csipetnyi burnótot?

És zajosan egyet csapva a kezefejére, mintha egy burnószelencére ütne, éneklő hangon hozzátette.

Itt a tubák szippants egyet,
Fujd az orrodrol a legyet.

— Ó, Istenem, Istenem, meg akarnak engem örjiteni! — kiáltott fel a bandita, ki tényleg, csaknem eszt vesztette a vérszomjas, engesztelhetetlen gyűlöletnek egy rohamában, melyet hasztalan igyekezett csillapítani.

E szörnyü ember erőfeleslegét csak tehetetlenségének tudata tudta egyensulyban tartani. Képzeljünk magunknak egy éhes, dühös, veszett farkast, melyet egész napon át egy ketrec rostélyán keresztül egy gyermek hajszol, mialatt a fenevad érzi, hogy kinzója egy

lépésnyire van tőle és gyönyörködik az ő kinjaiban. Tortillard eme utolsó sértésére a bandita csaknem az eszét vesztette. Áldozat hijján őrjöngésében a saját vérét akarta ontani... a vére fojtogatta. Ha egy pisztoly van nála, nyomban végez magával. A zsebébe nyult és egy hosszú törkést vett ki onnan, kinyitotta és fel-emelte, hogy magába dőfje... De amilyen gyorsak voltak ezek a mozdulatok, a meggondolás, a félelem, az életösztön mégis megelőzte. Bátorság hijján felfegyverzett keze a térdére hullott.

Tortillard figyelmesen nézte ezeket a mozdulatokat; amikor ennek a tragikus kezdetnek a szánalmas végét látta, vihogó kacagással felkiáltott:

— Huj, huj, micsoda hős, micsoda vitéz!

Az Iskolamester, aki attól tartott, hogy egy újabb dühkitörésben eszét veszti, nem akarta Tortillard újabb gunyolódásait elviselni, aki oly szemtelen gunyt üzött az ő halálfelélméből. Látván, hogy ettől a gonosz fiutól sehogy sem tud szabadulni, akképp remélte jóakarátát megnyerni, hogy egyenesen a gonosz hajlamához folyamodik.

— Ó, vezess engem a feleségem ajtajához — szólt hozzá csaknem könnyörgő hangon, te aztán mindent összeszedsz, ami értékest a szobájában találsz s aztán elmenekülsz; ha kedved lesz rá, gyilkost kiáltasz! Engem elfognak és nyomban agyonvernek... annál jobb!... megbosszulva halok meg, miután nem volt bátorságom magammal végezni... Ó, vezess engem... vezess engem, bizonyára van nála arany, ékszer, mindent elvehetsz a magad részére, érted, egyedül a magad részére... nem kívánok tőled egyebet, mint hogy vezess az ajtajáig.

— Igen, értem, maga tatuskám csak azt akarja, hogy vezessem az asszony ajtajához, aztán az ágyához... aztán, hogy mutassam meg, hogy hol fekszik az asszony, aztán, hogy vezessem a kariat, nemde? ...

te vén szörnyeteg! — mondta Tortillard a megvetés, harag és iszonyat kifejezésével, mely mindezideig gunyos és szemtelen görényarcát e napon első ízben tette komollyá. — Inkább meg hagynám magamat ölni — hallod, mintsem arra szánjam magam, hogy téged, a feleségedhez vezesselek...

— Visszautasítasz?

A Vöröskar fia nem felelt semmit. Meztelen lábakkal, anélkül, hogy az ágy szélén ülő Iskolamester meghallotta volna, ki még mindig nagy kését tartotta a kezében, közeledett hozzá és hirtelen, csodás ügyességgel és gyorsasággal kiragadta kezéből a gyilkoló eszközt, majd egy ugrással a szoba másik végén termett.

— A késem! a késem! — kiáltott fel a bandita, karjait kiterjesztve.

— Nem adom, mert képes volnál arra, hogy holnap beszélni kívánsz a feleségeddel, aztán rávetnéd magad és meggyilkolnád... mivelhogy már meguntad az életedet, mint ahogy magad mondod, de arra gyáva vagy, hogy a saját kezeddal végezz magaddal...

— Most meg a feleségemet védi velem szemben — kiáltott fel a bandita, kinek gondolkodása kezdett elhomályosodni. — Ó, te kis szörnyeteg, te valóságos ördög!... Hol vagyok?... Miért védelmezed őt?

— Hogy téged bosszantsalak... válaszolt hetyke hangon Tortillard és arca ismét visszanyerte szemtelenül vigyorgó vonásait.

— Ah! ez már így van! — mormogta az Iskolamester, arcán a téboly kifejezésével — no jó! felgyujtom a házat!... felgyujtunk mindent, mindent... jobb szeretem ezt a poklot, mint a másikat... hej: ide azzal a gyertyával.

— Hahaha! — kacagott Tortillard pokoli gunnyal — ha szerencsére már nem oltották volna el

őrökre a te gyertyádat, akkor láthatnád, hogy ezt a gyertyát itt én már rég eloltottam.

És Tortillard énekelt :

Kialudt a gyertyád,
Mefakult az orcád . . .

Az Iskolamester tompa, állatias hangon nyöszörgött, hirtelen kiterjesztette két karját és úgy dobbant le a szoba kövezetére, mint egy darab fa, arccal lefelé, vérbe fagyva ; így maradt mozdulatlanul.

— Ismerjük ezt a tréfát, vén salabakter — szólt nevetve Tortillard — engem nem csapsz be a tettetésseddel, csak magadhoz akarsz csalni, hogy jól fejbe-kölints . . . majd felkelsz, ha megunod ! . . .

És a Vöröskar fia elhatározta, hogy nem alszik el, nehogy az Iskolamester a lélegzetvételéséből észrevegye, hogy alszik s aztán álmában meglepje. A ravasz, romlott fiu egy széken ülve, figyelmesen nézte a bándtiát. Meg volt győződve, hogy az Iskolamester csak tettei magát, hogy őt kelepcebe csalja. Hogy az idő gyorsabban teljen, Tortillard titokban egy kis vörösselyem erszényt vett ki a zsebéből és lassan, mohó szemekkel olvasta azt a tizenhét aranyat, amelyet tartalmazott.

Hogy honnan eredt ez a gazdagsága ? Emlékezzünk vissza, hogy amidőn Harville asszony találkára ment a parancsnokhoz, Rudolf a lépcsőn sietve értesítette arról, hogy a férje nyomában van s egyszerűsmind egy erszényt nyomott a kezébe, azzal a tanács-csal, hogy a jótékonyság gyakorlásának ürügye alatt siessen fel az ötödik emeletre, a Morel családhoz. Harville asszony a tanácsot követve, gyorsan felsietett a lépcsőn, mikor Tortillard a kuruzslótól lejövet megpillantotta a márkiné kezében az erszényt ; a sánta csirkefogó készakarva a márkiné lábaihoz esett és az asszony zavarát felhasználva, kiragadta kezéből az er-

szényt. Harville asszony, aki férje lépéseit hallotta, rémülten rohant fel az ötödik emeletre, nem törődve azzal, hogy az utcagyerek vakmerően megrabolta. Ezt a pénzt olvasgatta, Tortillard. A kellemes szórakozás után pillantást vetett az Iskolamesterre, aki még mindig mozdulatlanul feküdt a kövezeten. Pillanatig nyugtalankodott és hallgatózott, hallotta a bandita lélegzetét s azt hitte, hogy a bandita még mindig tettei magát.

— Még mindig nem untad meg a tettélést, te vén pincsi? — mondta neki.

Az Iskolamestert pedig egy pusztá véletlenség mentette meg a halálos agyszélhűdéstől. Esése egy egészséges, bőséges orrvérzést okozott neki, melyet hosszú kábultság követett. És ekkor félig álmodva, félig lázas képzelgéssel egy borzalmas álom borult az elalélt banditára.

AZ ÁLOM.

Álmában Rudolfot látta a Veuve-fasorbéli házban. Abban a szalonban, ahol a bandita az iszonyu büntetést elszenvedte, mi sem változott.

Rudolf ült az asztalnál, amelyen az Iskolamester papirjai feküdtek és az a kis lapis-lazuriból faragott Mária, amelyet a Bagolynak adott.

Rudolf kifejezése komoly és szomorú.

Jobbján a szerecsen Dávid állott egykedvűen és hallgatagon, balján a Késelő.

Az Iskolamester, álmában már nem volt vak, hanem egy vérfátylon át rettegve nézte az előtte lejátszódó jelenetet.

Az összes tárgyak vörösszinűeknek tetszettek neki.

Mint ahogy a ragadozómadarak, mielőtt remegő áldozataikra lecsapnának, elébb keringenek fölöttük, akképpen egy szörnyű bagoly, melynek feje

az emberevő undok arcát viselte magán, keringett az Iskolamester feje fölött, nagy, kerek, zöld szemét lángoló gyűlölettel a banditára szegezve.

Ez a tekintet mérhetetlen sullyal nehezedik az Iskolamester keblére.

És mint ahogy a szem a sötétségben lassanként meglátja az előbb észre nem vett tárgyakat, akkép az Iskolamester észrevette, hogy őt egy hatalmas vér-folyó választja el attól az asztaltól, amelynél Rudolf ült.

De ez a hajthatatlan bíró, valamint a Késelő és a szerecsen is lassanként óriási arányokat vett fel... A három tünemény elérte a mennyezetet, amely velük együtt emelkedett feljebb és feljebb.

A vérfolyó nyugodt, mint egy vörös tükör.

Az Iskolamester saját, undok arcát látja vissza-tükröződni belőle.

Ez az arc csakhamar eltűnik a dagadó hullámok forrongásában.

A nyugtalan hullámok színéről mint egy bűzös mocsár kigőzölgése, emelkedik fel egy ólomszinű köd, mely helyenként olyan szint vesz fel, mint a halottak ajka.

És abban az arányban, amint a köd emelkedik, nő és egyre nő Rudolf, a néger és a Késelő alakja, nő mérhetetlen módon és uralkodik szüntelenül a komor gőz fölött.

A gőzgomolyagban az Iskolamester szemei előtt sápadt árnyak jelennek meg, gyilkos jelenetek, melynek ő a szereplője.

Ebben a ksiérteties délibábnan először egy kis ősz aggastyánt pillant meg, barna felöltőben, bársonysapkával, rendellen szobában, amint egy lámpa homályos világánál aranyait olvasgatja és rudakba rakosgatja...

A hold sápadt fényétől megvilágított ablakon át

az Iskolamester önmagát látja, amint kívül felkuszva, az ablakhoz tapasztja ijesztő arcát...

Égő szemekkel követi a kis aggastyán minden mozdulatát... aztán egy ablakfiókot benyomva, kinyitja az ablakot, egy szökeléssel ráugrik áldozatára és egy hosszú kést dőf a két válla közé.

A tett olyan rohamos, a a dőfés olyan biztos, hogy az aggastyán a széken ülve maradt...

A gyilkos tett után ki akarja huzni a kését a holtból.

De nem tudja.

Megkétszerezi az erejét.

Hiába.

Ekkor ott akarja hagyni a kését.

Lehetetlen!

A gyilkos keze úgy tapad a kés markolatához, mint ennek éle a meggyilkolt holttestéhez.

Ekkor a gyilkos sarkantyupengést és kardcsörgést hall a szomszédos szobából...

A gyilkos minden áron menekülni akar és magával akarja hurcolni az aggastyán cingár testét, melytől nem tudja elválasztani sem a kését, sem a kezét...

Nem képes a holttestet elmozdítani.

A törékeny kis test olyan nehéz, mint egy nagy tömeg ólom.

Herkulesi ereje és kétségbeesett erőfeszítése dacára, még csak megmozdítani sem képes az aggastyán óriási súlyát.

A sarkantyupengés és a kardcsörgés egyre közeledik.

A kulcs már fordul a zárban. Az ajtó kinyílik...

Ekkor eloszlik a látomás...

A bagoly pedig szárnyait csapkodva kiáltja:

— Ez az öreg Richard a Roule-utcából... Ez az első gyilkosságod, az első, az első gyilkosságod...

A pillanatra elhomályosult gőz, mely a vérfolyót

takarja, ismét állatszóvá válik és egy másik kísértet tűnik fel...

Nappalodik, a köd sűrű és sötét... egy férfi, ruhájáról ítélve marhakereskedő, holtan fekszik egy országut mellékén. Az összetaposott fü és föld tanúsítja, hogy az áldozat kétségbeesett ellenállást fejtett ki...

Mellén öt tátongó seb... Meghalt és mégis fütyül a kutyáinak, segítségül hívja őket, uszítja őket: „Fogjátok meg! Fogjátok meg!”

De a fütyök és a kiáltások abból az öt nyitott sebből hangzanak; ezek a sebek úgy mozognak, mint az ajkak, amikor beszélnek.

És az öt együttes kiáltás és fütyülés, amely a holt véres sebeinek ajkairól felhangzik, vérfagyasztóan, velőtrázóan süvölt az Iskolamester fülébe.

E pillanatban a bagoly csapkodja szárnyait és utánozza a haldokló áldozat nyöszörgését; majd ötször felkacag, oly görcsösen, oly vadul, mint ahogy az örültek kacagnak; aztán kiáltja:

— A marhakereskedő!... gyilkos!... gyilkos!... gyilkos!

A földalatti visszhangok hangosan, hosszan megisméttlik a bagoly gyászos kacagását, aztán, mintha elvesznének a föld gyomrában.

A zajra két szurokfelete nagy kutya, parázsszemekkel forogni kezd és dühös ugatással egyre sebesebben forog az Iskolamester körül.

Oly közel forognak hozzá, hogy csaknem érintik, de ugatásuk oly messziről jön, mintha a szél hozná ide.

Lassanként a kísértetek elhalványulnak, eltörlődnek, mint az árnyékok és eltűnnek az egyre felszálló, sápadt gőzfelhőkben.

Egy újabb kigőzölgés borítja el a vérfolyam színe és gomolyog fölötte. Zöldes, átlátszó köd, mintha egy csatornából szállna fel.

A csatornában számtalan hulló nyüzsög az iszap-

ban. Ott tekergőznek, gomolyognak feloldhatatlan gomolyagban, mely úgy hullámzik, mint a tenger árja.

És fölötte folyik lassan egy iszapos, sűrű, holt víz, mely magával viszi egy nagy város összes szennyét, hulladékát és állati hullákat.

Egyszerre egy nehéz test hull a vízbe. A felkavart víz magasra felcsap és ráfreccsen az Iskolamester arcára.

A buborékokon át, amelyek a csatornában felbugyborékolnak, az Iskolamester egy nőt lát elmerülni, ki a legvégsőig küzd az életéért.

És az Iskolamester látja magát, amint a Bagolylyal együtt, futva menekül a Szt. Márton-csatorna partjáról, egy fekete posztóval betakart pénzesládát cipelve magukkal.

Ennek ellenére végignézi az áldozat halálküzdelmét, akit ő és a Bagoly dobtak a csatornába.

Az áldozat az első elmerülés után a felszínre bukkan és hevesen hadonász a karjaival, mint aki uszni nem tudván, kétségbeesett erőfeszítéssel akar a vízből kimenekülni.

Most hangosan felsikolt...

Ez az utolsó, kétségbeesett sikoly tompa, szaggaftott öklöndözésekbe ful... és az asszony másodszor is a víz alá merül.

A Bagoly gunyosan utánozza a vízbefuló asszony fuldokló hörgését, mint ahogy utánozta a marhakereskedő nyöszörgését.

Undok, csúfondáros vihogással ismétli a fuldokló hangját.

— Glu... glu... glu... hihih!

És a földalatti visszhang megismétli ezeket a hangokat.

Másodszor is alámerülve, a fuldokló asszony akaratára ellenére hevesen fellélegzik, de levegő helyett ismét vizet szív magába.

Ekkor hevesen köhög, a feje hátraesik, feldult vonásai elkékülnek, nyaka megdagad, a karjai megmerevednek; egy utolsó vonaglással a haldokló lábái felvetődnek és az iszapban fenmaradnak. Fekete buborék száll fel az iszapos vízből és a női holttest a vízszínen uszik.

Alig lehelte ki a vízbefult utolsó sóhaját, amikor már a csatornahüllők miriádjai, a posványoknak eme undok élősdije, falánk mohósággal lepik el a testét.

A hulla egy darabig a hullámokon fekszik, aztán kissé meginog, majd lassan, lábbal lefelé, úszni kezd a csatorna árjában... néhányszor maga körül forog, arca szembekerül az Iskolamesterrel; két, nagy üveges szeme kísértetiesen mered gyilkosára; megkékült ajkai mozognak.

Az Iskolamester messze van a vízbefulttól, de mégis hallja ennek halk hangját: glu... glu... glu... ezt a furcsa hangot, mely egy víz alá merített üveg hangjához hasonlít, amikor vízzel telik meg.

A bagoly ismétli: glu... glu... glu... csapkodja szárnyait és ezt kiáltja:

— Az asszony a Szt. Márton csatornából!... Gyilkos!... Gyilkos!... Gyilkos!...

A vízbefult asszony képe eloszlik.

Most a vérfolyó, amely alatt az Iskolamester mindig Rudolfot látja, sötét bronzszínt vesz fel; aztán átváltozik olvasztókemencévé, amelyben ércek olvadnak folyékonnyá, ez a tüzes folyam dagad, dagad, egyre dagad, fel, az ég felé, mint egy óriási vizoszlop.

Csakhamar az egész láthatár olyan izzóvá válik, mint egy fehérre tüzesített vas.

Ez a hatalmas, mérhetetlen láthatár vakítja és égeti az Iskolamester szemeit; helyéhez szegeződve, nem képes tekintetét elfordítani.

Ekkor a tüzes láva fenekén, amelynek visszasugár-

zása kápráztatja, áldozatainak egyikét látja feketén és óriási alakban, lassan fel és le mozogni :

— A lelkipurdalás vetitőlámpája!... a lelkipurdalásé!... igen, a lelkipurdalásé!

Huhogja a bagoly, miközben szárnyait csapkodja és hangosan felkacag.

Az elviselhetetlen szenvedések ellenére, amelyeket neki ezek a végnélküli látványok okoznak... az Iskolamester szemei szünet nélkül ezekre a tüzes lágában uszkáló kísértetekre szegeződnek.

És ekkor egy borzalmas érzés kezdi gyötörni.

Miután átszenvedte egy névtelen fájdalom minden fokát, érzi, hogy szempillái az olvasztókemencében forrnak, sülnek s végre elmeszesednek szemgödreikben. Érzi, hogy szemei elhamvadása után ismét visszaesik elébbi vakságába.

De egyszerre elviselhetetlen fájdalmai megnyűlnének egy varázslat által.

Illatos, felfrissítő légáramlat vonult el égő szemürege fölött.

Ez a légáramlat a mezők tavaszi virágainak enyhe, nedves illatát hozza magával.

Az Iskolamester egy könnyed zúgást érez maga körül, mint amikor a szellő lebegteti a leveleket, mint amikor egy szelid folyású patak siklik tova kavicsos, moszatos ágyában.

A madarak ezrei énekelnek dallamos dalokat és amikor elhallgatnak, angyali tisztaságu gyermekhangok zengenek különös, ismeretlen szavakat, szárnyalóan magasztos szavakat, amelyeket az Iskolamester halk zugás közben az Ég felé lát szállni.

Egy erkölcsi jóérzésnek, egy ellágyulásnak, egy kifejezhetetlen sóvárgásnak bús érzése ejti hatalmába az Iskolamestert.

A szívnek egy kirügyezése, a szellemnek egy elragadtatása, a léleknek egy kisugárzása ez. minőt

semmi anyagiás érzés, még a legmámoritóbb sem ad halvány fogalmat! Az Iskolamester egy légies világban találja magát, amint mérhetetlen magasságokba száll felfelé, egyre csak felfelé...

E névtelen boldogság megízlelése után ismét az ő megszokott gondolatainak gyászos örvényében találja magát.

Alma tovább tart, de ő már többé nem az a hallgatásra kényszerített bandita, aki kétségbeesett tehetetlenségének rohamában káromkodik és önmagát átkozza.

Egy hangos, ünnepélyes szó üti meg a fülét.

A Rudolf hangja.

Az Iskolamestert borzadály futja át; határozatlan érzése van arról, hogy álmodik, de oly rettenetesen fél Rudolftól, hogy minden erejével menekülni akar ettől az újabb látomástól... de hiába...

A hang beszél és ő hallgatja...

Rudolf hangja nem haragos, inkább szomorú és könyörületes.

— Szegény nyomorult — szólt jóságosan az Iskolamesterhez — a megbánás órája még nem ütött számodra... csak az Isten tudja, hogy ez mikor következik be... Büneidért még nem lakoltál meg eléggé... Sokat szenvedtél, de még nem vezekeltél meg teljesen; a sors folytatni fogja a nagy igazságszolgáltatás művét... Büntársaid lettek pribékjeiddé; egy asszony, egy gyermek kinez, gyötör téged...

— Amikor téged büneid miatt egy iszonyú büntetéssel sujtottalak, emlékezzél rá, ezt mondtam neked: „Bünyösen visszaéltél az erőddel; megbénítom az erődet... A legerősebbek, a legvadabbak rettegtek tőled; te rettegni fogsz a leggyengébbektől...”

— Elhagytad azt a sötét visszavonultságot, ahol a megbánásnak és vezeklésnek élhettél volna...

— Féltél a csendtől és magánytól...

— El akartad magad bódítani újabb gonoszságokkal.

— Az imént, egy örületes vérrohamodban, meg akartad gyilkolni feleségedet; ő itt van, egy fedél alatt veled, védelem nélkül alszik, neked késed van és az ő szobája két lépésnyire van tőled; semmi sem akadályoz meg abban, hogy hozzá jussál, mi sem védi meg dühödttől: egyesegyedül a tehetetlenséged.

— Amit az imént álmodtál és amit most álmodsz, mindezek nagy tanítást tartalmaznak részedre, amelyek megmenthetnének téged... Ennek az álomnak a titokzatos képei nagyon mély jelentőségűek...

— A vérfolyam, ahol áldozataid megjelentek... az a vér, amelyet ontottál... Az égő láva, amely utána keletkezett, ez a mardosó lelkiismeret, mely téged felémészt, hogy az Isten hosszú gyötrelmedet megszánya, egykor magához szólítson és izelítőt adott neked a megbocsátás kimondhatatlan gyönyöréről. De nem, nem így lesz..., ezek az intelmek kárbavesznek, mert te, ahelyett, hogy megbánnád tetteidet, naponta iszonyu káromlásokkal sajnálni fogod az időt, amikor nem követtél el újabb bűnöket... Sajnos, ebből a szünet nélkül való küzdelemből vérszomjad és annak kielégítésének lehetősége között, elnyomó zsarnoki természeted és ama kényszerűség között, hogy magadat gyöngé, de kegyetlen lényeknek alárendeljed, ebből a borzalmas küzdelemből egy olyan sors következik be reád, aminőt a legiszonyúbbnak és legundorítóbbnak kell mondani... Te, szegény, nyomorult, bűnös!

És Rudolf hangja reszketett.

Pillanatig elhallgatott, mintha a megindulás és iszonyat meggátolta volna beszéde folytatásában...

Az Iskolamester érezte, hogy a haja megborzad. Vajjon milyen lehet az a sors, amelytől még a hóhérja is megborzad?

— Borzalmas sors vár reád — folytatta Rudolf — bár az Isten az ő kérlelhetetlen és mindenható bosszujában egyedül veled bünhődtené meg az összes emberek bűneit és hogy ne gondolna ki egy még borzalmasabb büntetést számodra... Szerencsétlen, ó, te szerencsétlen ember!...

E pillanatban az Iskolamester velőtrázó kiáltásra felriadt borzalmas lidércálmából.

MÁSODIK RÉSZ.

ELSŐ FEJÉZET.

A LEVEL.

Reggeli kilenc órát ütött a Bouqueval-major toronyórája, amidőn Georges asszony csöndesen belépett az Énekesnő szobájába. A fiatal leány olyan ébren aludt, hogy tüstént felébredt. Ragyogó, téli nap tűzött át sugaraival a redőnyökön, a függönyök finom szövetein és csodás színárnyalatot hintett Violaszál szobájába, azokat a színeket kölcsönözvén a fiatal leány halvány és szelíd arcának, amelyek róla hiányoztak.

— Nos, gyermekem — mondta Georges asszony, az Énekesnő ágyára ülve és homlokát megcsókolva, — hogyan érzi magát ?

— Jobban, asszonyom... köszönöm...

— Nem ébredt fel nagyon korán ?

— Nem, asszonyom...

— Annál jobb. Az a szerencsétlen vak és a fia, kinek tegnap hálást adtak, már pitymalatkor távozni akart a majorból, attól tartottam, hogy az ajtók nyitogatásával zavarták önt álmában.

— Szegények, miért mentek el ilyen gyorsan ?

— Nem tudom; tegnap este, amikor önt kissé nyugodtabbnak láttam, lementem a konyhába, hogy megnézzem őket, de mind a ketten olyan fáradtak voltak, hogy megkérettek, engedném meg, hogy pihenőre vonuljanak vissza. Chatelain apó azt mondta nekem, hogy a vak ember nem látszott teljesen egészségesnek, embereinket meglepte az a megindító gondozás, amelyben a fiu szerencsétlen apját részesítette. De mondja, Mariskám, nincs önnek egy kis láza? Nem akarom, hogy a mai hideg levegőnek kitegye magát; ne menjen ki a szalonból.

— Asszonyom, bocsásson meg; ma este öt órakor a plébániára kell mennem; vár a plébános ur.

— Ez könnyelműség volna; tudom, hogy ön az éjszakát rosszul töltötte; a szemei fáradtak; rosszul aludt, ugye?

— Igaz... ismét ijesztő álmaim voltak. Ujra láttam álmomban azt az asszonyt, aki engem gyermekkoromban megkinzott. A legnagyobb ijedtséggel rettentem fel... nevetséges gyöngeség az egész, bizony restelem.

— Engem pedig aggaszt ez a gyengeség, mert önnek fájdalmat okoz, szegény gyermekem! — mondta Georges asszony meghatottan, amidőn látta, hogy az Énkesnő szemei könnyekkel telnek meg.

— A fiatal leány a nevelőanya karjaiba dobta magát, arcát keblére rejtette.

— Istenem, mi baja, Mária? ön megijeszt engem!

— Bocsánat, asszonyom, nem tudom, de két nap óta vannak pillanataim, amidőn majd megreped a szívem. — Akaratom ellenére, könnyek jönnek a szemembe... Komor sejtelveim vannak... Ugy tetszik, mintha valami szerencsétlenség közeledne felém.

— Mária, Mária... igazán neheztelek önre, ha ilyen képzelt rettegetésekkel izgatja magát.

E pillanatban Klaudina lépett be, miután előbb az ajtón kopogtatott.

— Mit akar Klaudina ?

— Asszonyom, Péter megérkezett Arnouvilleből, Dubreuil asszony kocsiján ; ezt a levelet hozta önnek és azt mondja, hogy nagyon sürgős.

Georges asszony hangosan olvasta a következőket:

„Kedves Georges asszony, ön nagy szolgálatot tenne nekem és nagy zavarból segítene ki engem, ha tüstént a majorba jönne. Péter elhozza és visszaviszi önt még ma délután. Nem tudom, hogy mitévő legyek. Dubreuil ur Pontoiseban van, hogy eladja a gyapjút ; ezért öntől és Mariskától várok segítséget. Klára öleli az ő kis nővérét és türelmetlenül várja. Siessenek, hogy tizenegykor együtt reggelizhessünk.

Az ön őszinte barátnője, *Dubreuilné.*“

— Vajjon mit akar ? — mondta Georges asszony Violaszálnak. Szerencsére, a levél hangja arról tanuskodik, hogy nincs valami baj náluk.

— Elkísérem, asszonyom ? — kérdezte az Énekesnő.

— Ez talán nem lenne okos dolog, mert hideg van. De utóvégre — folytatta Georges asszony — ez szórakoztatni fogja önt ; azt hiszem, hogy ha jól felöltözik, akkor ez az ut csak kedvező lesz az egészségére.

— De asszonyom — szólt az Énekesnő, hirtelen visszaemlékezve — a plébános ur ma este öt órakor a plébániában vár engem.

— Igaza van, de itthon leszünk, még öt óra előtt biztosan.

— Ó, köszönöm, asszonyom, oly szívesen látom Klára kisasszonyt . . .

— Már megint Klára kisasszony ! — mondta

Georges asszony gyengéd szemrehányással — hát ő Mária kisasszonynak mondja önt, amikor önről beszél?

— Nem, asszonyom — válaszolt az Énekesnő, szemét lesütve. De én... én...

— Ön, ön egy kegyetlen gyermek, ki csak mindig önmagát kinozza, már elfelejtette, hogy ezt éppen az imént hánytam a szemére. Öltözzék fel gyorsan és nagyon melegen. Még tizenegy óra előtt Arnouvillebe érkezhetünk.

Aztán, miközben Klaudinával kiment, odaszólt a kocsisnak:

— Péter, várakozzon néhány pillanatig, mindjárt készen leszünk.

Negyed órával később Georges asszony és Mária, egy olyanfajta nagy, egyfogatu kocsira ült fel, aminőt a gazdálkodó emberek használnak Páris környékén. A kocsi, melybe egy izmos ló volt befogva, sebesen rohogott a gyepes uton, mely Bouquevalból Arnouvillebe vezet.

A Dubreuil ur által kezelt bérgazdaság terjedelmes épületei és számos melléképületei bizonyosságai voltak e gyönyörű birtok értékének, amelyet Césarine de Noirmont kisasszony hozott a Lucenay herceggel kötött házasságába. Péter ostorcsattogtatásai figyelmeztették Dubreuil asszonyt, Mária és Georges asszony megérkezésére. A ház asszonya és leánya a legszívelyesebben fogadta mind a kettőt. Dubreuil asszony körülbelül ötven éves, szelid, nyájas és közlékeny arcu asszony volt, leányának piros, egészséges barna arca, mosolygó kék szemeivel, természetes jóságra és nyugodt vérmérsékletre engedett következtetni.

Az Énekesnő, amidőn Klára megölelte, nagy csodálkozással vette észre, hogy barátnője nem urileány viseletben fogadta őt, hanem parasztleánynak volt öltözve.

— Hogyan, ön is, Klára, ön is parasztlánnyá változott át? — kérdezte Georges asszony.

— Hát miért ne utánozza mindenben az ő Mária nővéréd? — mondta Dubreuil asszony mosolyogva; pillanatra sem tudna meglenni az ő tarka kabátkája és bokorugró szoknyája nélkül, épp úgy, mint az ön Máriája... De mivel éppen a kislányok szeszélyéről van szó, kedves barátnóm, — folytatta Dubreuil asszony egyet sóhajtván — jöjjön, hadd mondjam el önnek, hogy milyen kellemetlenségeim vannak.

Klára, mihelyt anyjával és vendégeivel a szalonba érkezett, leült Mária mellé, kit a kályha közelében, a legjobb helyre ültetett, elhalmozta száz figyelemmel, a kezébe vette ennek kezét, mélengette, s miközben újra és újra megölelte, szívtelen kis nővérnek nevezte és szelid szemrehányásokkal illette, hogy ily ritkán keresi fel...

Ha visszaemlékszünk a szegény Énekesnő és a plébános együttlétére, akkor megértjük, hogy a szegény leányka ezeket a gyengéd és ártatlan hizelgéseket az alázatosság, a boldogság és a félelem vegyes érzelmével fogadta.

— Nos, mi történt önnel, kedves Dubreuil asszony — mondta Georges asszony — és mivel lehetek önnek hasznára?

— Istenem, több dologgal. Mindjárt megmagyarázom önnek. Ön talán nem tudja, hogy ez a major a Lucenay hercegné tulajdona. Nekünk közvetlenül vele van dolgunk, anélkül, hogy a herceg főfelügyelője befolya a dologba.

— Valóban, ezt a körülményt nem ismertem.

— Mindjárt megtudja, hogy miért beszélek önnek erről. A haszonbért rendszeren a hercegnének, vagy első komornájának, Simon asszonynak, fizetjük. A hercegné, noha kissé hirtelen, olyan jó hölgy, hogy öröm vele érintkezni; Dubreuil és én a tűzbe men-

nénk érte... Hogy is ne, hiszen gyermekkorá óta ismerem, mikor még atyjával, a boldogult Noirmont gróffal járt hozzánk... A hercegné nemrég hathavi haszonbért kért tőlünk előlegképpen. Negyvenezer frank, mint mondani szokták, nem terem minden borkorban, de mi megtakarítottuk, mint Klára hozományát és már másnap a Lajos-aranyak a hercegné kezében voltak. Ezek a nagyvilági asszonyok oly nagy pompában és fényezésben élnek. Mégis, a hercegaszszony csak egy év óta veszi fel a haszonbért a fizetési határidő előtt; ennekelőtte sohasem volt szüksége pénzre, de most megváltozott a helyzet.

— Kedves Dubreuil asszony, mindeddig nem tudom, hogy minő szolgálatot teljesítsek önnek.

— Mindjárt odaérek; mindezt azért mondom el, hogy megértessem önnel, hogy a hercegné teljes bizalommal van irántunk. Nem is említem, hogy atyja keresztapja, ő pedig — tizenkét éves korában — keresztanya lett Klarámnak., kit mindig elhalmozott figyelmével. Nos, tehát, tegnap egy futár egy levelet hozott nekem a hercegnétől, a következő tartalommal:

„Kedves Dubreuil asszony, okvetlenül szükséges, hogy a kis gyümölcsösben lévő kertilak holnap este lakható állapotba legyen helyezve; vitesse bele a szükséges butorokat, szőnyeget, függönyöket stb., hogy mi sem hiányozzon belőle és különösen, hogy a lehető legkényelmesebben legyen berendezve.“

— Kényelmesen! — érti Georges asszony és ez a szó még alá is van huzva! — mondta Dubreuil asszony, gondolkodó és egyszersmind zavart arccal, — aztán folytatta:

„Fűtesse éjjel-nappal a kertilakot, hogy kiszáradjon, mert már régóta lakatlanul áll. A megérkező

íránt legyen olyan előzékeny, mintha én volnék, az illető egy levelet fog önnek átadni, melyben megírom, hogy az ön mindig beigazolt buzgalmától mit várok. Reményilem, hogy nem élek vissza azzal, mert ismerem az ön jóságát és hűségét. Isten önnel, kedves Dubreuil asszony. Csókolja meg helyettem kis keresztlányomat és legyen meggyőződve őszinte érzelmeimről.

Noirmont de Lucenay.“

„U. i. A szóban lévő egyén estefelé érkezik oda. Ismételten kérem, hogy a kertilakot a lehető legnagyobb kényelemmel lássa el.“

— Kényelemmel! Látja, ezt az ördögadta szót megint aláhuzta! — mondta Dubreuil asszony, miközben a Lucenay hercegasszony levelét ismét a zsebébe dugta.

— Nos, ennél nincs egyszerűbb dolog — válaszolt Georges asszony.

— Hogyan, nincs egyszerűbb dolog! Tehát ön nem érti? A hercegné különösen azt akarja, hogy a szoba a lehető legnagyobb kényelemmel legyen berendezve; de hát mit nevez ő kényelemnek?

— No, azt, hogy a butorok kényelmesek legyenek, az ajtók jól zárjanak, hogy a helyiségekben kellelmes meleg legyen, szóval a lakás olyan legyen, hogy onnan semmi szükséges se hiányozzon, de még a fölösleges sem!

— Ah, Istenem, most már értem, de most még nagyobb zavarban vagyok!

— Hogyan?

— A hercegné szőnyegekről, butorokról és még egyebekről beszél, de nekünk nincs szőnyegünk, a butoraink pedig nagyon közönségesek; aztán nem tudom, hogy az az egyén, akit várunk, férfi-e vagy nő és holnapig mindennel el kell készülnünk. Mit te-

gyünk, mihez fogjunk? Igazán, Georges asszony, az embernek meg kell bolondulnia!

— De mama — szólt közbe Klára — hátha azokat a butorokat vennéd, amelyek az én szobámban vannak? Én addig, amíg a szobámba más butorokat visznek, Bouquevalban leszek Máriánál?

— A te szobád, hát azt hiszed gyermekem, hogy a te szobád elég szép? — válaszolt Dubreuil asszony kételkedő hangon — azt hiszed, hogy a te szobád a hercegné fogalmai szerint elég kényelmes? Istenem! Istenem! Mit tudom én, hogy milyen szobát tart ő kényelmesnek?

— A kertilak tehát rendszerint lakatlan? — kérdezte Georges asszony.

— Teljesen; az a fehér házikó magányosan áll a gyümölcsös végén. A herceg ur építtette a hercegné részére, amikor ez még leány volt s amikor a hercegnő atyjával együtt jött a majorba, itt tartott pihenőt. Az épületben három csinos szoba van és a kert végén van egy svájci tehenészet, ahol a hercegnő gyermekkorában elszórakozott. Férjhezmenetele óta csak kétszer láttuk a majorban, de mindkétszer csak néhány órát töltött a kertilakban. Első ízben, mintegy hat évvel ezelőtt, lóháton jött, vele együtt...

Dubreuil asszonyt a két lány jelenléte akadályozta meg abban, hogy többet mondjon.

— De, én csak beszélek, beszélek — mondta — de mindez nem segít ki a zavaromból. Jöjjön hát a segítségemre, kedves Georges asszonyom, ugyan jöjjön!

— No, nézzük csak — mondta ez — hogyan van most butorozva az a kertilak?

— Alig van benne valami! az első szobában egy szalmafonatu gyékény a kövezeten, egy nádfonatu kanapé, hasonló karosszékek, egy asztal, néhány szék, ez az egész. Mint látja, ettől még szép messze vagyunk a kényelmes berendezéssel.

— Nos, én az ön helyében a következőket tenném: most tizenegy óra, tüstént Párisba küldenék egy intelligens embert.

— A Béresgazdáinkat — ő a legszemesebb emberünk.

— Nagyon jó, két óra alatt Párisba érkezik, felkeres egy kárpitost a d'Antin-uton, akármelyiket; átadja neki a jegyzékét azoknak a butoroknak, amelyek megvételét, a kertilakban körülnézve, szükségesnek találom és amelyeket, bármily áron, meg kell venni.

— Ó! mindenesetre, nem nézek semmire, csak a hercegné meg legyen elégedve.

— Megbizottja tehát azt mondja a kárpitosnak, hogy bármibe kerüljön is, a feljegyzett butorok még az est vagy az éjszaka folyamán három vagy négy kárpitoslegénnyel együtt itt legyenek.

— A Gonesse kocsiján jöhetnek, ki este nyolc órakor indul Párisból.

— És miután nincs egyébről szó, mint butorszállításról, szőnyegterítésről és a redőnyök felleveséről, holnap estig mindent könnyen el lehet végezni.

— Ah, kedves Georges asszony, minő zavarból segít ön ki engem! Nem is gondoltam volna erre. Ön az én gondviselésem. Lesz olyan szives elkészíteni a jegyzéket, hogy a kertészlak...

— Kényelmes legyen, bizonyára.

— Ah, Istenem, még egy másik nehézség! Ismét azon akadunk meg, hogy ur-e vagy hölgy, akit várunk. A hercegnő csak egy személyről ír a levelében, ebből az ember nem ismerheti ki magát.

— Tegyen úgy, mintha nőt várna, kedves Dubreuil asszony, ha aztán férfi lesz, ez is jól fogja magát találni.

— Igaza van, önnek mindenben igaza van.

Egy cseléd jelentette, hogy a reggeli készen van.

— Tüstént megyünk — mondta Georges asszony

— De mialatt én a jegyzéket írom, hogy mire van szükségünk, ön méresse meg a három szoba magasságát és terjedelmét, hogy már előre tájékozást nyerjünk a redőnyök, függönyök és szőnyegek méreteiről.

— Nagyon jó, azonnal meghagyom, hogy tegyék meg.

— Asszonyom — mondta a cseléd — itt van az a tejesasszony Stainsból; egész háztartása egy kis talyigán van, melybe egy szamár van befogva. Igazán, nem sokból áll a háztartása.

— Szegény asszony! — mondta Dubreuil asszony érdeklődéssel.

— Kicsoda ez az asszony? — kérdezte Georges asszony.

— Egy parasztlaszony Stainsból, kinek négy tehene volt és aki minden reggel Párisba vitte a tejet eladás végett. Férje kovácsmester volt; egy napon a kovács, vasvásárlás végett feleségével együtt ment Párisba. Megállapodott vele abban, hogy azon a helyen, ahol az asszony a tejet árulni szokta, fognak találkozni egymással. Amikor dolga végeztével a kovács arra a rossz hirben álló helyre érkezett, feleségét néhány csavargóval vitában találta. A gonosz emberek a tejet, pusztán gonoszságból a csatornába öntötték. A kovács néhány pofonnal észre akarta őket téríteni, de ezek megragadták és miután a kovács keményen védekezett, a csavargók egyike kést szurt a mellébe és a szegény ember szörnyethalt.

— Borzasztó! — kiáltott fel Georges asszony — Elfogták a gyilkost?

— Sajnos nem, a zavarban megszökött; a szegény özvegy azt mondja, hogy biztosan felismerné, mert több ízben látta cimboráival együtt abban a városrészben; de mindeddig nem sikerült a gonosztevőt kézrekeríteni. Férje halála után a tejesasszony, hogy adósságait megfizesse, kénytelen volt a teheneit és

darabka földjét eladni; a Stains-kastély haszonbérője ajánlotta nekem ezt a szegény asszonyt, mint egy igen jó teremést, ki épp oly becsületes, mint amilyen szerencsétlen, mert van három gyermeke, kik közül a legidősebb még nincs tizenkét éves; éppen hely volt nálam üresedésben, melyet ezzel az asszonnyal töltöttem be és most ide költözött.

— Jósága, kedves Dubreuil asszony, nem lep meg engem.

— Mondd csak Klára, akarod ezt a jó asszonyt behelyezni a lakásába, miközben én a béresgazdának megmondom, hogy készüljön Párisba?

— Igen, anyám, Mária velem jöhet?

— Persze, hiszen ti nem tudtok már megenni egymás nélkül — mondta a haszonbérő.

— Én pedig — mondta Georges asszony egy asztalhoz ülve — hogy időt ne veszítsek, megírom a jegyzéket, mert négy órára vissza kell térnünk Bouquevalba.

— Négy órára! olyan sürgős? — kérdezte Dubreuil asszony.

— Igen, öt órára Máriának a lelkészlakban kell lennie.

— Ó, ha a jó Laporte plébánosról van szó, ez szent dolog — mondta Dubreuil asszony. — Tehát intézkednem kell. Pedig a két lánynak annyi mondanivalója van egymásnak... időt kell nekik engedni, hogy kibeszélhessék magukat.

— De három órákor távoznunk kell, kedves Dubreuil asszony.

— Rendben van. De hogy ismétellen mennyire köszönöm a jóságát! És mily jó gondolat volt tőlem, önt segítségül hívni! — mondta Dubreuil asszony. — No menjünk Klarám, menjünk Máriám.

Mialatt Georges asszony irt, Dubreuil asszony az egyik oldalon távozott, a két leány pedig a másikon.

azzal a cseléddel együtt, ki a tejesasszony megérkezését jelentette.

— Hol az a szegény asszony? — kérdezte Klára.

— A csűr-udvarban van a gyermekeivel, talyigájával és szamarával együtt, kisasszony.

— Mindjárt meglátod, Mária, azt a szegény asszonyt — mondta Klára, barátnőjét karonfogva — milyen sápadt, milyen szomorú szegény, özvegyi bánatában. Legutóbb, amikor mamához jött, a szívembe nyilalt a keservével; forró könnyeket ontott, amidőn a férjéről beszélt; majd elálltak könnyei és valóságos dühroham fogta el a gyilkos ellen. Félttem tőle, olyan ijesztő volt, de érzése egész természetes. Szegény szerencsétlen!... Milyen szerencsétlen is némely ember!... nemde, Mária?

Ó igen, kétségkívül — válaszolt ez szomorúan el-tűnődve, — Csakugyan, némely ember szerencsétlen, igaza van kisasszony...

— Ugyan már! — kiáltott fel Klára és megbántva dobbantott egyet a lábával — már ismét „ön“-nek és kisasszonynak mondván engem, tehát haragszol rám, Mária?

— Én?... Istenem!

— Nos, akkor mért „ön“-özöl engem? Tudod, hogy anyám és Georges Pont asszony már meg is dorgált miatta. Vedd tudomásul, hogy ezentul haragudni fogok rád...

— Klára, bocsáss meg, szórakozott voltam.

— Szórakozott, amikor több, mint nyolc napi elválás után meglátogatsz engem! — mondta szomorúan Klára — szórakozott, ez már elég rossz; de nyilván nem ez az igazi ok, hanem azt kezdem hinni Mária, hogy te büszke vagy.

Mária nem felelt barátnőjének, de oly sápadt lett, mint egy halott.

Egy özvegyi gyászba öltözött asszony, amint Máriát

megpillantotta, a harag és borzalom kiáltásába tört ki.

Ez az asszony a tejesasszony volt, ki naponta tejet adott el az Énekesnőnek, amidőn ez a lebujs ember-
evőnőjénél lakott.

A jelenet, amelyet elbeszélünk, a major udvarainak egyikében folyt le, a munkások és cselédaszszonyok jelenlétében, kik a munkából tértek vissza, délébédjüket elfogyasztandó.

Egy kis fészert alatta egy taliga állott, egy elébe fogott számmal; a taliga az özvegyasszony butoraival volt megrakva; egy kis, tizenkét éves fiu, kinek két, még fiatalabb gyermek segített, rakodott le a járműről. A teljes gyászt viselő asszony mintegy negyven éves lehetett, érdes, férfias és határozott vonásokkal; szemei vörösek voltak a sirástól. Mária megpillantásakor először ijedten felkiáltott, felháborodás és harag torzította el arcát, az Énekesnőhöz rohant, durván megragadta a karját és rámutatva, odakiáltott a majorbeliekhez:

— Ime, ez a szerencsétlen, aki ismeri az én szegény uramnak az egyik gyilkosát... huszszor is láttam őt azzal a rablóval beszélni, amikor tejet árultam a Vieille-Draperie-utca sarkán; minden reggel egy souért vett tőlem tejet; neki tudnia kell, hogy ki volt az a gonosztevő, ki a halálos csapást mérte a férjemre; mint az ilyen lányok, ő is a banditák csapatához tartozik... ő, nem fogsz elillanni a kezeim közül, te semmirekellő! — kiáltotta a tejesasszony, kit a hirtelentámadt gyanuja teljesen kihozott a sodrából; mindkét kezét megragadta a menekülni akaró, fiatal leánynak.

Klára az erőszakos támadástól megdöbbenve, eddig képtelen volt egy szót kiejteni, de amidőn látta, hogy az asszony mindinkább erőszakosabbá válik, rákiáltott az özvegyre:

— Mit csinál, megőrült?! a bánat eszt vette, jó asszony... ön téved!

— Én tévedek! — válaszolt a parasztasszony keserű gunnyal — én tévedek! Hogy is ne! Nézze csak ezt a nőt, milyen sápadt... a nyomorult... hogy vacognak a fogai!... A bíróság majd vallatóra fog, te semmirekellő, gyere velem a városbíróhoz... hallottad? Nem tanácslom, hogy ellenszegülj... van ám nekem jó erős öklöm... ha nem jössz, viszlek!

— Szentelen némber — kiáltott rá Klára kétségbeesve — takarodjék innen... Hogy mer így beszélni a barátnőmmel, a nővéremmel?!

— Az ön nővére, kisasszony, ugyan hagyja! Ön, ön az örült! — felelt gorombán az özvegy. Az ön nővére egy utcai lány? akit hat hétig láttam az utcán csatangolni?

E szavakra a munkások köréből hosszas zsivaj hangzott fel Mariska ellen; csak természetes, hogy a tejesasszony pártjára állottak, ki az ő osztályukhoz tartozott és akinek sorsa őket részvétre indította. A három gyermek pedig, amidőn anyja kifakadásait hallotta, hozzá futott és sirva vette őt körül, anélkül, hogy tudta volna, hogy miről van szó. A szegény árvagyermek látványa megkétszerezte a rokonszenvet az özvegy iránt és növelte a parasztok felháborodását Máriával szemben.

Klára a majorbeliek csaknem fenyegető viselkedésén megrémülve, remegő hangon mondta:

— Vigyék ki innen ezt az asszonyt, hiszen a fájdalom elvette az eszt. Máriám, Máriám, bocsáss meg! Istenem, ez a szerencsétlen asszony nem tudja, hogy mit beszél.

Az Énekesnő lehajtott fejjel, sápadtan, tehetetlenül, megsemmisülten állott és egy mozdulatot sem tett, hogy a markos tejesasszony durva átkarolásától szabaduljon. Klára, ki ezt a levertséget a durva támadás

okozta rémületnek tulajdonította, újra oda fordult a cselédekhez :

— Hát nem értettek meg engem ? Azt parancsoltam maguknak, hogy kergessék el ezt az asszonyt. Miután folytatja sértéseit, azért a szemtelenségeért, nem kapja meg azt a helyet, amit neki az anyám megígért ; többé be ne tegye a lábát a majorba.

Ámde egy ember sem mozdult, hogy Klára parancsát teljesítse, sőt, egy közülök, elég merész volt ezt mondani :

— Teringettét, kisasszony, ha ez egy utcai lány és ismeri ennek a szegény asszony férjének a gyilkosát, akkor a bíróhoz kell vinni, hogy kihallgassák !

— Ismétlem — mondta Klára a tejesasszonynak — hogy többé nem szabad a majorba jönnie, ha csak tüstént bocsánatot nem kér Mária kisasszonytól durvaságaiért.

— Ön elkerget engem, kisasszony ! No jó — válaszolt az özvegy keserű hangon. — Menjünk, árváim, — tette hozzá, gyermekeit átölelve — rakjátok fel újra a taligára, menjünk máshova, kenyerünket keresni, a jó Isten megszán bennünket ; de innen távozva, legalább a bíróhoz visszük ezt a szerencsétlent, kit ott bizonyára rákényszerítenek arra, hogy szegény férjem gyilkosát megnevezze, mivel hogy ismeri az egész bandát... A kisasszonynak pedig azt mondom — szólt szemtelenül Klarához fordulva — hogy azért, mert gazdag, azért, mert az ilyen teremtések közül veszi a barátnőit, azért nem kellene ilyen kegyetlennek lennie a szegények iránt !

— Ez igaz — mondta egy munkás — a tejesasszonynak igaza van.

— Szegény asszony ! — mondta egy harmadik.

— Egész jogosan jár el !

— Meggyilkolják az urát és elégedjek meg vele !

— Nem lehet őt megakadályozni abban, hogy

minden lehető meglegyen a gyilkos felfedezésére.

— Igazságtalanság őt emiatt elűzni!

— Hát tehet ő róla, ha Klára kisasszonynak egy atcai lány a barátnője?

— Nem lehet kizavarni egy tisztességes asszonyt, egy családanyát egy ilyen nyomorult teremtés miatt.

A zugolódások már fenyegetőkké váltak, amidőn Klára felkiáltott:

— Hála Istennek, itt van anyám.

Tényleg, Dubreuil asszony a kertészlakból visszaérve, haladt át az udvaron.

— Nos, Klára, nos Mária — mondta a haszonbérlnő a csoporthoz közeledve — jöttök reggelizni? Menjünk, gyermekeim, már késő van.

— Anyám — kiáltotta Klára — oltalmazd meg nővéremet ennek az asszonynak a sértéseitől — és az özvegyre mutatott. — Kérlek, küldd el innen. Ha tudnád, hogy mennyi szemtelenséget merészelt mondani Máriának!

— Hogyan, ez az asszony merészelt...

— Igen, anyám... Nézze, szegény kis hugom, hogyan reszket, alig tud a lábán állni. Ó, gyalázat, hogy nálunk ilyen történhetett meg vele... Máriám, kérlek, bocsáss meg...

— Mit jelent ez? — kérdezte Dubreuil asszony nyugtalanul körülnézve, miután észrevette az Énekesnő levertségét.

— Asszonyunk igazságos lesz... ő igazságot fog tenni — mormogták egymásnak a béresek.

— Itt van Dubreuil asszony... ki téged az ajtó elé fog tenni — mondta az özvegy Máriának.

— Tehát igaz! — szólt haragosan Dubreuil asszony a tejesasszonynak ki még mindig karjánál fogta Máriát — maga ilyen hangon merészel beszélni az én lányom barátnőjével! Így hálálja meg az én jószágomat? Tüstént bocsássa el ezt a fiatal lányt!

— En tisztelem asszonyomat és hálás vagyok jó-ságáért — mondta az özvegy, Mária karját elbocsátva — de mielőtt engem vádolna és gyermekeimmal együtt kiutasítana, kérdezze ki ezt a szerencsétlent. Azt hiszem, hogy nem lesz arca tagadni, hogy ismerem őt és hogy ő is ismer engem.

— Istenem, Máriám, hallja, hogy ez az asszony mit mond? — kérdezte Dubreuil asszony a legnagyobb meglepetéssel.

— Énekesnőnek hívnak-e téged vagy nem? — kérdezte a tejesasszony Máriát.

— Igen — mondta a szerencsétlen, halk hangon, rémült arccal, anélkül, hogy Dubreuil asszonyra mert volna nézni — igen, így hívnak engem.

— Látja! — kiáltották dühösen a munkások — beismeri, beismeri!

— Beismeri, de mit? mit ismer be? — kiáltott fel Dubreuil asszony csaknem megrémülve Mária beismerésétől.

— Engedje felelni, asszonyom — kezdte újra az özvegy — beismeri még azt is, hogy egy hirhedt ház benlakója volt a Féves-utcában, hol minden reggel egy souért adtam el neki tejet, be fogja ismerni azt is, hogy jelenlétemben beszélt szegény férjem gyilkosával... Ő, ő nagyon jól ismeri a gyilkost, ebben biztos vagyok... egy fiatal, sápadt embert, ki mindig pipál, sapkát, zubbonyt és hosszú haját visel; ez a lány bizonyosan tudja a nevét... ugy-e tudod? felelj hát!

— Meglehet, hogy beszéltem az ön férje gyilkosával, mert sajnos, nem egy gyilkos van az óvárosban — mondta Mária gyenge hangon — de nem tudom, hogy ön miről akar beszélni.

— Hogyan! hogy miről beszél? — kérdezte Dubreuil asszony ijedten. — Ez az asszony gyilkosokról beszélt.

— Az ilyen teremtések, mint ő, csak ilyenekkel vannak ismeretségben — felelt az özvegy.

Dubreuil asszony először megdöbbenve hallotta ezt a különös leleplezést, majd, amidőn azt Violaszál szavai által megerősítve látta, undorral és borzalommal hátrált vissza és hirtelen magával huzta leányát, ki támogatni akarta Énekesnőt és így szólt:

— Ah, milyen szörnyőség! Klára, vigyázz magadra, ne menj közel ehhez a gyalázatoshoz! De, hogy is fogadhatta be Georges asszony a házába. Hogy mert nekem bemutatni és megengedni, hogy a lányom... Istenem, Istenem, hiszen ez rettenetes! Alig hiszek a szemeimnek! De nem, Georges asszony nem képes az ilyen méltatlanságra!... őt is megtévesztették, mint engem... De ha nem, akkor csuf dolog volt tőle...

Klára kétségbeesve, megrémülve e kegyetlen jelenet által, azt hitte, hogy álmodik. Az ő nyíltszívű tudatlanságában nem tudta megérteni azokat a borzasztó sértéseket, amellyel barátnőjét elhalmozták; szive összeszorult, szemei könnyekkel teltek meg, amikor Violaszált némán, lesujtva, megsemmisülve látta, mint egy bűnöst a bírái előtt.

— Gyere, gyere, lányom — mondta Dubreuil asszony Klárának, majd Violaszál felé fordulva: — És ön, méltatlan teremtés, az Isten megbünteti önt álnokságáért. Hagyta magát leányomtól, ettől az ártatlan angyaltól, barátnőjének, nővérének nevezni... Barátnője, nővére önnek — a világ legundokabb söpredékének?! Minő szemtelenség! Hogy mert ön tisztességes emberek közé keveredni, amikor önnek a hozzá hasonló börtöntöltelékek között van a helye!

— Ugy van, úgy van! — helyeseltek a béresek — a börtönbe vele... ő ismeri a gyilkost!...

— Bizonyára büntársa neki.

— Látod, hogy van igazság az Égben?! — mondta az özvegy, öklét mutatva az Énekesnőnek.

— Ami pedig magát illeti, kedves asszony — fordult Dubreuil asszony a tejesasszonyhoz — nemcsak, hogy nem küldöm el, hanem még meg is köszönöm, hogy leleplezte ezt a szerencsétlent.

— Nagyon jó! a mi urnőnk igazságos — mormogták a béresek.

— Jöjj, Klára — mondta a haszonbérlnő — Georges asszony megmagyarázza majd eljárását, ha nem tenné, akkor nem akarom őt többé látni; mert ha nem vezették félre, akkor az ő viselkedése menthetetlen velünk szemben.

— De anyám, nézd ezt a szegény Máriát.

— Bár meghalna szégyenében! Meg kell vetned őt. Pillanatig sem tűröm, hogy vele maradj. Olyan teremtséssel egy ilyen fiatal leány, mint te vagy, nem beszélhet lealacsonyodás nélkül.

— Istenem, Istenem! anyám — szólt Klára, anyjával ellenkezve, ki őt el akarta vezetni — én nem tudom, hogy mint áll a dolog... meglehet, hogy Mária hibás, miután te mondd; de nézd, nézd, a gyengesség erőt vett rajta... szánd meg szegényt.

— Ó, Klára kisasszony, ön jó, ön megbocsát... Higyje el, hogy akaratom ellenére tévesztettem meg önt, gyakran szemrehányást tettem magamnak érte... — mondta az Énekesnő leirhatalatlan hálás tekintettel, könnyöretes pártfogójának.

— De anyám, hát nem szánja meg? — kiáltott fel Klára könyörgő hangon.

— Őt megszáni. Ugyan hagyj békében... ha Georges asszony nem szabaditana meg tőle, úgy dobatnám ki a nyomorultat, mint egy pestisest — mondta keményen Dubreuil asszony és magával húzta leányát, ki egy utolsósor hátranézve, odakiáltott az Énekesnőnek:

— Mária, nővérem, nem tudom, hogy mivel vá-

dolnak téged, de biztos vagyok benne, hogy te nem vagy bűnös és én szeretlek téged...

— Hallgass, hallgass — kiáltott a lányára Dubreuil asszony és kezét a szájára tette leányának — hallgass! Még szerencse, hogy annyian látják, hogy a leleplezés után pillanatig se maradtál ezzel az elkárhozott tereftéssel... ugyebár, emberek?

— Persze, persze, asszonyom — mondta egy munkás — mi tanuk vagyunk rá, hogy Klára kisaszony pillanatig sem maradt ezzel a leánnyal, ki gyilkos cimboráiról ítélve, bizonyára egy tolvajnö.

Dubreuil asszony magával vonta Klárát. Az Énekesnő egyedül maradt a körülötte képződött ellenséges csoportban. Noha Dubreuil asszony elborította, elhalmozta sértéseivel, mégis az ő és leánya jelenléte, bizonyos védelmet nyújtott neki, de e két nő távozása után a parasztok kegyelmének kiszolgáltatva, a fiatal leányt elhagyták erői, kénytelen volt a major kútjának itató vályujához támaszkodni.

E mély kővályu oldalához támaszkodva, lehajtott fejét két kezébe rejtve, mozdulatlanságában a legmegragadóbb látványát nyújtotta a fájdalomnak és bele-törődésnek. Pár lépésre tőle a meggyilkolt ember özvegye diadalmaskodva és Dubreuil asszony szavai által még inkább nekibátorodva, gunyosan mutatta gyermekeinek a szerencsétlen leányt, kit a legdurvább szidalmakkal illetett... A major népe körülötte csoportosulva, többé nem fékezte előtte gonosz érzéseit. A durva arcok haragot és kegyetlen gunyt fejeztek ki, az asszonyok még dühösebbek voltak és az Énekesnő megindító szépsége még növelte elkeseredésüket a védtelen leány ellen. Férfiak és nők nem tudták neki megbocsátani, hogy eddig egyenlő volt az ő urnójukkal. Volt köztük néhány paraszt, aki irigykedett Dubreuil asszonyra, mivel ezt a kitünő haszonbérletet, melyre ők tartottak igényt, elhalászta az orruk elől.

Ezek a jó emberek most eme haragjukat az Énekesnőre locsátották ki.

A műveletlen természetek első érzései mindig szélsőségesek, akár dicséretreméltók, akár lenéznivalók azok, de egyenesen félelmesekké válnak, ha tömegesen azt hiszik, hogy a gyűlöletük jogosult. És kellett-e nekik erre nagyobb bizonyíték, mint Dubreuil asszony példája ?

— A bíró elé vele ! — mondta egy közülök.

— Igen, igen és ha nem akar jönni, akkor viszsziük !

— És egy ilyen teremtés úgy mer öltözni, mint egy tisztességes parasztlány ! — tette hozzá egy zsörtölődő öreg asszony.

— Ezzel a szent, ártatlan arcával — jegyezte meg egy másik — gyónás nélkül is feloldozta volna a gyónató atya !

— Csak nem volt neki arca misére menni !

— Az orcátlan !... most gyónja meg tüstént, amit tud !

— Igen, igen, mondd meg tüstént hogy ki volt a gyilkos ? — rivalt rá az özvegy. — Egy bandabeli vagy velük, sőt azt hiszem, hogy aznap láttalak is velük együtt. Hát elég volt a nyafogásból, ismerünk már, te jó fajta. Mutasd csak a pofácskádat, hadd lássam, hogy milyen szép !

És az özvegy durván lerántotta a fiatal leány két kezét, melybe könnyben fürdő arcát rejtette. Szégyentől lesujtva, félelemtől reszketve, egy feldühödött, durva tömeg kénye-kedvére kiszolgáltatta, állott az Énekesnő. Kezeit összekulcsolva, a tejesasszony felé fordította könyörgő és remegő szemeit és szelid hangon mondta :

— Istenem, asszonyom... két hónap óta visszavonultan élek a Bonqueval-majorban. Nem lehettem

tanuja annak a szerencsétlenségnek, amelyről ön beszél és...

Tovább nem folytathatta, mert félénk szavait túlharsogták a dühös kiáltások:

— Vigyük a bíró elé... ott majd megmondja.

— Aló! előre veled!

A megvadult csapat mind fenyegetőbb mozdulatokkal közeledett az Énekesnőhöz; Violaszál tehetetlenül, egész testében remegve nézett jobbra, balra, mintha segítséget akarna kérni.

— Ó, — kiáltott rá a tejesasszony — itt nézhetsz jobbra-balra, Klára kisasszony nincs már itt, hogy megvédjen, nem illansz el a kezünk közül!

— Ah, asszonyom, — felelt reszketve a leány — nem is akarok elillanni, nem akarok egyebet, mint felelni, ha tőlem valamit kérdeznek... De mit vétettem ezeknek az embereknek, hogy engem így ostromolnak és fenyegetnek?

— Azt vétetted nekünk, hogy olyan vakmerő voltál a mi urnónkkal együtt menni, mit mi, noha sokkal különbek vagyunk, mint te, sohasem tudtunk elérni... ez a te vétked...

— És aztán miért akartad ezt a szegény asszonyt a gyermekeivel együtt innen elüzelni?

— Én nem akartam, hanem Klára kisasszony.

— Ez igaz — felelte a földműves — de te restelél érte egy jó szót szólni, örültél, hogy kenyér nélkül marad.

— Ugy van, egy jó szót se mondott érte!

— A gonosz lélek!

— Így bánni egy szegény özvegyel és három gyermekkel!

— Nem szólhattam érte — mondta az Énekesnő — hiszen az ijedtségtől beszélni sem tudtam.

— De ahhoz volt erőd, ugye, hogy a gyilkosokkal barátkozzál?

Ilyen lármás jelenetek gyakran játszódnak le az egyszerű, műveletlen emberek között, akik inkább korlátoltak, mint gonoszok. Ezuttal is így történt; a majorbeliek egymást ingerlik, uszítják, megmámorosodnak azoktól a szidalmaktól és fenyegetésektől, amiket szegény áldozatukra pazarolnak. Az általuk képzett kör egyre szűkül az Énekesnő körül. Csaknem beleszorítják a mély itató vályuba. A szerencsétlen leány kezeit feléjük nyujtva, könyörgő hangon szól hozzájuk:

— Istenem, mit akarnak tőlem? Kérem, ne bántsanak!...

A tejesasszony szitkozódva és fenyegetve emeli fel ökleit, mintha arcába akarna ütni, a szegény leány ijedten hajol hátra:

— Könyörgök, asszonyom, ne bántson, a vízbe esem.

Az Énekesnő szavai a durva lelkű parasztokat egy kegyetlen tréfára hangolják. Egy közülök elkiáltja magát:

— Mártsuk a vízbe!

— Igen, igen, a vízbe, a vízbe!

— Ez elveszi a kedvét attól, hogy tisztességes emberek közé befurakodjék.

— Jó lesz neki a friss fürdő a vályuban, éppen az imént törtünk léket a jégén.

— Legalább megemlékszik róla, hogy milyen jó dolga volt az Arnouville-majorban.

A vad kiáltások és barbár élcek hallatára az Énekesnő csaknem halálra vált a rémülettől.

Az első ijedtségre csakhamar következett a keserű megnyugvás. A fiatal leány oly sötétnek látta a jövőt, hogy gondolatban hálát adott az Istennek fájdalomainak megrövidítéseért. Nem ejtett ki többé egyetlen panaszos szót, térdre engedte magát nyomni, áhítatosan összekulcsolta kezeit, behunyta szemeit és

imádkozva várta a bekövetkezendőket. A munkásokat meglepte ez a megnyugvás és pillanatig haboztak kegyetlen szándékuk végrehajtásában; de a nők kigunyolták őket gyengeségükért, mire ismét szitkozódni kezdtek, hogy ekképp bátorítsák magukat gonosz munkájukra.

A két legdühösebb megragadta az Énekesnőt, amidőn egyszerre egy felindult, reszkető hang kiáltotta :

— Megálljatok !

Ugyanebben a pillanatban Georges asszony utat tört magának a tömegben és a még mindig térdeplő Énekesnőhöz érve, karjaiba vette, felemelte és az anyai gyöngédség hangján mondta neki :

— Állj fel, gyermekem, állj fel, kedves leányom, csak az Isten előtt térdepeljünk !

Georges asszony magaviselete és kifejezése olyan bátor és tiszteletet parancsoló volt, hogy a parasztok meghátráltak és elnémultak előtte. Az asszony rendesen sápadt arcát a felháborodás pirosra festette. Szilárd tekintettel nézett a munkásokra és fenyegető hangon mondta nekik :

— Szerencsétlenek !... nem szégyenlitek magatokat, ilyen lelketlenül erre a szegény gyermekekre támadni ?

— Hiszen ez egy...

— Ez az én leányom ! — kiáltotta a munkás szavába vágva, szigoru hangon Georges asszony. — Laporte lelkész ur, kit mindnyájan dicsérünk és tisztelünk, szereti és pártfogolja őt és akiket ő szeret, azokat mindnyájunknak tisztelni kell !

Ezek az egyszerű szavak tiszteletet parancsoltak a tömegnek. Bouqueval lelkészét az egész vidéken szent embernek tisztelik és számos paraszt tudta, hogy a lelkész mennyire érdeklődik az Énekesnő iránt. Mindamellett a csoportból néhány zord mormogás

volt hallható. Georges asszony eltalálta ennek okát s így szólt :

— Ha ez a szerencsétlen leány mindjárt az utolsó teremtmény lenne is, ha mindenki elfordulna tőle, még ekkor is csunyán viseltétek magatokat vele szemben. Mi jögon akartátok őt ti megbüntetni? Azon a jögon, hogy erősebbek vagytok? Nem gyáva és szégyenletes dolog, ha erős férfiak egy gyöngé, védtelen lányt szemelnek ki áldozatukul? ... Jöjj Mária, jöjj velem, édes, jó gyermekem, menjünk haza, ott legalább mindenki megbecsül téged.

Georges asszony karon fogta Violaszálat és vezette; a földművesek belátták durva tettüket és tiszteletteljesen utat engedtek nekik. Csak az özvegy lépett előre és határozott hangon mondta Georges asszonynak :

— Engem nem zavar meg mindez, nem bizony. Ez a leány nem távozik innen mindaddig, amíg a bíróság előtt ki nem vallja, hogy ki ölte meg az én szégyen férjemet.

— Kedves asszonyom — mondta Georges asszony, magát mérsékelve — lányom nem tehet semmiféle vallomást, később, ha majd a bíróság szükségesnek tartja őt tanuképpen kihallagtni, meg fogja idézni és én el fogom őt oda kísérni. Mindaddig senkinek sincs jogában őt kihallgatni.

— De asszonyom, azt mondom önnek ...

Georges asszony félbeszakította a tejesasszonyt és szigorú hangon mondta neki :

— Az ön szerencsétlensége nem menti ki az ön magaviseletét, egy napon restelni fogja ezeket az erőszakosságokat. Mária kisasszony velem együtt lakik a Bouquival-majorban; értesitse erről a bírót, hova ez az ügy tartozik és mi várjuk az idézést.

Ezekre az okos szavakra az özvegy nem tudott

felelni, leült a kut kávjára és gyermekeit átölelve, keserves sirásra fakadt.

E jelenet után néhány perc múlva Péter előállt a fogattal, Georges asszony és Violaszál felszálltak, hogy visszahajtassanak Bouquevalba. Az Arnouville-major bérlőnőjének lakása mellett elhaladva, Violaszál észrevette Klárát, ki egy függöny mögé rejtőzve sirt és bucsut intett Máriának a zsebkendőjével.

— Ah, asszonyom, mily szégyen reám és mily bánat önre nézve! — mondta Violaszál fogadott anyjának, amidőn együtt voltak a bouquevali major kiszalonjában. — Önre bizonyára megneheztelt Dubreuil asszony, miattam. Ó, az én sejtelveim!... Az Isten megbüntetett engem, mert félrevezettem őt és a leányát... én hoztam az egyenetlenséget önök közé...

— Kedves lányom, az én barátném, Dubreuil asszony, kedves asszony, nagyon jó nő, de az esze nagyon rövid... Különben, miután a szive nagyon jó, holnap már megbánja bolond felfortyanását, abban biztos vagyok.

— Ah, asszonyom, ne gondolja, hogy én őt a törtétekért elítélem és bepanaszolom, Isten mentse ettől, de önt az ön jósága talán vákká teszi velem szemben... Csak képzelje magát Dubreuil asszony helyébe... ha megtudná, hogy az ön szeretett leánya egy olyan társaságban van... amilyen... amilyen az enyém... lehet-e ekkor rossz néven venni egy anya felháborodását?

Georges asszony hirtelen nem talált alkalmas választ Violaszál kérdésére, mire ez szomorúan folytatta:

Ez a meggyalázó jelenet, amelyet annyi ember előtt elszenvedtem, holnap nyilvánvaló lesz mindenki előtt. Nem magam miatt félek, hanem Klára miatt, mert ki tudja, hogy nem árt-e az ő hirnevének, nem ejtett-e foltot a nevének... hogy engem barátnőjének, nővérének nevezett. Nekem követnem kellett volna

első érzésemet, ellenállnóm kellett volna annak a vonzalomnak, amely engem Dubreuil kisasszonyhoz vonzott és még ellenszenvének árán is ki kellett volna tennem barátságát elől, amellyel engem megkínált. De én elfelejtettem a távolságot, amely engem tőle elválaszt... Mint látja, megbűnhődtem érte, kegyetlenül megbűnhődtem... mert talán helyrehozhatatlan igazságtalanságot követtem el e fiatal, erényes és jó leány ellen.

— Gyermekem — mondta Georges asszony néhány pillanatnyi gondolkodás után — önnek nincs igaza, amidőn ilyen fájdalmas szemrehányásokkal illeti magát; az ön multja vétkes... igen... nagyon vétkes... de nem érdemelte-e ön ki megbánásával a mi tiszteletreméltó lelkészünk pártfogását? Nem ő és én mutattuk-e önt be Dubreuil asszonynak? Nem az ön egyéni tulajdonságai indították-e őt arra, hogy ön iránt rokonszenvet érezzen? Nem ő kérte-e fel önt arra, hogy Klárát nővérenek nevezze? És végre, mint-hogy biztos voltam abban, hogy ön őszintén megbánta multját, szabad volt-e nekem azt kifecsegni és az ön becsületének helyreállítását megnehezíteni, esetleg lehetetlenné tenni? Igaz, hogy annak a tejesasszonynak a beszéde kinos és szomorú volt, de ilyen előre-láthatatlan esetet nem akartam azzal megelőzni, hogy az ön nyugalmát megzavarjam.

— Ah, asszonyom, épp az bizonyítja helyzetem nyomoruságát, hogy ön irántam való legnemesebb jóindulatból rejtegette multamat és hogy Klára anyjának igaza volt, amidőn engem e multam miatt megvetett; megvetett, mint mindenki meg fog vetni ennek-utána, mert az Arnouville-majorban lefolyt jelenet híre el fog terjedni, mindenki megtudja... Ó, a szegyen megöl... nem tudom elviselni az emberek tekintetét!

— Még az enyémet sem, gyermekem? — mondta Georges asszony könnyekre fakadva és karjait Viola-

szál felé terjesztve ; — ön az én szivemben sohasem fog mást találni, mint egy anya gyengédségét és hűségét. Bátorság tehát Máriám, ön itt barátoktól van körülvéve, ez a ház az ön világa... mi szemébe nézünk annak a leleplezésnek, amelytől ön annyira fél ; ami jó lelkészünk összehívja a major lakóit, akik önt már annyira szeretik és az igazat fogja nekik megmondani a multról. Higyje el nekem, gyermekem, az ő szavának olyan tekintélye van, hogy az ő nyilatkozata után az ön személye még érdekesebb lesz.

— Bizom az ígéretében, asszonyom és megnyugszom. Tegnap, amikor nála voltam, a plébános ur fájdalmas bünhődéseket helyezett kilátásba ; a bünhődések immár megkezdődtek, ezen nem szabad csodálkoznom. Azt is mondta a lelkész ur, hogy seznvedéseimet egy napon számon veszik... ezt reménylen is... és érjen bármily kemény megpróbáltatás, az ön és a lelkész ur szeretete megvigasztal engem.

— Néhány perc mulva már ott is lesz ön a jó, öreg lelkiatyánál ; az ő tanácsai nagyon üdvösek lesznek önre nézve... négy és fél óra, készüljön a plébániára, gyermekem. Irni fogok Rudolf urnak, értesíteni fogom az Arnouville-majorban történekről. Küldönceel küldöm neki levéletemet, aztán majd találkozni fogunk vele a mi jó lelkészünknél, mert szükséges, hogy mind a hárman szót értsünk egymástól.

Kevés idő mulva Violaszál távozott a majorból, hogy a plébániára menjen ; azon a keresztuton haladt, amelyen előző nap a tanítómester és Tortillard megállapodtak, hogy találkozni fognak egymással.

Violaszál a Georges asszonnyal és a bouquevalli lelkésszel történt gyakori beszélgetés által megnemesedve, annyira a magáévá tette ezek fenkölt. elveit, hogy csak fokozottan növekvő kétségbeeséssel gondolhatott vissza aljas multjára. Ha a lelkülete kevésbé finom, ha értelmessége alantasabb, ha képzelete ke-

vésbé élénk, akkor könnyebben túltette volna magát ezen az eseten, de szerencsétlenségére nem mult el egyetlen nap, anélkül, hogy vissza ne emlékezett volna, hogy az undor és borzalom fájdmával át ne érezte volna szégyenletes nyomoruságát az ő előző életének. Csak képzeljünk el egy tizenhat éves, tiszta és gyermeteg kedélyü leányt, egy pokoli hatalom által, egy emberevő aljas lebutájába taszítva, teljesen e gonosz szípirtyó kénye-kedvére kiszolgáltatva!... Ebből származott Violaszál számára a mult és a jelen összeütközése. És ez az ellenhatás olyan kegyetlenül fájdalmas volt, hogy a szegény leány gyakran azon a ponton állott: az öreg lelkésznek megvallani, hogy jobb lett volna neki abban az erkölcsi mocsárban megfulni. Minden gondolkodó elme és érző szív természetesen találja a fiatal leány eme súlyos lelki vivódásait, de meg tudja érteni azt is, hogy a rettenetes megpróbáltatásai után lelkileg tisztán került ki a mocsárból.

A KERESZTUT.

A nap leáldozott; a mező elhagyott és hangtalan. Violaszál a keresztuthoz közeledett, amely a plébánia felé vezetett, amikor a hegyi patak medréből egy kis sánta fiut látott kijönni, ki szürke zekét és kék sapkát viselt. Siránkozni látszott; amint észrevette Violaszált, azonnal hozzá futott:

— Ó, jó néni, szánjon meg — szólt könnyörgő hangon hozzá.

— Mit akarsz, kis fiam? — kérdezte az Énekesnő érdeklődéssel.

— Jaj Istenem, kedves néni, szegény nagyanyám, ki már nagyon öreg, amikor lement a meredek uton, lebukott, most nagyon rosszul van, attól félek, hogy eltörte a lábát. Magam nem tudom felemelni. Istenem,

mit tegyek, ha ön nem jön segítségemre. Szegény nagymama, talán meg is hal!

Az Énekesnőt meghatotta a kis sánta fiu fájdalma és így szólt hozzá:

— Én nem vagyok nagyon erős, gyermekem, de talán lesz bennem annyi erő, hogy felsegítek a nagymamádat. Siessünk hozzá. Én ott lenn lakom a majornban, ha nem tudjuk szegény nagyanyádat felsegíteni, akkor majd küldök onnan valakit, hogy felsegítse.

— Ó, jó néni, az Isten megáldja jószágáért. A bal eset a keresztuton történt, melynek meredekén megcsuszott és elesett.

— Ti tehát nem vagytok idevalók? — kérdezte az Énekesnő, követve Tortillardot, akit már kétségtelenül felismertünk.

— Nem, jó néni, mi Ecouenből jövünk.

— És hova mentek?

— Egy jó lelkészhez, ki odalenn a dombon lakik — mondta a Vörösakar fia, hogy teljessé tegye Violaszál bizalmát.

— Laporte plébános urhoz?

— Igen, jó néni, Laporte plébános urhoz, szegény nagyanyám ismeri jól, nagyon jól.

— Én is éppen hozzá megyek, minő véletlen! — mondta Violaszál, mindinkább előremenne a keresztuton.

— Nagymama! itt vagyok, itt vagyok! Csak egy kis türelem, segítséget hozok — kiáltotta Tortillard, hogy előre értesítse az Iskolamestert és a Bagolyt és ezek elkészüljenek áldozatuk megrágadására.

— Nagyanyád itt esett el valahol a közelben? — kérdezte az Énekesnő.

— Igen, már közel vagyunk hozzá, jó néni, ott, a nagy fa mögött, ahol az út elhajlik, innen husz lépésnyire.

Egyszerre Tortillard megállott.

Lóvágatás hallatszott a vidék csendjében.

— Megint hiábavaló minden! — mondta magának Tortillard.

Az ut éles könyökbe fordult ama hely közelében, a hova Vöröskar fia érkezett az Énekesnővel. A fordulónál egy lovas jelent meg és amidőn a fiatal leányhoz ért, megállott... Csakhamar egy másik ló ügetése hallatszott és pár pillanat múlva egy előkelő libériába öltözött lovász csatlakozott urához, ki egyszerű, de választékos előkelőséggel lőtözve, egy igazi lovag könnyedségével ült pompás telivér lován. A barna, megnyerő arcu lovagban Tortillard Saint-Rémy vikomtot ismerte fel, kiről azt beszélték, hogy a Lucenay hercegnő szeretője.

— Szép kis leány — szólította meg a vikomtot az Énekesnőt, kinek szépsége meglepte — lenne olyan szives nekem megmondani, hogy melyik ut visz Arnouvillebe?

Violaszál lesütötte szemét a fiatal gavallér mély és merész tekintete előtt és megadta a felvilágosítást:

— A keresztútból kiérve, tessék jobbra az első ösvényen haladni; ez az ösvény egy cseresznye-fasorhoz vezet, amely egyenesen megy Arnouvillebe.

— Nagyon köszönöm, kedves gyermekem... Ön jobban tud tájékozni, mint az az öreg asszony, aki amott fekszik egy fa alatt és kérdéseimre csak nyöszörögni tudott.

— Az én szegény nagyanyám — mormogta Tortillard, fájdalmas kifejezéssel.

— Még egyszer, nagyon köszönöm, szép kis lány — mondta Saint-Rémy márkis Violaszálnak — aztán lovásától követve, elvágatott.

A vikomtot szerelmetreméltó vonásai valamennyire felderültek, mialatt Violaszállal beszélt, aztán tovább lovagolva, arca ismét visszanyerte előbbi, nyugtalan kifejezését. Violaszál pedig visszaemlékezett, hogy a

kerti lakot egy ismeretlen egyén számára rendezték be Lucenay hercegné rendeletére és megsejtette, hogy az illető ez a fiatal és megnyerő külsejű gavallér lehet.

A lovak vágatása még darab ideig hallható volt a keményre fagyott földön, de lassanként elenyészett a távolságban és csend állott be. Tortillard fellélegzett. Értesíteni akarta cinkosait kik közül az Iskolamester a lovasok megpillantásakor elrejtőzött; Tortillard elkiáltotta magát:

— Nagymama... itt vagyok... egy jó nénivel jövök, aki segíteni akar téged.

— Csak gyorsan, gyorsan, gyermekem, ez az ur néhány percet elvett tőlünk — mondta az Énekesnő és meggyorsította lépteit, hogy minél előbb a kanyarulatnál legyen.

Alig hogy ideértek, amikor a Bagoly, ki itt lesben állott, elkiáltotta magát:

— Ide, gyilkoskám!

Ezt mondva, az Énekesnőre ugrott, egyik kezével torkon ragadta, a másikkal befogta a száját, miközben Tortillard a fiatal lány lábaihoz dobva magát, átkarolta azokat, úgy, hogy a fiatal lány egy lépést sem tehetett.

Mindez oly rohamosan ment végbe, hogy a Bagoly meg sem nézte az Énekesnő vonásait, de ama pár pillanat alatt, amíg az Iskolamester a rejtekhelyéről köpenyét hozva előkerült, a vén asszony felismerte egykori áldozatát.

— Nini, a Csenevész!... kiáltotta először elámulva, majd vad örömmel hozzátette: — Hát megint itt vagy?... Téged az ördög küldött ide, hahaha, már ez a te sorsod, hogy mindig visszakerülj a karmaim közé... No jó, van egy kis vitriol a fiákerben... most befellegzett annak a szüziés pofácskádnak, amellyel annyit bosszantottál. Nos, fogd meg jól, emberem, ... vigyázz, hogy meg ne harapjon, becsomagoljuk.

Az Iskolamester két hatalmas keze megragadta az Enekesnőt és még mielőtt ez egyet kiálthatott volna, a Bagoly a köpönyeget dobta a fejére és szorosán bele-göngyöltte. A fiatal leány pillanat alatt el volt némitva, meg volt kötözve, úgy hogy tehetetlenségében nem volt képes megmozdulni, még kevésbé segítségért kiáltani.

— No, itt a csomag, gyilkoska... mondta a Bagoly. — Ugye, nem olyan nehéz, mint a vízbe fullasztott asszony a Szent Márton-csatornában? ... És amikor a Bagoly látta, hogy a bandita e szavak hallatára, szörnyü álmára visszaemlékezve, reszketett, a banya gunyosan folytatta: — De mi van veled, gyilkoska?... Még azt hinné az ember, hogy dideregsz!... reggel óta olykor úgy vacognak a fogaid, mintha a hideg rázna és úgy bámulsz a levegőbe, mintha ott keresnél valamit.

— Ó, a vén képmutató!... nézi a legyeket, hogy hogyan repülnek — élcelődött Tortillard.

— Előre, gyorsan, tűnjünk el, ember... Ugy-ugy, ide vele! — tette hozzá a Bagoly, amidőn látta, hogy a bandita úgy viszi a karjaiban a fiatal leányt, mint egy alvó gyermeket — gyorsan a fiákerbe vele!

— De ki fog vezetni engem? — kérdezte az Iskolamester komor hangon, herkulesi karjai között tartva a hajlékony, könnyü terhet.

— Vén róka! mindenre gondol — mondta a Bagoly.

És sálját eltávolítva, egy vörös selyemkendőt vett le hustalan nyakáról, hosszában összesodorta és így szólt az Iskolamesternek:

— Nyisd ki a szádat, vedd a fogaid közé e kendő végét, Tortillard megfogja a másik végét, aztán kövesd őt... jó vaknak, jó kutya... így ni, most előre kölyök!

A kis sánta egyet ugrott, halkán és mulatságosan utánozta a kutyaugatást és a kendőnél fogva vezette az Iskolamestert, míg Bagoly gyorsan előre sietett, hogy értesítse Szakállast a szerencsés fogásról.

Ami Violaszált illeti, amidőn a Bagoly és az Iskolamester hatalmában találta magát, a fájdalomtól és rettegéstől megsemmisülve, a legkisebb ellenállás nélkül átengedte magát üldözői kénye-kedvére. Néhány perccel később a zsákmányt egy fiákerbe helyezték, melynek Szakállas volt a kocsisa. Noha már esteledett, a kocsí ablakai gondosan be voltak függönyözve. A három cinkos félholt áldozatával a Saint-Denis mező felé vette útját, hol Seyton Tamás várta őket.

HARVILLE KLEMENTIN.

Tudjuk, hogy Rudolf egy közvetlen veszélyből mentette meg Harville asszonyt, egy veszélyből, melyet Sarolta féltékenysége idézett elő, ki Harvillet értesítette arról a találgáról, amelyet a márkiné oly meggondolatlanul megígért Károly Róbertnek. A herceg mélyen megindulva a hallottak által, távozott a Temple-utcai házból és tért vissza lakására. Tervbevett látogatását Kacagógerléhez és a szerencsétlen gyémántköszörüs családjához, melynek nyomoráról már megemlékeztünk, másnapra halasztotta, mert azt hitte, hogy ez a család, ama pénzsegély következtében, amelyet ő nekik a márkiné útján juttatott, már nem szenved szükséget. Sajnos, Rudolf nem tudta, hogy Tortillard magához ragadta az erszényt, még pedig oly vakmerő módon, amire ezt a kiskorú bűnöst senki sem tartotta volna képesnek.

Négy óra tájban egy idősebb asszony, anélkül, hogy választ várt volna, levelet adott át a hercegnek a következő tartalommal:

„Uram!

Én többel tartozom önnek, mint az életemmel; ezért még a mai napon legmélyebb hálámat fejezem ki. Holnap talán már a szégyen elnémitana. Ha Fenséged ma este megtisztelne látogatásával, akkor ezt a napot úgy végezném, mint ahogy megkezdte: egy nemes cselekedettel.

D'Orbigny D'Harville.

U. i. Ne tessék választ írni, egész este itthon leszek.“

Rudolf, noha örült, hogy Harville asszonynak nagy szolgálatot tehetett, mégis sajnálta, hogy közte és a márkiné között hirtelenül a bizalmasságnak ez a fajtája létesült. Nem lévén képes arra, hogy Harville barátságával visszaéljen, de mélyen meghatva Klementin szellemességétől és vonzó szépségétől, Rudolf azon vette magát észre, hogy élénken érdeklődik e szép és érdekes hölgy iránt, noha egyhavi érintkezés után csaknem teljesen felhagyott látogatásával. Megindulással emlékezett vissza arra a találkozásra is, amelyen a *** követségen Tomot és Saroltát kihallgatta. Utóbbi, hogy indokolja gyűlöletét és féltékenységet, nem ok nélkül bizonyította, hogy Harville asszony csaknem öntudatlanul, komolyan szereti Rudolft. Sarolta sokkal élesebb eszű, sokkal finomabb és sokkal beavatottabb volt az emberi szív rejtelmeibe, hogysen meg nem értette volna, hogy Klementin megcsalva, talán megvetve érezvén magát, egy férfi által, ki reá mély hatást tett, dacból engedve a hűtlen barátnője ostromának, érdeklődhetett Károly Róbert képzelt szerencsétlensége iránt, anélkül, hogy emiatt teljesen megfélemedezett volna Rudolfról. Más asszonyok, akik hűségesek maradnak ahhoz a férfihoz, akit először választanak, talán közönyösekké lennének a pa-

rancsnok mélabus szemei iránt. Harville Klementin tehát kétszeresen bűnös volt, noha ő csak a szerencsétlenség csábitásának engedett és noha élénk kötelességérzése, nyilván a herceg emlékétől támogatva, megóvta őt egy helyrehozhatatlan hiba elkövetésétől.

Rudolf Harville asszonnyal való találkozására gondolt és a legfurcsább ellenmondásban találta magát. Erősen el lévén tökélve arra, hogy dacolni fog hajlamával, mely őt Klementinhez vonzotta, hol szerencsésnek tartotta magát, hogy képes volt szerelméről lemondani, hibáztatva Klementint abban, hogy oly rossz választást tett, mint aminőt Károly Róbert, hol meg épp ellenkezően, keserűen sajnálta, hogy csökkenni látta azt a tiszteletet, amellyel eddig ezt az asszonyt körülvette.

*

Harville Klementin szintén aggodalommal várta ezt a találkozást. A két érzés, mely benne uralkodott, egy fájdalmas zavart idézett elő benne, amidőn Rudolfra és egy mély ellenszenvet, amidőn Károly Róbertre gondolt. Sok ok indokolta ezt a gyűlöletig menő ellenszenvet. Egy asszony kockára teszi nyugalma, becsületét, egy férfiért, de sohasem bocsátja meg neki, ha őt lealázó vagy neveléses helyzetbe viszi. Így Harville asszony, mint Pipelet asszony gunyának és sértő tekintetének céltáblája, csaknem meghalt a szegyetől. De még ez nem volt elég. Amidőn Rudolf a fenyegető veszélyről értesítette, Klementin felrohant az ötödik emeletre, felfelé haladtában észrevette a gazdag hálóköntösbe öltözött Károly Róbertet abban a pillanatban, amidőn ez az általa várt nő könnyű lépését felismerve mosolygó, bizalmaskodó és hódoló arccal kinyitotta ajtaját. A parancsnok alkalmoszerű jelmezének szentelen fitogtatása a márkinét meggyőzte arról, hogy mennyire csalódott ebben az emberben. Saját szívének jóságától, jellemének nagylelkü-

ségétől egy olyan lépésre engedte magát ragadtatni, mely könnyen vesztét okozhatná: engedte magát rábeszélteni arra, hogy Károly Róberttel találkozzék, nem szerelemből, hanem könyörületből, hogy megvigasztalja őt azért a nevetséges szerepért, amelyre őt a Lucenay herceg rossz izlése a * * * követségen kárhóztatta. Képzeltető Harville asszony kellemetlen érzése és modora, amidőn Károly Róbertet ebben a diadal-maskodó jelmezben megpillantotta!

Kilencet ütött az óra a kis szalonban, ahol Harville asszony rendszerint tartózkodni szokott. Képzelnem sem lehet előkelőbbet és választékosabbat, mint ahol a márkiné Rudolfot várta, Keleti szőnyegek borították a parkettet, indiai függönyök és diszitmények függtek az ablakokon, ajtókon és falakon, reneszánsz-stilű bútorok, régi velencei művészek kezéből származó képek, drága tükrök tették összhangzatossá a műremekszámba menő szoba berendezését. Az egészet egy kristálycsillár világította meg, enyhén világító lángjaival.

Egy szalmaszínű zsöllyébe süppedve, ült Harville Klementin, fekete selyemruhába öltözve, mely teljesen érvényre juttatta nemes formájú nyakának és finoman érezett kezeinek márványfehérségét.

Abban a mértékben, ahogy Rudolf megérkezésének ideje közeledett, növekedett a márkiné izgatottsága. Mégis, zavartságában, hosszú gondolkodás után elhatározta, hogy egy nagy, kegyetlen titkot közöl Rudolfal, azon reményben, hogy túlzott őszinteségével sikerül elnyernie ennek tiszteletét, amely után ő oly nagyon törekedett.

A hála által is szított első hajlama újabb erővel lobogott fel Rudolf iránt. Egyike azoknak az előérzéseknek, amelyekben a szerelmes szívek ritkán csalódnak, azt mondta neki, hogy nem a pusztá véletlen vezette a herceget az ő megmentésére és hogy nem a közöny, hanem valami más ok tartotta Rudolfot egy

ideig távol tőle. Egy határozatlan őszön kételyeket kezdett támasztani Klementin lelkében Sarolta érzésének őszinteségében.

Néhány perc múlva egy inas lépett be és mondta: — Márkiné asszony, méltóztatik fogadni Asthon asszonyt és kisasszonyt?

Harville asszony igenlően intett, mire az ajtón belépett a leánykája.

Egy négy éves gyermek volt, elragadóan bájos arccal, mely azonban betegesen halvány és nagyon sovány volt. Asthon asszony, a nevelőnője vezette a kezénél fogva. A kis Klára, gyengesége ellenére, előre tartott karokkal futva sietett anyjához. Barna haját két szalag erősítette halántékához, míg előlről fürtjei szabadon hullottak homlokára. Nagy, fekete szemeit még nagyobbnak tüntette fel arcának soványsága. Látszólagos erőtlensége ellenére egy kedves és bájos mosoly tette derüssé az arcocskáját, amidőn anyja a térdére ültette és a szomorú gyengédségnek egy nemével, szenvedélyesen megölelte és megcsókolta.

— Hogyan érezte magát a kicsikém azóta, Asthon asszony? — kérdezte Harville asszony, aggódó arccal a nevelőnőt.

— Elég jól, márkiné, noha pillanatig félttem...

— Már megint! — kiáltott fel Klementin, az aggodalom akaratlan mozdulatával, szívéhez szorítva leánykáját.

— Szerencsére asszonyom, tévedtem — mondta a nevelőnő — nem volt roham, Klára kisasszony nyugodtabb lett, csak pillanatnyi gyengeség volt az egész. Délután tudott aludni, de most nem akar lefeküdni, amíg meg nem öleli a márkinét.

— Szegény kis angyalom! — mondta Harville asszony, csókjaival borítva a leánykát.

Ez gyermekes örömmel viszonzta a hízélgéseket,

amikor a szobainas kitárta az ajtó két szárnyát és jelentette :

— Ó királyi fensége, Gerolstein nagyherceg !

Klára anyja térdén lovagolva, két kezecskéjét anyja nyaka köré fonta és hevesen átölelte. Rudolf megpillantásakor Klementin elpirult, gyöngéden a szőnyegre tette a kislányt és — Asthon asszonynak jelt adva, hogy vezesse el a gyermeket, — felkelt.

— Megengedi asszonyom — mondta Rudolf mosolyogva, miután tiszteletteljesen köszönt — megengedi, hogy felujjlsam az ismeretséget az én kis barát-némmal, ki, félek, hogy már elfelejtett engem ?

És kissé meghajtva magát, kezét nyújtotta Klárának. Ez először kíváncsian nézett rá két nagy szemével, aztán, a herceget megismerve, bájosan intett a fejével és csókot intett neki vékonyka, áttetsző ujjacskáival.

— Megismered Ó Fenségét, gyermekem ? — kérdezte Klementin a kis leányát.

Ez igenlően intett a fejecskéjével és ismét csókot intett Rudolfnak.

— Egészsége javultnak látszik a bájos gyermeknek, mióta nem láttam, — mondta a herceg érdeklődéssel Klementinhez fordulva.

— Fenség, a gyermek kissé jobban van, noha még mindig szenved.

A márkiné, de a herceg is zavarban volt ; mindketten közeli beszélgetésükre gondoltak és csaknem örültek, hogy a kis Klára jelenléte azt néhány perccel késleltette ; ámde a nevelőnő tapintatosan távozott a gyermekkel és Klementin egyedül maradt Rudolf-fal.

Harville asszony zsöllyéje a kandallótól jobbra állott, melyen Rudolf könnyedén nyugtatta a kezét. Klementin sohasem találta a herceg vonásait ilyen nemeseknek és megnyerőknek, hangja sohasem tetszett szelidebbnek és behizelgőbbnek. Rudolf, sejtván, hogy

a társalgás megkezdése milyen kínos lehet a márkinére, e szavakkal fordult hozzá :

— Asszonyom, ön egy méltatlan árulásnak lett az áldozata ; Mac-Gregor Sarolta grófné gyáva beárulása csaknem a vesztét okozta önnek.

— Valóban ? — kérdezte Klementin megindultan. — Tehát előérzéseim nem csaltak... És hogyan tudhatta meg Fenséged...

— Tegnap, véletlenül Loubisse grófné bálján fedeztem fel e gaz titkot. A télikertnek egy távolabbi helyén ültem. Nem tudván azt, hogy egy sűrű bokorcsoport választ el engem Sarolta grófnétól és fivérétől, alkalmam volt párbeszédüket kihallgatni és megtudni, hogy minő hálót vetettek ki ön ellen. Értesíteni akartam önt a fenyegető veszélyről és a Nerval asszony báljára siettem, azt híván, hogy önt ott találom, de csálódtam. Ha önnek irok, kiteszem önt annak, hogy levelem a márki kezébe kerül, ki már ugyis gyanakodik. Jobbnak találtam önt a Temple-utcában megvárni, hogy a Sarolta grófné árulását meghiusítsuk. Ön ugyebár megbocsát nekem, hogy oly hosszan tartóztattam önt egy olyan dologban, mely önre nézve bizonyára kellemetlen volt ? Ama levél nélkül, melyet ön szives volt nekem írni, nem tudtam volna önnek minderről beszélni.

Pillanatnyi hallgatás után Harville asszony így szólt Rudolphhoz :

— Csak egy módomban van arra, Fenség, hogy önnek hálámat tanusítsam... az, hogy önnek egy vallomást tegyek, amit még senkinek sem tettem. Ez a vallomás engem nem fog igazolni ön előtt, de talán kevésbé hibásnak fogja találni a magaviseletemet.

— Őszintén mondom, asszonyom — mondta Rudolph mosolyogva — az én helyzetem önnel szemben nagyon feszélyező...

Klementin, meglepetve a herceg csaknem könnyed hangja által, csodálkozva nézett rá.

— Hogyan, Fenség ?

— Egy körülménynél fogva, mit ön bizonyára sejteni fog, kénytelen vagyok egy kicsit... a nagypapa szerepét játszani, egy kaland alkalmából, amelyet, mihelyt ön a Sarolta grófné gyűlöletes hálójából elmenekült, nem érdemes olyan komolyan venni... Azonban — tette hozzá Rudolf, a komolyság szelid és megnyerő árnyalatával — az ön férje csaknem testvérem nekem, atyám a legszívélyesebb hálaérzéssel volt eltelve az ő atyja iránt... Ez az oka annak, hogy őszintén szerencsét kívánok önnek, hogy visszaadta férjének a nyugalmat és békességet.

— És ezért, hogy Fenséged barátságával jutalmazza meg Harville urat, emiatt kívánom önt a teljes valóságról és egy érdekről tájékozni, amelyet ön olyan szerencsétlennek fog találni, mint ahogy a valóságban az is... ugyszintén az én magaviseletemről, mely sérti azt, akit Fenséged csaknem testvérenek nevez.

— Asszonyom, én mindig büszke és boldog leszek az ön bizalmának legkisebb bizonyítékára. Azonban engedje azon érdekből kifolyólag, amelyről ön beszél, megmondanom, hogy tudassa azt, hogy ön mit engedett inkább, egy komoly szánalom egy érzésének, mint Mac-Gregor Sarolta grófné ördögösségének, kinek meg voltak az okai arra, hogy önt veszedelembe döntse... Tudom azt is, hogy ön sokáig habozott, míg arra a lépésre határozta magát, amit most annyira sajnál.

Klementin meglepetve nézett a hercegre.

— Ön csodálkozik ezen ? majd máskor elmondom önnek titkomat, hogy ne tartson engem varázslónak — tette hozzá Rudolf mosolyogva, — de ugyebár az ön férje teljesen meg van nyugtatva ?

— Igen, Fenség — mondta Klementin, szeméit zavartan lesütve; és megvallom önnek, kínos tőle hallanom, hogy bocsánatot kér tőlem azért, hogy gyanakodott reám és őt lelkesülni látni szerény hallgatásomon, amellyel jó cselekedeteimet végzem.

— Ó boldog az ő csalódásaival, ezért ne tegyen ön magának szemrehányást, sőt tartsa őt mindig ebben a kedves tévedésben. Ha nem tiltotta volna meg nekem, hogy erről a kalandról könnyelműen beszéljek, ha nem önről lenne szó, asszonyom, azt mondanám, hogy soha egy asszony nem volt elragadóbb a férje iránt, mint amikor valami igazságtalanságot rejteget. Az embernek fogalma sincs azokról a megvesztegető hízlekedésekről, amiket egy kissé megzavart lelkiismeret képes sugalmazni... Fiatal koromban — tette hozzá mosolyogva Rudolf — akaratom ellenére, gyakran éreztem egy határozatlan bizalmatlanságot, amikor bizonyos túlságba vitt gyengédségeket tapasztaltam, valamint a magam részéről mindig akkor találtam magamat legelőnyösebb helyzetben, amikor valamit magamnak megbocsátanom kellett, akképpen, mihelyt valaki olyan alattomosán szeretetreméltónak mutatta magát velem szemben, mint aminőnek én szerettem volna látszani, tüstént biztos voltam abban, hogy ez a bájos összhang — kölcsönös hűtlenséget rejteget.

Harville asszony mind nagyobb csodálkozással hallgatta Rudolfot, ki gunyolódva beszélt egy kalandról, mely a márkinéra könnyen végzetes lefolyásu lehetett volna, de csakhamar megsejtette, hogy a herceg tettett gondatlansággal akarta kicsinyíteni azt a szolgálatot, amelyet neki tett és mély megindulással így szólt hozzá:

— Én megértem az ön nagylelkűségét, Fenség, ... ön tetszése szerint gunyolhatja és felejltheti a veszélyt,

amelyből engem kimentett... De, amit önnek mondanom kell, az olyan komoly, olyan szomorú, annak annyi összefüggése van a ma reggel történetekkel, az ön tanácsai nekem annyira hasznosak lehetnek, hogy nagyon kérnem kell önt, kegyeskedjék visszaemlékezni arra, hogy ön megmentette a becsületemet és életemet... igen, Fenség, az életemet. . . Férjemnél fegyver volt és megbánásának őszinte pillanatában megvallotta, hogy meg akart engem ölni. . .

— Teremtő Isten! — kiáltott fel Rudolf, élénk megindulással.

— Ehhez joga volt... jegyezte meg keserűen Harville asszony.

— Esedezem önhöz, asszonyom, — mondta Rudolf ezuttal nagyon komolyan — higgye el, hogy nem tudok közönyös maradni, amidőn az ön érdekéről van szó, ha az imént tréfáltam, ezt csak azért tettem, mert nem akartam szomoruságra hangolni a reggeli eset fölött, mely önnek bizonyára nagy izgalmat szerzett. Most már asszonyom buzgón hallgatom önt, miután olyan kegyes volt, nekem megmondani, hogy tanácsaimnak némiképpen hasznát veheti.

— Ó, nagy hasznát, Fenség. De mielőtt azokat öntől kikérném, engedje meg, hogy néhány szót elmondjak önnek egy multról, amit ön nem ismer... azokról az évekről, amelyek a Harville urral kötött házasságomat megelőzték.

Rudolf meghajtotta magát, Klementin pedig folytatta:

— Tizenhat éves koromban elvesztettem anyámat — mondta akarata ellenére könnyezve — nem tudom önnek megmondani, hogy mennyire imádtam őt; képzelje el a legeszményibb jószágot a földön; gyengédsége hozzám a túlságig ment, vigasztalását ta-

lálta benne keserű bánatai között. Nem kedvelvén a társas életet, gyenge egészségénél és természetésél fogva nagyon visszavonult lévén, legnagyobb élvezetét abban találta, hogy maga foglalkozott az oktatással, mely feladatra alapos ismeretei bárkinél is képesebbé tették anyámat. Képzelve hát Fenséged anyám csodálkozását és az enyémet is, amidőn tizenhat éves koromban, abban a pillanatban, amidőn nevelésem már csaknem be volt fejezve, atyám, azzal az ürüggyel, hogy anyám gyenge egészsége szükségessé teszi, közölte velünk, hogy egy fiatal, igen előkelő özvegyasszony, kit nagy szerencsétlenségek értek, vállalkozott arra, hogy amit anyám nálam megkezdett, ő befejezze... Anyám először visszautasította atyám kívánságát. Én is könyörögtem, hogy közém és anyám közé ne állítson idegent; de atyám hajthatatlan maradt és könnyeink sem tudták megindítani. Roland asszony, egy Indiában elhalt őrnagy neje — mint magát bemutatta — beköltözött hozzánk és magára vállalta a nevelőnő tisztjét mellettem.

— Hogyan, ez az a Roland asszony, akit az ön atyja az ön férjhezmenetele után tüstént nőül vett?

— Igen, Fenség.

— Bizonyára nagyon szép volt.

— Közepesen csinos volt, Fenség.

— Vagy nagyon szellemes?

— A tettetésben, a ravaszságban, semmi egyében. Mintegy huszonöt éves volt, halvány szőke hajjal, csaknem fehér szemöldökkel, nagy, kerek, világoskék szemekkel... arcvonásai alázatosak és édeskések; jellege hűtlen egész a kegyetlenségig, egész az aljaságig.

— És a nevelése?

— Teljesen semmi, Fenség; nem tudom megér-

teni atyámat, ki eleddig annyira rabja volt a társadalmi illendőségnek, hogy nem gondolta meg, hogy ennek a nőnek képtelensége botránnyosan elárulja jelenlétének valódi okát. Anyám figyelmeztette atyámat a nő nagy tudatlanságára, mire atyám ellenvetést nem tűrő hangon azt felelte, hogy tud vagy nem tud, ez a fiatal és érdekes özvegy azt a szerepet tölti be a házban, amelyet ő neki kijelölt. Később megtudtam, hogy mi volt ez a szerep. Ettől a pillanattól szegény anyám mindent megértett és nagyon kesergett, azt hiszem, kevésbé atyám hűtlensége miatt, mint inkább amiatt, hogy ez a méltatlan viszony a családi otthon rendjét megbontotta és zaja az én nyugalمامat is megzavarhatja.

— Valóban, még ha az atyja örült szenvedélyének szempontjából nézem is a dolgot, nagyon rossz számításnak tartom, hogy ezt a nőt a házába vette.

— Csodálkozása még növekedne, Fenség, ha tudná, hogy atyám annyira ragaszkodott a külsőségekhez, mint kevés ember. Hogy ennyire megfélekedezett minden illendőségről, ez tisztán Roland asszony rendkívüli befolyásának tudható be, mely annál biztosabban érvényesült, amennyiben kitünően értett ahhoz, hogy heves érzelmet szinleljen atyám iránt.

— De tulajdonképpen, hány éves hát az ön atyja?

— Körülbelöl hatvan éves.

— És ő hisz e fiatal nő szerelmében?

— Atyám a maga idejében a legdivatosabb férfiak egyike volt. Roland asszony a saját ösztönére, avagy egyes tanácsokra hallgatva...

— Tanácsokra?... és ki tanácsolhatott neki?

(Folytatása következik.)

